

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 836
Παρασκευή
11 Φεβρουαρίου 2005
Τιμή: 4 Ευρώ

- Αυτοκάθαρση, αυτοκριτική, αυτορρύθμιση, αυτοϊκανοποίηση και τα παρόμοια
- Δημοσιογραφικά παπαγαλάκια και ευθυξίες
- Μια σκαστή παρανομία του Χ. Λαμπράκη
- Ένα άγνωστο σκίτσο του Βηλαρά

05 ΣΕΠ. 2005

ISSN 1108-9822

06>

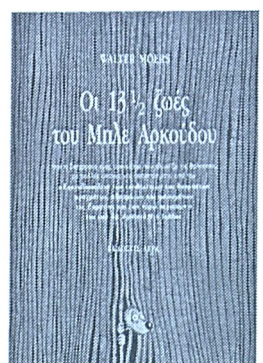
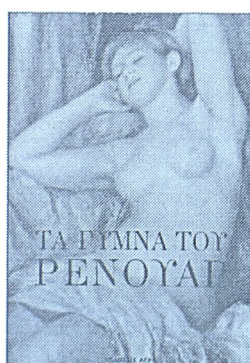
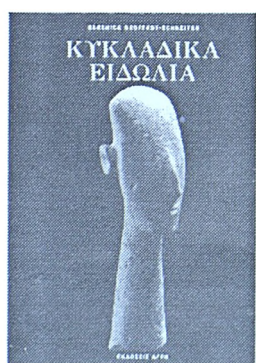
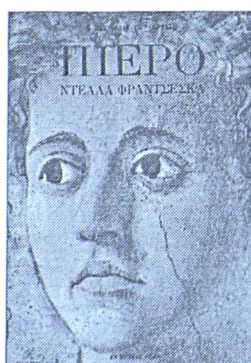
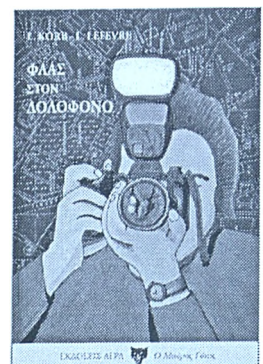
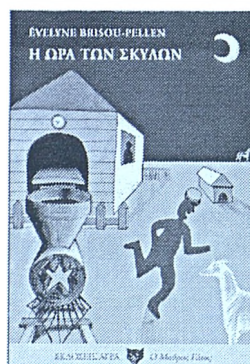
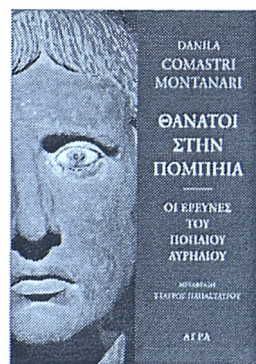
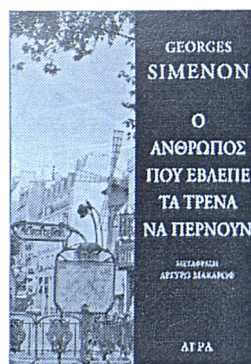
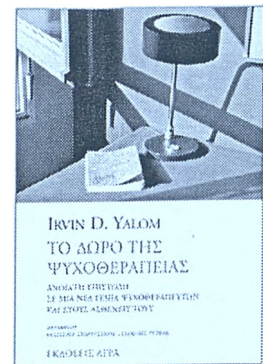
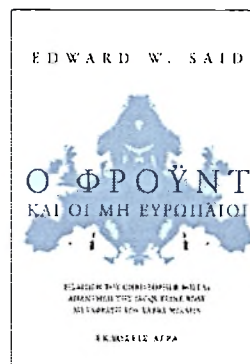
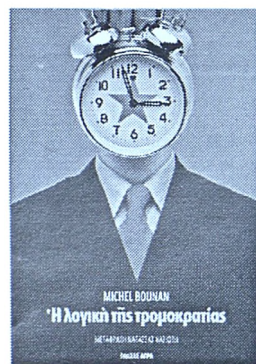
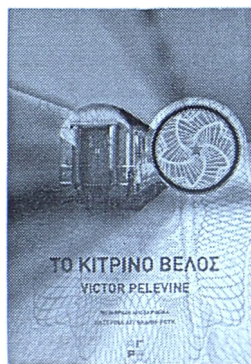
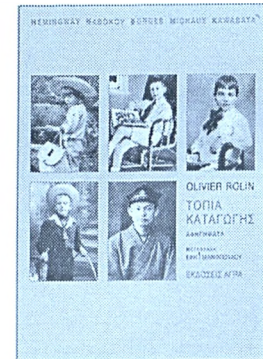
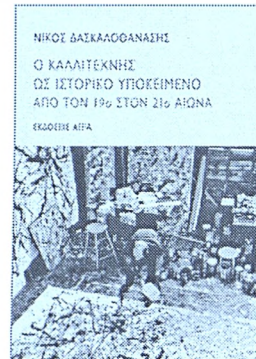
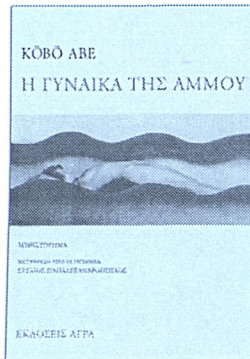
9 771108 982000

Αγαπάτε αλλήλους, μπρε!

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

<http://www.agra.gr>

Περίοδος Β' • Έτος 32ο • Τεύχος 836

Παρασκευή 11 Φεβρουαρίου 2005

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

ΑΝΤΙ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Κωδικός εντύπου για τα ΕΛΤΑ: 1045

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210 7232713 - 210 7232819

Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrarou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Τασία Ρούμπου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 80 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 160 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του Βιβλίου - Α. Πουλουκτάκη και Σία Ε.Ε.

Λαοσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Αυτοκάθαρση, Αυτοερέθιση, Αυτοκριτική κ.λπ.	4
• Ο Άλλος: Ευλογείτε...	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	7
• Ελληνική Νομαρχία (Αποσπάσματα)	12
• Αλέκος Τζιόλας: Ποια είναι η έκταση της διαφθοράς μας;	14
• Κώστας Καραβίδας: Όταν παίρνει ο κουτσός κατήφορο	17
• Μανος Στεφανίδης: Το κόκκινο και το μαύρο	18
• Τάκης Διαμαντής: Οι λίστες δεν έφεραν την κάθαρση	20
• Μάνος Στεφανίδης: Βέρα στο Δεξί	23
• Χ.Γ.Π.: Όταν ο «θεσμός» Λαμπράκης παρανομεί	24
• Στρατής Μοσχονήσιος: 17ο Συνέδριο ΚΚΕ: Λαϊκό Μέτωπο με ποιον;	27
• Όλγα Ι. Φωτακοπούλου: Οι ακτιβιστές θα σώσουν το λόφο Φιλοπάππου;	28
• Όλγα Ι. Φωτακοπούλου: Ελαιώνας, μια ιστορία 9.000 στρεμμάτων	30
• E-mail από τον Απόστολο Διαμαντή	31
• ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ	32
• Χρυσόστομος Λουκάς: Ιράν: Πολύ διαπλεκόμενο για να μην «πεθάνει»	34
• Δάφνη Μικιριντσιάν: Την ώρα που ο μάγος θριαμβεύει στη σκηνή...	36
• Αρχίσαν τα ματς από τον Νίκο Πρωινό	37
• ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ	38
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	40
• Γιώργος Ανδρειωμένος: Μιά άγνωστη απεικόνιση του Ιωάννη Βηλαρά	42
• Ειρήνη Μουντράκη: Μύθοι και γάτες	44
• Γρηγόρης Ιωαννίδης: Ένα απρόσμενο μέτριο αποτέλεσμα	46
• Ειρήνη Μουντράκη: Σύγχρονη Γέφυρα	47
• Μαρία Τσάτσου: Συνέντευξη με την Τατιάνα Λύγαρη	48
• Δ. Φιλιππίδης: Εικόνα και πραγματικότητα	51
• Μάνος Στεφανίδης: Η μυθολογία του ταλέντου	52
• Δημ. Χαρίτος: Σπουδαία στιγμή της Έβδομης Τέχνης	55
• Δημ. Χαρίτος: Επέτειοι και αναζητήσεις	56
• Νίκος Γουλανδρός: Η πεμπτουσία του νοήματος	57
• Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος: Σχόλιο στις <i>Βιβλιοκρισίες</i> του Λίνου Πολίτη	60
• ΒΙΒΛΙΟ	62
• Συλλογή	66

Εξώφυλλο: Κώστας Γεωργίου

ΑΥΤΟΚΑΘΑΡΣΗ, ΑΥΤΟΡΡΥΘΜΙΣΗ, ΑΥΤΟΚΡΙΤΙΚΗ Κ.ΛΠ.

Η ΛΕΞΗ ΚΑΘΑΡΣΗ είναι έννοια που έρχεται από την αρχαία τραγωδία. Όπως θυμάστε, στην καθαρή υπάρχει συνήθως αίμα, πολύ αίμα. Η Κλυταιμίστρα λ.χ. σύρεται με το εκκύκλημα στο προσκήνιο σφαγιασμένη. Αυτά συμβαίνουν βεβαίως στην αρχαία τραγωδία. Στη νεοελληνική πραγματικότητα τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά.

Η ΛΕΞΗ ~~καθαρη~~ επανήλθε στα καθ' ημάς τα πρόσφατα χρόνια με την υπόθεση Κοσκωτά. Όλοι τότε φώναζαν ότι χρειάζεται, επιβάλλεται η καθαρή. Αλλά τότε επινοήθηκε μια άλλη λέξη, η οποία έγινε και του συρμού. Νονός ήταν ο Γιώργος Γεννηματάς και διαδόθηκε ευρύτατα η χρήση της μέχρι και σήμερα. Η λέξη είναι: **αυτοκάθαρη**. Που βέβαια δεν έγινε ποτέ.

ΠΑΛΙΟΤΕΡΑ, στο κομμουνιστικό κίνημα είχε εγκαθιδρυθεί η λέξη **αυτοκριτική**. Έγινε τόσο ευρεία αναφορά της αυτοκριτικής, ώστε κατάντησε ταυτόσημη με την έννοια της υποκριτικής εξομολόγησης, που βεβαίως οδηγεί στην αυτόματη συγχώρηση όλων των ημαρτημένων ώστε να είναι δυνατή η επανάληψη των ίδιων «λαθών» από τους ίδιους ανθρώπους. Η αυτοκριτική κατάντησε μέθοδος συναλλαγής μεταξύ των κομματικών στελεχών.

ΠΑΛΙΟΤΕΡΑ, ο σκανδαλισμός της κοινής γνώμης είχε προκληθεί από τα καμώματα αστυνομικών που συναλλάσσονταν με το κοινωνικό κατακάθι. Αλλά και από στρατηγούς που συναλλάσσονταν με εμπόρους όπλων. Σήμερα όλος ο θόρυβος και ο ορυμαγδός αφορά κυρίως τη Δικαιοσύνη, την Εκκλησία και τα ΜΜΕ.

ΣΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ μας, αλλά και στον δημοσιογραφικό χώρο πρόσφατα, υιοθετήθηκε μια άλλη λέξη: η λέξη **αυτορρύθμιση**. Η καθαρή, η κριτική, η ρύθμιση, με την προσθήκη ως πρώτου συνθετικού του «*αυτο-*», μεταβάλλονται αυτομάτως ως έννοιες. Δυστυχώς η γλώσσα μας έχει περιέλθει σε πλήρη αδυναμία να διατυπώσει με στρογγυλά λόγια όσα συμβαίνουν σήμερα στον τόπο. Απλή και μόνη, η λέξη καθαρή τους φοβίζει όλους. Πρέπει να την φορτώσουν με κάποια στολίδια. Ο αρχιεπίσκοπος πάλι μιλούσε προχθές περί... «*εσωτερικής καθάρσεως*». Τόση η υποκρισία!

ΑΥΤΟΡΡΥΘΜΙΣΗ είναι η λέξη την οποία χρησιμοποιούν οι πανεπιστημιακοί όταν αναφύεται πρόβλημα κάποιας αμετροέπειας ή συναλλαγής πανεπιστημιακού και αναζητείται ο τρόπος αντιμετώπισής του. «*Δεν θα πάμε τώρα στα δικαστήρια. Θα γίνει αυτορρύθμιση του ζητήματος*», είναι η κατάληξη μετά από έναν μαραθώνιο άγριας αντιπαράθεσης στις συνεδρίες πανεπιστημιακής συγκλήτου. Για αυτορρύθμιση –λέξη ελάχιστα φορεμένη και εξ αυτού πολύ χρήσιμη– μιλούν τις μέρες αυτές και στον δημοσιογραφικό κόσμο μετά τη δημοσιοποίηση τμήματος ενός μακρού καταλόγου ονομάτων δημοσιογράφων που εργάζονται στο δημόσιο τομέα. Επειδή φοβούνται, οι μη εργαζόμενοι αλλά και κρυφίως σιτιζόμενοι από το Πρωταγείο, μήπως κάποια νέα λίστα τούς εκθέσει. Επιθυμούν λοιπόν καταλάγιασμα, δηλαδή: «*Ησυχία, παιδιά, ησυχία! Μας ακούνε και μας βλέπουνε!*».

ΑΛΛΑ ας μείνουμε περισσότερο στη χρήση της αυτοκάθαρσης. Χρήση παλαιά η οποία επανέρχεται κάθε τόσο και ρίχνει στάχτη στα μάτια της κοινής γνώμης όταν ξεσηκώνεται, όπως τώρα με τις ρυπαρές

ιστορίες κλήρου και δικαστών. Μήπως την αυτοκάθαρη δεν διακήρυσσε και προπαγάνδιζε κάποτε και το ΠΑΣΟΚ; Και τι ακολούθησε; Να απαριθμήσουμε μερικά από τα παλιά ονόματα όσων επιβίωσαν από εκείνη την εποχή; Τσοβόλας, Πέτσος, Ρουμπάτης, Βλαστάρης και λοιποί ων ουκ έστι τέλος. Πέρασαν τα χρόνια, οι υποθέσεις εκείνες «ξεχάστηκαν», οι άνθρωποι εκείνοι ανακυκλώθηκαν, κάποιοι μετακλύστηκαν σε άλλους χώρους, αλλά πάντως σήμερα κυκλοφορούν ανάμεσά μας και μάλιστα ρητορεύουν και κανοναρχούν για τα δημόσια πράγματα. Χωρίς ποτέ να κάνουν και την **αυτοκριτική** τους. Έστω μian υποκριτική αυτοκριτική. Διότι η... αυτοκάθαρη τους απέδω-

σε στην πολιτική και κοινωνική ζωή, λευκούς ως περισσότερα.

ΑΥΤΟΚΑΘΑΡΣΗ ευαγγελίζεται το δικαστικό σώμα. Όμως τον κ. Πουρνάρα λ.χ., ο οποίος «διεκπεραίωσε» τις ανακρίσεις για τον Σωκράτη Κόκκαλη –όντας συγχρόνως αθλητικός δικαστής διορισμένος από τον κύριο πρόεδρο της Ιντρακόμ– με τέτοιο τρόπο ώστε μετά την κατακραυγή μερίδας του Τύπου να ανατεθούν σε άλλον δικαστή οι ανακρίσεις, δεν τον θυμήθηκε η αυτοκαθαιρόμενη Δικαιοσύνη.

ΩΣΤΟΣΟ η κάθαρση στο χώρο της Δικαιοσύνης είναι πολύ ουσιαστικό βήμα για το κύρος και τη λειτουργία της Πολιτείας. Γιατί είναι ο κορυφαίος θεσμός στη δημοκρατία. Η αναξιοπιστία που περιβάλλει τη Δικαιοσύνη ανοίγει τους ασκούς του Αιόλου, αφού ενδεχομένως δίνει λαβή και σ' εκείνους που παραιονομούν, να ισχυρίζονται ότι εξωνημένοι δικαστές τους αδικούν. Τότε δεν υπάρχει «πυθμένας», για να θυμηθούμε τους λόγους ανωτάτου δικαστικού. Και επειδή κατά κόρον λέγεται τις ημέρες αυτές ότι οι επίορκοι δικαστές, ιερωμένοι κ.λπ. είναι οι ελάχιστοι στο σώμα της Δικαιοσύνης ή της Εκκλησίας, εμείς ισχυριζόμαστε ότι οι τίμιοι δικαστές και οι ευσεβείς ιερωμένοι αποτελούν τις εξαιρέσεις στον γενικό κανόνα της διαφθοράς και της κατάπτωσης.

ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ, υπηρέτες της ενημέρωσης, βρέθηκαν και αυτοί στο στόχαστρο με αφορμή τον νόμο για το βασικό μέτοχο. Κάποιοι από αυτούς διαμαρτυρήθηκαν ότι αμαυρώνεται ο κλάδος. Μα προχθές όλοι μιλούσαν για τα παπαγαλάκια που έδρασαν στο Χρηματιστήριο, τις εργολαβικές δοσοληψίες, την ασυγκράτητη προπαγάνδα υπέρ συγκεκριμένων πολιτευτών. Ποιοι ήταν αυτοί όλοι; Μέλη της δημοσιογραφικής κοινότητας, εξωνημένοι και αυτοί στον ίδιο βαθμό με τους ιερωμένους ή τους δικαστικούς. Μήπως τα ΜΜΕ που διαμαρτύρονται σήμερα για τη δημοσιοποίηση της «λίστας» βρήκαν τόσα χρόνια να σύρουν δυο αράδες λ.χ. για τις τόσες παρεμβάσεις του Χρ. Λαμπράκη στη δημόσια ζωή, όπως τον διορισμό του Στ. Ψυχάρη ως διοικητή του Αγίου Όρους, τις αποκλειστικές προμήθειες του Travel Plan στο ΥΠΕΞ, τις τόσες παραιονομίες που διέπραξε ο ΟΜΜΑ στην ανέγερση του φαραωνικού Μεγάρου αλλά και τόσα άλλα. Για να μην αναφερθούμε τώρα στον άλλο, τον εθνικό εργολάβο, τον οποίο τόσο φανατικά υπερασπίστηκαν τα παπαγαλάκια στο «διάλογο» για το βασικό μέτοχο. Ήταν ο δημοκρατικός διάλογος που υπηρέτηθηκε ή μήπως οι δουλειές σε αφεντικά;

ΑΥΤΟΚΑΘΑΡΣΗ ευαγγελίζεται και η Εκκλησία της Ελλάδας. Και ποιος πρώτος; Ο αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος, το γεράκι που ίστατο πάνω από το νεκροκερέβας του Σεραφείμ ανυπομονώντας για τον θάνατο του προκατόχου του, τον οποίο τόσο υποκριτικά ανέβαζε και κατέβαζε έκτοτε «μακαριστό». Ο αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος είναι η κορυφαία μορφή της Εκκλησίας της Ελλάδας και διαπρύσιος κήρυκας της ηθικής, εκφωνητής από άμβωνος επιδεικνύων τον δείκτη προς τους αμαρτωλούς κ.λπ., κ.λπ. Αλλά είδαμε και τις δικές του καζάντιες, που δεν υπολείπονται και τόσο από τις καζάντιες των ομολόγων του μητροπολιτών. Δεν μιλούμε για το χουντικό του παρελθόν τώρα. Τότε αυτός «διάβαζε». Μόνο που τότε δεν ήταν τόσο κοινωνικός όπως μας προέκυψε αργότερα. Τώρα ανακατεύεται με τα πάντα. Μας ποδηγετεί τι να πράξουμε στην εξωτερική πολιτική, στην κοινωνική και οικογενειακή συμπεριφορά, σε κάθε τομέα. Και φωνάζει τα κανάλια να τον απαθανατίζουν ντυμένο με τα χρυσά του άμφια στις πομπώδεις εμφανίσεις του. Τις πομπές στα επισκοπεία, αυτές μόνον δεν βλέπει. Αλλά υποκριτικά «διδάσκει» εμάς τους υπολοίπους αμαρτωλούς.

ΠΙΣΩ από τις διακηρύξεις περί αυτοκάθαρσης και αυτορρύθμισης διακρίνεται μόνον η άμετρη υποκρισία. Αυτό που επιθυμούν και προσπαθούν οι ελέγχοντες δεν είναι η ρύθμιση των όρων λειτουργίας των θεσμών ώστε να εκπληρώνουν τους ρόλους στον δικό τους τομέα δράσης, αλλά το κουκούλωμα των ατασθαλιών – για να χρησιμοποιήσουμε την πιο ανώδυνη λέξη.

ΕΙΝΑΙ τόσο μεγάλη η υποκρισία στην εκφορά της λέξης αυτοκάθαρση και αυτορρύθμιση ώστε το μόνο που περιμένουμε να παρακολουθήσουμε είναι οι τεχνικές και οι νέες μέθοδοι που θα επινοήσουν και χρησιμοποιήσουν. Η αυτοκάθαρση και η αυτορρύθμιση το μόνο που θα προσφέρουν είναι, στους μεν αυτοκαθαιρόμενους και αυτορρυθμιζόμενους την... αυτοϊκανοποίηση, σε μας δε τους υπολοίπους, τους παρατηρητές, έναν πλατύ καγχασμό.

αντι

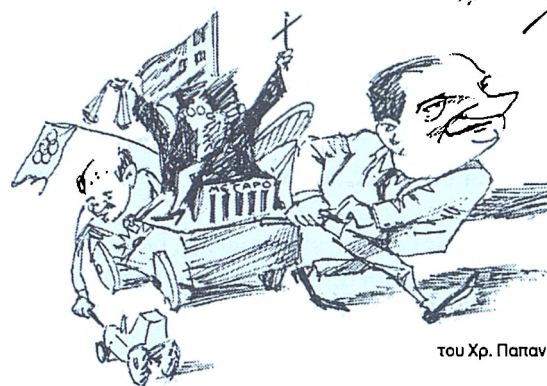
Σ ΠΟΛΙΤΙΚΟ Εκαπτενθήμερο

Ευλογείτε...

ΕΜΒΡΟΝΤΗΤΗ η κοινή γνώμη παρακολουθεί, εδώ και δυο σχεδόν εβδομάδες, τα όσα... θαυμαστά μεταδίδονται από τα μέσα ενημέρωσης –ιδιαίτερα τα ηλεκτρονικά– για τις δραστηριότητες και τα σκάνδαλα ιερωμένων και δικαστικών, αναφορικά με «στημένες» δίκες, με αθωωτικές αποφάσεις για κατηγορούμενους εμπόρους ναρκωτικών, για ανακάτεμα κύκλων του κοινού εγκλήματος με μυστικές υπηρεσίες, για ίντριγκες γύρω από την εκλογή ιεραρχών, καθώς και για κάποιες «ροζ» ιστορίες, από εκείνες που εξάπτουν τη φαντασία των ενήλικων, αλλά και των παιδιών, που αναπόφευκτα παρακολουθούν τις σχετικές... ενημερωτικές εκπομπές.

ΤΟ ΣΟΚ από τις αποκαλύψεις, όμως, προκαλεί και αντιδράσεις, από μια μεγάλη μερίδα πολιτών, οι οποίοι αισθάνονται ότι προσβάλλονται, όχι μόνο από τα ίδια τα σκάνδαλα, αλλά και από τον τρόπο που ορισμένα μέσα ενημέρωσης τα προβάλλουν, παρά τις περί του αντιθέτου διακηρύξεις, με επιχειρήματα όπως ότι οι δημοσιογράφοι κάνουν απλώς τη δουλειά τους και, επιτέλους, την ευθύνη έχουν εκείνοι που δημιουργούν τα σκάνδαλα – κανένας, ωστόσο, από τους δημοσιογράφους που ευθύνονται για την παρουσίαση τέτοιων θεμάτων, δεν έδειξε την παραμικρή ευαισθησία στον χυδαίο τρόπο παρουσίασής τους· αντίθετα, ορισμένοι αισθάνονται υπερήφανοι γι' αυτόν!

ΠΟΛΥ ΣΩΣΤΑ, λοιπόν, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης αποφάσισε να θέσει υπό στενή παρακολούθηση τις σχετικές εκπομπές που αναφέρονται στα σκάνδαλα και... σκανδαλίζουν την κοινή γνώμη, αν και δεν είναι κατανοητό γιατί χρειαζόταν η επέμβαση του ΕΣΡ και δεν έφτανε ο αυτοσεβασμός –όχι η αυτολογοκρισία– των

του Χρ. Παπανίκου

ιδίων των δημοσιογράφων και των μέσων στα οποία εργάζονται, όπως και γιατί το ΕΣΡ άφησε να περάσει τόσος χρόνος, ώστε η κατάσταση να ξεπεράσει τα ανεκτά όρια, για να ευαισθητοποιηθεί.

Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ του ΕΣΡ, βεβαίως, δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αποτελέσει δικαίωση για τον μητροπολίτη Θεσσαλονίκης, ο οποίος προέτρεψε τους πιστούς να κλείνουν την τηλεόραση. Κι αυτό γιατί, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι κανείς δεν πρόκειται να τον ακούσει, η προτροπή του δείχνει περισσότερο σκοταδισμό παρά ενδιαφέρον για τα χρηστά ήθη της κοινωνίας.

ΣΚΑΝΔΑΛΟ όμως ξέσπασε, όλως αιφνιδίως, και με την περιφημη αναφορά του υπουργού Προεδρίας Θ. Ρουσόπουλου, στην ολομέλεια της Βουλής, σε λίστες δημοσιογράφων που εργάζονται στο δημόσιο. Μια αναφορά που άναψε φωτιές, για να καταλήξει στη δημοσιοποίηση από την ΕΣΗΕΑ μιας «λίστας» που της παρέδωσε ο υπουργός. Οι φωτιές, ωστόσο, που άναψε ο κ. Ρουσόπουλος, πρώην δημοσιογράφος και ο ίδιος, παραμένουν. Και δικαίως καλείται τώρα να «βγάλει τα κάστανα», πριν αυτά γίνουν κάρβουνο.

ΕΝ ΜΕΣΩ των σκανδάλων, που συνταράσσουν την κοινή γνώμη, συνέπεσε και η εκλογή του Κάρολου Παπούλια, ως νέου Προέδρου της Δημοκρατίας, σε αντικατάσταση του απερχόμενου, μετά από δυο επιτυχείς θητείες, Κ. Στεφανόπουλου.

ΤΟ ΑΡΝΗΤΙΚΟ στην εκλογή αυτή, η οποία έγινε με την πρωτοφανή για τα ελληνικά χρονικά πλειοψηφία των 279 ψήφων του ελληνικού κοινοβουλίου, δεν έχει να κάνει βεβαίως με την προσωπικότητα του κ. Παπούλια, αλλά με αυτό που στην ουσία εκφράζει: Αποτελεί προϊόν μιας συναίνεσης ανάμεσα στα δυο μεγάλα κόμματα της χώρας, συναίνεσης όχι μόνο για να αποφευχθεί μια άνευ λόγου προσφυγή στις κάλπες –έτσι κι αλλιώς η κυβέρνηση έχει την άνεση να προκαλέσει εκλογές όποτε το θελήσει– αλλά και για να ενισχυθεί το παιχνίδι του δικομματισμού, γεγονός που φαίνεται από τον τρόπο που και τα δυο κόμματα προβάλλουν την εκλογή.

Ο Κ. ΠΑΠΟΥΛΙΑΣ, πάντως, είναι βέβαιο ότι, με τη σοβαρότητα, τη μετριοπάθεια και τη σεμνότητα που τον διακρίνουν, δεν πρόκειται να παρασυρθεί από την «πρωτιά» που του χάρισε η Βουλή. Άλλωστε, τον περιμένει μια σκληρή θητεία, καθώς, όπως σωστά του επεσήμανε η πρόεδρος της Βουλής κ. Άννα Ψαρούδα-Μπενάκη, πολύ σύντομα θα αρχίσουν να εκδηλώνονται εξελίξεις και κρίσιμες ανακατατάξεις, που θα προκαλέσουν σοβαρά προβλήματα σχετικά με τα εθνικά μας θέματα, για τα οποία ο ίδιος ο κ. Παπούλιας έχει ιδιαίτερες ευαισθησίες.

Ο ΑΛΛΟΣ

ΥΓ.:

Ο ΑΝΤΗΝΩΡ οικουρεί. Περαιστικά!

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΩΡΑ ΜΗΔΕΝ

Απ' όσα τραγελαφικά διαδραματίζονται στον εκκλησιαστικό χώρο προσφάτως, βγαίνει το συμπέρασμα ότι οι θρησκευτικοί ηγέτες κάθε άλλο παρά διατηρούν το αίσθημα της ποιμαντορικής τους ευθύνης. Αντίπαλες παρατάξεις δεν συναντώνται μόνο στους «παρακμιακούς» κύκλους του κοσμικού συνδικαλισμού αλλά και στους κόλπους της Εκκλησίας, όπου οι μεθοδεύσεις ίσως ξεπερνούν σε κυνισμό και σκληρότητα τις αντίστοιχες στον χώρο της πολιτικής. Η τηλεοπτική ισχύς, που τόσο ευλαβικά αγάλιασε ο αρχιεπίσκοπος για να τονώσει τον ναρκισσισμό του, αποδεικνύεται το μέσο εκείνο που τον εκδικείται. Ο καταιγισμός των ειδήσεων προκαλεί ερωτήματα, αναγκάζει τον πιστό να αναρωτηθεί κατά πόσο η πράξη της αμφιβολίας συνιστά αμαρτία ή όχι. Να πιστέψει τα όσα εκπορεύονται δια των ΜΜΕ ή να θεωρήσει ότι όλα αυτά είναι δάκτυλος του «κακού»; Η ερμηνεία αυτή ασφαλώς και βολεύει πολλούς μέσα στην Ιεραρχία. Με αυτή την άποψη συντάχθηκαν αρκετοί στο παρελθόν, με αποτέλεσμα να αποσιωπηθούν πολλές περιπτώσεις εκκλησιαστικών σκανδάλων ή να ματαιωθεί η παραπομπή τους στη Δικαιοσύνη έως ότου αυτά ξεχασθούν. Η λήθη δεν είναι η πλέον σοφή επιλογή για όσους υπεραμύνονται της «αυτοκάθαρσης». Εξάλλου τότε έδωσε η Εκκλησία ιδιαίτερη βαρύτητα σε θέματα «αυτοκάθαρσης», για να θεωρηθεί ότι και τώρα μπορεί να χειρισθεί ένα τέτοιο δύσκολο και επίπονο έργο;

Με αφορμή την είσοδο της τηλεόρασης στους ναούς δεχθήκαμε το χειροκρότημα ως φυσιολογικό κομμάτι μιας νεοπαγούς δημόσιας παράστασης, όπου η μυσταγωγική πρόσληψη του θείου παραχωρεί τη θέση της στην ηχηρή επιδοκίμασία του ομιλούντος μητροπολίτη ή αρχιεπίσκοπου. Βοηθούν

σ' αυτό και οι κινήσεις των χεριών. Ο προτεταμένος δείκτης μοιάζει με το χέρι ενός εισαγγελέα που εξαπολύει τους μύδρους του αναζητώντας ενόχους μέσα στο πλήθος. Ο δημαγωγικός λόγος εισβάλλει σε ένα ιερό χώρο παραμερίζοντας τη σεμνότητα και την ποιητικότητα που αποπνέει το θρησκευτικό κήρυγμα. Το ποίμνιον φτάνει στο σημείο να δυσκολεύεται να ξεχωρίσει ποιοι ομιλούν ως αυθεντικοί πολιτικοί και ποιοί τους μιμούνται. Η αναφορά σε θεσμούς και νόμους οι οποίοι θα υποβοηθήσουν το έργο της περιβόητης κάθαρσης στην Εκκλησία, είναι εύκολο να διαψεύσει τους φορείς της, επειδή μια επίκληση που γίνεται στον παρόντα χρόνο εξυπηρετεί καθαρά τις ανάγκες μιας επιθετικής επικοινωνιακής πολιτικής. Άλλη μια πτυχή της πολιτικής που ενέγραψε στη φαρέτρα της η Εκκλησία τα τελευταία χρόνια. Η ταύτιση με τα μέσα και τις μεθόδους της πολιτικής δεν αποτελεί πάντα μια ευλογημένη πρακτική που αναβαθμίζει τους ανθρώπους της Εκκλησίας. Ανατρέχοντας στην ιστορία λίγες είναι οι περιπτώσεις ιερών που στάθηκαν με τόλμη απέναντι στα προτάγματα της εποχής τους. Τέτοιους θα συναντήσουμε στον αγώνα της ελληνικής ανεξαρτησίας, στα χρόνια της εθνικής αντίστασης, στους ανώνυμους ιερείς σε απομακρυσμένες ενορίες που προσφέρουν καθημερινά έργο χωρίς να τους εντοπίζουν τα φώτα της δημοσιότητας. Ο χώρος της Εκκλησίας δεν έχει ανάγκη από πρωτοβουλίες στα πλαίσια της δημοσιότητας. Από την μεταπολίτευση έως σήμερα καμιά προσπάθεια για κάθαρση δεν σχεδιάστηκε και δεν πραγματοποιήθηκε, αφού ελάχιστοι ήταν ήταν πρόθυμοι με θάρρος και ειλικρίνεια να θίξουν πρωτίστως το ζήτημα του διαχωρισμού Εκκλησίας και κράτους.

Σ. Λέτσιος

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΑΜΕΤΡΟΕΠΕΙΑ

Παράδειγμα ανθρώπου με αμετροέπεια και αλαζονεία ο αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος. Βγήκε Κυριακή πρωί στο κήρυγμά του και από άμβωνος παραλήλιζε, ο αθεόφοβος, τον εαυτό του με τον Ιησού Χριστό! Ούτε λίγο ούτε πολύ, υποστήριξε ότι όπως Εκείνος όταν ευρισκόταν στη ζωή στεκόταν δίπλα στους φτωχούς, στους κατατρεγμένους και τις πόρνες, έτσι κι αυτός έχει θέσει τον εαυτό του στη διάθεση του «αμαρτωλού» ποιμνίου του! Βέβαια Εκείνος δεν κυκλοφορούσε με μερσεντές, ούτε ήταν ντυμένος στα χρυσά, αλλά ουδείς λόγος επ' αυτού. Στο ίδιο σακί λοιπόν οι κατατρεγμένοι του 1ου αι. μ.Χ. με τους εμπόρους ναρκωτικών και τους καταζητούμενους της Ιντερπόλ. Ας είναι λίγο προσεκτικός ο Αρχιεπίσκοπος, γιατί σαν πολλά έχουν μαζευτεί τελευταία και για τη γούνα του, και σε λίγο θα ψάχνουμε με το φακό για κανέναν παπά να τους εξομολογήσει.

Κ. Καραβίδας

PASOKIES

- Πόσοι μπρε ψήφισαν τον Giorgos για πρόεδρο του μαγαζιού της Χαριλάου;
- Τα Παπαγαλάκια του συστήματος βροντοφώναζαν για πάνω από ένα εκατομμύριο.
- Όχι που τους πιστέψαμε, αλλά άντε να αποδείξεις ότι δεν είσαι ελέφαντας.
- Η επιστολή που έστειλε το επιτελείο του σε εκατοντάδες παραλήπτες, που ουδεμία σχέση είχαν ή έχουν με την PASOK LTD, αποδεικνύει ότι οι μαϊμουδιές έχουν κοντά ποδάρια...
- Μέχρι και σε πεθαμένους έστειλαν επιστολές.
- Εκτός κι αν ο Χαρδαβέλας με τις καφετζούδες του έπιασε «κονέ» με τον πάνω κόσμο και δεν το αποκάλυψε ακόμα, κρατώντας το ως δώρο για τον Giorgos.
- Εν μέσω αγροτικών κινητοποιήσεων το «παιντί» ανακάλυψε ότι ο αγροτικός πληθυσμός της χώρας υποφέρει και για όλα φταίει η κακή δεξιά.
- Καλά, Giorgos, είκοσι χρόνια η δική σας νεοδεξιά τι έκανε;
- Εκτός κι αν την αγροτική πολιτική χάραξε ο Κοκκινούλης και ο Μπασιάκος και δεν το ξέραμε.
- Μήπως κάποιος πρέπει να τον συμβουλευτεί ότι όσο λιγότερο ομιλεί, τόσο καλύτερο θα είναι για το «κίνημα»;

PASOKIES

- Έρχονται και οι δημοτικές και τα νεύρα τους έχουν γίνει τσατάλι.
- Τι θα πουν στο λαό για τη νέα συντριβή που είναι βέβαιο ότι θα υποστούν;
- Ότι δεν έλεγε σωστά τη γραμμή ο Βούγιας κι ο Μπίστης;
- Τώρα έχουν στο οπλοστάσιό τους και τον διανοούμενο Κουναλάκη.
- Οπότε το επιχείρημα αυτό είναι έωλο.
- Ήρθε και η δημοσκοπήση της *Ελευθεροτυπίας* με τις δημοτικότητες και ψυχολογικά τους έκανε σμπάράλια.
- Βλέπετε, ο λαός τους έχει ταυτίσει –και ορθά– με τη διαπλοκή και τους νταβατζήδες.
- Κράτησαν και την κραγμένη στάση υπέρ των εργολάβων-εκδοτών στη βουλή για το βασικό μέτοχο, οπότε βράσε όρυζα...
- Τι περισσότερο να σου κάνουν τα ταμπλόιντ και τα κανάλια;
- Έχουν εξαντλήσει όλα τα περιθώρια της πράσινης προπαγάνδας.
- Μέχρι τον Κακλαμάνη (τον Νικήτα) πήγαν να απαξιώσουν, αλλά δεν τους βγήκε.
- Το αστείο είναι ότι έχουν παράπονα από τα κρατικά κανάλια.
- Αυτά που έδειχναν τον αρχηγό να μοιράζει γλυκά στα παπαγαλάκια, να κάνει τζόκιγκ, να πληρώνει διόδια, να χορεύει ζεϊμπέκικο με τον τούρκο ομόλογό του (όταν ήταν στο ΥΠΕΞ) κ.ά. πολλά.

ΤΟ ΑΠΟΛΥΤΟ ΜΑΥΡΟ

Τη χώρα πλήττει αυτόν τον καιρό ένα αόρατο πλην καταστροφικό τσουνάμι που έρχεται από το παρελθόν και σωρευτικά γιγαντούμενο πλήττει το τώρα. Η διαπλοκή πολιτικών και επιχειρηματιών, Τύπου και εξουσίας επεκτείνεται στην Εκκλησία και τη Δικαιοσύνη, ενώ συγχρόνως κάθε τομέας του δημόσιου βίου όζει σκανδάλων. Μικροί και μεγάλοι διεκδικούν το δικό τους μερίδιο στην ανομία, την παραβατικότητα, την ανοχή όλων προς όλα, τη συγκατάληψη, τον άκρο εκφαλισμό των συνειδήσεων, τον βαθύρριζο καρκίνο που κατατρώνει ιστούς και σάρκες αυτής της κοινωνίας.

Η Ελλάδα, παραμονές της πολιτειακής αλλαγής, είναι βυθισμένη στο απόλυτο μαύρο, όχι μόνο των ράσων αλλά και της απόλυτης υποκρισίας σε κάθε ηγετικό επίπεδο της χώρας εφόσον διατεινόταν ότι αγνοούσε αυτό που σιγοψιθύριζαν οι πάντες σ' όλη την επικράτεια. Σκάνδαλο παντού: στον Τύπο, στις Ένοπλες Δυνάμεις και τους εξοπλισμούς τους, στην Αστυνομία και τους ένστολους νονούς της νύχτας και της εμπορίας λευκής σαρκός, στους δικηγόρους που εκμαυλίζουν εκμαυλιζόμενοι τους δικαστές, για να συνεργαστούν με τη σειρά τους με το εγχώριο κατελ της ηρωίνης. Αλλά και αλλού: στον κρατικοδίαιτο συνδικαλισμό και στους αγροτοπατέρες με τις ψευδείς δηλώσεις και τις παράνομες επιδοτήσεις, στα σχολεία, με την παραπαιδεία να οργιάζει έχοντας υποκαταστήσει πλήρως τη

δευτεροβάθμια εκπαίδευση, και με τα πανεπιστήμια να έχουν μεταμορφωθεί σε κομματικά φέουδα και έδρα οργανωμένων συμμοριών με διδακτορικά, που νέμονται ευρωπαϊκά προγράμματα και εκτελούν διατεταγμένη έρευνα προς ίδιον όφελος. Μπροστά σ' όλα αυτά οι παραδοσιακά εύκολοι στόχοι της διαφθοράς η Εφορία και η Πολεοδομία μοιάζουν μικρές σάσες μέσα στην επικράτεια του απόλυτου μαύρου: ο απλός πολίτης, ο άνεργος, ο μισθοσυντηρητος, ο αδιάπλεκτος μεροκαματιάρης, φρίττει, αναγουλιάζει και διερωτάται: Τι μέλλει γενέσθαι τώρα που το σπυρί έσπασε;

Οφείλουμε εδώ να πούμε ότι, έστω, στο σπάσιμο του αποστήματος έχει παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο ο νυν πρωθυπουργός παρά τις όποιες παλινωδίες ή τους διαταγμούς του. Κι εδώ που τα λέμε, ο Καραμανλής, όπως έχουν διαμορφωθεί τα πράγματα, είναι ο μόνος που μπορεί να επιτύχει κάτι και που έχει την ιστορική ευθύνη να δώσει στη χώρα μια προοπτική. Αρκεί να μην σκεφθεί το πολιτικό κόστος και να μην δράσει εν κρυπτώ και κουκουλώνοντας όπως οι προκάτοχοί του. Αξιοκρατία και διαφάνεια πάνω απ' όλα. Αλλά και συνεργασία ισότιμη με όσα πρόσωπα ή πολιτικούς θεσμούς πιστεύουν αληθινά στην κάθαρση και αγωνίζονται γι' αυτή. Εκτός κι αν πιστεύουμε ότι όλοι σ' αυτόν τον τόπο είναι επίορκοι, μικροί και αργυρώνητοι.

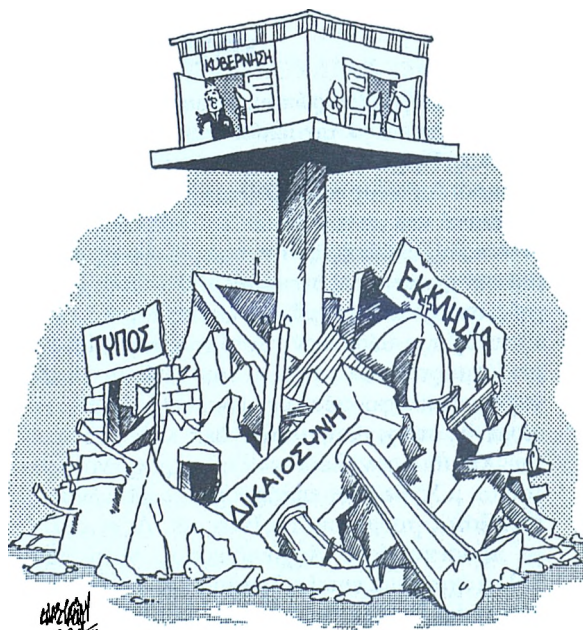
Μ.Σ.

ΑΚΤΩΡ!

Αχ, ευτυχία
τι μικρή που ήσουν
για τις μεγάλες προσδοκίες μας
τι μεγάλη,
για τις μικρές στιγμές μας
Αφροδίτη Κοϊδού

Σαρανταδύο (42) συναπτά πιστοποιητικά διαφάνειας για τον ΑΚΤΩΡ αποδεικνύεται περίτρανα ότι υπέγραψε ο αντιπρόεδρος του ΕΣΡ κ. Χαλαλάκης, ΧΩΡΙΣ να τα έχει εγκρίνει το αρμόδιο κλιμακίο ή, ακόμη καλύτερα, η ολομέλεια του οργάνου, από τον Ιούνιο του 2002 ως τον Ιούνιο του 2004. Οι εισαγγελείς έχουν ήδη αρχίσει έρευνα για το σκάνδαλο, ενώ έχει ενημερωθεί σχετικά και ο υπουργός Επικρατείας. Είναι πολύ φυσικό λοιπόν ν' ανησυχεί με τη σειρά του και ο πρόεδρος του ΕΣΡ μήπως και του καταλογισθούν ευθύνες για πλημμελή εκτέλεση καθήκοντος. Ο μόνος που είναι σαν την καλή χαρά είναι ο κ. Χαλαλάκης. Σου λέει ο άνθρωπος: Μητροπολίτης είμαι για ν' ανησυχώ; Ή μήπως έχω διαπράξει ροζ σκάνδαλα; Εμείς πάλι, απαντάμε στεντορείως: Όχι βέβαια!

Μ.Σ.

του Τάσου Αναστασιάδη

ΕΛΑΤΕ ΕΣΤΩ ΚΑΙ ΜΕ ΜΑΓΙΟ!

Στις 16 Φεβρουαρίου, το πρωτόκολλο του Κιότο για τον περιορισμό κατά 5,2% της εκπομπής αερίων που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου τίθεται σε εφαρμογή ως διεθνής νόμος.

Οι ΗΠΑ, η Αυστραλία και ορισμένες άλλες χώρες δεν το έχουν υπογράψει και δεν πρόκειται να το εφαρμόσουν. Μάλιστα στην πρόσφατη διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών στο Μπουένος Άιρες οι ΗΠΑ υπονόμισαν συστηματικά όλες τις προσπάθειες λήψης συγκεκριμένων αποφάσεων.

Η Ελλάδα είχε «πετύχει» στο Κιότο προνομικά τη δυνατότητα αύξησης των εκπομπών αερίων κατά 25% μέχρι το 2008-12, ποσοστό το οποίο τείνει ήδη να καλυφθεί και οδεύει προς το 36%.

Χαρακτηριστικό είναι ότι η Ελλάδα έχει 7% περισσότερες εκπομπές ανά κάτοικο και 45% περισσότερες εκπομπές ανά μονάδα ΑΕΠ σε σχέση με την ΕΕ, χωρίς να έχει βαριά βιομηχανία!

Λόγω της κρισιμότητας της κατάστασης, της συνεπαγόμενης κλιματικής αποσταθεροποίησης, της ερημοποίησης, της τήξης των πάγων κ.λπ., το 2005 κηρύχθηκε έτος δράσης κατά των κλιματικών αλλαγών από μια σειρά περιβαλλοντικές οργανώσεις και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ. Η 12η Φεβρουαρίου είναι η πρώτη διεθνής ημέρα δράσης κατά των κλιματικών αλλαγών.

Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις έχουν δώσει ραντεβού αύριο Σάββατο στο Πάρκο Ελευθερίας, στις 12 το μεσημέρι, «και θα πάμε να διαμαρτυρηθούμε μπροστά στην αμερικανική πρεσβεία», όπως αναφέρει η σχετική ανακοίνωση. «Ελάτε με μάζες, ομπρέλες, σωσίβια, μαγιό και ό,τι άλλο νομίζετε ότι θα σας βοηθήσει να προστατευτείτε ή και να προσαρμοσθείτε στην επερχόμενη κλιματική αλλαγή!»

Φ.Λογ

Ο ΑΚΑΤΟΝΟΜΑΣΤΟΣ!

Είναι γεγονός ότι ο υπουργός Εθνικής Άμυνας Σπύλιος Σπηλιωτόπουλος δεν έχει ιδιαίτερη άνεση στα παιχνίδια επικοινωνιακής τακτικής που σήμερα επιβάλλει η μόδα του πολιτικού μάρκετινγκ. Διατηρεί τον απόλυτο και απότομο τρόπο του στρατιώτη. Από την άλλη πλευρά, είναι τόσο ανοίκειος ο τρόπος με τον οποίο του φέρονται τα κυρίαρχα ΜΜΕ του τόπου ώστε να καταντάει ύποπτος. Τι επιδιώκει ο Σπηλιωτόπουλος; Κάθαρση στον ευαίσθητο χώρο των Ενόπλων Δυνάμεων και στο τεράστιο εικοσαετές άγχος των εξοπλιστικών δαπανών, του χρηματισμού ημετέρων και της απίστευτης κυριαρχίας των ποικίλων μεσαζόντων. Το Αντί κατά καιρούς έχει αποκαλύψει αδιάφυστα στοιχεία για την κατασπατάληση του ιδρώτα του ελληνικού λαού αλλά και την απαράδεκτη έκπτωση του κύρους του στρατιωτικού δυναμικού της χώρας. Ο Σπ. Σπηλιωτόπουλος διέπραξε το ασύγγνωστο σφάλμα να συγκρουστεί με την κυρία Έλλη Στάη! Τότε, στον Καϊάδα! Σοβαρές

κατά τα άλλα εφημερίδες τον αποκαλούν πλέον επισήμως ο «ακατονόμαστος» και τον βαθμολογούν με αρνητικό πρόσημο. Έλα όμως που η πολιτική Σπηλιωτόπουλου στο ΥΠΕΘΑ έχει αλλάξει τόσο πολύ το παλιό σαπισμένο σκηνικό ώστε ως τώρα σημειώνεται άνοδος της τάξης του 40% σε επενδύσεις ξένων επιχειρηματιών στον τομέα των Ενόπλων Δυνάμεων, επειδή ακριβώς διαπιστώνουν την εξυγίανση και την αξιοκρατία του όλου συστήματος, αλλά και αύξηση των παραγγελιών κατά 60% στην εγχώρια πολεμική βιομηχανία, η οποία πλέον όχι μόνο δεν απαξιώνεται από ντόπιους και ξένους αλλά αντίθετα υποβοηθείται ώστε να πρωταγωνιστήσει στην κατασκευή των οπλικών συστημάτων που χρειάζεται η χώρα. Πολλοί προεξοφλούν ότι ο Σπηλιωτόπουλος θα καρατομηθεί κατά τον πρώτο ανασχηματισμό της κυβέρνησης. Εμείς βάζουμε στοίχημα για το αντίθετο. Πάει; – που θα 'λεγε κι ο Λαλιώτης.

Μ.Σ.

ΑΝΝΗ ΒΡΥΧΕΑ

Έφυγε στα 62 της χρόνια η Άννη Βρυχεία. Η Άννη είχε σπουδάσει αρχιτεκτονική στο ΕΜΠ και στο Παρίσι. Είχε δουλέψει κοντά στον Τσαρούχη και στα νιάτα της είχε κάνει σκηνογραφίες στο Θέατρο Τέχνης. Είχε διδάξει

στο Πολυτεχνείο και ήταν από τα ενεργά στελέχη του ΕΔΠ.

Στο ΚΚΕ εσ. αρχικά και στη συνέχεια στα κινήματα της Αριστεράς, η Άννη εργάστηκε με πάθος για την εφαρμογή των ιδεών μιας αρχιτεκτο-

νικής που δεν είναι θεαματική αλλά δημιουργεί για τους ανθρώπους.

Το Αντί εκφράζει τα θερμά του συλλυπητήρια στο σύντροφό της Κώστα Γαβρόγλου και τις κόρες της Μαρία και Ιόλη.

PASOKIES

• Τι να πει και η Αριστερά που την εκπροσωπεί (μπρρρ) στα κανάλια ο Μπίστης, ο Ανδρόβιλάκης, η Δαϊμάνκη, οι οποίοι έχουν τόση σχέση με την Αριστερά όση ο Βέλτσος με την ποίηση.

• Ας αφήσουμε ότι τους κάνει και νερά κι ο Αλαβάνος.

• Βέβαια θα δούμε τι θα πράξει ο ΣΥΝ στις δημοτικές, γιατί υπάρχουν τα γνωστά βαρίδια του, που είναι πάρα πολλά.

• Από το πουθενά (με ξένα κόλλυβα, που λέει κι ο λαός) διάφοροι «παράγοντες» κατέχουν αξιώματα σε δήμους και νομαρχίες και δε θα τα αφήσουν εύκολα.

• Τι θα γίνει μ' αυτούς;

• Η εξουσία είναι γλυκιά.

• Είδατε τι έπαθαν οι Βασωννούλες και οι Βαγγελογιαννοκωστάκηδες.

• Τους βλέπεις στο γυαλί και ραγίζει η καρδιά σου.

• Να πιθανολογήσω τη Σολωμνία λύση με διατυπώσεις του στυλ «οι τοπικές κοινωνίες θα αποφασίσουν» και τις λοιπές μπαρούφες που δίνουν άλλοθι στις «δεξιές» παρεκτροπές του χώρου αυτού;

• Το ζήτημα βέβαια είναι τι κάνουμε εμείς οι αριστεροί.

• Όχι φυσικά αυτοί που ξυπνάνε και κοιμούνται με τα διαχειριστικά οράματα και τις κολιγιές με το ΠΑΣΟΚ, αλλά οι υπόλοιποι.

• Κι είμαστε, γαμώ το, πολλοί. **Μολ.**

PASOKIES

- Η διαπλοκή της εξουσίας και των δημοσιογράφων είναι γνωστή.
- Κάτι πρέπει να γίνει.
- Αλλά να μιλούν για καθαροί αυτοί που κατασκευάζουν, ως διευθυντές, ειδήσεις...
- Αυτοί που οδήγησαν στον όλεθρο με το χρηματιστήριο πάνω από ένα εκατομμύριο πολίτες...
- Αυτοί που έπαιρναν τα σκονάκια του Πανταγιά και τα αναπαρήγαγαν στα μέσα τους...
- Αυτοί που μέσω των εταιρειών τους έπαιρναν δουλειές από το δημόσιο...
- που θέλησαν να μας πείσουν για τον φωτισμένο τ. καταλλήλοτερο...
- που χειροκρότησαν την παράδοση του Οτσαλάν...
- που βρήκαν το σχέδιο Ανάν σωτήριο για την Κύπρο...
- που, που, που...
- ε λοιπόν, πάει πολύ.
- Ας βγάλουν καλύτερα το σκασμό από τα κανάλια τους.
- Κι ας ευαισθητοποιηθεί επιτέλους η μονιμώς εν υπνώσει ΕΣΗΕΑ.
- Όχι η διοίκηση, αυτή έτσι κι αλλιώς είναι αλλού, τρεις το λάδι τρεις το ξύδι, αλλά τα μέλη της.
- Εκτός κι αν είναι ικανοποιημένα για το κύρος τους στην κοινωνία.
- Στην πιάντσα όμως ο κόσμος ακούει δημοσιογράφος κι αλλάζει δρόμο.

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΩΝ ΧΑΜΕΝΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΑΥΤΟΥΡΓΩΝ

Σκάνδαλα, παραδικαστικά κυκλώματα, έμποροι ναρκωτικών, αρχαιοκαπηλίες και πλείστα άλλα. Εμείς είμαστε πολίτες που θα ήθελαν να συνεχίσουν να έχουν δημοκρατικά δικαιώματα και που δεν ανέχονται στημένες δίκες, μνημεία νομικών αυθαιρεσιών και δεκανίκια της τρομοκρατίας και του πολέμου ενάντια στον άξονα του κακού. Γιατί το ένα σκέλος είναι να πολεμάς για την εφαρμογή του Νόμου και το άλλο για την διατήρηση του ίδιου του Νόμου και των νομικών κεκτημένων.

Ο λόγος για τη δεύτερη δίκη του ΕΛΑ, που ξεκίνησε τη Δευτέρα 9 Φλεβάρη. Δυο λόγοι επέβαλαν τη δεύτερη δίκη. Ο πρώτος είναι ότι δέκα εκρήξεις, των οποίων την ευθύνη είχε αναλάβει ο ΕΛΑ, δεν εκδικάστηκαν στην πρώτη δίκη καθώς ως πλημμελήματα είχαν θεωρηθεί παραγραφείσες αφού είχαν περάσει 15 χρόνια. Τα μέλη του Συμβουλίου Εφετών εκτίμησαν εκ των υστέρων ότι πρόκειται για μη παραγραφέντα κακούργηματα αφού είχαν στόχο κοινωνοφελείς οργανισμούς, οπότε για την παραγραφή τους πρέπει να παρέλθει εικοσαετία. Επομένως οι κατηγορούμενοι πρέπει να ξαναδικαστούν. Ο δεύτερος έχει να κάνει με τον Γ. Σερίφη. Ο αυτόκλητος μάρτυρας Αλ. Κορωναίος, μετά από έντεκα χρόνια και τέσσερις αντιφατικές καταθέσεις, αναγνώρισε το 2002 στο π ρ ό σ ω π ο του Γ. Σερίφη τον 30χρονο ψηλό άντρα που είχε περιγράψει το 1994 και ο οποίος καλείται να αποδείξει ότι δεν είναι

ελέφαντας, αλλά, αν όχι νέος, τουλάχιστον ψηλός.

Δύο οι αιτίες της νέας δίκης και τέσσερα τα ευτράπελα: το πρώτο η εκδίκαση των δέκα παραγεγραμμένων ενεργειών χωρίς νέα στοιχεία. Το δεύτερο και τελεί-

του Τάσου Αναστασίου

ως παράλογο ότι, εκτός από τους τέσσερις καταδικασθέντες ως μέλη του ΕΛΑ, καλείται να απολογηθεί και ο Μιχ. Κασσίμης, ως μέλος της οργάνωσης φυσικά, παρ' όλο που η πρώτη δίκη τον αθώωσε παμπηφεί και ομοφώνως ως μη μέλος της! Κοινώς νομικό αλαλούμ. Το τρίτο ευτράπελο ότι καλούνται να απολογηθούν για βομβιστικές ενέργειες στις οποίες κανείς δεν μπορεί να αποδείξει ότι ήταν παρόντες. Αυτό βέβαια είναι μέσα στη συλλογιστική του νέου αντιτρομοκρατικού νόμου. Η πρώτη δίκη

σερχόμαστε δηλαδή στον κύκλο των χαμένων φυσικών αυτουργών. Το τέταρτο ευτράπελο ότι ο ίδιος γνωστός-άγνωστος, ο πανταχού παρών Σερίφης κατηγορείται σε όποια δίκη με πολιτικό περιεχόμενο, αρχής γενομένης από το έτος 1977. Το χρονικό της συγκεκριμένης περίπτωσης έχει ως εξής: Την 19/9/1994 στις 6.00 π.μ. έγινε βομβιστική επίθεση στον Περισσό κατά λεωφορείου που μετέφερε στη δουλειά τους αστυνομικούς, πολιτικό προσωπικό και καθαριστές, όπου ο αστυνομικός Απ. Βέλλιος τραυματίστηκε θανάσιμα. Το ίδιο απόγευμα εμφανίστηκε ο Αλ. Κορωναίος στην αστυνομία και είπε ότι ναι μεν δεν ήταν παρών και το έμαθε από την τηλεόραση, αλλά είχε δει κάποιες κινήσεις στην περιοχή τις προηγούμενες μέρες

που εκ των υστέρων τις αξιολόγησε ως ύποπτες. Το 2002 ξαναεμφανίστηκε στον εισαγγελέα κ. Ζερβομπεάκο και κατέθεσε ότι ήταν παρών και ότι είδε το Σερίφη να πυροδοτεί το μηχανισμό. Ο εισαγγελέας δεν κάλεσε τον Σερίφη σε απολογία και θεώρησε τον μάρτυρα αναξιόπιστο, αλλά λίγους μήνες αργότερα πρότεινε την παραπομπή. Και τώρα ο εισαγγελέας Εφετών Χ. Μύτης βαφτίζει τον μάρτυρα αξιόπιστο με το σκεπτικό ότι μπορεί να ξεγελάστηκε από το «νεανικό παρουσιαστικό και την ευλυγισία» του Γ. Σερίφη, άλλο που το 1994 ήταν 56 ετών και ουδέποτε υπήρξε ψηλός. Ο κατηγορούμενος αντιμετωπίζει δις ισόβια και δεν δικάζεται από το μεικτό ορκωτό που είναι αρμόδιο για τις περιπτώσεις εκρήξεων. Αλλά οι παρατυπίες δεν είναι μόνο αυτές. Στο βούλευμα περιλαμβάνεται απόσπασμα της απόφασης της πρώτης δίκης, κάτι που νομικά δεν επιτρέπεται κ.λπ., κ.λπ.

Ας μην κρατήσουμε σιγή ιχθύος. Ε.Π.

ΟΙ ΤΑΓΟΙ

Δεν είναι κακό να συμμετάσχεις σε μια κρατική επιτροπή, π.χ. για τα Κρατικά Βραβεία όπως ο καλός φίλος Κώστας Βούλγαρης. Κακό είναι να παριστάνεις προηγούμενος τον κήνσορα και τον τιμητή των άλλων και τώρα εσύ απλώς «να συμμετέχεις στο πολιτιστικό γίγνεσθαι της χώρας», κ.λπ. κ.λπ.

Χ.Ν.

Η ΧΥΤΡΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

• Από τις ημέρες των αγροτικών κινητοποιήσεων σε ρεπορτάζ της εφημερίδας **Εμπρός** του Νομού Λέσβου, βρίσκουμε ένα μικρό μόνο δείγμα του τρόπου μεταχείρισης των αγροτών και του αγροτικού εισοδήματος από το δημόσιο και τους διάφορους φορείς:

«Αδιαφορώντας για τις δικαστικές αποφάσεις και πέρα από λογική νομιμότητας η Ελαιουργική συνεχίζει να παρακρατά το 1% της επιδότσης του ελαιολάδου από τους ελαιοπαραγωγούς της Λέσβου. Είναι γνωστό ότι η ΕΑΣ Λέσβου ήταν η μόνη Ένωση Συνεταιρισμών που την δεκαετία του 1990 είχε ξεκινήσει δικαστικό αγώνα για να σταματήσει η παρακράτηση του 1% της επιδότσης του ελαιολάδου.

Το ποσό αυτό το παρακρατούσαν στο παρελθόν, αλλά και τώρα, προκειμένου η Ελαιουργική να καλύψει τα υψηλά χρέη της προς την Αγροτική Τράπεζα. Μόνο που για αυτά τα χρέη οι ελαιοπαραγωγοί δεν φέρουν καμία ευθύνη, είναι δε παντελώς παράνομη η παρακράτηση αυτή, αφού δεν έχει εξασφαλιστεί η σύμφωνη γνώμη των ελαιοπαραγωγών».

• Με αφορμή τη δημιουργία του Κέντρου Μελέτης Λαϊκής Αρχιτεκτονικής που δημιουργείται στην Πυρσόγιαννη, η εβδομαδιαία εφημερίδα της Ηπείρου **Έκδοση**, κάνει εκτενή αναφορά στα Μαστοροχώρια:

«Τα Μαστοροχώρια εκτείνονται στο βόρειο τμήμα του Νομού Ιωαννίνων και καταλαμβάνουν έκταση 271.160 στρεμμάτων που αντιπροσωπεύει ποσοστό 5% περίπου των συνολικών εκτάσεων του Νομού Ιωαννίνων. Χτισμένα δεξιά και αριστερά του Σαρανταπόρου ποταμού φτάνουν μέχρι τις παρυφές του Γράμμου, στα Ελληνοαλβανικά σύνορα.

Η ιστορική τους αφετηρία ανάγεται στο 16ο αιώνα, εποχή συνεχών πληθυσμιακών ανακατατάξεων. Μέσα από την γεωργοκτηνοτροφία της αυτάρκειας, ανέπτυξαν σημαντικές τεχνικές εξειδίκευσης. Μαστόροι της πέτρας περιώνυμοι, μοναδικοί στην ξυλογλυπτική και την αγιογραφία, συνέβαλαν στην ανάπτυξη ενός ιδιαίτερου τοπικού πολιτισμού.

Εδώ και περισσότερο από τρεις αιώνες οι μαστόροι ταξιδεύουν σε κάθε γωνιά της ελληνικής επικράτειας και σε όλη τη Βαλκανική χερσόνησο. Από τα τέλη του 19ου αιώνα επιχειρούν τολμηρά και υπερπόντια ταξίδια: Αίγυπτος, Σουδάν, Αιθιοπία, Κογκό, Τανζανία, Περσία, παραλιακή Τουρκία (Σμύρνη, Προύσα, Ζονγκουλντάκ), Ρωσία (Ιρκούσκ, Βλαδιβοστόκ), Γαλλία και Αμερική.

Οι μαστοροί οργανωμένοι σε ομάδες (μπουλούκια, με άγραφους αυστηρούς κανονισμούς και ιεραρχία μετακινούνταν σε διάφορες περιοχές

κατασκευάζοντας κάθε είδους κτήρια: γεφύρια, σχολεία, εκκλησίες, караβάν σαράγια, τζαμιά, χαμάμ, αρχοντικά, φόρους, μύλους, λιοτρίβια. Τα δρομολόγιά τους έχουν ιδιαίτερη σημασία, γιατί ιχνηλατούν τόσο την επίδραση της ντόπιας τεχνικής, όσο και τις ξένες επιρροές που έφεραν πίσω οι μαστόροι.

Έχτιζαν με ήθος, φιλότιμο και γνώση και θεμελίωσαν μια γηγενή αρχιτεκτονική. Αξιώθηκαν να γίνουν μύθος και δημοτικό τραγούδι.

Η τεχνική των μαστόρων βασίζεται σε μια βαθιά γνώση της αντοχής και της ομορφιάς των υλικών και σε μια κρυφή πίστη για την ιεροτελεστία, την απaráγραπτη σειρά των πραγμάτων στην κατασκευή. Τα έργα τους σκορπισμένα επί αιώνες σε χώρες μακρινές και τόπους κοντινούς, μιλούν από μόνα τους για τις αρχιτεκτονικές τους αρετές, την καλλιτεχνική αξία και αποτελούν εφόδιο για την αισθητική μας μόρφωση. Σύντομα περατώνονται οι εργασίες σε τρία λιθόκτιστα κτήρια που θα στεγάσουν τη Σχολή Μαστόρων της Πέτρας. Η αναδίφηση και τεκμηρίωση του έργου των μαστόρων είναι έργο ζωής του Μουσείου Ηπειρωτών Μαστόρων και του Κέντρου Μελέτης Λαϊκής Αρχιτεκτονικής που δημιουργείται στην Πυρσόγιαννη».

• Υπέρ ή κατά της δημιουργίας εργοστασίων επεξεργασίας σκουπιδιών; Δεν υπάρχει δήμος ή Νομός στη χώρα που να μην αντιμετωπίσει τα τελευταία είκοσι χρόνια το δίλημμα. Στη Χανιώτικη μηνιαία έκδοση **Μήνυμα** διαβάζουμε: «Στα Χανιά δημιουργήθηκε ένα εργοστάσιο επεξεργασίας σκουπιδιών και ο τόπος γέμισε μολύβια! Σκεπτικά, προβληματισμένα, επιφυλακτικά για την επιτυχία του εγχειρήματος που "αλλού απέτυχε", για το "υψηλό κόστος" που θα μετακλιστεί στους δημότες κ.ο.κ. θα νόμιζε κανείς που δεν έχει ζήσει το άγος των απορριμάτων πως υπάρχουν επιφυλάξεις γιατί δεν επιλέχθηκε η καλύτερη από τις πέντε-έξι που είχαμε διαθέσιμες. Ανάλογους προβληματισμούς δεν είχαμε ακούσει όταν τα Χανιά πνίγονταν στα σκουπίδια και στον διεθνή εξευτελισμό του Κουρουπητού».

ΟΙ ΧΑΜΕΝΟΙ ΤΟΥ 2004

«Χαμένη η Κοινωνία της Πληροφορίας το 2004», είπε ο Γιωργάκης. Καλά, μόνον η Κοινωνία της Πληροφορίας; Εδώ, βρε παιδιά, χάσαμε την εξουσία. Τι κοινωνίες και τι πληροφορίες μου λέτε τώρα!

ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ

Δεν έχουν το θεό τους. Ο Άγιος Θεσσαλονίκης είπε το αμίμητο από άμβωνος:

«Το αμάρτημα διαπράττεται μετά την απόδειξή του».

Και μετά την απομάκρυνση εκ του ταμείου ουδέν λάθος αναγνωρίζεται, θα προσθέταμε εμείς.

ΑΛΛΟΣ ΑΔΕΚΑΣΤΟΣ

Συγκαταλέγεται μεταξύ εκείνων που θα διαλογιστούν για την διαφάνεια του δημοσιογραφικού επαγγέλματος. Ποιος όμως θυμήθηκε την πολιτεία του στην ΕΡΤ και κυρίως τις αποκρύψεις που επιχειρήσε ως υπουργός για όσες παράνομες πράξεις φισταμένων και παρακαθημένων του;

BABYΛ-ΩΝΙΑ

Τι καλό και θεάρεστο παιδί ο εκλεκτός του αρχιεπισκόπου Απόστολος Βαβύλης. Καταζητούμενος της Ιντερπόλ, εμπορεύονταν όπλα –δίπλα ακριβώς από τη ΓΑΔΑ– «ασχολούνταν» με ναρκωτικά, είχε πολλά ονόματα και πολλά διαβατήρια, είχε «δόσεις» στις Αρχές μικρεμπόρους ναρκωτικών, ήταν πράκτορας της ΕΥΠ, είχε τις κατάλληλες «διασυνδέσεις»... Κοινώς, δεν είχε το θεό του...

Ποῖος δὲν βλέπει τὸν ἀφανισμόν ὅπου εἰς τὴν Ἑλλάδα προξενεῖ τὸ ἱερατεῖον;

Σε κάποιες περιπτώσεις το δημοσιογραφικό ρεπορτάζ αποκαλύπτει στοιχεία και δεδομένα, η δημοσιοποίηση των οποίων είναι ενοχλητική. Αλλά και η όποια ανάλυση αποδεικνύεται αδύναμη. Τι κάνεις τότε; Καταφεύγεις σε κλασικά κείμενα.

Για το βόρβορο που ανακινήθηκε τις τελευταίες ημέρες με τα καμώματα των ιεραρχών της Εκκλησίας μας, καταφύγαμε στην *Ελληνική Νομαρχία*. Είναι ένα κείμενο της εποχής του ελληνικού Διαφωτισμού που κυκλοφόρησε το 1806 στην Ιταλία από έναν «Ανώνυμο

Ἑλληνα». «Λόγος περί Ελευθερίας» είναι ο υπότιτλος του φλογερού κειμένου που καλεί τους Ἕλληνες να ξεσηκωθούν εναντίον του οθωμανικού ζυγοῦ. Αναφέρεται σε πολλά θέματα αλλά στο κεφάλαιο με τίτλο «Οι συνεργοί της τυραννίας» μένει διεξοδικότερα στο θέμα της Εκκλησίας. Ασχολίαστα μεταφέρουμε εδώ μερικά αποσπάσματα με τις σημειώσεις που τα συνοδεύουν. Διακόσια χρόνια πριν ο λόγος ήταν καθαρός και καταλυτικός. Η χρονική απόσταση δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στο κείμενο.

Ἐς εἰσέλθωμεν τώρα εἰς τὴν διήγησιν τοῦ ἐλληνικοῦ κλήρου, ἡ ὁποία ὄχι ὀλίγον θέλει μᾶς παραστήσει τὰ κακά, ὅπου προξενεῖ ἡ κατάχρησις τῶν χρημάτων. Εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν, λοιπόν, εὐρίσκεται: ὁ πατριάρχης καὶ ἡ Σύνοδος· ἄλλος πατριάρχης εὐρίσκεται εἰς Ἀλεξάνδρειαν· ἄλλος εἰς τὴν Ἀντιόχειαν καὶ ἄλλος εἰς Ἱερουσαλήμ. Ὁ πρῶτος ὀνομάζεται οἰκουμενικός. Καὶ ἂν ἄλλο δὲν σημαίνει αὐτὸς ὁ γελοιώδης τίτλος μαζί με τοὺς τόσους ἄλλους ὅπου λαμβάνει, φανερώνει ὅμως, ὅτι οἱ ἄλλοι τρεῖς πατριάρχαι ὑπόκεινται εἰς αὐτόν. Αὐτὸς λοιπὸν διαμοιράζει εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους, καὶ πολλάκις πέμπει καὶ ἐκεῖ ὅπου δὲν εἶναι χριστιανοί, τόσας ἑκατοντάδας ἀρχιεπισκόπους, ἔξ ὧν ὁ καθεὶς ἔχει τέσσαρας ἢ πέντε ἐπισκοπὰς, εἰς τὰς ὁποίας πέμπει καὶ αὐτὸς τόσους ἐπισκόπους. Αὐτὸ εἶναι τὸ σύστημα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς.

[...]

Ἀλλὰ ποῦ νὰ διηγηθῶ, ὅσα ἢ μιὰρὰ των ψυχῇ ἐφευρίσκει! Φθάνει λοιπὸν νὰ ἡξεύρετε, ὅτι, ὅσα καὶ ἂν κάμνωσι, τὰ κάμνωσι διὰ χρημάτων, καὶ πληρώνοντάς τους τινὰς ἡμπορεῖ νὰ λάβῃ τὴν συγχώρησιν διὰ κάθε ἁμαρτήμα. Τόσον ἐβαρβαρώθη καὶ οὐτιδανώθη ἡ κλάσις τῆς ἱερωσύνης τῶν Ἑλλή-

νων. Πρὸς τούτοις ὁ ἀρχιεπίσκοπος πωλεῖ τὰς ἐνορίας τῆς πόλεως οὕτινος ἱερέως θελήσῃ, καὶ ἔπειτα κάμνει ἀργὸν ἢ ἐξορεῖ ὅποιον θέλῃ ἀπὸ αὐτούς, καὶ ξαναπωλεῖ τὴν ἐνορίαν ἄλλου, διὰ νὰ τοῦ κάμῃ τὸ ἴδιον ὕστερα ἀπ' ὀλίγον. Κάθε τόσον τοὺς ζητεῖ δάνεια, καὶ ποτὲ δὲν τοὺς τὰ ἐπιστρέφει. Κανεὶς δὲν τολμεῖ νὰ ἀντισταθῇ εἰς τοὺς λόγους του, ἐπειδὴ εὐθύς τὸν ἀφορίζει καὶ ἔπειτα τὸν ἐξορεῖ καὶ λαμβάνει τὴν περιουσίαν του.¹ Καὶ οὗτος ἐστὶν ὁ τρόπος, μετὰ τὸν ὁποῖον ἐνεργοῦσι τὰ ἡδύτατα ἐντάλματα τοῦ Χριστοῦ.

Πῶς ἄραγε ζῶσιν αὐτοὶ οἱ ἀρχιεπίσκοποι εἰς τὰς μητροπόλεις των καὶ ὁποῖαι εἰσὶν αἱ ἀρεταὶ των; Τρώωσι καὶ πίνουσι ὡς χοῖροι.² Κοιμῶνται δεκατέσσαρας ὥρας τὴν νύκτα καὶ δύο ὥρας μετὰ τὸ μεσημέρι. Λειτουργοῦσι δύο φορὰς τὸν χρόνον, καὶ ὅταν δὲν τρώωσι, δὲν πίνουσι, δὲν κοιμῶνται, τότε κατεργάζονται τὰ πλέον ἀναίσχυντα καὶ οὐτιδανὰ ἔργα, ὅπου τινὰς ἡμπορεῖ νὰ στοχασθῇ.³ Καὶ οὕτως εἰς τὸν βόρβορον τῆς ἁμαρτίας καὶ εἰς τὴν ἰδίαν ἀκρασίαν θησαυρίζουσι χρήματα, καὶ οἱ ἀναστεναγμοὶ τοῦ λαοῦ εἶναι πρὸς αὐτοὺς τόσοι ζέφυρες.

[...]

Ἡ ἀμάθεια αὐτῶν τῶν ἱερέων εἶναι

ἄκρα, καὶ ἀπὸ αὐτοὺς οἱ περισσότεροι κατὰ συμβεβηκὸς ἀποκαθίστανται ἀρχιμανδριταί, ἔπειτα δὲ κερδίζοντας, ἀγοράζουσι ἐπισκοπὰς, καὶ ἐξακολούθως γίνονται ἀρχιεπίσκοποι καὶ ὄχι ὀλίγας φορὰς πατριάρχαι. Ὅθεν, ὅλοι σχεδὸν οἱ ἀρχιεπίσκοποι καὶ ὄχι ὀλίγας φορὰς πατριάρχαι. Ἐκκλησίας κατάγονται ἀπὸ τὴν ἰδίαν ποταπότητα, καὶ οἱ περισσότεροι εἶναι ἁμαρτήσται.⁴

[...]

Τὸν τρόπον, ὅπου μεθοδεύονται, εἶναι ἄξιος γέλωτος ἐνταυτῷ καὶ δακρύων. Αὐτοὶ ἔχουσιν ἐν κιβωτίδιον γεμάτων ἀπὸ ἀνθρώπινα κόκκαλα καὶ κρανία ἀκέραια, τὰ ὁποῖα ἀσημῶνοσιν, καὶ ἔπειτα ὀνοματίζουσιν, ἄλλα μὲν τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους καὶ ἄλλα τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, δὲν ἀφήνουν ἅγιον, χωρὶς νὰ ἔχουν μέρος ἀπὸ τὰ κόκκαλά του.⁵ Οἱ περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς κοκκαλοπωλητὰς ἐξέρχονται ἀπὸ τὸ ὄρος τοῦ Ἄθους, ὅπου ὀνομάζουν Ἁγίον Ὅρος, εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκειται ἡ πηγὴ αὐτῶν τῶν καλογήρων.

Τὰ δὲ μοναστήρια αὐτὰ ἔχουσιν εἰς κάθε πολιτείαν ὑποστατικά καὶ ὁσπίτια, τὰ ὁποῖα καλοῦσι μετόχια καὶ τὰ κατοικοῦσιν αὐτοὶ οἱ περιηγηταί. Ἐκεῖ μετροῦσι τὰ κλεφθέντα χρήματα, διὰ νὰ λάβωσιν αὐτοὶ κρυφίως τὰ μισὰ καὶ τὰ λοιπὰ νὰ τὰ ὑπάγωσιν εἰς

τά μοναστήριά των⁶.

[...]

Ἦ γλυκύτατε Ἰησοῦ! Ἦ δίκαιοι Ἀπόστολοι! Ἦ φιλόσοφοι Πατέρες! Ποῦ εἶσθε τὴν σήμερον, νὰ ἰδῆτε τοὺς ἀπογόνους σας, καὶ νὰ συγκλαύσητε μαζί με ὅσους τὴν ἀλήθειαν γνωρίζουσι διὰ τὴν ἀθλιότητά τους; Ἐσεῖς ἐπαρραγγεῖλετε τὴν νηστείαν, διὰ νὰ χαλινώσητε ὁπωσοῦν τοὺς γαστριμάργους, αὐτοὶ ἀναθεματίζουν καὶ τοὺς ἀσθενεῖς, ὅταν κρεοφάγωσι. Ἐσεῖς ἐδιωρίσατε τὰς ἐλεημοσύνας, διὰ νὰ στερεώσητε τὴν ἀρετὴν, αὐτοὶ δὲ ἀρπάζουσι καὶ ἀπὸ πλουσίους καὶ ἀπὸ πτωχούς, ὅσα περισσότερα δυνηθῶσι. Ἐσεῖς ἐνομοθετήσατε τὴν ἐξομολόγησιν, διὰ νὰ παρηγορῆτε τοὺς λυπημένους καὶ βασανισμένους, διὰ νὰ νουθετῆτε τοὺς χρεῖαν ἔχοντας καὶ ἁμαθεῖς, αὐτοὶ δὲ τὴν ἐνεργοῦσι διὰ μόνην περιέργειαν εἰς τὸ νὰ μάθωσιν τὰ ξένα πράγματα, καὶ ἔπειτα νὰ τὰ κοινολογοῦσι, ὅχι μόνον ὅταν τοὺς ὠφελῇ, ἀλλὰ ὅταν δὲν τοὺς βλάπτῃ. Ἐσεῖς ἐκηρύξατε τὴν ὁμόνοιαν, τὴν ἀδελφότητα, τὴν ὁμοιότητα καὶ τὴν ἐλευθερίαν, αὐτοὶ δὲ διδάσκουσι μετὰ παραδείγματά των τοῦναντίον. Ἐσεῖς, τέλος πάντων, εἴχετε τὴν ἀρετὴν διὰ ὁδηγόν, αὐτοὶ ἔχουσι τὰ χρήματα.

[...]

Μὴν στοχάζεσαι νὰ φανῇς ἀνευλαβὴς εἰς τὸν Θεὸν διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ ἡ μεγαλειότης Του εἶναι ἄκρα καὶ ἀκατάληπτος· ἡ κτίσις τοῦ παντός εἶναι ἀρκετὴ νὰ ἀποδείξῃ κάθε ἀνθρώπου τὴν παντοδυναμίαν Του, χωρὶς νὰ ἔχη χρεῖαν ἀπὸ τὰ ψευδολογήματα τῶν καλογήρων.⁷ Ἦ, τέλος πάντων, ἂν παντάπασιν δὲν ἡμπορέσης νὰ τὰ ἐξαλείψῃς, σμίκρυνε κἄν τὸν ἀριθμὸν των καὶ τὴν ἀναίσχυντον καὶ βάρβαρον κατάχρησιν, ὅπου οἱ καλόγηροι τῶν μοναστηρίων ἔκαμαν.⁸ Ἐβγαλε ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἐκκλησίας τὰς γυναῖκας, ἦτοι τὰς καλογραῖας, διὰ νὰ ὀλιγιστεῦσιν τὰ ἁμαρτήματα τῶν καλογήρων.⁹

[...]

Παύσατε, τέλος πάντων, ἀπὸ τὴν λύσσαν τῆς φιλαργυρίας, διὰ νὰ ἀξιωθῆτε τῆς αἰωνίου μακαριότητος, τοῦναντίον δέ, τὸ ἴδιον εὐαγγέλιον

καὶ ὅλοι οἱ Πατέρες σᾶς προμηνύουν τὴν αἰώνιον κόλασιν, καὶ ἀλλοίμονον εἰς ἐσᾶς, καὶ εἰς τόσους, ὅπου ἐξ αἰτίας σας τιμωροῦνται εἰς τὴν γῆν. Ἄλλ' ἴσως ὄχι ἀργά, θέλει σᾶς δώσουν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τὸν ἀρραβῶνα τῆς μελλούσης σας κολάσεως, μετὰ τὴν ἐκδίκησιν ὅπου ἐναντίον σας θέλει κάμωσι μόνον των.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ὁ νῦν Ἰωαννῖνων ἔλαβε τὴν αὐθάδειαν νὰ ἀφορίσῃ τὸν ἐνάρετον καὶ φιλόσοφον κύρ Κοσμᾶ, διὰ νὰ μὴν ἡμπόρεσε νὰ τὸν καταπεισῇ εἰς τὰς κακὰς του θελήσεις.
2. Ὁ νῦν Ἰωαννῖνων, καθὼς ἤκουσα ἀπὸ ἓνα μάρτυρα αὐτόπτην, εἰς τὸ πρόγευμα τρώγει δύο ὀκτάδες γιαούρτι, καὶ εἰς τὸ δειλινὸν μισὴν ὀκτὰ σαρκέλας ξεκοκκαλισμένης, τὰς ὁποίας τρώγει μετὰ τὸ χουλιάρι. (Σ.Σ. *Για τον συγκαιρινό μας αρχιεπίσκοπο Χριστόδουλο διηγούνται ατελείωτες ιστορίες για τη λαμαργία του και την κοιλιόδουλία του*).
3. Ὁ Ἄρτης, ὁ Γρεβενῶν καὶ ὁ Ἰωαννῖνων εἶναι οἱ πρῶτοι προδότες τοῦ τυραννίου, καθὼς ὅλοι τὸ γνωρίζουσι. Ὁ ὕστερος ἀπὸ αὐτοὺς ἰκέτευσεν τὸν τύραννον, καὶ ἐκούρευσεν τὸν ἑγγονά του, ὡς νὰ τοῦ ἐγίνετο νουνός. Ὁ Ἄρτης ἠπάτησεν καὶ ἐπρόδωσεν τοὺς ἥρωας Σουλιάτας· εἶναι δὲ καὶ οἱ τρεῖς ἀσελγεῖς, ἄσωτοι εἰς τὸ ἄκρον, μοιχοί, πόρνοι καὶ ἀρσενοκοῖται φανεροί.
4. Ἐνας ἀρχιμανδρίτης, ἀναγινώσκοντας ἐπ' ἐκκλησίας τὸ εὐαγγέλιον, ἔτυχεν εἰς τὸ τέλος τοῦ κατεβατοῦ τὸ ἀπαρέμφατον ἐπανερχεσθαι. Ὅθεν αὐτὸς ἀνέγνωσε τὸ ἐπ' ἀνερ - ὅπου ἐτελείωνε τὸ κατεβατόν, καὶ ἔπειτα γυρίζοντας τὸ φύλλον ἐπρόφερε τὸ - χέσθαι, εἰς τρόπον ὅπου ἐρέθισε ἓνα γενικὸν γέλωτα εἰς τοὺς παρευστῶτας.
5. Ἐγώ, ἕως τώρα βέβαια, εἶδα ἕως τέσσαρας κεφαλὰς τοῦ Ἀγίου Χαραλάμπους, ἐπειδὴ, ὅταν ἀκολουθῇ ἡ πανοῦκλα, τότε κάθε πολιτεία ἔχει ἀπὸ μίαν κεφαλὴν τοῦ Ἀγίου Χαραλάμπους.
6. Ἐγὼ ἐγνώρισα ἓνα πνευματικὸν Ἀγιορεῖτην, ὁ ὁποῖος δὲν ἦτον τόσον ἁμαθής, ὅσον ἦτο ὑποκριτής καὶ φιλάργυρος. Πολλὰκις, λοιπόν, καυχώμενος μοῦ ἐδιηγείτο, ὅτι εἰς εἴκοσι χρόνους ἔκαμεν ἓνα καπιτάλι ἀπὸ ἑκατὸν πενήντα χιλιάδας γρόσια, καὶ εἶχε δοσμένα εἰς τὸ μοναστήριόν του τὰ δύο τρίτα, τὰ δὲ λοιπὰ εἶχε μοιρασμένα εἰς διαφόρους πραγματευτὰς μετὰ τὸ διάφορον. Αὐτὸς εἶχε τὴν κάραν τοῦ Ἀγίου Θεοδώρου.
7. Ἰσως ὁ ἀναγνώστης, ἂν εἶναι κανένας καλόγηρος, ὅπου νὰ ἔχη καμμίαν ὀκτὰ κόκκαλα, μετὰ ἀναθεματίσει, καὶ μετὰ νομίσει ὅτι δὲν πιστεύω εἰς τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὁ καρδιογνώστης Θεὸς μου γνωρίζει καλὸτάτα ποῖος ἀπὸ τοὺς δύο μας πιστεύει καλλιότερα, αὐτὸς ὅπου ἀπατᾷ τὸν κόσμον ἢ ἐγώ ὅπου ξεσκεπάζω τὸ ψεῦδος.
8. Ὅταν κανένας ἄρρωστος ἰατρευθῇ, ὁ καλόγηρος τὸ κράζει θαῦμα τοῦ ἁγίου του. Ὅταν γεννῇσιν καμμία γυναῖκα, καὶ τοῦτο θαῦμα τὸ ὀνομάζει. Ὅταν κατέβῃ τινὰς τὴν σκάλαν καὶ δὲν τζακίσῃ τὸν λαμὸν του καὶ αὐτὸ θαῦμα τὸ κράζουσι. Ἀλλὰ ποῖος ἀπεθαίνει χωρὶς νὰ ἔχη δύο τρεῖς κασέλας λείψανα δλόγουρά του; Ποῖα γεννᾷ ἢ ἀπεθαίνει χωρὶς νὰ ἔχη τόσας εἰκόνας τριγύρω της; Αὐτοὶ οἱ ἀναίσχυντοι ἔφθασαν νὰ ὀνομάσουν θαῦμα τὸ νὰ παίρῃ ἓνας ἁμαθὴς καὶ ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὴν δεισιδαιμονίαν εἰς τὰ πανηγύρια τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀγίου εἰς τὰς χεῖρας του, καὶ νὰ τρέχῃ ἐνθεν κἀκεῖθεν ὡς τὸν τρελλόν.
9. Μία καλογραιοπούλα ἐκοινοποιοῦσεν, ὅτι κάθε βράδυ ἐπῆγαινε ὁ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ καὶ ἐσυνομιλοῦσε μαζί της. Αἱ ἄλλαι γυναῖκες, δι' ὀλίγους μῆνας, τὴν ἐδόξαζον ὡς ἁγίαν, ἀλλ' ἀφοῦ, μετὰ ἐννέα μῆνας, ἐγέννησεν ἓν ἀρχαγγελοπούλον τότε αἱ ἄλλαι γυναῖκες τὴν ἐμίσησαν, αὐτὴ δὲ ἐνομίζετο πάντοτε ἁγία ἀπὸ ἀπλότητά της, καὶ ὁ σοφὸς ἔκλαιε διὰ τὴν βαρβαρίαν.

Ποια είναι η έκταση της διαφθοράς μας;

του Αλέκου Τζιόλα

Μετά τις τελευταίες αποκαλύψεις αναγνωρίζεται πλέον η ύπαρξη διαφθοράς στην κοινωνία μας και οι προσπάθειες κατατείνουν τώρα όχι στην απόκρυψη αλλά στη σμίκρυνσή της, επιδίωξη που έχει και σκοπιμότητα αλλά και δυνατότητα τελεσφόρησης. Έχει σκοπιμότητα διότι, όταν κάποιος παρουσιάζει τη διαφθορά σε μικρή έκταση, κατά πρώτον μειώνει τις πιθανότητες να εκληφθεί και ο ίδιος ως κοινωνός της, κατά δεύτερον διατηρείται η εμπιστοσύνη του πολίτη απέναντι στο κράτος και στους συμπολίτες του, πράγμα που δεν εγκυμονεί κινδύνους είτε γενίκευσης του φαινομένου, ώστε να παύσουν οι πρόδρομοί της να έχουν το αποκλειστικό προνόμιο κάρπωσης της, είτε διατάραξης της ηρεμίας του κοινωνικού βίου, που θα έχει ως αποτέλεσμα την εξάλειψη κάθε δυνατότητας κάρπωσης. Έχει όμως και δυνατότητα τελεσφόρησης, διότι η έκτασή της δεν είναι ορατή και αυτό επιτρέπει την παρουσίασή της σε ποικίλα μεγέθη.

του Χρ. Παπαγιάννη

Ο συνδυασμός της σκοπιμότητας και της δυνατότητας τελεσφόρησης επιφέρει ελαχιστοποίηση της έκτασής της. Για την εμπειρική επιβεβαίωση της μηδαιμνότητας της καλούνται να πάρουνε θέση εκείνοι που έχουν τις περισσότερες πιθανότητες να συνοικούν μαζί της: πολίτικοί, μητροπολίτες, δικαστές, δικηγόροι, δημοσιογράφοι –απορώ πώς δεν απευθύνθηκαν ακόμη στους επιχειρηματίες– ωσάν να μη γνωρίζει ο καθένας μας ότι, όταν ρωτηθεί ο μεθυσμένος αν είναι μεθυσμένος, η απάντησή του θα είναι αρνητική, και ότι η μόνη διαφορά ανάμεσα στη δική του αρνητική απάντηση και στις διαφθοράς σε ανάλογη ερώτηση έγκειται στη συνειδητότητα.

Ο πρώτος απαντάει χωρίς συνειδητότητα, ενώ η δεύτερη συνειδητότητα. Το πιθανότερο βέβαια είναι η διαφθορά να περάσει και στην απειρία: Σας παρακαλώ, κύριε, τι είναι αυτά που λέτε; Θα σας καταγγείλω για συκοφαντική δυσφήμιση.

Αν όμως θέλουμε και συλλογιστικά να παρουσιάσουμε την έκταση της διαφθοράς μηδαιμνή, τότε συνάγουμε το ακόλουθο ακλόνητο συμπέρασμα: Αν έχει μεγάλη έκταση η διαφθορά, χάνεται η ελπίδα. Για να μη χαθεί όμως η ελπίδα, δεν έχει μεγάλη έκταση. Άρα είναι μικρής έκτασης. Για τη διασφάλιση δε της αλήθειας του συμπεράσματος φτύνουμε και στον κόρφο μας λιγάκι –ήτανε γαρ γυναίκα, ευρωβουλευτίνα

του ΠΑΣΟΚ, ο κυοφορητής του συλλογισμού– και αμετακλήτως προσλαμβάνει η διαφθορά απειροελάχιστη έκταση.

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΤΑΣΗΣ

Ποια μπορεί όμως να είναι η πραγματική έκταση της διαφθοράς; Η απάντηση στο ερώτημα αυτό προϋποθέτει απάντηση σε προγενέστερο: Τι είναι η διαφθορά; Η συναλλαγή, θα λέγαμε πολύ γενικά. Η συναλλαγή όμως είναι η βάση του συστήματός μας, του οικονομικοπολιτικού εννοώ, όπως και όλης μας σχεδόν της ζωής. Είναι πάντα και διαφθορά; Ιδού το πιο καίριο ερώτημα. Αλλά ας δεχτούμε αυτό που ισχύει, ότι η συναλλαγή που ενέχει διαφθορά εί-

ναι έκνομη και πως η διαφορά μεταξύ των δύο συναλλαγών είναι η συμβατότητα ή μη με το νόμο. Έχει όμως η έκνομη συναλλαγή ίση έκταση με την αποκαλυμμένη ή πολλαπλάσια; Πιστεύουμε ότι έχει πολλαπλάσια, γιατί η όποια της αποκάλυψη γίνεται τυχαία και κυρίως παράνομα δυστυχώς, όπως και η αναζήτησή της είναι τυχαία και ως εκ τούτου εντελώς περιορισμένη. Αλλά πέρα από τη σαφώς έκνομη συναλλαγή υπάρχει και η ασαφής ως προς τη νομιμότητά της, όπως και η νομιμοφανής ή η νομότυπη, που σαφώς δεν είναι σύννομες πράξεις. Πόση έκταση καταλαμβάνουν αυτές;

Όμως το κριτήριο της νομιμότητας είναι αρκετά ρευστό, τη στιγμή που ο νόμος σε τέτοιου είδους πράξεις προπάπτων αλλάζει, ιδίως όταν προκύπτει θέμα διαφθοράς. Το μεγαλύτερο εξάλλου μέρος των πράξεών μας και το συστατικότερο, διαθέσεις, στάσεις ζωής, καίριες επιδιώξεις, δε ρυθμίζεται από το νόμο, επειδή από τη φύση του αδυνατεί, και η ρύθμισή τους επαφίεται αναγκαστικά σε γενικότερες αρχές, που τις ονομάζουμε ηθικές. Επομένως πέρα από την «εσωνομική» διαφθορά, αυτή που λαμβάνει χώρα εντός των ορίων του νόμου, έχουμε και την «εξωνομική», που την ονομάζουμε ηθική διαφθορά. Εδώ είναι ο πραγματικός χώρος ύπαρξής της και η κύρια επικρατεία της. Γι' αυτό ως όρος δεν έχει νομική έννοια αλλά ηθική. Από την άλλη προϋπάρχει πάντα και αυτό τροποδοτεί την «εσωνομική», είτε σύννομη είναι είτε έκνομη.

Αν με τα ηθικά κριτήρια κρίνουμε και το ίδιο το σύστημα, μαζί και τις αρχές που το διέπουν, καθώς και τους νόμους του, μήπως τότε η ηθική διαφθορά, η απόκλιση δηλαδή από τις ηθικές αρχές, είναι ενσάρκωμένη μέσα σ' αυτό και συνεπώς απολύτως νομιμοποιημένη; Γιατί, εξετάζοντας με βάση τον κώδικα των ηθικών αξιών, διαπιστώνουμε ότι το σύστημά μας βρίσκεται έξω από κάθε αξία αυτού του κώδικα, γι' αυτό και δεν έχει κανένα έρεισμα σε κανένα ηθικό σύστημα, είτε θρησκευτικό είτε φιλοσοφικό. Τις δυο βασικές του αξίες, του ανταγωνισμού και της συναλλαγής, δεν τις βρίσκουμε πουθε-

νά να έχουνε κάποια θέση, ούτε δευτερεύουσα, σε κανένα από τα ηθικά συστήματα που διατυπώθηκαν κατά καιρούς στην ιστορία του ανθρώπου. Μπορεί ο καπιταλισμός να συντελεί, όπως λένε, στην αύξηση των οικονομικών μεγεθών, έστω των ολίγων, αποδομώντας όμως το διαχρονικό ηθικό οικοδόμημα των ανθρώπινων κοινωνιών, που ήτανε στις βασικές του αρχές πάντοτε κοινό και αναλλοίωτο. Εξαιρούμε εδώ τη συναλλαγή, που οι θρησκείες την έχουνε ως βάση στις σχέσεις του ανθρώπου με το Θεό.

ΔΥΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Επομένως είναι δυνατόν να μη συμβαδίζουν πάντα ή και να αποκλίνουν εντελώς η νομιμότητα μιας πράξης μας ή ενός επαγγέλματος που ασκούμε ή και μιας ιδεολογίας που ασπάζομαστε, από την ηθική. Δεν υπάρχει λόγος να αναφερθώ σε παραδείγματα σχετικά. Θα αναφέρω όμως δυο άλλου είδους παραδείγματα από χώρους που βρίσκονται στην επικαιρότητα αυτές τις μέρες, στα οποία η διαφθορά με την έννοια της νόμιμης συναλλαγής είναι εντελώς αδιόρατη. Ξέρουμε ότι ο κλάδος των στρατιωτικών και το σώμα των δικαστικών είναι οι καλύτερα αμειβόμενοι δημόσιοι υπάλληλοι. Μήπως όμως σ' αυτή την προνομιακή αμοιβή τους υποκρύπτεται κάποια σιωπηρή συναλλαγή τους με το σύστημα, του οποίου ο πρώτος κλάδος αποτελεί τη στρατιωτική του θωράκιση, ενώ ο δεύτερος τη νομική;

Το άλλο παράδειγμα είναι παρμένο από το χώρο των δημοσιογράφων. Οι ίδιοι υποστηρίζουν ότι το επάγγελμά τους το διέπουν οι νόμοι του ελεύθερου ανταγωνισμού και είναι θεμιτό επομένως ένας δημοσιογράφος που έχει ζήτηση λόγω της «πέννας» του να δουλεύει σε πολλές δουλειές συγχρόνως και να έχει από πολλές πηγές εισοδήματα ή να αμειβεται αδρότατα για τη μια δουλειά και μόνο που κάνει, αφού διαθέτει ξεχωριστή «πένα». Όμως η κύρια ζύμη της διαφθοράς δεν είναι εδώ ούτε στη δυνατότητα κάποιου δημοσιογράφου να έχει πολλαπλάσια έσοδα από τους ομοτέχνους του, ούτε στην ταύτιση της ποιότητας της «πέννας» του με την εμπο-

ρικότητά της, αλλά προπάντων στην εκχώρηση της «πέννας» του στον εργοδότη του. Δεν είναι εμφανέστατη διαφθορά να μη λέει αυτά που πιστεύει, αλλά αυτά που του υπαγορεύει ο εργοδότης του;

ΠΡΟΤΥΠΑ

Εκεί λοιπόν που κρίνεται το θέμα της διαφθοράς είναι στη σφαίρα της ηθικής, όχι τόσο επειδή ως πεδίο δράσης είναι ευρύτερο από το νομικό πεδίο, αλλά επειδή εδώ καθορίζεται η γενική μας στάση απέναντι στη ζωή, της οποίας επιμέρους εκφάνσεις είναι οι διάφορες καθημερινές μας δραστηριότητες. Η «εσωνομική» διαφθορά δεν είναι παρά η μεταγίγισή της «εξωνομικής», της ηθικής διαφθοράς· κι όταν κανείς έχει ηθική διάθεση για διαφθορά, η εμφάνισή της στο πλαίσιο των νομικών δραστηριοτήτων είναι θέμα απλής μηχανικής κίνησης. Αν λοιπόν είναι διαβρωμένη η ηθική συνείδηση ή είναι τροφοδοτημένη με μη ηθικές αρχές, πράγμα που το σύστημα του ανταγωνισμού διενεργεί με τρόπο συστηματικό και αποτελεσματικό από τη μικρή μας ηλικία, δεν ανακόπτονται οι τάσεις προς τη διαφθορά, όσα νομικά σκιάχτρα κι αν στηθούν, ούτε είναι ελέγξιμη η έκτασή τους. Αν υπάρχουνε δε και πρότυπα και ειδικές εστίες υπόθαλψης, τότε η διαφθορά εμφανίζει τη σημερινή της έκταση.

Οι τελευταίοι αυτοί παράγοντες εξηγούν και γιατί εκδηλώθηκε η διαφθορά σ' αυτή τη χρονική στιγμή και σε ανυποψίαστους για πολλούς χώρους.

Η πολιτική, όντας το πιο κεντρικό και ορατό μόρφωμα συνολικής και συλλογικής δράσης της κοινωνίας, επηρεάζει περισσότερο από καθετί άλλο τη συμπεριφορά της. Εφόσον προσφέρει με τη δράση της πρότυπα ηθικού βίου, ασκεί θετική επίδραση και στα μέλη της κοινωνίας· αν όμως αποτελεί πρότυπο «εξωηθικού» βίου, επιδρά αποτελεσματικά στην ηθική διάβρωση της συνείδησης των πολιτών.

Επί είκοσι χρόνια διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ διδασκόταν η κοινωνία μας όχι μόνο έμπρακτα αλλά και θεωρητικά την «εξωηθική» ζωή. Γιατί δεν έβλεπε μόνο αλλά και το άκουγε ως κή-

ρυγμα, ως πολιτική φιλοσοφία και ως δέουσα ηθική συμπεριφορά το δόγμα της προσαρμοστικής αλλαγής, της ασυνέπειας από τη μια και της υστερόβουλης μεταστροφής από την άλλη. Κι ενώ η αλλαγή και στο θεωρητικό επίπεδο και στο πρακτικό είναι μια αήθη, για να μην πω ανήθικη συμπεριφορά (είτε βραδιάζει είτε φέγγει μένει λευκό το γιασεμί, λέει ο Σεφέρης), εκείνοι την αναγορεύσανε σε σημαία πολιτική, για να τη βλέπουν και να την ακολουθούν οι πολίτες. Το στοιχείο δε της συναλλαγής, που ήτανε εμφανές στην κεντρική του συμπεριφορά, χαρακτηριζόταν ως θετικό και σε επιμέρους συμπεριφορές. Έτσι η συναλλαγή τους με αμέτρητους πολιτικούς από άλλους χώρους, δεξιούς και αριστερούς, με αντιπαροχή πάντα, για να έχει η συναλλαγή της διαφθοράς ολοκληρωμένη μορφή, παρουσιαζότανε ως θετική ηθικά πράξη, όπως και η συναλλαγή της σιωπής των περισσότερων (να διαφωνείς μεν, αλλά να μην εκφράξεις τη διαφωνία σου) ή η συναλλαγή της υποκριτικής ασυνέπειας (να διαφωνείς τάχα, αλλά και να συνεργείς, για να έχεις διασφαλισμένα τα προσωπικά σου οφέλη που συνεπάγεται είτε η σιωπή σου είτε η υποκριτική σου ασυνέπεια). Αυτές λοιπόν οι ηθικές ακαθαρσίες της πολιτικής φιλοσοφίας και ζωής του ΠΑΣΟΚ αποτέλεσαν πολύτιμη κοπριά για την πλούσια άνθηση της διαφθοράς. Μα και ο Καραμανλής, παρόλο που έπρεπε να κρατηθεί μακριά από συναλλαγές και «εξωθητικές» πολιτικές κινήσεις, πήγε και υπογράψε για το θέμα των ταυτοτήτων, για να κερδίσει ψήφους χριστοδουλικών, ενώ γνώριζε την αντισημιτικότητα της συλλογής υπογραφών, όπως και την μη ορθότητα του αιτήματός τους – γι' αυτό, παρόλο που έγινε πρωθυπουργός, δεν πρόκειται να επαναφέρει το θέμα για άλλη ρύθμιση. Αλλά και η επιλογή Παπούλια ήτανε εκ μέρους του μια άλλη πολιτική κίνηση ανακήρυξης της συναλλαγής σε άξονα συμπεριφοράς πολιτικών και απλών πολιτών. Όταν όμως το ηθικό χαλινάρι το πετάνε από το στόμα τους οι πολιτικοί, οι απλοί πολίτες γιατί να το κρατάνε, για να κάνουνε το χαζό σε τόσο ξύπνιους καιρούς;

Η ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Η Εκκλησία πάντα ήτανε σκοτεινός χώρος, αδιαφανής λόγω της αντίστοιχης ιδεολογίας, και γι' αυτό πάντα υπέθαλπε τη διαφθορά. Η μαυρίλα του ράσου δεν είναι τόσο αντανάκλαση της σκοτεινότητάς της όσο πομπός της. Ψάχνανε, λέει, πολίτες κάποιας χώρας να βρουνε τη διαφθορά, για να συναλλαγούν μαζί της. Ο πολιτικός, που ξέρει τα κατατόπια, τη βρίσκει πρώτος και με εμφανή την πρόθεση συναλλαγής τη ρωτάει αν είναι η διαφθορά. Εκείνη απαντάει όχι. Πάει μετά ο δικηγόρος, πάλι όχι, κατόπιν ο δικαστικός, ο εφοριακός, ο δημοσιογράφος, εκείνη πάντα όχι. Σε κανέναν δεν αποκάλυπτε την ταυτότητά της. Μόλις την πλησίασε παπάς, αμέσως τον εναγκαλίστηκε, γιατί ήξερε πως, αν τυχόν τους δουν, θα προλάβει να κρυφτεί κάτω από το ράσο του.

Σήμερα όμως γιατί πήρε η διαφθορά στην κορυφή της Εκκλησίας γενική διάσταση; Όχι βέβαια επειδή είχε πρότυπό της την πολιτική ηγεσία. Είναι αυτοκέφαλη η Εκκλησία μας και αυτόνομη στη συμπεριφορά της, αλλά και αυτάρκης σε θέματα διαφθοράς, ενώ ο Αρχιεπίσκοπός μας αυτοδημιούργητος σ' αυτού του είδους τα θέματα, γιατί σπούδασε απερίσπαστος. Άρα είναι αυτοφυής και «αυτοανάπτυκτη» η διαφθορά στους κόλπους της.

Γιατί όμως τόσο σύνταξη ιεραρχών προς την κατεύθυνσή της τα τελευταία χρόνια; Επειδή η Ιεραρχία, πέρα από την εγγενή και παραδοσιακή της διαφθορά –ό,τι λέγαμε μόλις–, στην επιδίωξή της να εκλέξει Αρχιεπίσκοπο τον πιο γνήσιο εκπρόσωπο των δικών της πολιτικών ιδεών, επέλεξε ως τέτοιο τον κ. Χριστόδουλο, που ήταν στους κόλπους της ο πιο γνωστός και τολμηρός εκφραστής ακροδεξιών αντιλήψεων. Συσπειρώθηκε λοιπόν στην πλειοψηφία της γύρω από το πρόσωπό του και παίζοντας με όρους πολιτικούς το κλασικό παιχνίδι συγκρότησης εξουσίας και επιβολής της όχι μόνο στο δικό της πεδίο αλλά και σε ολόκληρη την ελληνική κοινωνία –οι ακροδεξιές αντιλήψεις υπογορεύουν την επιβολή μιας εθνικοχριστιανικής εξουσίας στην κοινωνία μας– μετέτληε όλα τα πολιτικά μέσα αυτής ιδεολογίας, που δεν έχει αίσθηση ηθι-

κότητας ούτε αναγνωρίζει ανεντιμότητα στη μεθοδολογία της. Διαχώρισε λοιπόν τους ανθρώπους μέσα και έξω από την Ιεραρχία σε δικούς της και μη, προώθησε τους δικούς της και απώθησε παράλληλα τους άλλους, δημιουργώντας ένα ισχυρό μέτωπο ημετέρων μέσα κι έξω από το σώμα της, με σκοπό την επέκταση της εξουσίας της πέρα από τα όριά της όρια και την ταυτόχρονη υπαγωγή δικαιοδοσιών τόσο από την κοσμική εξουσία όσο και από το Πατριαρχείο. Γι' αυτό και παρακολουθούμε εδώ και μια δεκαετία περίπου να έχει αποδυθεί η Εκκλησία σε έναν αγώνα απόκτησης και άσκησης επάλληλων εξουσιών με όλους τους όρους του πολιτικού τυχοδιωκτισμού. Να «γλείφει» ο ένας τον άλλον μπροστά στα μάτια ολονών μας και όλοι μαζί τον έναν μπροστά στα δικά του και στα δικά μας μάτια, δεν είναι η διαφθορά στην ξετσιπωσιά της; Ή σε τι διαφέρουν τα δημόσια «γλειψίματα» του κ. Επιφάνιου από τον τρόπο που συνέδριο πολιτικού κόμματος ανέδειξε τον πρόεδρό του προεκλογικά; Όσα λοιπόν αποκαλύπτονται σήμερα δεν είναι παρά τα μέσα που χρησιμοποίησε αυτό το μπλοκ εξουσίας που συγκροτήθηκε στο πλαίσιο της διοίκησης της Εκκλησίας, προκειμένου να επιβληθεί επέκεινα.

Αυτά όμως πάνε, περάσανε, θα μου πούνε οι μη εμπαιθείς. Τώρα, μετά την αποκάλυψη της διαφθοράς, δεν πρέπει να ανησυχούμε. Έχει αναλάβει η ίδια η διαφθορά την αυτοκαταπολέμησή της και αναξιογεννημένη από το έργο που έχει να επιτελέσει αναδύεται μέσα από το βούρκο της πιο ρωμαλέα και πιο σιβαρά είναι τα χέρια της που κρατάνε τώρα τη ρομφαία της κάθαρσης. Εκείνοι που δεν ανέτρεψαν τον Αρχιεπίσκοπο τότε που προΐονιζε το Οικουμενικό Πατριαρχείο με τη συνέργειά τους και με το αζημίωτο, θα τον ανατρέψουνε τώρα που η κοινωνία τους στην ίδια διαφθορά κατέστησε κοινή και τη μοίρα τους –μας λένε να πιστέψουμε οι μη εμπαιθείς. Αλλά έτσι γίνεται πάντα με τη διαφθορά. Επειδή είναι αιώνιος ο θεός που την προστατεύει διαιωνίζεται κι αυτή με τις αυτομεταμορφώσεις της σε διώκτη του εαυτού της, για να μπορεί να επιζεί στους αιώνες των αιώνων.

Όταν παίρνει ο κουτσός κατήφορο

του Κώστα Καραβίδα

30 ΟΤΕ
- 7 -

Μέσα στην αποπνικτική και ασφυκτική ατμόσφαιρα των ημερών με τις ολονυχτίες των ιερωμένων στις τηλεοράσεις και το αστραπόβροντο των δημοσιογραφικών αποκαλύψεων, αναζητά κανείς λίγο καθαρό, δημοκρατικό αέρα να αναπνεύσει. Η διαφθορά και η διαπλοκή της Εκκλησίας με τη Δικαιοσύνη αποτελούν σαφέστατα νοσηρό δείγμα μιας ευρύτερης και από καιρό διαπιστωμένης κρίσης που μαστίζει τις κοινωνίες των καιρών μας και προσλαμβάνει εντυπωσιακές προεκτάσεις κλονίζοντας συθέμελα τους πυλώνες της ελαττωματικής δημοκρατίας μας.

Στη δημοσιογραφική γλώσσα όλοι μιλούν για χιονοστιβάδα αποκαλύψεων. Νομίζω όμως ότι όσα βλέπουν τελευταία το φως της δημοσιότητας δεν αποτελούν παρά την κορυφή του παγόβουνου. Από κάτω βρίσκεται ένα σαθρό και ξεχαρβαλωμένο κοινωνικό σύστημα, κατ' όνομα δημοκρατικό, με διαβρωμένους όλους τους ζωτικούς ιστούς του. Τα όσα αποκαλύπτονται τις τελευταίες μέρες είναι γνωστά εδώ και καιρό στους παροικούντες την Ιερουσαλήμ. Και οι δικαστικοί και οι ιερωμένοι γνώριζαν την ύπαρξη και δράση προκλητικά ανεξέλεγκτων «επίορκων» συναδέλφων τους. Και από αυτό το γεγονός αποδεικνύεται ότι η περίφημη αυτοκάθαρση δεν είναι τίποτε άλλο παρά υποκριτική επαγγελία κάτι εγγενώς αδύνατου. Διότι αν έχεις ειλικρινή διάθεση να αποκαθάρεις μόνος σου τα του οίκου σου, τότε αυτό το φροντίζεις προτού αυτά βγουν εν δήμω και εκτεθείς και όχι κατόπιν εορτής.

Προτού σε περιλάβει ο Τριανταφυλόπουλος και η «Ζούγκλα» του, προτού περιπέσεις στα χέρια «των σκοτεινών και συνωμοτικών δυνάμεων που συστρατεύονται εναντίον της σεπτής και ιερής Εκκλησίας μας», όπως με κάθε ευκαιρία διακηρύσσουν από άμβωνος αρχιεπίσκοπος και πολλοί μητροπολίτες. Αυτές οι συνωμοτικές δυνάμεις εί-

ναι για την Εκκλησία οι δημοσιογράφοι, που σε πολλές περιπτώσεις εμφανίζονται ως αυτόκλητοι σωτήρες και Ρομπέν των Δασών στα μάτια των πολιτών, αλλά ουσιαστικά δεν κάνουν τίποτε άλλο παρά τη δουλειά τους, που σε καιρούς δημοκρατικών κενών είναι ιδιαίτερα φορτωμένη, καθώς καλείται να υποκαταστήσει το ρόλο των δικαστών και των πολιτικών. Μήπως όμως πάντοτε οι ελλειμματικές δημοκρατίες δεν έπασχαν από την εμφάνιση φαινομένων αυτόκλητων σωτήρων που άλλοτε έπαιρναν τη μορφή συνταγματαρχών με τάνκς, άλλοτε παρανοϊκών πολιτικών με παραληρηματικό λόγο και ίσως τώρα δημοσιογράφων;

Ο σάλος που ξέσπασε με τη δημοσιοποίηση των επιστολών του Χριστόδουλου στο Βόλο και τις συνομιλίες του Παντελεήμονος Αττικής με δικηγόρους είναι δικαιολογημένος βέβαια, καθώς προκαλεί την κοινή γνώμη, όμως όλοι ξέρουμε ότι αυτές οι περιπτώσεις δεν είναι ούτε μοναδικές ούτε σπάνιες. Σε κάθε τοπική κοινωνία λειτουργούν κυκλώματα και παρακυκλώματα. Κυκλοφορούν μπαγαπόντηδες και λοβιτουρατζήδες. Στην «κοινωνία των κολητών», όπως έγραψε κι ο Σταύρος Λυγερός (*Καθημερινή*, 5-2-2004), οι «δουλειές» διεκπεραιώνονται κάπως έτσι: Ο τοπικός βουλευτής, ο μητροπολίτης, ο δικαστής, ο έφορος, ο

αστυνομικός διευθυντής, ο τελώνης, ο πολεοδόμος, ο ένας γνωρίζει τον άλλο και φροντίζουν τη διευθέτηση κάποιων «οικογενειακών» υποθέσεων! Ποιος είναι αυτός που δεν μπορεί να διηγηθεί μια ανάλογη ιστορία με ποικίλες διαπλοκές αλλάζοντας απλώς τη σειρά των επαγγελματιών;

Ζούμε σε κοινωνίες που επιβιώνει και ανελίσσεται όποιος έχει τις κατάλληλες γνωριμίες. «Πες μου ποιον ξέρεις να σου πω τι είσαι και πού μπορείς να φτάσεις». Η διαφθορά και η διαπλοκή δεν είναι «προνόμιο» συγκεκριμένων κοινωνικών τάξεων και επαγγελματικών ομάδων αλλά εξαπλώνονται σαν λαίλαπα σε όλες τις κοινωνικές βαθμίδες, συμπαρασύροντας στη σήψη και την παρακμή ολόκληρο το κοινωνικό σώμα.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο και υπό την ασφυκτική πίεση των δημοσιογραφικών αποκαλύψεων ο υπουργός Δικαιοσύνης προχώρησε στην εξαγγελία μιας σειράς μέτρων για την εξυγίανση του δικαστικού συστήματος. Και ενώ, σε γενικές γραμμές, ο νομικός και δικαστικός κόσμος υποδέχτηκε με ικανοποίηση έως ανακούφιση ορισμένα από αυτά (μετατροπή των ποινών του αδικήματος της δωροδοκίας από πλημμέλημα σε κακούργημα, αυστηρότερη οργάνωση των επιθεωρήσεων, αναδρομική ενεργοποίηση του πόθεν έσχες των δικαστών), δικαιολογημένα προκαλεί ανησυχία το ενδεχόμενο αλλαγής του αυτοδιοίκητου καθεστώτος στη δικαιοσύνη.

Τα αυτοδιοίκητα καθεστώτα που υπάρχουν σε διάφορους κρατικούς θεσμούς, δικαστήρια, πανεπιστήμια, Εκκλησία, κατά κοινή ομολογία απέτυχαν. Να είναι άραγε η αδυσώπητη αίτηση της εξουσιαστικής δύναμης που προκαλεί τα εκφυλιστικά φαινόμενα; Να είναι απλώς η κακή επιλογή των προσώπων στη διαχείριση των κατα-

στάσεων; Όπως και να 'χει, η υιοθέτηση της λογικής «πονάει κεφάλι, κόβει κεφάλι» είναι ανεπίτρεπτη. Σωστά ΠΑΣΟΚ και ΣΥΝ φαίνονται διατεθειμένοι να συγκρουστούν με κάθε προσπάθεια ελέγχου της δικαστικής εξουσίας από την πολιτική, αν και οι ευθύνες του ΠΑΣΟΚ στη διάλυση και ασυνδοσία των αυτοδιοικούμενων θεσμών είναι προφανείς.

Από την άλλη πλευρά, ένα τεράστιο ζήτημα εγείρεται γύρω από περιπτώσεις έμμεσων ή άμεσων κρατικών επιχορηγήσεων στην Εκκλησία, αλλά και διάφορων φορολογικών ελαφρύνσεων που απολαμβάνουν, με ρυθμίσεις - δώρα της Βουλής των Ελλήνων το τελευταίο διάστημα, οι καθόλου φτωχές ιερές μονές της χώρας και οι καθόλου ρακένδυτοι ιερωμένοι τους (Κυριακή Ελευθεροτυπία 6-2-05, Μαρίνα Μάνη). Ο εκδημοκρατισμός αφορά και την Εκκλησία, που δεν μπορεί να παραμένει κλειστό σύστημα και πρέπει με τη συμμετοχή του λαϊκού στοιχείου στη διοίκησή της να λογοδοτεί για τα οικονομικά της.

Η θλιβερή κατάσταση που έχει δημιουργηθεί καθιστά ώριμο και επιτακτικό το αίτημα για διαχωρισμό του κράτους από την Εκκλησία. Η Αριστερά φωνάζει χρόνια τώρα, αντιμετωπίζοντας τη χλεύη και την απαξία των συντηρητικών και των θρησκόληπτων. ΠΑΣΟΚ και ΝΔ είχαν την ευκαιρία με την πρόσφατη αναθεώρηση του Συντάγματος να λύσουν το θέμα. Δεν το έκαναν. Έστω και τώρα μπορούν, όπως έχουν υποδείξει διαπρεπείς συνταγματολόγοι, με νομοθετικές ρυθμίσεις να κόψουν τους δεσμούς του κράτους με την Εκκλησία.

Δεν είναι πανάκεια ο χωρισμός της Εκκλησίας από το κράτος, αλλά σίγουρα αποτελεί ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση του εκδημοκρατισμού των πολιτικών μας ηθών. Διότι πιάσαμε πάτο, και τι μπορείς να κάνεις όταν «παίρνει ο κουτσός κατήφορο»;

Το κόκκινο και το μαύρο

Εγυμνώθησαν προς τον Θεόν εκστάσεως και θεωρίας.

Ιω. Δαμασκηνός

Ας το πούμε ευθέως: Η Εκκλησία ως θεσμός θρησκευτικής εξουσίας και ως φορέας που μπερδεύει την πνευματική του αποστολή με τις υλικές απολαβές είναι πλέον εντελώς αρνητική στον τόπο, διαμορφώνοντας αυτό που θα ονόμαζε ο Αλτουσέρ «ψευδή ιδεολογία». Δεσποτοκρατούμενη, κατ' ουσίαν η Ελλαδική Εκκλησία στηρίζεται αφενός στον λαϊκισμό και αφετέρου στην υπερβολή των σωβινιστικών συνθημάτων, αρνούμενη όχι να εκσυγχρονισθεί αλλά στοιχειωδώς να συμπορευθεί με τα βήματα του Ναζωραίου. Κράτος εν κράτει, κατ' ουσίαν θέλει απ' υψηλού να ποδηγετεί τους πολιτικούς και τις πολιτικές τους επιλογές σε θέματα που άπτονται της

παιδείας, της εξωτερικής πολιτικής, της δημόσιας διοίκησης, της δικαιοσύνης κ.ο.κ. Έχοντας χάσει καθολικά την όποια εξωθεν καλή μαρτυρία και στε-

τα του Καίσαρος ούτε τα του Θεού. Εκτός κι αν στον Καίσαρα παραγγέλνει τα χρυσοποίκιλτα άμφια ή τ' αδαμαντοκόλλητα εγκόλπια.

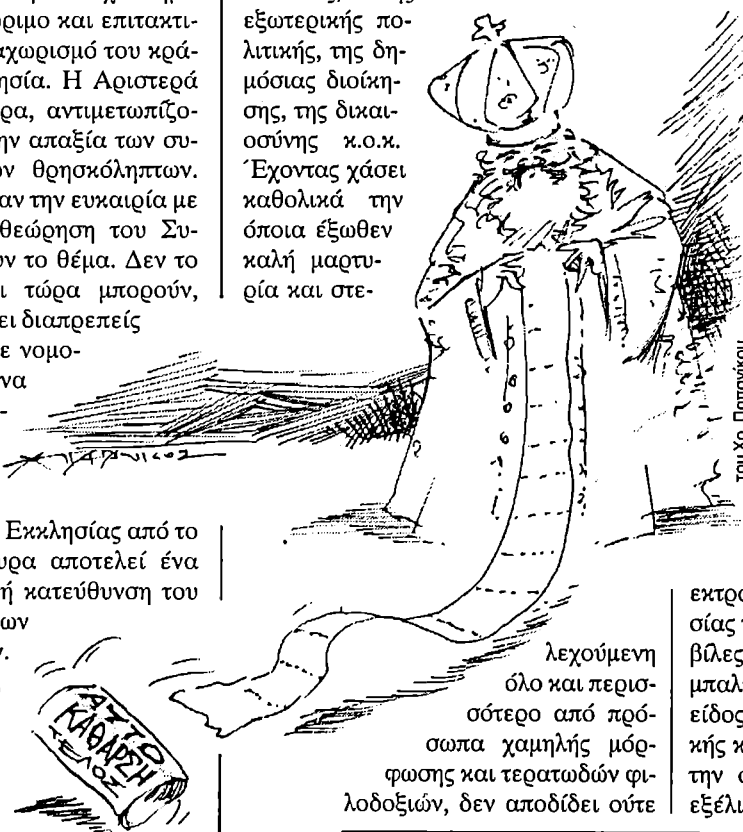
Οι επίσκοποι δρουν σαν μεσαιωνικοί φεουδάρχες, μη στερώντας απ' τους εαυτούς τους ούτε καν το Jus prima noctis, καταπατώντας κάθε νόμο θεϊκό ή ανθρώπινο και ζώντας με πλήρη ασυνδοσία, έχοντας τις μονές ως θέρετρα αναισθησίας και τους μοναχούς ή τις μοναχές ως δουλοπάροικους. Ο κατώτερος κλήρος συχνά-πυκνά έχει εξεγερθεί εναντίον αυτών των ρασοφόρων κοτζαμπάσηδων, αλλά η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος ακολουθεί την πολιτική του κουκουλώματος και του συμβιβασμού παρά της διαφάνειας και της καθαρότητας. Ανέκαθεν. Εκατόν πενήντα χρόνια μετά τον Ροϊδη το ροζ καθίσταται κόκκινο και έπειτα μαύρο σαν τα

χρώματα της κόλασης ή τ' ομότιτλο μυθιστόρημα του Σταντάλ.

Η υποκρισία και ο φαρισαισμός υπερεκχειλίζουν, η μετάνοια και η συντριβή απέλπιδαν δια παντός. Επηρεμένοι, ζηλόφθονες, στρεψόδοκοι, σατανικοί στις ίντριγκες και τις διαβολές -αληθινοί διάβολοι με ψευδεπίγραφο το όνομα του Χριστού στο στήθος- αρσενοκοίτες (αλλιώς οπισθόβουλοι), δεν διακρίνονται για καμία πνευματικότητα αλλά για τη ληστρική δίψα προς εξουσία. Κι ας διαχειρίζονται ένα μέγιστο πολιτιστικό αγαθό του τόπου, δηλαδή την ορθόδοξη μας παράδοση.

Άμουσοι και ακαλλιέργητοι, νομομοποιούν αρχιτεκτονικά

εκτρώματα μέσω της περιβόητης υπηρεσίας ναοδομίας, αυθαιρετούν χτίζοντας βίλες με... τρούλλο και βασιλικές με μπαλκόνια (στην Τήνο επιχωριάζει το είδος, αλλά και στα παράλια της Αιτικής και της Χαλκιδικής), απαγορεύουν την όποια έρευνα στην αγιογραφική εξέλιξη και εκδίδουν πανάκριβα ναο-

λεχούμενη όλο και περισσότερο από πρόσφατα χαμηλής μόρφωσης και τερατωδών φιλοδοξιών, δεν αποδίδει ούτε

κισσευόμενα βιβλία με τις θεολογικές τους ανοησίες αντί να σκύβουν στην *patrologia graeca* και να προβάλλουν τον ανεκτίμητο θησαυρό των πατερικών κειμένων, πολλά εκ των οποίων παραμένουν ανέκδοτα. Αυτή η Εκκλησία, που θεωρεί τον εαυτό της απόλυτη εξουσία –και γι' αυτό διαπλέκεται με την Δικαιοσύνη–, κάνει κακό στην Ορθοδοξία και για έναν ακόμη λόγο. Γιατί εκκοσμικεύει ως μη έδει την λατρευτική παράδοση και γιατί ανασκοπίζει «μεταφράζοντας» τα κείμενα.

Ο Αρχιεπίσκοπος αποτελεί ιδιαίτερη περίπτωση: Αφού προώθησε τη δική του ομάδα και επιχείρησε να επιβληθεί ως εθνάρχης, άνοιξε μέτωπα με την πολιτική εξουσία, το Πατριαρχείο, κάθε δια-

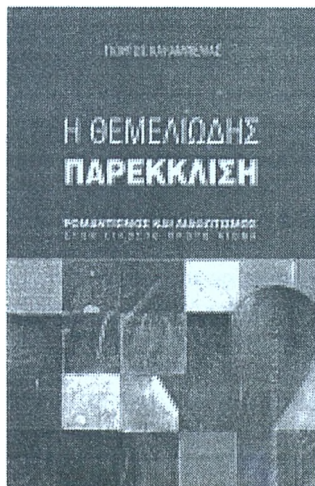
φωνούνται, και χρησιμοποιώντας τα μύθια ως κεκράκτη προσπάθησε να συνεταιριστεί με Εκκλησίες των Βαλκανίων και με τη Μόσχα μέσω μιας διπλωματίας των ράσων. Τον θεωρώ υπεύθυνο για την κατάντια της Εκκλησίας, γιατί με τον καισαροπαπισμό και την υποκρισία του μεθοδικά αποκρύπτει όσα όφειλε ν' αποκαλύψει, ενώ συγχρόνως κολακεύεται περιβαλλόμενος από τυχάρπαστους και απλά... νούμερα (ο Πειραιώς τους αποκαλεί «παντελονάδες»). Ο σκοταδισμός και η ιδιοτέλεια κυριαρχούν μέσα στα μέγαρά της χλιδής και τις επισκοπικές λιμουζίνες.

Τι μέλλει γενέσθαι; Μα, ταχύτατα ο χωρισμός της Εκκλησίας απ' το κράτος, γιατί μόνον έτσι η πρώτη θα διαποιμά-

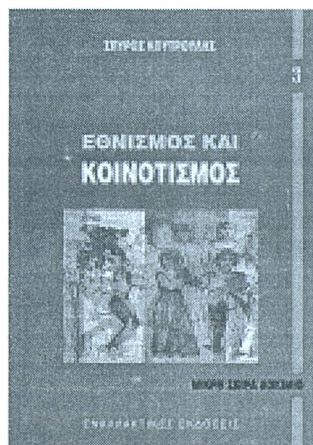
νει τα του οίκου της και θα αποκατασταθεί στη συνείδηση του λαού, και τάχιστα η εκκαθάριση της εκκλησιαστικής περιουσίας, το διαρκές σκάνδαλο της ελληνικής πολιτείας από την βαναροκρατία και εντεύθεν. Α, και να διαβάσουν οι τα φαιά φορούντες το συνθετικό ποίημα του Ηλία Λάγιου *Ο Άνθρωπος από τη Γαλιλαία. Ένα πόνημα θεολογικόν, απ' όπου ο στίχος: Άμπελος είμαι, με εκχερσώνει (καθώς εγώ εσάς) ο πέμψας με αποζητώντας πλείονα...*

Θα μου πείτε δεν υπάρχει μία εξαίρεση; Ναι, ο Αναστάσιος! Αλλά αυτός βρίσκεται στην Αλβανία.

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ
Η ΘΕΜΕΛΙΩΔΗΣ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΗ
ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ
ΣΤΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟ ΠΡΩΤΟ ΑΙΩΝΑ

ΣΠΥΡΟΣ ΚΟΥΤΡΟΥΛΗΣ
ΕΘΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΣΜΟΣ

ΤΑΣΟΣ ΧΑΤΖΗΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ
ΤΟ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ ΤΗΣ ΗΤΤΑΣ

εναλλακτικές εκδόσεις

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 37, 10677 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210 3826319,
FAX: 210 3839930, email: enal@hol.gr

Οι λίστες δεν έφεραν την κάθαρση

του Τάκη Διαμαντή

Το ερώτημα, ιδιαίτερα μετά απ' όσα συνέβησαν τις τελευταίες ημέρες, προβάλλει βασανιστικό, αγωνιώδες, σκληρό και αμειλικτό: Έπρεπε τελικά η διοίκηση της ΕΣΗΕΑ να δημοσιοποιήσει τους καταλόγους των δημοσιογράφων που εργάζονται στο δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, που της κοινοποίησε, μετά από αίτημα της, ο υπουργός Προεδρίας;

Σκίτσο του Α. Πετρούλακη, Κυριακή, 3.2.2005

Εξ αρχής ο υπογράφων δηλώνει ότι πιστεύει πως είναι καθήκον και υποχρέωση η δημοσιοποίηση και ακόμα η στηλίτευση ονομάτων προσώπων που με οποιοδήποτε τρόπο εμπλέκονται σε κάθε είδους φαινόμενα διαπλοκής ή διαφθοράς, τα οποία μολύνουν τη δημόσια ζωή, προσβάλλουν κάθε έννοια έννομης τάξης και προκαλούν κατάφωρα το κοινό αίσθημα. [Η δικαιολογία της προστασίας των προσωπικών δεδομένων δεν αντέχει σε καμία λογική –πρώτον διότι παραβίαση των προσωπικών δεδομένων των πολιτών έχει συντελεσθεί ήδη και συντελείται, ακόμα και από την ίδια την πολιτεία, σε πολλές άλλες περιπτώσεις, δεύτερον διότι δεν μπορεί να νοηθεί προστασία δεδομένων όταν αυτά παραπέμπουν σε συγκεκριμένες παρανομίες, και τρίτον διότι τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στη συγκεκριμένη λίστα δεν είναι απόρρητα– που σημαίνει ότι η επίκλησή της μόνον εκ του πονηρού μπορεί να γίνεται].

Από την δημοσιοποίηση ονομάτων οποιωνδήποτε παρανομούντων μάλιστα δεν πρέπει να εξαιρείται κανείς και βεβαίως ούτε οι δημοσιογράφοι, που κατά τεκμήριο αποτελούν τους φορείς παρουσίας, ανάλυσης και κριτικής της κάθε πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας, με το σοβαρό καθήκον της ενημέρωσης και, εκ των πραγμάτων, της δια-

μόρφωσης της κοινής γνώμης.

Με βάση τα παραπάνω όμως προκύπτουν ορισμένα ερωτήματα, καθοριστικά για την υπό κρίση ενέργεια του ΔΣ της ΕΣΗΕΑ:

Ερώτημα πρώτο: Η λίστα που απέστειλε ο υπουργός Προεδρίας περιλαμβάνει όντως τα ονόματα δημοσιογράφων οι οποίοι, κατά παράβαση του δημοσιογραφικού κώδικα δεοντολογίας, ή οποιουδήποτε άλλου κώδικα ή κανονισμού, έχουν σχέση εργασίας με τον δημόσιο τομέα ασυμβίβαστη με το δημοσιογραφικό επάγγελμα;

Κατά κοινή ομολογία, η παραπάνω λίστα δεν είναι ολοκληρωμένη – λείπουν ονόματα δημοσιογράφων που απασχολούνται σε ορισμένα σημαντικά υπουργεία, σε κάποιες πιο... ευαίσθητες υπηρεσίες, ή σε οργανισμούς του δημοσίου, στις ΔΕΚΟ και αλλού. Αντίθετα, περιλαμβάνονται ονόματα δημοσιογράφων οι οποίοι εργάζονται απολύτως νόμιμα στα κρατικά μέσα ενημέρωσης, ή στη Γενική Γραμματεία Τύπου –της οποίας εργαζόμενοι έτσι κι αλλιώς έχει καθιερωθεί να εγγράφονται ως μέλη της Ένωσης Συντακτών– και ακόμα σε διάφορα υπουργεία, σε υπηρεσίες και στην Τράπεζα της Ελλάδος.

Είναι βέβαιο ότι ανάμεσα σε όλους αυτούς υπάρχουν και κάποιοι, η όλη δραστηριότητα των οποίων εμπίπτει στις απαγορευτικές διατάξεις του κώδικα δεοντολογίας. Όμως είναι επίσης βέβαιο ότι στην πλειονότητά τους είναι δημοσιογράφοι οι οποίοι προσφέρουν καθαρά δημοσιογραφική εργασία και μάλιστα, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων, με χαμηλές κατά κανόνα αμοιβές. Σε κάθε περίπτωση πάντως, η διοίκηση της Ένωσης Συντακτών θα μπορούσε να διασταυρώσει πρώτα τη λίστα των ονομάτων που της δόθηκε, με τα στοιχεία που η ίδια διαθέτει από το μητρώο των μελών της –σωστή η δημιουργία ειδικής ελεγκτικής επιτροπής, έγινε όμως εκ των υστέρων– ώστε η δημοσιοποίηση να περιοριζόταν σ' εκείνους που πραγματικά είναι παράνομοι, ή επιτέλους να συνοδευόταν από τις αναγκαίες διευκρινίσεις, που θα συνέβαλλαν στην υπόθεση της κάθαρσης.

Αντίθετα η Ένωση προχώρησε σε μια πρόχειρη και εντελώς βεβιασμένη δημοσίευση της λίστας που της δόθηκε, επιτρέποντας έτσι τα μέλη της που περιλαμβάνονται σ' αυτήν να εκτεθούν σε αθέμιτες χαρακτηρισμούς, ως αποτελούντες μέρος του γενικότερου κλίματος της διαπλοκής και της διαφθοράς που μαστιάζει τη χώρα. Μια ενέργεια που έδωσε αφορμή για την εκδήλωση έντονων αντιδράσεων εκ μέρους θιγόμενων δημοσιογράφων, αλλά και την άμεση παρέμβαση της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων.

Πέρα από αυτά, η υπόθεση εξελίχθηκε και σε μια προσωπική αντιπαράθεση μεταξύ του προέδρου της ΕΣΗΕΑ Μαν. Μαθιουδάκη και του υπουργού Προεδρίας Θ. Ρουσόπουλου, χωρίς νόημα όμως και βεβαίως χωρίς κανένα πρακτικό αποτέλεσμα,

αφού έτσι αποδυνάμωσε και έθεσε σε δεύτερη μοίρα άλλα, ουσιαστικότερα ζητήματα που απασχολούν το σύνολο των δημοσιογράφων σε σχέση με το επάγγελμά τους.

Ερώτημα δεύτερο: Τι ρόλο έπαιξε η συγκεκριμένη χρονική στιγμή στην ανακίνηση ενός τέτοιου ζητήματος, που ούτε καινούργιο είναι, ούτε και έγινε ποτέ σοβαρή προσπάθεια να τεθεί στις σωστές του διαστάσεις από τις εκάστοτε κυβερνήσεις και τα κόμματα εξουσίας στη χώρα;

Το θέμα, όπως είναι γνωστό, ξεκίνησε από μια δήλωση του προέδρου της ΕΣΗΕΑ Μαν. Μαθιουδάκη, σύμφωνα με την οποία προηγούμενοι υπουργοί Τύπου και Πληροφοριών –του ΠΑΣΟΚ– εκβίαζαν κατά καιρούς το συνδικαλιστικό όργανο των δημοσιογράφων με την απειλή της δημοσιοποίησης καταλόγων με μέλη του που έπαιρναν χρήματα από το δημόσιο. Μια δήλωση που βεβαίως «βόλεψε» τον υπουργό Προεδρίας Θ. Ρουσόπουλο, ο οποίος την χρησιμοποίησε ενώπιον της ολομέλειας της Βουλής στη διάρκεια των αντιπαραθέσεων μεταξύ κυβέρνησης και αξιωματικής αντιπολίτευσης για τον περίφημο νόμο περί βασιικού μετόχου στα ΜΜΕ, σε βαθμό μάλιστα που επέτρεψε να δημιουργηθεί σε κάποιους η υπόνοια της συμπαιγνίας των δυο ανδρών για μικροπολιτική εκμετάλλευση.

Αποτέλεσμα ήταν το θέμα να εξελιχθεί σε διεκυστίνδα ανάμεσα στον υπουργό Προεδρίας και το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΣΗΕΑ. Σημαντικό ρόλο εδώ έπαιξε και η αποστολή εκ μέρους του υπουργού της γνωστής «λίστας» που η ΕΣΗΕΑ έσπευσε να δημοσιοποιήσει μέσω της ιστοσελίδας της.

Ερώτημα τρίτο: Η δημοσιοποίηση της «λίστας» είχε πραγματικά σκοπό να βοηθήσει στο ξεκαθάρισμα του τοπίου αναφορικά με τα φαινόμενα διαπλοκής και διαφθοράς που εκδηλώνονται και από κάποιες ιδιαίτερες σχέσεις δημοσιογράφων με κρατικές υπηρεσίες και οργανισμούς; Και αν ναι, πόσο βοήθησε προς αυτή την κατεύθυνση;

Η κατάσταση στο χώρο των μέσων ενημέρωσης, αναφορικά με τις σχέσεις κάποιων λειτουργών τους με την εξουσία, είναι ένα γνωστό πρόβλημα, το οποίο πολλές φορές στο παρελθόν έχει βγει στην επιφάνεια με διάφορες αφορμές, τις περισσότερες φορές εντελώς άσχετες με αυτό, με αποτέλεσμα κάθε φορά να εμφανίζεται σαν ένα πυροτέχνημα που ξεφούσκωνε μετά από μικρό διάστημα, αφήνοντας ωστόσο περισσότερες υπόνοιες, υποψίες και ερωτηματικά που αιωρούνταν πάνω από τα κεφάλια όλων συλλήβδην των δημοσιογράφων.

Σε κάποιες από τις περιπτώσεις αυτές μάλιστα, είχαν γίνει και πάλι διάφορες –άμεσες ή έμμεσες– αναφορές σε λίστες δημοσιογράφων που πληρώνονταν από «μυστικά κονδύλια» διαφόρων υπουργείων και υπηρεσιών, χωρίς ποτέ όμως να αναφερθούν συγκεκριμένα ονόματα –μοναδική εξαίρεση η έρευνα του 1994 για τις λίστες δημοσιογράφων που «τα έπαιρναν» από μυστικά κονδύλια του Υπουργείου Εξωτερικών, η οποία είχε καταλήξει ουσιαστικά σε φιάσκο– με αποτέλεσμα η κατηγορία να βαρύνει όλους τους δημοσιογράφους.

Στο πλαίσιο αυτό, μια «λίστα» με ονόματα δημοσιογράφων που εμφανίζονται να έχουν νόμιμη απασχόληση και φυσικά αμοιβή, από μόνη της κάθε άλλο παρά συμβάλλει στην αποκάλυψη παραβάσεων του νόμου και της δημοσιογραφικής δεοντολογίας. Αντίθετα, η ύπαρξη, η διακίνηση και, πολύ περισ-

σότερο, η δημοσιοποίησή της μπορεί να καταλήξει σε συσκοτίση της πραγματικότητας, αφήνοντας παράλληλα αιχμές σε βάρος δικαίων και αδίκων, πράγμα που βεβαίως εξυπηρετεί εκείνους που παρανομούν.

Ερώτημα τέταρτο: Ποιοι ευθύνονται για την απαράδεκτη κατάσταση της διαπλοκής και διαφθοράς στο χώρο των δημοσιογράφων;

Μια εύκολη απάντηση στο παραπάνω ερώτημα είναι φυσικά: «οι ίδιοι οι δημοσιογράφοι που υποκύπτουν σε κάθε λογής πιέσεις από πολιτικά ή οικονομικά συμφέροντα με τα οποία συνδιαλέγονται λόγω του επαγγέλματός τους». Και η απάντηση αυτή δεν βρίσκεται μακριά από την πραγματικότητα, καθώς είναι βέβαιο ότι:

- Στον χώρο της ενημέρωσης, όπως και σε κάθε άλλο επαγγελματικό χώρο, υπάρχουν άτομα με μειωμένη δύναμη αντίστασης σε πιέσεις, σε εκβιασμούς, ή, κυρίως, στο δέλεαρ συγκεκριμένων ωφελημάτων.

- Η πλειονότητα των εργαζομένων στα μέσα ενημέρωσης, ιδιαίτερα στα ηλεκτρονικά, αμείβονται με πολύ χαμηλούς μισθούς, που τους υποχρεώνουν να αναζητούν μια δεύτερη ή και περισσότερες απασχολήσεις προκειμένου να τα φέρουν βόλτα.

- Εκτός των άλλων, υπάρχουν επίσης άτομα που έχουν ιδεολογικούς δεσμούς με κόμματα και άρα με την εξουσία, την οποία και –κάποια από αυτά– εκμεταλλεύονται σε κάθε ευκαιρία.

- Ανάμεσα στους δημοσιογράφους που φαίνονται –όταν φαίνονται– να απασχολούνται στο δημόσιο, υπάρχουν βεβαίως και οι αργόμισθοι, ή άλλοι που πληρώνονται με υπέρογκα ποσά για υπηρεσίες, η φύση των οποίων ποτέ δεν αποκαλύπτεται. Όπως δεν αποκαλύπτονται ποτέ και οι σχέσεις μιας, μικρής έστω, μερίδας δημοσιογράφων με ισχυρούς οικονομικούς παράγοντες και μεγάλες ιδιωτικές επιχειρήσεις, ή ονόματα δημοσιογράφων-επιχειρηματιών που χρησιμοποιούν το δημοσιογραφικό επάγγελμα σαν «κράχτη» για άλλου είδους δραστηριότητες που άπτονται και της πολιτικής.

- Εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις, η λειτουργία των δημοσιογράφων επηρεάζεται άμεσα και από τη «γγραμμή» που επιβάλλουν τα –οικονομικά κυρίως, και κατ' επέκταση πολιτικά– συμφέροντα των εργοδοτών τους, ιδιοκτητών των μέσων ενημέρωσης – θέμα που λίγο φαίνεται να απασχολεί όσους καταφέρονται εναντίον των δημοσιογράφων.

ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΣΚΟΛΑ

Εκτός από τις «εύκολες» απαντήσεις όμως, υπάρχουν και οι πιο δύσκολες, όπως, για παράδειγμα, πώς είναι δυνατόν να χαρακτηρίζονται «παράνομοι» δημοσιογράφοι που πληρώνονται από το δημόσιο και να μη χαρακτηρίζονται –τουλάχιστον εξίσου– παράνομοι και εκείνοι που αποφασίζουν να τους προσλάβουν και φυσικά να τους πληρώνουν;

Και το ερώτημα αυτό δεν αφορά βεβαίως στα κρατικά μέσα ενημέρωσης και τις υπηρεσίες, στις οποίες οι δημοσιογράφοι προσφέρουν καθαρά δημοσιογραφικό έργο, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι και εδώ υπάρχει το ζήτημα της αργομισθίας ή της χαριστικής πρόσληψης. Αφορά κυρίως σε κάποιες υπηρε-

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΙΝ ΜΑΡΤΕΝ: Λαμπράκηδες. Ιστορία μιας γενιάς

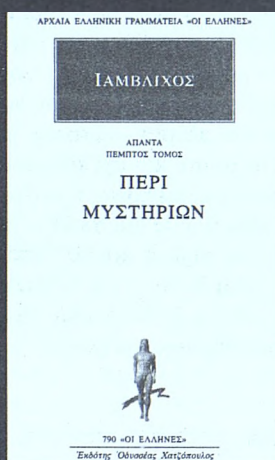
Το βιβλίο που συγκεντρώνει το υλικό πρωτογενούς έρευνας για μια κρίσιμη περίοδο της νεότερης ιστορίας. Άγνωστα στοιχεία που καταγράφουν την οργανωτική δομή της Νεολαίας Λαμπράκη, τις αδυναμίες αλλά και το νέο πνεύμα που έφερε αυτό το κίνημα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ
Δημοχάρους 60, τηλ.: 210-72 32 819

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

667 ΤΟΜΟΙ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

512 ΣΕΛΙΔΕΣ
15 ΕΥΡΩ

Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΣΕΙΡΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΚΤΟΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 46, ΑΘΗΝΑ 106 78

ΤΗΛ.: 210.38.40.524 FAX: 210.33.03.098

σίες –επίσης υπουργεία και κρατικούς οργανισμούς– τα στοιχεία των οποίων, αναφορικά με τους απασχολούμενους δημοσιογράφους, αποτελούν επτασφράγιστο μυστικό.

ΥΠΟΚΡΙΣΙΑ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

Κάτω από τις συνθήκες αυτές, είναι τουλάχιστον ουτοπία από την πλευρά του συνδικαλιστικού οργάνου των δημοσιογράφων να ζητούνται λίστες παρανομούντων μελών του, προκειμένου να επιβάλει την κάθαρση, όσο είναι και υποκρισία εκ μέρους των αρμόδιων φορέων της εξουσίας να περιορίζονται σε «κουτσουρεμένες» κατά κανόνα– τέτοιες λίστες, ή να απειλούν με αυτές κάθε φορά που οι δημοσιογράφοι γίνονται «ενοχλητικοί».

Μη ξεχνάμε άλλωστε ότι στην παρούσα φάση η «λίστα» του υπουργού Προεδρίας Θ. Ρουσόπουλου ήλθε σε μια χρονική στιγμή κατά την οποία η κυβέρνηση ήθελε μεν να ξεπεράσει τις αντιστάσεις της αξιωματικής αντιπολίτευσης στο θέμα του νόμου για τον βασικό μέτοχο, παράλληλα όμως ήθελε και να καταλαγιάσει ο θόρυβος γύρω από τις αλλαγές που άρχισαν να μεθοδεύονται στο ιδιοκτησιακό καθεστώς συγκεκριμένων μέσων ενημέρωσης, επιθυμώντας την ομαλή διαμόρφωση νέων ισορροπιών στο χώρο αυτό. Παραβλέποντας μάλιστα ότι η διαφθορά στο χώρο των μέσων ενημέρωσης, θέμα που ο ίδιος ουσιαστικά ανακίνησε, χωρίς όμως να το αγγίζει επί της ουσίας, αποτελεί μόνο την κορυφή ενός παγόβουνου, όπως φαίνεται τις τελευταίες ημέρες με τη χιονοστιβάδα των αηδιαστικών αποκαλύψεων για το βρόμικο κύκλωμα παπάδων, δικαστών, εμπόρων ναρκωτικών, μαστροπών και άλλων ακόμα, οι οποίες ήλθαν, όλως αιφνιδίως, για να καλύψουν όλα τα υπόλοιπα γεγονότα της καθημερινότητάς μας.

Μέσα στον ορυμαγδό αυτό, δεν θα αποτελέσει έκπληξη αν και το θέμα που ανέκυψε με τους δημοσιογράφους περάσει σε δεύτερη μοίρα και τελικά ξεχαστεί, μέχρι τουλάχιστον να βρεθεί νέα ευκαιρία. Μένουν όμως οι κατηγορίες που διατυπώθηκαν, αλλά και οι υπόνοιες που δημιουργήθηκαν σε βάρος τους, αποτελώντας για την πλειονότητά τους ρετινιά, που τους συνοδεύει καθημερινά σε κάθε βήμα. Όπως μένουν και τα τεράστια προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι δημοσιογράφοι στην άσκηση του επαγγέλματός τους. Και σ' αυτό οι ευθύνες της διοίκησης της ΕΣΗΕΑ, αλλά και του υπουργού Προεδρίας, είναι μεγάλες.

ΥΓ. Ο υπουργός Προεδρίας υποσχέθηκε –εκ των υστέρων φυσικά, και μετά τον θόρυβο που ξεσηκώθηκε– ότι θα παραδώσει στην ΕΣΗΕΑ και τις λίστες με τους δημοσιογράφους που απασχολούνται στον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Μέχρι τη στιγμή όμως που το περιοδικό όδευε προς το τυπογραφείο, αυτό δεν είχε γίνει. Όλοι πιστεύουν και περιμένουν ότι οι λίστες αυτές θα δοθούν. Το κύριο ερώτημα ωστόσο είναι: Τι νόημα είχε η περίφημη σύσκεψη του Ζαπτείου με τις δημοσιογραφικές Ενώσεις και εκπροσώπους των κομμάτων και γιατί, όταν καλούσε τη σύσκεψη αυτή, ο κ. Ρουσόπουλος δεν είχε φροντίσει να είναι κατάλληλα προετοιμασμένος ώστε να ικανοποιήσει, έστω μία φορά, το πάγιο αίτημα των Ενώσεων για διαφάνεια στις σχέσεις δημοσιογράφων και δημοσίου;

Βέρα στο Δεξί

του Μάνου Στεφανίδη

*Ήταν σύμβολο η αλυσίδα, μα το κατάλαβα αργά.
Χρ. Λαμπράκης, Ελένη από Χέρι.*

*Μοιάζουν οι προσπάθειές μας σαν των Τρώων
Κομμάτι καταφέρνουμε, κομμάτι τους στριμώχνουμε
Στο ΕΡΣ, ή στη Βουλή ή και αλλού
Μα παίρνει πίσω η Γιάννα την υπογραφή της
και κάνει την πολιτική μας κουρελού
Σ.Αν. Καβάφης*

Σκέφτομαι πως, τώρα που όλα πουλιούνται, αν αλλάξει ιδιοκτησία ο ΔΟΛ, δεν θ' αλλάξει και επωνυμία. Θα λέγεται Δημοσιογραφικός Όμιλος Λάτση. Ο κ. Λαμπράκης όμως νοιάζεται περισσότερο για το Μέγαρο, το παλάτι του, και για χάρη του συνωθούνται εκεί δυο-δυο και τρεις-τρεις οι υπουργοί της νέας κυβέρνησης όπως συνέρρεαν ομοίως και της παλαιάς. Βλέπετε, ο κυρ Χρήστος είναι σταθερά αξία και αξεπέραστο ταμπού της ελληνικής πολιτικής και πολιτιστικής ζωής· γι' αυτό στα πόδια του σφάζονται πρωθυπουργοί εξαπανέκαθεν. Τιμή τους και καμάρι τους είχαν το Μέγαρο οι Πασόκοι, επί Δήμητρας αν θυμάστε, βέρα στο δεξί τους το έχουσε πλέον και οι Νεοδημοκράτες και συγκινούνται με τα προγράμματα για παιδιά, με τις εκθέσεις, με το Megaron Plus και μ' όλη αυτή την εργώδη –όσο και πανάκριβη– προσπάθεια των συναυλιών, των διεθνών μετακλήσεων, των παραγωγών όπερας, μουσικής δωματίου αλλά και των διεμβολισμών του «λαϊκοέντεχνου» με Μίκη και Μπέζο. (Όχι μπαίζουμε! – που θα 'λεγε κι ο Μαρτινίδης).

Τις προάλλες ο κ. Λάλας επισκέφθηκε την κ. Γιαννάκου, υπουργό Παιδείας, για να της εκθέσει τα νέα προγράμματα του αφεντικού του και να ζητήσει το... κατιτί της, ενθυμίζοντας πως αναλόγως έπραττε και ο προκατόχος της Πετράκης, ο Ευθυμίου. Το αναφέρω αυτό για να ευθυμίσουμε και λίγο.

Για να λέμε όμως και του στραβού το δίκιο είναι γνωστή παλαιόθεν η αντιπάθεια του Καραμανλή –και του παλαιότερου και του νεότερου– προς τον άρχοντα της Χρήστου Λαδά, ο ψυχρός τρόπος με τον οποίο αντιμετώπισε τ' «αγαπησιάρικα» ανοίγματα του τελευταίου λίγο πριν τις εκλογές –βλέπετε, business is business– όπως είναι γνωστή και η βούλησή του να χτυπήσει την παντοδυναμία του Συγκροτήματος, ώστε ν' ανατραπεί η εκδοτική υπεροπλία που μάχεται την παράταξή του. Ο Λαμπράκης και ο Μπόμπολας ήσαν ανέκαθεν στο πολιτικό του στόχαστρο. Η πολιτική συγκυρία όμως δεν καζάντησε, που θα 'λεγε κι ο Χαρίλαος. Έτσι, αρκετοί στην ΝΔ πρότειναν σύμπυξη ή και συμβιβασμό ακόμη, για να έρθουν τα χειρότερα.

Ο διάχυτος πανικός Μπόμπολα για την οικογένεια (sic) με τον αντίλαλο και μόνο του νόμου περί βασικού μετόχου –μιας σύλληψης γραφειοκρατικής και περιπλοκής που θα λειτουργήσει περισσότερο αποτροπαϊκά και συμβολικά– αναπτέρωσε το ηθικό του κι κυβερνητικού στρατοπέδου καθώς έβλεπαν την πρώτη, χειροπιαστή νίκη κατά της διαπλοκής. Το ναυάγιο του Πήγασου τους προσγείωσε στην πραγματικότητα και κατεγράφη ως μια ακόμη μισο-νίκη - μισο-ήττα, όπως η εξεταστική επιτροπή ή η αναβάθμιση της δημόσιας διοίκησης. Ως τώρα λοιπόν καταναλώνουμε μύθους, άλλοτε χωνευτικούς κι άλλοτε αχώνευτους. Φερ' ειπείν το μύθο που λέει ότι η ΝΔ δεν έχει στελέχη σε αντίθεση με το ΠΑΣΟΚ που είχε; Απλώς οι του ΠΑΣΟΚ ήταν πιο αδίστακτοι και πιο έμπειροι στην μακιαβελική αξιοποίηση νέων και παλιών νόμων. Και ας μην ξεχνάμε ότι το ΠΑΣΟΚ κυβέρνη-

σε αδιατάρακτα επί μία εικοσαετία με Τσοχατζόπουλους και Κουλούρηδες. Και βέβαια μας έπεισε ότι η ικανότητα είναι συνώνυμη με την καπτασοσύνη ή τον αμοραλισμό – που δεν είναι!

Στο Μέγαρο όμως τα πράγματα είναι αλλιώς. Πριν μερικούς μήνες ο υφυπουργός κ. Τατούλης δήλωσε ότι πρόκειται για Ν.Π.Ι.Δ. που επιτροπεύεται από το ΥΠΠΟ, υπονοώντας ότι δεν είναι το τσιφλίκι ενός ιδιώτη. Στη συνέχεια το ΔΟΛιο Δ.Σ. του Μεγάρου εμπλουτίστηκε με μέλη που προέρχονται από τους ορκωτούς λογιστές του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, Αθάτο αλλά ουσιαστικό δηλαδή βήμα για μια κάθαρση στον νέο Παρθενώνα των σταθερών χορηγιών τύπου Intracom και Σια. Η «αντεπίθεση» του Λαμπράκη έπρεπε ν' αναμένεται.

Ήδη στην πολιτική του ΥΠΠΟ για χαλιναγώγηση του Μεγάρου, έστω και ως βέρας στο δεξί των νέων ηγητόρων μας, λειτουργεί ως δούρειος ίππος η επιλογή, πριν από τις εκλογές, του ΕΜΣΤ (δηλαδή του ΦιΕ), όταν ακόμη πρόεδρος του Δ.Σ. ήταν ο καθηγητής κ. Τσουκαλάς με διευθύντρια τη γνωστή μας εξωδικογράφο, να μεταφέρει τις δραστηριότητές του στους νέους εκθεσιακούς χώρους του Μεγάρου (πρβλ. τους «Διαπολιτισμούς» με τις αφέλειες περί «φυλακισμένων μνημάτων» στον άκρως δήθεν χώρο του so-called Αμπουντάμπι). Και τούτο γιατί έτσι υποτάσσεται εκτός των άλλων και η σύγχρονη τέχνη στις υπερδραστηριότητες του Μεγάρου, το οποίο πλέον παρουσιάζεται ως ένας Hypercentros με εικαστικές, μουσικές, λογοτεχνικές πρωτοβουλίες, όπερες, κ.λπ. και όπου βέβαια κάποιοι «ασήμαντες» πολεοδομικές αυθαιρσίες είναι απόλυτα δικαιολογημένες και συγχωρητέες εν όψει του νέου μεγάλου οράματος.

Το «επείγον» των Ολυμπιακών Αγώνων δικαιολογούσε την ανάγκη για «φαντασμαγορικά» γεγονότα και ασφαλώς οι εκθεσιακές αίθουσες του πολυ-Μεγάρου προσφέρονταν απόλυτα για να φιλοξενήσουν «οράματα» και ν' απαλλάξουν το ΥΠΠΟ από την επείγουσα υποχρέωσή του να χαρίσει ένα Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης στην Αθήνα. Αυτή η πολιτική Βενιζέλου συνεχίζεται μέχρι και σήμερα από τους ζαλισμένους λόγω υπερπληροφόρησης νέους ενοίκους της Μπουμπουλίνας. Έχουμε και παλιότερα αναφερθεί στο μίσθωμά με το οποίο ο Μεγαράρχης νοικιάζει το Αμπουντάμπι του αλλά και στο συνολικό κόστος των εκθέσεων, που περιλαμβάνουν έξοδα λειτουργίας, φύλαξη, security κ.λπ. (Ίσως γι' αυτό δεν περισσεύουν χρήματα για κατάλογο).

Θέλω πάντως να είμαι αντικειμενικός. Το Μέγαρο άλλαξε το μουσικό status ολόκληρου του τόπου δίνοντας στη σοβαρή μουσική ένα πλαίσιο δράσης που έλειπε δραματικά. Ακόμη και οι Νταλάρς δικαιολογούνται στο κυνήγι πόρων για επιβίωση και σε κάποια αιτήματα για πλουραλισμό. Αυτό που δεν δικαιολογείται είναι να μονοπωλεί το Μέγαρο τις κρατικές επιδοτήσεις και να φέρεται ο Μεγαράρχης σαν πάπας που προωθεί τους ευνοούμενους του και κυνηγάει κάθε αντιφρονούντα. Ή που δογματίζει σ' ένα μόνο είδος μουσικής αποκλείοντας κάποια άλλη ως άκρως πειραματική ή... αδόκιμη. Σε μια δημοκρατία είναι ανεπίτρεπτες τέτοιες φαραωνικές συμπεριφορές (για να μην θίξω τις φαραωνικές κατασκευές).

Συμπέρασμα; Ένα βήμα εμπρός και δύο πλαγίως· διότι πολίτευομεθα εναντίον της διαπλοκής μεν, βλέποντας και κάνοντας δε. Κατά τ' άλλα όλοι όσοι έχουν συμφέροντα να μην προχωρήσει η ΝΔ στην υλοποίηση των δεσμεύσεών της, διαθέτουν άπειρο χρόνο για να ετοιμάσουν την αντεπίθεσή τους. Γι' αυτό όπως θα 'λεγε και ο Χρ. Λαμπράκης στο λιμνέτο του Ελένη: «Τραβήξατε τα δίχτυα πριν φτάσουν στον βυθό». Γένοιτο!

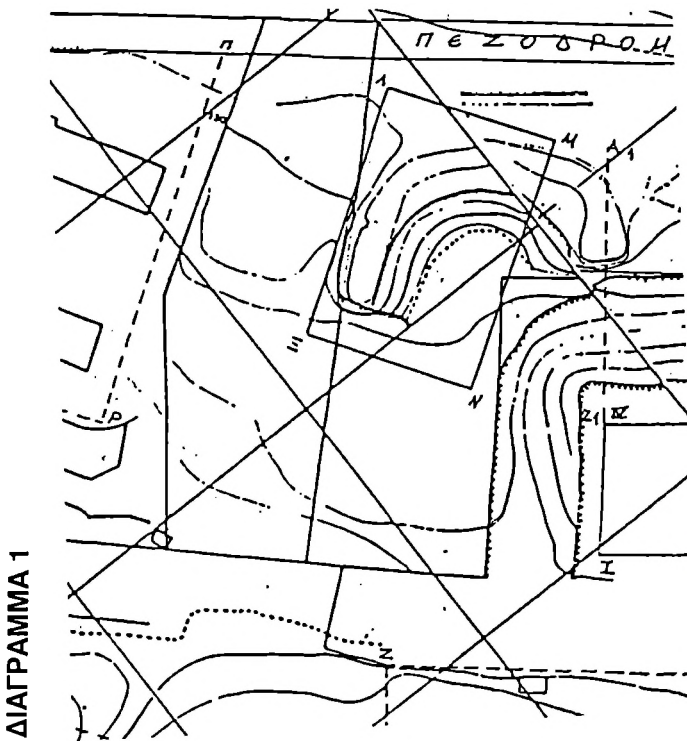

'Όταν ο «δεσμός» Λαμπράκης παρανομεί

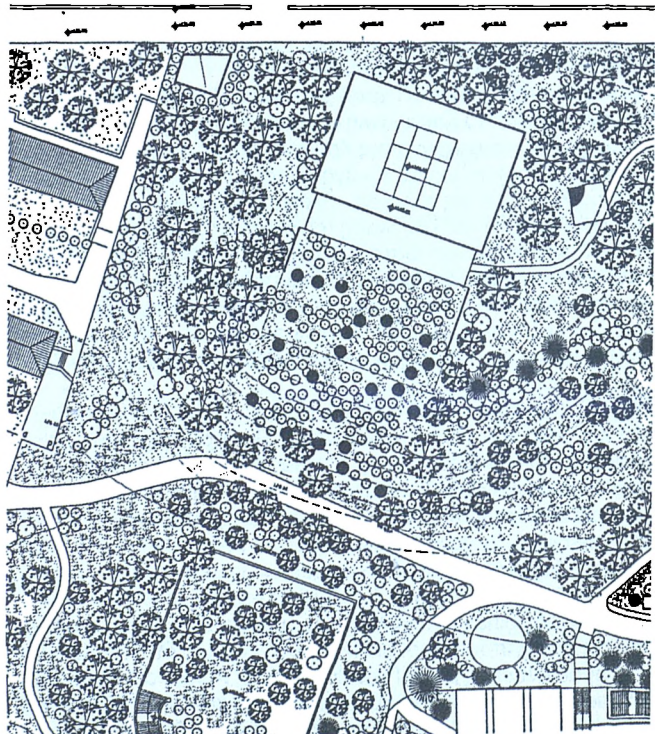
Τα ασύστολα ψεύδη και οι αλχημείες με τα υψόμετρα
στην κατασκευή της νέας Όπερας

Μέσα στον ορυμαγδό και τον θόρυβο των ημερών διακρίνεται η μεγάλη προσπάθεια που γίνεται από τις εξουσιαστικές δομές για την συγκάλυψη των σκανδάλων. Η τακτική, γνωστή από παλιά. Στην Εκκλησία, σε περιπτώσεις δικαστικών λειτουργιών, σε περιπτώσεις δημοσιογράφων, οι ανομίες και οι παρανομίες είναι υπόθεση πολλού χρόνου· σήμερα όμως επιδιώκεται η συγκάλυψη και η παρασιώπηση. Όμοια είναι και η περίπτωση συμπεριφοράς του κυρίου Χρήστου Λαμπράκη, του γνωστού και μη εξαιρετέου σε παρανομίες και ψεύδη συγκροτηματάρχη. Αν και έχουν καταγγελλθεί όσα έπραξε παρανομώντας περισσότερο από δέκα χρόνια στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, κανείς εισαγγελέας δεν επελήφθη των υποθέσεών του. Αντίθετα, όλοι οι υπηρεσιακοί παράγοντες τις παρέβλεψαν και οι δραστήριοι ρεπόρτερ του Τύπου και των καναλιών εσιώπησαν αιδημόνως.

Σε συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος, επανερχόμαστε σήμερα δίνοντας τα στοιχεία μιας ακόμη παρανομίας που οι μηχανισμοί του ΟΜΜΑ διέπραξαν στο «κτίμα τους», στο χώρο που παραχώρησε το ελληνικό κράτος ύστερα από σειρά πιέσεων και μεθοδεύσεων του κυρίου Χρήστου Λαμπράκη. Η διαφορά όμως αυτή τη φορά είναι ότι κανείς νόμος δεν προβλέπει την πλαστή απεικόνιση της πραγματικότητας. Η πραγματικότητα αφορά τα υψόμετρα που υπήρχαν στο τέως Πάρκο Ελευθερίας. Τα υψόμετρα αυτά, τα οποία βρίσκονται αποτυπωμένα σε χάρτες της περιοχής που προϋπήρχαν των επεμβάσεων του ΟΜΜΑ, έχουν τεχνητά αλλοιωθεί προκειμένου ο ΟΜΜΑ να κτίσει το αυθαίρετό του

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

κατά πέντε ή έξι μέτρα υψηλότερο.

Ας δοήμε τα πράγματα με τη σειρά: Ο κύριος Χρήστος Λαμπράκης είπε σε κάποια στιγμή ότι το Μέγαρο Μουσικής χρειάζεται χώρο για πάρκινγκ 750 αυτοκινήτων προκειμένου να εξυπηρετηθούν αφενός οι επισκέπτες και η διούκηση του Μεγάρου και αφετέρου οι ανάγκες για μεταφορές σκηνικών κ.λπ. για τις παραστάσεις. Ο Δήμος της Αθήνας αλλά και η Πολιτεία ανταποκρίθηκαν πρόθυμα στο αίτημα του συγκροτηματάρχη και παραχώρησαν 13 στρέμματα από ένα χώρο πρασίνου (το Πάρκο Ελευθερίας). Στη συνέχεια απαλλοτριώθηκε πλουσιοπάροχα και μια πολυκατοικία προκειμένου «να αναπτυχθεί το πράσινο» γύρω από το Μέγαρο. Αυτά λέγονταν στα φανερά. Ξεσηκώθηκε μάλιστα πολύς θόρυβος τότε για την καταστροφή του Πάρκου Ελευθερίας, αλλά τελικά «πέρασε το δίκιο του Λαμπράκη».

Τι έγινε όμως στην πραγματικότητα; Παρακολούθησατε όσα γράφτηκαν στο προηγούμενο τεύχος (σ. 28-33). Επειδή στην πραγματικότητα ο κύριος Λαμπράκης επιθυμούσε να κτίσει μια δική του Όπερα – η αίθουσα συναυλιών του Με-

γάρου δεν τον «καλύπτει» ουσιαστικά – έκανε μια σειρά από αυθαίρετες και παράνομες πράξεις, μέρος των οποίων εκάλυψαν εκ των υστέρων με νόμους που εψήφισαν όλες οι κυβερνήσεις για χάρη του. Αφού έσκαψε το σύνολο των 13 στρεμμάτων σε βάθος 40 μέτρων, εν συνεχεία αλλοίωσε τη φυσική μορφολογία του εδάφους υπερυψώνοντας με κατασκευές μετόν-αρμέ το ανάγλυφο κατά 5 ή 6 μέτρα όπως αποδεικνύεται σήμερα. Έτσι και κατασκεύασε την δική του φαραωνική Όπερα.

Έχει τονιστεί και άλλες φορές ότι η Όπερα είναι ένα σημαντικό κτήριο για μια πόλη (βλέπε την περίπτωση του Παρισιού, της Βιέννης, του Σίδνεϊ κ.λπ.) και θα έπρεπε και στην Αθήνα να γίνει φανερά, να επιλεγεί η πιο κατάλληλη θέση στον πολεοδομικό ιστό της πόλης, να διεξαχθεί αρχιτεκτονικός διαγωνισμός με απαιτήσεις και προδιαγραφές που θα έθεταν οι ειδικοί και άλλα πολλά. Δεν έγινε τίποτα από αυτά. Διότι: ο κ. Χρ. Λαμπράκης είναι ο βαθύτερος γνώστης του θέματος, αυτός μπορεί να επιλέγει τους πιο κατάλληλους συνεργάτες, να νομοθετεί όταν χρειάζεται, και να βρίσκει

όλους τους πόρους που απαιτούνται. Είναι ο αφανής «πρώτος» στη χώρα. Και το αποδεικνύει συνέχεια. Ουδεμία κυβέρνηση του αμφισβήτησε όλα τα δικαιώματα που ο ίδιος απέδωσε στον εαυτό του. Οι πολιτικοί απλώς υπηρέτησαν τα βίτσια του. Αλλά ενεργώντας με την αυταρχική του νοοτροπία, έχοντας τον πρώτο ρόλο στα ΜΜΕ επέβαλε τις θελήσεις του και ουδείς αντέστη στη βούλησή του.

Από κάπου όμως πιάστηκε στα πράσα. Είναι η περίπτωση που εκθέτουμε στη συνέχεια. Για την παρανομία που εκθέτουμε σήμερα έχουμε ζητήσει από τον Συνήγορο του Πολίτη, ήδη από τις 27 Φεβρουαρίου 2002, να ερευνήσει το θέμα. Πέρασαν τρία χρόνια αλλά ούτε κι αυτός ο «θεσμός» ελειτούργησε. Ακόμα περιμένουμε μίαν απάντηση. Αλλά και τι να πει ο Συνήγορος του Πολίτη; Ότι ο κύριος Λαμπράκης παρανόμησε και ότι οι εντεταλμένες για έλεγχο υπηρεσίες έκαναν τα στραβά μάτια;

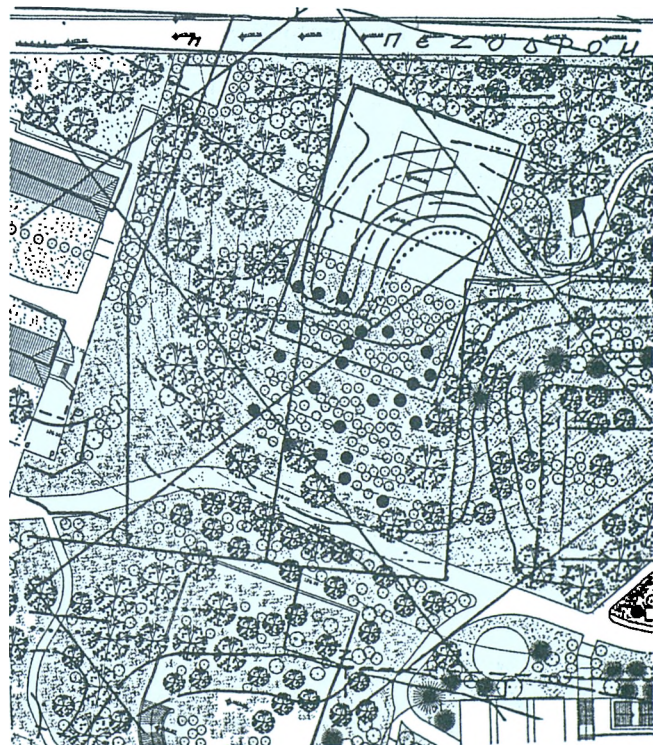
Οι αρχικές υψομετρικές καμπύλες του πρώην Πάρκου Ελευθερίας έχουν διαμορφωθεί ως virtual reality. Οι σήμερα προκύπτουσες διαμορφώσεις (κατασκευή με σιδηροπαγές σκυρόδεμα) δι-

Στην αριστερή σελίδα υπάρχουν δύο τοπογραφικά διαγράμματα. Στο πρώτο εμφανίζονται τα πραγματικά υψόμετρα και δίπλα (διάγραμμα 2) εμφανίζεται η ψευδής εικόνα που σχεδίασαν τεχνικοί σύμβουλοι και συγκροτηματάρχη.

Το πρώτο τοπογραφικό δείχνει την ανώτερη υψομετρική καμπύλη στα **130.00** μέτρα. Στο μεταγενέστερο διάγραμμα απεικονίζεται, ως virtual reality, λόφος(!) στο σημείο όπου ανορθώνεται η ποδητή Όπερα Λαμπράκη και με ένδειξη υψομέτρου **134.90!** Πέντε μέτρα τουλάχιστον έκλειψαν λοιπόν οι τεχνικοί σύμβουλοι του κυρίου Λαμπράκη – προφανώς με τις δικές του οδηγίες.

Στον τρίτο χάρτη (δεξιά) έχει γίνει επικάλυψη και των δύο τοπογραφικών. Έτσι γίνεται προφανές το «τσιλιμπούρδισμα» με τα υψόμετρα.

Άλλο θέμα το οποίο πρέπει να ερευνηθεί είναι η έννοια «της μέσης στάθμης εδάφους». «Μέση στάθμη» από πού; Κανονικά πρέπει να ληφθεί υπόψη η μέση τιμή των υψομέτρων του οικοπέδου συνολικά όπως γίνεται σε κάθε άλλη περίπτωση. Αλλά τότε έχουμε ακόμη μεγαλύτερη παράβαση του νόμου.

Στη φωτογραφία –που δημοσιεύτηκε και στο προηγούμενο τεύχος– φαίνεται καθαρά ότι η στάθμη εδάφους στο σημείο όπου ανεγέρθηκε η νέα Όπερα Λαμπράκη, είναι η ίδια με τη στάθμη στο παρακείμενο τμήμα όπου βρίσκονται τα κτίσματα του ΕΑΤ/ΕΣΑ.

νουν μια διαφορετική και αλλοιωμένη «μορφολογία εδάφους», αφού ένας τεχνητός «λόφος» από σκιρδόμα βρίσκεται σε υψηλότερη στάθμη από την προϋπάρχουσα φυσική μορφολογία.

Με τον τρόπο του κυρίου Λαμπράκη, θα μπορούσε ο καθένας μας, αφού εκσκάψει το συνολικό οικοπέδο του, να «ανεβάσει» τεχνητά το επίπεδο των υψομετρικών καμπυλών και να επιτύχει ένα ψευδές «αρχικό» επίπεδο μετρήσεως για τα ύψη της οικοδομής του. Και οι διατάξεις περί αφετηρίας μετρήσεως του υψομέτρου των οικοδομών θα πήγαιναν περίπατο. Αυτά βεβαίως εάν όλοι ήταν ίσοι απέναντι στο νόμο.

Στον πρώτο φάκελο για άδεια που υποβλήθηκε το 1991 δεν υπήρχε τοπογραφικό διάγραμμα. Η άδεια που εξεδόθη τον Ιούλιο του 1996 δεν περιελάμβανε τοπογραφικό διάγραμμα και όμως, άδεια εξεδόθη. Το τοπογραφικό υπεβλήθη εκ των υστέρων και ένα μήνα μετά: τον Αύγουστο. Από την αρμόδια πολεοδομική υπηρεσία εστάλη στον ΟΜΜΑ σημείωμα-παρατήρηση ότι λείπει το τοπογραφικό. Η άδεια αναγέρσεως όμως εδόθη. Μάλιστα το τοπογραφικό διάγραμμα που είχε υποβληθεί τότε δεν σημειώνει τα υψόμετρα.

Το διάταγμα της 23.11.1995, που εξεδόθη ειδικά για το Μέγαρο Μουσικής, αναφέρει ότι το ανώτατο επιτρεπόμενο

ύψος είναι 12 μέτρα από τη μέση στάθμη του εδάφους.

Διότι στο μεταξύ, και αφού είχε παραχωρηθεί η έκταση των 13 στρεμμάτων και είχε «ξηλωθεί» η ούτως ή άλλως οχλούσα πολυκατοικία, ο ΟΜΜΑ μας πληροφόρησε ότι εκτός του γκαράζ των 750 θέσεων θα γίνουν και κάποια «άλλα μικρότερα έργα». Ο ΟΜΜΑ με ανακοίνωσή του στον Τύπο την 1η Μαρτίου του 1994, πριν έντεκα χρόνια δηλαδή, εδήλωνε κατά λέξη: «Δεν δημιουργείται Όπερα όπως εσφαλμένα γράφεται. Δεν προστίθενται νέα υπέργεια κτίσματα αλλά αναπαλαιώνονται ή αναδιαμορφώνονται τα ήδη υπάρχοντα. Δεν προβλέπεται η ανέγερση καταστημάτων στο χώρο που παραχωρήθηκε στον ΟΜΜΑ. Ούτε νέα εστιατόρια ούτε νέα μαγαζιά ούτε νέοι χώροι εκθεσιακοί».

Ε λοιπόν, τόσα πολλά μαζεμένα ψέματα μόνον από τον πρόεδρο του ΟΜΜΑ και ηγέτη της «υπεύθυνης ενημέρωσης» δεν περιμέναμε ν' ακούσουμε. Εδώ άλλαξε σταθμό το Μετρό της Αθήνας –από τον αρχικά προβλεπόμενο στην Πλατεία Μαβίλη– και δεν ακούστηκε κιχ. Τα καταστήματα και η σύνδεση του Μετρό με το Μέγαρο τι είναι; Αφού δεν προβλέποντο όπως εδήλωνε ψευδώς ο κ. Λαμπράκης την 1η Μαρτίου 1994.

Τον παρακολουθήσαμε σε όλες τις

παρανομίες που διέπραξε για την ανέγερση της Όπερας. Αλλά δεν μπορούμε να περιμένουμε άλλο απέναντι στην ενορχηστρωμένη αποσιώπηση του μεγάλου σκανδάλου αλλοίωσης του φυσικού αναγλύφου όπου ανήγειρε την ποθητή Όπερα ο κύριος Λαμπράκης. Τώρα ανακύπτουν ευθύνες και για όσους συνέταξαν τα ψευδή τοπογραφικά διαγράμματα: τους μηχανικούς και τον αρχιτέκτονα που εκπόνησε τα σχέδια του νέου Μεγάρου της Όπερας Λαμπράκη, τον καλό και άξιο αρχιτέκτονα κ. Τομπάζη.

Οι μεγάλοι υπεύθυνοι είναι βεβαίως οι νομοθέτες πρωθυπουργοί και υπουργοί ΠΕΧΩΔΕ και Πολιτισμού. Τα ονόματά τους τα καταγράψαμε στο προηγούμενο τεύχος. Και θέταμε τον υπουργό Πολιτισμού και πρωθυπουργό κ. Κώστα Καραμανλή προ των ευθυνών του. Θα καταχωρηθεί και αυτός στη λίστα εκείνων που ευλόγησαν τις παρανομίες μόνον και μόνον επειδή παρνομών ήταν ο κύριος Χρήστος Λαμπράκης; Επιθυμεί να καταχωρηθεί και αυτός στη λίστα που περιλαμβάνει τους Κ. Μητσοτάκη, Α. Παπανδρέου, Κ. Σημίτη, Κ. Λαλιώτη, Ευ. Βενιζέλο και λοιπούς; Ωστόσο, μόλις προ τριών ημερών, διακήρυξε «μηδενική ανοχή στη διαπλοκή και τη διαφθορά».

Χ.Γ.Π.

Λαϊκό Μέτωπο, με ποιον;

Καμία ουσιαστική αλλαγή δεν αναμένεται να γίνει στη γραμμή πλεύσης του ΚΚΕ στο 17ο Συνέδριο του κόμματος που άρχισε ήδη προχτές (θα λήξει κανονικά μεθαύριο Κυριακή) μετά από έναν υποτονικό, όπως χαρακτηρίζεται, προσυνεδριακό διάλογο, στη διάρκεια του οποίου ωστόσο ακούστηκαν αρκετές φωνές που ζητούσαν μια άλλη, διαφορετική από τη μέχρι σήμερα, προσέγγιση της προσπάθειας για τη δημιουργία ευρύτερου «λαϊκού μετώπου», που θα αντιπαρεταθεί δυναμικά στην ιμπεριαλιστική και καπιταλιστική στροφή που παρουσιάζει τα τελευταία χρόνια η χώρα, με απώτερο στόχο την εγκαθίδρυση του σοσιαλισμού και την οικοδόμηση της λαϊκής εξουσίας.

Με τη λήξη του 17ου Συνεδρίου είναι βέβαιο ότι η Αλέκα Παπαρήγα θα επανεκλεγεί στη θέση της γενικής γραμματέα, που κατέχει εδώ και 14 χρόνια. Αλλαγές όμως αναμένεται να υπάρξουν στη σύνθεση της νέας Κεντρικής Επιτροπής και του Πολιτικού Γραφείου: Στην πρώτη πιστεύεται ότι θα γίνει μια σημαντική ανανέωση, με την αλλαγή του 40% περίπου των μελών της, ώστε να καταστεί περισσότερο αντιπροσωπευτική σε εθνικό επίπεδο, ενώ στο δεύτερο θα μπουκωθούν ορισμένα στελέχη που εκφράζουν έναν εντονότερο προβληματισμό για την αποτελεσματικότητα της πολιτικής γραμμής του κόμματος, την οποία επιθυμούν να καταστήσουν περισσότερο ελκυστική, όχι όμως και να την αλλάξουν ως προς τη φιλοσοφία της.

Με βάση τα παραπάνω, είναι βέβαιο ότι η κ. Παπαρήγα, η οποία θα εξασφαλίσει μια ακόμα τετραετή θητεία, πλησιάζοντας το ρεκόρ των 20 χρόνων του Χαρ. Φλωράκη, δεν θα αντιμετωπίσει τριβές που θα δημιουργήσουν προβλήματα στο κόμμα. Παρ' όλα αυτά, ένα ερώτημα που μένει είναι πώς σκοπεύει η ηγεσία του κόμματος να ξεπεράσει τις εκτιμήσεις μερίδας στελεχών που δείχνουν να βλέπουν με «καλό μάτι» τις διακηρύξεις από την πλευρά της νέας

ηγεσίας του Συνασπισμού για την προσέγγιση και τον εποικοδομητικό διάλογο μεταξύ όλων των δυνάμεων της Αριστεράς στην Ελλάδα – ιδιαίτερα σε μια περίοδο κατά την οποία η πολιτική εξουσία υποκύπτει όλο και περισσότερο στις απαιτήσεις του μεγάλου κεφαλαίου από τη μια και της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την άλλη, δημιουργώντας όλο και πιο αξεπέραστα εμπόδια για τους εργαζόμενους και εντείνοντας τη φτώχεια, την ανεργία και την ανασφάλεια.

Την προοπτική ωστόσο αυτή ήδη έχει απορρίψει και εξακολουθεί να απορρίπτει η κ. Παπαρήγα, καθώς και άλλα στελέχη της κομματικής ηγεσίας, που επιμένουν να αποκαλούν «μπλόφα» τις διακηρύξεις του Αλέκου Αλαβάνου περί διαλόγου, και να βλέπουν τον Συνασπισμό ως «λάτρη του ευρωμονόδρομου». Χαρακτηριστικό μάλιστα της σχέσης που επιφυλάσσει το ΚΚΕ με τον ΣΥΝ αποτελεί και το γεγονός ότι δεν του έστειλε πρόσκληση για το Συνέδριο, στο οποίο έχουν προσκληθεί γύρω στα 80 αριστερά κόμματα από περισσότερες των 20 χωρών.

Αντίθετα, η ηγεσία του ΚΚΕ, εμμένοντας στο μοναχικό δρόμο του κόμματος, θέλει να διαμορφώσει ένα «λαϊκό μέτωπο», το οποίο δεν θα περιλαμβάνει πολιτικές δυνάμεις από το σημερινό

πολιτικό φάσμα αλλά κοινωνικές ομάδες και τάξεις που υποφέρουν από την κυριαρχία των μονοπωλίων και των ιμπεριαλιστικών ενώσεων.

Και, όπως υποστηρίζεται, το «μέτωπο» αυτό θα βρίσκεται απέναντι α) στην πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσον αφορά τη συμφωνία του Μάαστριχτ, τον ευρωστρατό και το ευρωσύνταγμα, β) στους ιμπεριαλιστικούς πολέμους που εξαπολύουν οι ΗΠΑ με τη στήριξη και την ανοχή της ΕΕ, γ) στη στρατηγική που εφαρμόζουν η ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ στο πλαίσιο του δικομματισμού.

Πέρα από τα θέματα αυτά, που αναμένεται να αναπτυχθούν τις ημέρες αυτές, το Συνέδριο θα απασχολήσουν επίσης ζητήματα που έχουν να κάνουν με την ιδεολογική βάση του κόμματος. Στο πλαίσιο αυτό θα ασκηθεί βεβαίως κάποια κριτική για τα μέχρι τώρα πεπραγμένα, παράλληλα όμως θα τονιστεί η πιστή τήρηση από το κόμμα των «σταθερών» της επαναστατικής διαδικασίας και θα γίνει ανάλυση των παραμέτρων της διαμορφούμενης πολιτικής πραγματικότητας στην Ελλάδα κάτω από το πρίσμα της ενίσχυσης των βασικών γνωρισμάτων του ιμπεριαλισμού στον ελληνικό καπιταλισμό.

Οι ακτιβιστές θα σώσουν το λόφο;

της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Το πρωί η Ε.Α.Χ.Α. τοποθετούσε κάγκελα στο λόφο του Φιλοπάππου, για να τον περιφράξει: το βράδυ ακτιβιστές κάτοικοι της περιοχής, υπό το φόβο των αρχών, τα γκρέμιζαν. Τριακόσια μέτρα κάγκελα, που τελικά «έπεσαν» μετά από συνεχή και συστηματική –παράνομη βέβαια– «παρέμβαση» πολιτών, που μπορεί να αλλάξει τη ροή των πραγμάτων. Μπορεί να αλλάξει τη μικρή ιστορία μιας γειτονιάς ή μιας περιοχής ή ακόμα και της πόλης. Στην περίπτωση του λόφου του Φιλοπάππου αυτό ακριβώς συμβαίνει εδώ και καιρό.

Στο Αντί έχουμε παρακολουθήσει τα τεκταινόμενα και... επαπειλούμενα, τα τελευταία χρόνια, από τη δράση της Εταιρείας Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων (και όχι μόνο) στο λόφο όπου άφησε τη σφραγίδα του ο Δ. Πικιώνης. Μια νέα εποχή κινητικότητας γύρω από τα θέματα του λόφου κυοφορεί η άνοιξη που έρχεται.

Με δεδομένη τη σθεναρή αντίδραση των κατοίκων της περιοχής ο λόφος δεν έχει ακόμα περιφραχθεί. Έτσι, δεν μπόρεσε να ελεγχθεί ούτε στο... επικίνδυνο διάστημα πριν και κατά τη διάρκεια της Ολυμπιάδας – αλλά και μέχρι σήμερα – συνεπώς ούτε και να «αξιοποιηθεί» (όπως η «αξιοποίηση» αυτή μεταφράζεται τα τελευταία χρόνια). Παράδειγμα η ημιεγκαταλελειμμένη γλυπτική έκθεση, έργο που προοριζόταν για την Ολυμπιάδα. Χωρίς όμως περιφράξη, εισιτήριο εισόδου δεν μπορεί να επιβληθεί, άρα περιορίζεται και η εμπορευματοποίηση.

ΤΑ ΧΑΜΕΝΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΜΕΝΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ

Η αλλαγή στην ηγεσία της ΕΑΧΑ είχε σαν αποτέλεσμα, έγγραφα, σχέδια κ.λπ. να βγουν στο... φως της ημέρας και να δοθούν στους εκπροσώπους των κατοίκων της περιοχής –οι οποίοι τα έψαχναν νόμιμα, ενώ η Εταιρεία παρόνομα τα απέκρυπτε παραβαίνοντας το νόμο 2690/9-3-1999 περί Διοικητι-

κής Διαδικασίας– προκειμένου έτσι να αντικρούσουν νομικά τα σχέδια για το λόφο.

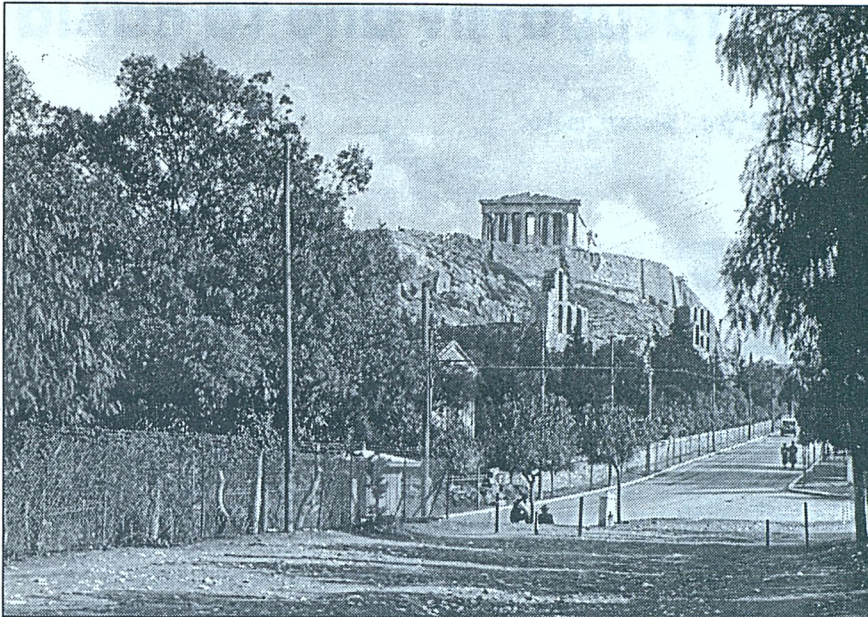
Βέβαια η πρώτη διδάξασα στη μη δημοσιοποίηση εγγράφων ακόμα και στους νόμιμα ενδιαφερομένους, είναι η ίδια η πρώην Γενική Γραμματέας του ΥΠΠΟ κ. Λίνα Μενδώνη: προκειμένου να μη δοθούν στη δημοσιότητα τα Πρακτικά συνεδρίασης του ΚΑΣ, η υπογραφή της εκκρεμούσε από το 2000! Έτσι τυπικά, αφού δεν είχαν υπογραφεί, δεν μπορούσαν και να δοθούν στους ενδιαφερομένους! Μάλιστα, ακόμα και όταν παρέδωσε στον νέο Γραμματέα κ. Ζαχόπουλο, δεν τα είχε υπογράψει!

Από τις δύο συναντήσεις που είχαν εκπρόσωποι των κατοίκων της περιοχής (γνωστοί στους... κύκλους των αρμόδιων δημοσίων υπηρεσιών και ως «καγκελορίχτες» –πράξη που δεν αποδεικνύεται, αλλά κόστισε στην ΕΑΧΑ 135.000 ευρώ– ή ως «έχοντες συναισθηματικό δεσμό με το λόφο» – πράξη που αποδεικνύεται), προέκυψαν κάποια ενδιαφέροντα στοιχεία. Κατ' αρχήν, το θράσος ορισμένων υπηρεσια-

κών παραγόντων της ΕΑΧΑ να παραβαίνουν εντολές ακόμα και του νέου προϊσταμένου τους, Προέδρου κ. Γριβέα, στην παράδοση εγγράφων. Και δεύτερον, η... γύμνια των επιχειρημάτων των αρχαιολόγων σχετικά και με το νομικό πλαίσιο.

Η μεγαλύτερη αγωνία του νέου Προέδρου είναι τα άδεια ταμεία. Έτσι τον απασχολούσαν ιδιαίτερα τα ευρωπαϊκά κονδύλια και πιο συγκεκριμένα το 1 δισ. δρχ. που η προηγούμενη διοίκηση είχε πετύχει για την περίφραξη του λόφου – κάτι λιγότερο από το μισό της συνολικής χρηματοδότησης (2,5 δισ.). Φυσικά τίθεται και ζήτημα πολιτικής αξιολόγησης: για ποια πράγματα ζητάς χρηματοδότηση και ποια αφήνεις απ' έξω... (σ.σ. όμως ο κ. Γριβέας θα μπορούσε να απαντήσει ότι ο σχεδιασμός και η αξιολόγηση έγινε από τους προηγούμενους). Πάντως, η απορρόφηση του ενός δισ. για την περίφραξη είναι γεγονός ανεξάρτητο από την απορρόφηση των υπολοίπων χρημάτων και δεν επηρεάζει την τύχη του συνολικού προγράμματος. Ο αντίθετος ισχυρισμός συνιστά πολιτική μπλόφα... Και σίγουρα, ενώ με αγωνία η ΕΑΧΑ θέλει να απορροφήσει το ένα δισ. για τα κάγκελα της περίφραξης, οι υπηρεσίες δηλώνουν αδυναμία χρηματοδότησης για πολύ σημαντικότερα έργα λόγω απουσίας κονδυλίων (όπως οι επισκευές στο λιθόστρωτο του Πικιώνη ή σημαντικές επισκευές στο εκκλησάκι του Αγίου Δημητρίου Λουμπαρδιάρη ή η ολοκλήρωση του έργου του Πικιώνη)! Αλλά και το συνολικό ποσό να ήταν υπό αμφισβήτηση λόγω της περιφράξης, πάλι η ΕΑΧΑ θα έπρεπε να πείσει τους κατοίκους της περιοχής να συναινέσουν στην περίφραξη του λόφου. Εκείνοι όμως μάλλον δεν πείθονται στο όνομα οποιασδήποτε χρηματοδότησης.

Οι κάτοικοι γνωρίζουν ότι οι προφο-

Η εικόνα που ανέτρεψε με τα σχέδιά του ο Πικιώνης τη δεκαετία του '50. Η Ε.Α.Χ.Α. στον καιρό μας προσπάθησε να την επαναφέρει. Κατά συνέπεια, «ζήτω» η εμπορευματοποίηση, η ασφαλτος, το γκρο μπετόν και η ανατροπή της αρμονίας των αναλογιών προς το μνημείο της Ακρόπολης.

ρικές υποσχέσεις των υπηρεσιών είναι λόγια που τα παίρνει ο άνεμος. Εξάλλου η αξιοπιστία του ΥΠΠΟ για την τήρηση προφορικών υποσχέσεων έχει συνολικά πληγεί από τα πεπραγμένα της εποχής Βενιζέλου. Αυτό που γνωρίζουν με βεβαιότητα οι κάτοικοι της περιοχής γύρω από το λόφο είναι η μέχρι και αυτή τη στιγμή ισχύς του νομοθετικού πλαισίου, το οποίο περιλαμβάνει και την περίφραξη του λόφου αλλά και την επιβολή εισιτηρίου στους επισκέπτες του. Το μόνο που λείπει από τα... χαρτιά είναι η υπουργική απόφαση που θα καθορίζει το ύψος του εισιτηρίου.

ΤΙ ΖΗΤΟΥΝ ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ

Οι κάτοικοι ζητούν νομική κατοχύρωση για το λόφο και κατάργηση του νομοθετικού πλαισίου που περιλαμβάνει περίφραξη και εισιτήριο. Για το λόγο αυτό προσανατολίζονται να καταθέσουν μέχρι το Μάρτιο αναφορά στην Ευρωπαϊκή Ένωση για όσα συμβαίνουν στο λόφο και πιο συγκεκριμένα για «το πάρκινγκ στο εστιατόριο "Διόνυσος", έργο το οποίο εκτελέστηκε χωρίς περιβαλλοντική μελέτη –προϋπόθεση βασική για τις ευρωπαϊκές χρηματο-

δοτήσεις– και χωρίς περιβαλλοντικούς όρους. Ό,τι έγινε έπεται της υπουργικής απόφασης». Παράλληλα, στην αναφορά θα τονισθεί ότι τον ερχόμενο Μάρτιο λήγει το χρονικό περιθώριο, το οποίο ξεκίνησε από το Μάρτιο του 2002, εφαρμογής της συνολικής μελέτης για την αντιμετώπιση των κυκλοφοριακών επιπτώσεων από την Ενοποίηση. Επιπτώσεις που μόνο να υποθέσουμε μπορούμε, αν λάβει κανείς υπ' όψιν του ότι μόνο από την κατάργηση της Αποστολού Παύλου διοχετεύθηκαν σε καθημερινή βάση 40-50.000 αυτοκίνητα –σύμφωνα με επίσημα στοιχεία– προς Άνω Πετράλωνα και Κουκάκι. Δεν συνυπολογίζουμε την απομάκρυνση των τουριστικών πούλμαν από τη Διονυσίου Αρεοπαγίτου για να πάνε μια ανάσα πιο κάτω, στο πάρκινγκ του «Διονύσου»...

Επίσης, στα τέλη Μαρτίου αναμένεται να κατατεθούν αναφορές και στην Εφορία Νεοτέρων Μνημείων, την Πολεοδομία και τη Διεύθυνση Δασών, αλλά και στην Α' Εφορία Κλασικών Αρχαιοτήτων, για όσα συμβαίνουν στο Λουμπαρδιάρη, το «Διόνυσο» και την Έκθεση Γλυπτικής.

ΧΩΡΙΣ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΕΣ ΑΔΕΙΕΣ

Και τα έργα στον Φιλοπάππου εντάσσονται μεν στα «κονδυλιοφάγα», δεν πληρούν όμως σημαντικές και αυτονόμενες για κάθε έργο προϋποθέσεις. Από το Τεχνικό Δελτίο της Γλυπτικής (αριθ. πρωτ.: ΥΔΕΠΠ/Β/Φ15/4815 εγγραφο της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος «Πολιτισμός», δηλαδή του φορέα χρηματοδότησης της ΕΑΧΑ) προκύπτει ότι δεν έχουν οικοδομική άδεια!

Επίσης μπορεί να έχουν –όπως φημιολογείται– εκπονηθεί περί τα 151 σχέδια για τον «Διόνυσο», όμως ούτε κι εδώ έχει εκπονηθεί κάποια οικοδομική άδεια –τουλάχιστον δεν έχει μέχρι σήμερα βρεθεί! Αλλά τα έργα στο «Διόνυσο» δίνουν και παίρνουν. Θα απαντήσει κανείς τι έγινε με το ξηλωμένο λιθόστρωτο του Πικιώνη «από πλάκες Βεζουβίου» – σύμφωνα με τα πρακτικά της συνεδρίασης 50/19-12-2000 του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου σχετικά με τη μελέτη συνολικής ανάδειξης αρχαιολογικού χώρου Φιλοπάππου;

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΠΙΚΙΩΝΗ

Όταν έγινε η «Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων», το έργο της διαμόρφωσης χώρου του Πικιώνη αγνοήθηκε παντελώς. Είναι προφανές ότι το αποτέλεσμα της Ενοποίησης απέχει από τη φιλοσοφία που έδωσε στο χώρο ο Πικιώνης ως «στοχαστικό περίπατο στα βήματα των αρχαίων περιπατητικών».

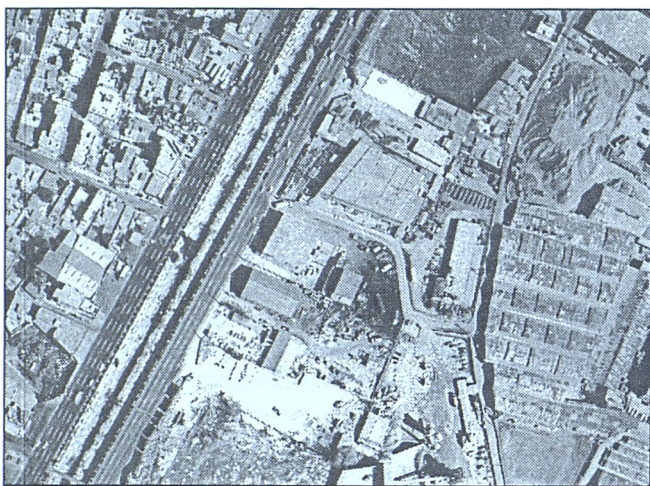
Επίσης το πνεύμα –κυρίαρχο στους σχεδιασμούς του Πικιώνη– αποκατάστασης της αίσθησης της αναλογίας των μεγεθών στην κατεύθυνση της λιτότητας, ώστε να μην επισκιάζουν μνημεία όπως αυτό του Ιερού Βράχου, είναι προφανές ότι είναι αντίθετο από το πνεύμα των ημερών μας... Πρόσθετος «μάρτυρας» αυτού, εκτός από τις παρεμβάσεις στο λόφο Φιλοπάππου, είναι βεβαίως και το υπο κατασκευή γυάλινο, ογκώδες και πολυόροφο Νέο Μουσείο της Ακρόπολης.

Θα ήταν πρόκληση για τη νέα ηγεσία της ΕΑΧΑ και του Υπουργείου Πολιτισμού, να αποκαταστήσουν ό,τι μπορεί να αποκατασταθεί –και μπορούν πολλά– από αυτό το πνεύμα.

Μια ιστορία 9.000 στρεμμάτων από τα παλιά

της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Ηταν ακόμα δήμαρχος ο κ. Αβραμόπουλος όταν «πέταξε» πάνω από τα 9.000 στρέμματα του Ελαιώνα, το κάποτε φυσικό «ελαιοτόπιο». Με ελικόπτερο. Όχι για να αντικρίσει την κατάσταση της περιοχής ιδίοις όμμασι και να παρέμβει για ένα τόσο σημαντικό ζήτημα –ως ένας από τους πέντε εμπλεκόμενους δημάρχους– αλλά για να εντοπίσει και να προτείνει χώρο για τη δημιουργία νέου γηπέδου για τον Παναθηναϊκό. Όπως τυχαίως το κατάλληλο σημείο εντοπίστηκε εντός θεσμοθετημένου χώρου πρασίνου.

Πιο πρόσφατα, η ίδια η Πολιτεία κάνοντας χρήση του Διατάγματος για τα Ολυμπιακά Έργα –καταστροφικού για τους περισσότερους ελεύθερους χώρους– αποχαράκτησε, και πάλι όλως τυχαίως, χώρους πρασίνου του Ελαιώνα στο μέτωπο της οδού Πειραιώς για μια σειρά εγκαταστάσεις όπως το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού ή τα αμαξοστάσια του Μετρό. Άγνωστο είναι επίσης με ποιο καθεστώς ή ποιες τυχόν τροποποιήσεις δημιουργήθηκαν το Village του Ρέντη ή το Allou fan park, χώροι εντός ορίων του Ελαιώνα.

Η εικόνα που παρουσιάζει ο Ελαιώνας οκτώ χρόνια μετά τη θεσμοθέτηση με το Προεδρικό Διάταγμα έγκρισης της αναθεώρησης του Ρυμοτομικού σχεδίου 1049/30-11-1995, και την συμπλήρωσή της με το Διάταγμα 742/11-7-1996, είναι σαν τυπικά «παγωμένη». Πίσω της όμως εξακολουθούν να συμβαίνουν πράγματα. Χτίζονται αυθαίρετα, αποχαράκονται ή απλώς περιστελλονται σιγά σιγά μικρά ή μεγαλύτερα κομμάτια πρασίνου, προστίθενται καινούργιες χρήσεις που δεν προβλέπονται στο Προεδρικό Διάταγμα.

Όλα αυτά στο μέχρι το 1940 «Κάλλιστον Προάστιον», τρία μίλις χιλιόμετρα μακριά από την Ομόνοια και μόνο δύο από

την Ακρόπολη και τον Κεραμεικό.

Η ιστορία είναι γνωστή. Η περιοχή του Ελαιώνα, γνωστή από την αρχαιότητα με το ίδιο τοπωνύμιο –συμπίπτει με τον Ιερό Ελαιώνα των αρχαίων Αθηναίων–, που ήταν επιπλέον περιοχή αναψυχής και εξοχικών περιπάτων, περίπου 9.000 στρέμματα γης στα δυτικά προάστια της πόλης, κοντά στο κέντρο και στους αρχαιολογικούς χώρους της Αθήνας, ανάμεσα στον Κηφισό ποταμό, το Περιστερι και τον Πειραιά, μετατράπηκαν σταδιακά μετά τον πόλεμο από αγροτική γη σε βιομηχανική, χωρίς πρόγραμμα, χωρίς σχέδιο και χωρίς υποδομές.

Το κλειδί για το μέλλον του Ελαιώνα είναι οι Πράξεις Εφαρμογής όσων ψηφίστηκαν οκτώ χρόνια πριν. Ήταν περίπου τότε που δόθηκαν και μεγάλες προκαταβολές σε μελετητικά γραφεία για να προχωρήσουν τις διαδικασίες για τις Πράξεις Εφαρμογής. Κάπου εκεί, στο πήγαιν’-έλα μεταξύ μελετητικών γραφείων, δήμων και υπουργείων οι Πράξεις Εφαρμογής έχουν χαθεί και αναζητείται η τύχη τους.

Πράξη Εφαρμογής σημαίνει κόστος και σε γη και σε χρήμα. Και για την Πολιτεία και για τους ιδιοκτήτες γης και εγκαταστάσεων στον Ελαιώνα. Σημαίνει διάνοιξη δρόμων και δημιουργία υποδομών από τους δήμους και το κράτος. Σημαίνει παροχή σε γη, αλλά και σε χρήμα από τους ιδιοκτήτες της περιοχής. Άρα;

Άρα η θεσμοθέτηση έγινε μεν, δεν «βολεύει» να εφαρμοσθεί δε. Ακριβώς γι’ αυτό, και εν όψει της επαπειλούμενης νέας επιβάρυνσης, δημιουργήθηκε πριν μερικούς μήνες Επιτροπή Πολιτών για την Διάσωση του Ελαιώνα. Οι πολίτες ζητούν «την άμεση εφαρμογή του Προεδρικού Διατάγματος με την υλοποίηση των νομοθετημένων χώρων πρασίνου, τον αποκλεισμό χρήσεων που δεν προβλέπονται από αυτό, την απομάκρυνση των ρυπογόνων βιομηχανιών-βιοτεχνιών, την εφαρμογή μέτρων για την προστασία του περιβάλλοντος και τη δημιουργία των απαραίτητων υποδομών (οδοποιία, αποχέτευση)».

Υπάρχει και ένας Οργανισμός Ανάπτυξης και Διαχείρισης του Ελαιώνα ο οποίος «κωφεύει και έχει περιέλθει σε κατάσταση αδράνειας» – αν δούλεψε ποτέ στα τρία περίπου χρόνια ζωής που μετράει. Πάντως ο λόγος που δημιουργήθηκε ήταν να συντονίζει τους εμπλεκόμενους φορείς ώστε να πραγματοποιηθούν όσα το Προεδρικό Διάταγμα περιελάμβανε. Υποτίθεται ότι όλα θα είχαν τελειώσει, σύμφωνα με τις δηλώσεις του τότε ΥΠΕΧΩΔΕ Λαλιώτη, μέχρι το 2000. Είμαστε ήδη 5 χρόνια εκτός χρονοδιαγράμματος. Το Αντί έχει ασχοληθεί εκτενέστατα και για πολλά χρόνια με το θέμα Ελαιώνας. Η αισιόδοξη προοπτική θα είναι κάποια στιγμή να μην χρειάζεται πλέον...

ΑΡΘΡΟ 1ο

Η ελληνορθοδοξία προέρχεται από την αρχαία Ελλάδα. Και ο λαός για να παρηγορηθεί που έχασε τους θεούς του, έφτιαξε πολλούς αγίους και πολλά ξωκκλήσια, όπως λέει σωστά και ο Παπαδιαμάντης.

2ο

Για την ορθοδοξία ο επίσκοπος είναι πολιτικός θεσμός. Κανένας δεν τον βλέπει στα σοβαρά ως ιερέα. Ιερέας είναι μόνον ο παπάς της ενορίας. Μ' αυτόν έχει να κάνει. Αυτός κάνει τη λειτουργία.

3ο

Άρα ο Χριστόδουλος είναι αρχηγός πολιτικού θεσμού. Έτσι ήταν πάντα. Από το Βυζάντιο, από την Τουρκοκρατία. Σαν πολιτικός θεσμός έχει όλες τις εκδηλώσεις της ελληνικής πολιτικής. Τις επαφές του, τις διαπραγματεύσεις του, τα σκάνδαλά του. Ουδείς ταραίζεται ή

χάνει την πίστη του επειδή πιθανόν ο επίσκοπός του είναι κουνιστός.

4ο

Φυσικά οι περισσότεροι είναι πραγματικά ασηκτές. Καθαροί. Και σωστοί. Αλλά και οι άλλοι που δεν είναι, δεν πειράζει. Δεν τρέχει και τίποτα. Εγώ είχα ένα παπά στο χωριό μου, που απατούσε τη γυναίκα του με μια Ρουμάννα. Την είχε σπιτώσει κιόλας. Κανένας δεν διαμαρτυρήθηκε, εκτός από τα χάχανα. Του φιλάγαμε και το χέρι του ανθρώπου. Μου βάφτισε και την κόρη μου, μια χαρά.

5ο

Έτσι είναι ο Έλληνας. Είναι λαρζ τύπος, χαλαρός. Δεν μασάει στο θέμα της ηθικής. Διότι ξέρει ότι αυτά είναι πάθη ανθρώπινα. Έχει τους αγίους του ο Έλληνας. Μ' αυτούς βολεύεται.

6ο

Τώρα λοιπόν τα βάλανε αυτοί που είναι βουτηγμένοι στη βρομιά και τη διαπλοκή με τον τάδε δεσπότη, που πήρε λέει τηλέφωνο τον δικαστή να τον επηρεάσει! Σοβαρά; Μα άμα δεν πάρει τον δικαστή να κάνει τη δουλειά του, ποιον θα πάρει; Τον Διαμαντούρο;

7ο

Δηλαδή εγώ άμα έχω μια διαφορά κληρονομική, δεν θα πάρω τηλέφωνο

τον δικαστή; Θα τον πάρω φυσικά. Διότι έτσι δουλεύει η Ελλάδα. Με τους γνωστούς. Με τα πρόσωπα. Δεν δουλεύει με θεσμούς. Το είπε και ο Μάρξ. Οι θεσμοί έχουν γίνει για να τακτοποιούν τις σχέσεις εκμετάλλευσης. Αυτά που είπε ο Μάρξ, είναι εμπειρικά γνωστά από την αρχαία Ελλάδα.

8ο

Πολύ καλά κάνει λοιπόν ο επίσκοπος και τηλεφωνεί στον δικαστή. Κι εγώ το ίδιο θα 'κανα. Αλλιώς θα τηλεφωνήσει ο άλλος και θα χάσεις τη δίκη. Απλά πράγματα.

9ο

Όσο για τα σεξουαλικά, τι να πούμε; Ο κόσμος άλλαξε, παιδιά. Όταν πάει ο Δεσπότης στο περίπτερο να πάρει τσιγάρα και βλέπει δέκα περιοδικά με ομαδικά όργια, τι να κάνει; Μετάνοια; Θα κάνει μία, θα κάνει δύο. Μετά θα πάει στον φίλο του. Έτσι είναι αυτά.

10ο

Θα πήγαινε και σε γυναίκα, αλλά είναι πιο δύσκολο. Ποια γυναίκα τώρα θα πάει με έναν παπά; Πάει λοιπόν σε άντρα. Τι να κάνουμε τώρα; Να του πάρουμε το κεφάλι;

11ο

Το πρόβλημα δεν είναι αυτό. Το αίσχος είναι που τους κάνουνε βούκινο στα

κανάλια και δεν βγαίνει ένας εισαγγελέας να τα κλείσει. Σε ποια χώρα θα γινόταν αυτό; Σε καμία. Διότι δεν επιτρέπεται να βγαίνει η προσωπική ζωή του καθενός στην τηλεόραση. Τέρμα.

12ο

Αλλά όλα αυτά, φίλοι μου, είναι σχεδιασμένα. Για να ξεμπερδεύουν με τους παπάδες που τους ενοχλούν. Θέλουν να τους έχουν δεμένους και να κάνουν ό,τι τους λέει η πολιτική εξουσία. Ο λαός θέλει την ενορία του και τα χριστιανικά του έθιμα, διότι έτσι δίνει πνευματικό περιεχόμενο στην ύπαρξή του. Συνυπάρχει με τους συμπατριώτες του μέσα από την ορθόδοξη πνευματικότητα. Δένεται με τις μνήμες του. Ειδικά σήμερα που όλα είναι σχεδιασμένα στον ωφελιμισμό.

13ο

Γι' αυτό δεν τον απασχολεί ιδιαίτερα τι κάνει το βράδυ ο επίσκοπός του. Αυτό είναι δευτερεύον. Την θέλει τη φωνή του παπά του, για αντίβαρο στην πολιτική. Άμα τον δέσουνε τον παπά, θα μείνει χωρίς στήριγμα.

14ο

Αλλά δεν θα τον δέσουνε. Τέτοιες καταστάσεις η ορθοδοξία έχει περάσει ίσα με χίλιες φορές. Ο λαός, είπαμε, δεν καταλαβαίνει. Ξέρει το θέμα. Και το θαύμα!

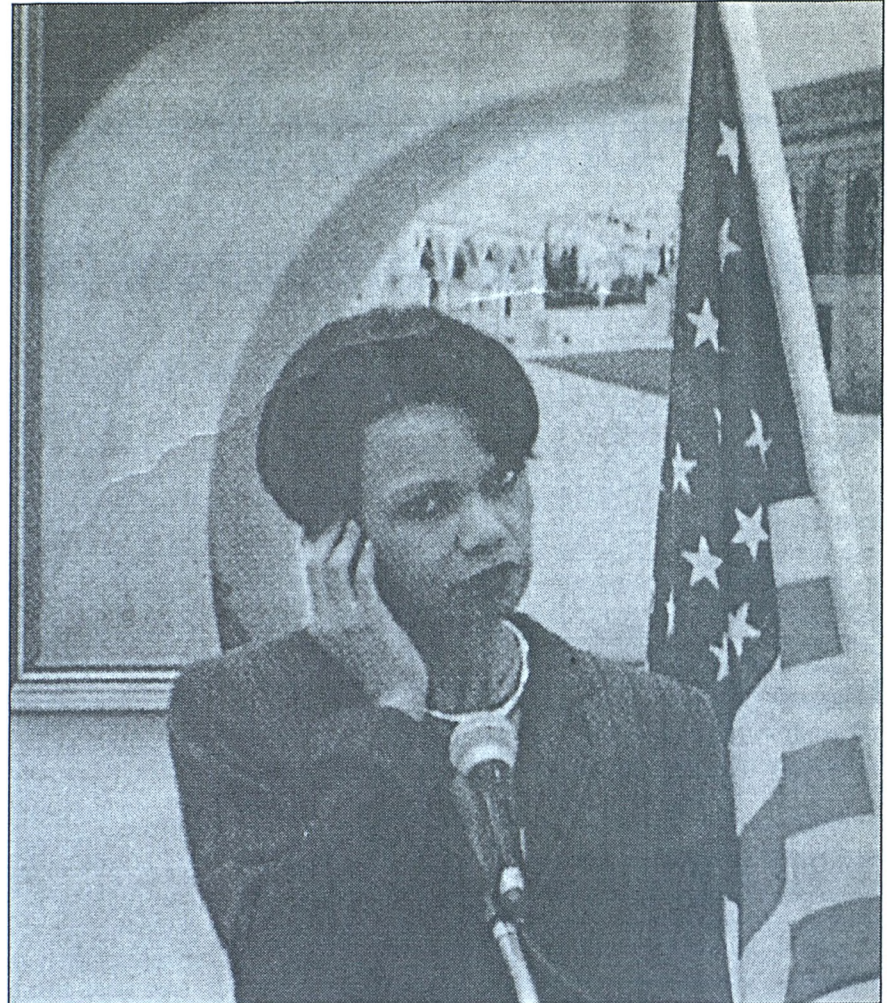
ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ

ΗΠΑ ΚΑΙ ΤΩΡΑ... ΤΡΕΧΟΥΝ

Η περιοδεία της νέας υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ Κοντολίζας Ράις, την εβδομάδα που πέρασε, σε χώρες της Ευρώπης και στη Μέση Ανατολή έληξε. Ωστόσο μένει να δούμε τι πραγματικά πέτυχε στην προσπάθειά της να γεφυρώσει το χάσμα που δημιουργήθηκε ανάμεσα στη χώρα της και την Ευρώπη, εξαιτίας της παράνομης εισβολής στο Ιράκ, και να αλλάξει την αρνητική εικόνα που έχουν οι ευρωπαίοι ηγέτες για τον πρόεδρο Τζορτζ Μπους.

Ουσιαστικά, σκοπός του ταξιδιού της Ράις ήταν να προετοιμάσει αντίστοιχη επίσκεψη που λογαριάζει να πραγματοποιήσει στην περιοχή ο ίδιος ο Μπους, ο οποίος από την επομένη της επανεκλογής του, τον περασμένο Νοέμβριο, δείχνει μια έντονη αγωνία για αποκατάσταση, με κάθε τρόπο, των πληγωμένων σχέσεών του με τη «γηραιά ήπειρο», καθώς μεγαλώνουν συνεχώς τα αδιέξοδα από την κατοχή του Ιράκ, εξαιτίας των αυξανόμενων απωλειών σε ανθρώπινο δυναμικό αλλά και σε χρήμα, που δημιουργούν τραγικές συνέπειες στο εσωτερικό των ΗΠΑ.

Αυτός άλλωστε ήταν και ένας από τους λόγους, για τους οποίους ο Μπους

ήθελε την όπως-όπως διεξαγωγή των εκλογών στο Ιράκ, ώστε, ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα τους, να τις προβάλλει, επικοινωνιακά βεβαίως, στην ίδια την αμερικανική κοινή γνώμη, αλλά και ιδιαίτερα στους αρνητικά διακείμενους ευρωπαίους ηγέτες.

Παράλληλα, ο αμερικανός πρόεδρος

προσπάθησε να «βελτιώσει» τον πολιτικό του λόγο, εμφανιζόμενος διαλλακτικότερος σε σχέση με τους γεωστρατηγικούς στόχους που κρύβονται πίσω από την περίφημη εκστρατεία του κατά της τρομοκρατίας και υπέρ της εξάπλωσης της ελευθερίας και της δημοκρατίας σε όλο τον κόσμο.

ΙΣΡΑΗΛ: ΕΠΙΣΦΑΛΗΣ Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΓΙΑ ΕΚΧΕΙΡΙΔΙΑ

Το παλαιστινιακό ζήτημα, ως αιτία μόνιμης αναταραχής στο Ισραήλ και επιχείρημα για τη ριζοσπαστικοποίηση των απανταχού ισλαμιστικών οργανώσεων, ήταν εδώ και χρόνια στην ατζέντα όλων των αμερικανών προέδρων, στην οπτική των οποίων όμως βρίσκονταν λύσεις που φανερά ικανοποιούσαν τις κυβερνήσεις του Τελ Αβίβ και βεβαίως το πανίσχυρο εβραϊκό λόμπι στις ΗΠΑ.

Με τη λογική αυτή, ο πρόεδρος Τζορτζ Μπους, στην αγωνία του να πείσει τη διεθνή κοινότητα για την αναγκαιότητα της παράνομης εισβολής στο Ιράκ, υποσχέθηκε ότι αυτή θα οδηγούσε και στην επίλυση του Παλαιστινιακού, σπεύδο-

ντας μάλιστα να παρουσιάσει τον περίφημο «Οδικό Χάρτη», ο οποίος όμως πολύ γρήγορα, μέσα στη δίνη από την εισβολή στο Ιράκ, ξεχάστηκε φυσικά από τους Ισραηλινούς, που είχαν κάθε λόγο γι' αυτό, αλλά και από τους Αμερικανούς.

Η ανάγκη –και πάλι– για προσέγγιση με τη διεθνή κοινότητα, οι πιέσεις από ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, αλλά και το γεγονός ότι η αιματοχυσία στο Ισραήλ είχε ξεπεράσει τα όρια, ξανάφεραν το θέμα στην επικαιρότητα με στόχο την επίλυσή του.

Έτσι, την περασμένη Τρίτη, με τη μεσολάβηση του Αιγύπτιου προέδρου Χόσνι Μουμπάρακ και του Ιορδανού

μονάρχη Αμπντάλλα, ο Ισραηλινός πρωθυπουργός Αριέλ Σαρόν και ο νέος πρόεδρος της Παλαιστινιακής Αρχής Μαχμούντ Αμπάς συναντήθηκαν στο Σαρμ ελ-Σείχ της Αιγύπτου, όπου κατέληξαν σε συμφωνία για την άμεση κατάπαυση των εχθροπραξιών, την παράδοση στους Παλαιστίνιους τεσσάρων πόλεων που εξακολουθεί να διατηρεί υπό τον έλεγχό του ο ισραηλινός στρατός και επίσης την απελευθέρωση ενός μεγάλου μέρους των Παλαιστινίων μαχητών που κρατούνται στις φυλακές για τη δράση τους.

Παρά την αισιοδοξία που καλλιεργείται όμως, το θέμα είναι ότι ο Αμπάς, όντας ο ίδιος μετριοπαθής, αλλά και

Στην ουσία όμως, εκείνο που επιδιώκει είναι περισσότερο να δεσμεύσει τους Ευρωπαίους να συνεισφέρουν σε ανθρώπινο δυναμικό αλλά και στο οικονομικό κόστος της όλης επιχείρησης, είτε μεμονωμένα ως χώρες είτε συλλογικά μέσω του ΝΑΤΟ, κάτω από τη σημαία των ΗΠΑ, αρχικά στο Αφγανιστάν και το Ιράκ, αργότερα όμως και σε άλλες χώρες, τις οποίες ο Μπους έχει εντάξει άμεσα ή έμμεσα στα σχέδιά του.

Εκτός από αυτό, επιδιώκει να συγκεράσει τα διαφορετικά συμφέροντα που υπάρχουν ανάμεσα σε Ευρώπη και Αμερική, με σκοπό όμως να τα στρέψει προς όφελος των ΗΠΑ, οι οποίες από την άλλη πλευρά αρνούνται πεισματικά να συνεισφέρουν στη λύση των τεράστιων οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων που συσσωρεύονται στον πλανήτη. Μένει ωστόσο να δούμε αν αυτό θα μπορέσουν τελικά να το καταπιούν οι ευρωπαίοι ηγέτες, παρ' όλο που μέχρι τώρα εξακολουθούν να αναλίσκονται σε ανούσιες θεωρητικολογίες, μεσοβέζικες ενέργειες και μικροπολιτικά παιχνίδια, ακροβατώντας ανάμεσα στη δική τους ατολμία και τις πιέσεις από την κοινή γνώμη των χωρών τους.

ΙΡΑΚ ΠΟΙΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ;

Και εγένοντο εκλογές. Παρωδία εκλογών, φυσικά. Από εκείνες που, κάτω από κανονικές συνθήκες, κανένας δημοκρατικός άνθρωπος στον κόσμο, ή, πολύ περισσότερο, διεθνής οργάνωση, θα δεχόταν να καταγράψει ως νόμιμη διαδικασία. Κι όμως έγιναν. Άρπα-κόλλα. Χωρίς καμία οργάνωση, χωρίς καμία από τις στοιχειώδεις προδιαγραφές, μέσα σε συνθήκες στρατιωτικής κατοχής, μέσα στο χάος από τον συνεχιζόμενο πόλεμο –πραγματικό και όχι ειρηνικό– που σκορπά τον τρόμο στους κατακτητές και τους κατεχόμενους, ψήφισε το 60%, όπως λέγεται τουλάχιστον, των ψηφοφόρων.

Και όλοι, διεθνείς οργανισμοί, αρχηγοί κρατών και διάφοροι αξιωματούχοι, έσπευσαν να χαιρετίσουν το γεγονός, ενώ ο πρόεδρος Μπους επαίρεται στην αμερικανική και τη διεθνή κοινή γνώμη ότι ο αγώνας του δικαιώθηκε, φέρνοντας στο Ιράκ την ελευθερία και τη δημοκρατία.

Η κατοχή όμως μένει και όπως φαίνεται θα μείνει για πολύ ακόμα, φυσικά υπό τους Αμερικανοβρετανούς, οι οποίοι προσπαθούν τώρα να παρασύρουν και τους Ευρωπαίους, τάχα στη δημοκρατική

ανασυγκρότηση του «ελεύθερου» πλέον Ιράκ, στην ουσία όμως για να αναλάβουν μέρος της βαριάς ηθικής ευθύνης, αλλά και μέρος του οικονομικού κόστους που έχει γονατίσει τις οικονομίες τους. Σε μια συμμετοχή που, με εξαίρεση ορισμένες ισχυρές χώρες της Ευρώπης, για όλες τις υπόλοιπες θα είναι χωρίς κανένα ουσιαστικό αντίλλαγμα.

Στο μεταξύ, στο ίδιο το Ιράκ, το χάος που δημιουργήθηκε, εξαιτίας και των εκλογών, ανάμεσα στις διαφορετικές εθνικές και θρησκευτικές ομάδες των πολιτών του, διευρύνεται, με πολύνεκρες επιθέσεις από όλες τις πλευρές, ενώ στο πολιτικό πεδίο οι ευνοημένοι από τους Αμερικανούς Σιίτες –νικητές εξάλλου των εκλογών– και Κούρδοι προσπαθούν να εξαργυρώσουν τα κέρδη από τη συνεργασία τους με τον εισβολέα και κατακτητή της χώρας· οι πρώτοι επιδιώκοντας να δημιουργήσουν συνθήκες επιβολής του ισλαμικού νόμου και να μετατρέψουν τη χώρα σε μια νέα ισλαμική δημοκρατία, στα χνάρια του Ιράν, οι δεύτεροι προωθώντας τα σχέδιά τους για τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου κουρδικού κράτους, με την ανοχή των Αμερικανών, οι οποίοι επαναλαμβάνουν το παράδειγμα των Βαλκανίων με τη δημιουργία νέου Κοσσυφοπεδίου στην εύθραυστη περιοχή της Μέσης Ανατολής.

Μόνο που είναι βέβαιο ότι τέτοιες εξελίξεις θα προκαλέσουν αναπόφευκτα –ήδη προκαλούν– αντιδράσεις σε πολλές χώρες της περιοχής και, τελικά, από τους ίδιους τους Αμερικανούς, οι οποίοι, παρ' όλη τη φαινομενική αισιοδοξία, έχουν αρχίσει να τρέχουν και να μη σώνουν.

έχοντας υπόψη του τόσο τις ειδικές σχέσεις των Αμερικανών με το Τελ Αβίβ όσο και το προηγούμενο της αντιμετώπισης του προκατόχου του Γιάσερ Αραφάτ, εμφανίζεται απόλυτα διαλλακτικός, σε βαθμό να αποδέχεται, σχεδόν χωρίς συζήτηση, τις προτάσεις που του γίνονται.

Αντίθετα, ο Σαρόν, σκληρός εθνικιστής και ψυχρός υπολογιστής, γνωστός για τις ήττες και τα παιχνίδια που έχει παίξει σε βάρος των Παλαιστινίων, πολύ πρόσφατα είχε επίσης υποσχεθεί ότι θα παραδώσει τις τέσσερις παλαιστινιακές πόλεις, αμέσως όμως υπαναχώρησε και αθέτησε την υπόσχεσή του, γεγονός βεβαίως που προκάλεσε νέο

κύμα επιθέσεων εκ μέρους των μαχητικών παλαιστινιακών οργανώσεων.

Στο πλαίσιο αυτό, σημαντική είναι η αντίδραση της Χαμάς, η οποία σε ανακοίνωση της τόνισε ότι, η συμφωνία που επιτεύχθηκε στο Σαρμ ελ-Σέιχ δεν ήταν προϊόν διαπραγματεύσεως, οπότε δεν δεσμεύει την παλαιστινιακή αντίσταση. Που σημαίνει ότι, αν δεν μπορέσει να ελέγξει ο Αμπάς την κατάσταση, δεν αποκλείεται να έχουμε σύντομα κάποιες επιθετικές ενέργειες των παλαιστινίων μαχητών, πράγμα που για πολλούς περιμένει ο Σαρόν, για να επιβάλει νέα σκληρά μέτρα που θα τινάξουν στον αέρα τη συμφωνία ειρήνευσης και μαζί το όνειρο για ένα ανεξάρτητο παλαιστι-

Πολύ διαπλεκόμενο για να μην «πεθάνει»

του Χριστόφορου Λουκά

Το κράτος του Ιράν είναι ένα πλουσιότατο «ενεργειακό ορυχείο», κυρίως σε αποθέματα φυσικού αερίου αλλά και πετρελαίου. Επιπλέον όμως εμπλέκεται σε «ενεργειακά παιχνίδια» από τον Περσικό Κόλπο έως και την Κασπία (αποθέματα υδρογονανθράκων), που το ανάγουν σε παίκτη-κλειδί στον έλεγχο αποθεμάτων συμβατικής ενέργειας ή αλλιώς σε μεγάλο μπελά για τους Αμερικανούς, οι οποίοι αυτοανακηρύσσονται μέτοχοι αυτών των κοιτασμάτων στις εν λόγω περιοχές.

Ως δεύτερος σε εξαγωγές ισλαμικός γίγαντας στον Περσικό, αποτελεί φυσικά τον επόμενο στόχο στην προσπάθεια των Αμερικανών να εκκαθαρίσουν την περιοχή από ενεργειακούς κολοσσούς που είναι ανοικτά και ενεργά αντι-αμερικανοί. Οι Σαουδάραβες, αν και επικίνδυνα συσχετισμένοι με τρομοκράτες (οι αεροπειρατές της 11ης Σεπτεμβρίου άλλωστε ήταν Σαουδάραβες) για λόγους και εσωτερικής κατανάλωσης των ισλαμιστών, έχουν ανοικτές τις πόρτες στα πετρέλαιά τους για τους Αμερικανούς.

Το Ιράκ, στην εκπνοή των εμπύργκο του ΟΗΕ για εκμετάλλευση κοιτασμάτων, κοιτασμάτων που είχαν καταφέρει οι Ευρωπαίοι να «κλείσουν», ...έπεσε, και αυτές τις μέρες λειτουργεί ξανά υπό νέα διεύθυνση. Το Ιράν συμπεριλαμβάνεται στα αμερικανικά σχέδια «εκκαθάρισης» του Κόλπου, διότι κατοικείται από 67 περίπου εκατομμύρια σίτες, «αδελφία» των σιτών του Ιράκ. Δεν χρειάζεται στρατηγικό μυαλό για να καταλάβει κανείς τι δυναμική δημιουργεί η σημερινή κατάσταση για μια σιτική συμμαχία ενάντιων των κατοχικών

δυνάμεων, άμεσα ή μέσω τρομοκρατικών ενεργειών. Μια επίθεση στο Ιράν επομένως είναι απλή τακτική συνέχεια της ένοπλης εμπλοκής στο Ιράκ, που ολοκληρώνει τους στρατηγικούς σχεδιασμούς για την απόκτηση του απόλυτου ελέγχου στις πηγές ενέργειας του Κόλπου.

Το Ιράν όμως δραστηριοποιείται και στην Κασπία, όπου το «ενεργειακό παιχνίδι» για τους Αμερικανούς ξεκίνησε πιο πρόσφατα – και πάλι όμως βρίσκεται στο διάβα του το Ιράν. Το μέρος λοιπόν λέγεται Κασπία, οι παίκτες είναι πέντε, και το παιχνίδι... το ίδιο βρόμικο και αιματοβαμμένο «ενεργειακό σκάκι». Ρωσία, Ιράν, Αζερμπαϊτζάν, Καζακστάν και Τουρκμενιστάν συνορεύουν με την «αδιέξοδη» και πετρελαϊκά πλούσια Κασπία: το νομικό καθεστώς της Κασπίας παραμένει για έναν αιώνα περίπου ακαθόριστο, καθώς δεν μπορεί να συμφωνηθεί κανένα ρυθμιστικό πλαίσιο ούτε για το βυθό, ούτε για την επιφάνεια, ούτε για τα δικαιώματα χρήσης της θάλασσας.¹

Στην Κασπία βρίσκονται τα τρίτα μεγαλύτερα αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου μετά την Μέση Ανατολή και τη Ρωσία. Με συντηρητικές εκτιμήσεις² υπολογίζεται ότι ανέρχονται σε 17-33 δισ. βαρέλια πετρέλαιο και 232 τρισ. κυβικά πόδια αέριο· έχουν όμως ακουστεί και άλλες έρευνες, που μιλούν για 243 δισ. βαρέλια και 463 τρισ. κυβικά πόδια φυσικού αερίου (αποδεδειγμένα συν πιθανά κοιτάσματα). Πώς θα εξαχθεί όμως αυτό το πετρέλαιο από την Κασπία; Από πού θα περάσουν οι αγωγοί; Ο γρηγορότερος και φτηνότερος δρόμος είναι αγωγοί από το Καζακστάν, διερχόμενοι από το Τουρκμενιστάν, που διασχίζουν το Ιράν και καταλήγουν στον Περσικό. Ο Κλίντον δυσκολεύτηκε να πείσει το κονσόρτσιουμ

με επικεφαλής την BP να υπογράψει εναλλακτική χάραξη, τη γνωστή διαδρομή των 2.9 δισ. δολαρίων: Μπακού (Αζερμπαϊτζάν)-Σεϋχάν (Τουρκία). Τα εμπόδια κατά του Ιράν όμως, από το 1992 και 1995, ενάντια στα χημικά και βιολογικά όπλα και στη διάδοσή τους, απέκλειαν επενδύσεις στη χώρα αυτή. Ωστόσο ο αγωγός Μπακού-Σεϋχάν περνά από τη Γεωργία, όπου οι Ρώσοι κάνουν παιχνίδι με τη δική τους τρομοκρατία. Η διαδρομή λοιπόν δεν είναι διασφαλισμένη, παρ' όλο που οι Αμερικανοί έχουν εισβάλει φιλικά στις πρώην Σοβιετικές Δημοκρατίες, συμπεριλαμβανομένης της Γεωργίας, με πρόσχημα τη συνεργασία κατά της τρομοκρατίας στην περιοχή (Αφγανιστάν). Το Ιράν παραμένει επομένως επικερδής επένδυση, αν «αλλαξοπιστήσει» – για τους αγωγούς, για τα μερίδια της Κασπίας που του αναλογούν και επειδή μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως δούρειος ίππος προς το ρωσικό στρατόπεδο, πολιτικά αλλά κυρίως ενεργειακά. Άλλωστε οι Ρώσοι είναι δεύτεροι παγκοσμίως στην παράγωγη πετρελαίου· βρίσκονται μάλιστα εκτός του χειραγωγήσιμου –μέσω Σαουδικής Αραβίας– ΟΠΕΚ. Ένα αμερικανοκρατούμενο Ιράν θα έσπαγε το μονοπώλιο της ρωσικής επιρροής στην περιοχή της πρώην ΕΣΣΔ, ιδίως σ' ό,τι αφορά τα θέματα ενέργειας.

Με τάση ενεργειακή και πολιτική «διαπλοκή», το ερώτημα δεν είναι αν θα εμπλακεί σε πόλεμο το Ιράν, αλλά μάλλον πώς θα καταφέρει να μην εμπλακεί. Είναι ο άμεσος τακτικός στόχος για τη σταθεροποίηση της κατοχής στο Ιράκ, τελευταίο στάδιο στην αμερικανική εδραίωση στον Κόλπο και κίνηση ματ στον πολιτικό και ενεργειακό χάρτη του Καυκάσου.

Η ΠΥΡΗΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

Σε αντίθεση με το Ιράκ, το Ιράν έχει υποδομή – που είναι, δυνάμει, όπλο μαζικής καταστροφής. Εάν το Ιράν γίνει πυρηνική δύναμη, το κοπάδι αγελάδων που η Δύση αρμέγει για πετρέλαιο, απόκα και έναν πυρηνικό ταύρο. Αυτό δεν το θέλει ούτε η Αμερική αλλά ούτε και η Ευρώπη. Οι προσεγγίσεις πάντως των Δυτικών στο θέμα των πυρηνικών δια-

φέρουν ουσιαστικά: ενώ το αμερικανικό Πεντάγωνο επαναπροβάλλει τη ρητορική περί όπλων μαζικής καταστροφής, η Ευρώπη συζητά και πετυχαίνει την αναστροφή του εμπλουτισμού ουρανίου και συνεχίζει τις διαπραγματεύσεις για διασφάλιση ειρηνικής λύσης.

Οι συμμαχίες του Ιράν με τις μεγάλες περιφερειακές δυνάμεις είναι ο σοβαρότερος παράγοντας που περιπλέκει τα σχέδια για αβίαστη εισβολή των Αμερικανών όπως έγινε στο Ιράκ. Το ιρανικό πετρέλαιο πάει κυρίως στην Ευρώπη (πολύ και στην Ελλάδα) αλλά και στην Ασία. (Κίνα-Ιαπωνία). Η Ρωσία, παραδοσιακή σύμμαχος από τη σοβιετική εποχή, κάνει πολλές business με το Ιράν, και μάλιστα επιδεικτικά. Ποιος ξέχνα τις ανακοινώσεις του προέδρου Πούτιν το 2002, μία ανάσα πριν την εισβολή στο Ιράκ και αφού το Ιράν και η Λιβύη στελέχωσαν τον «άξονα του κακού», περί συμφωνιών με το Ιράν, ύψους 800 εκατομμυρίων δολαρίων, για την κατασκευή πυρηνικού εργοστασίου; Οι *Financial Times* είκαζαν τότε πως η Μόσχα υπονοούσε έτσι την... «αμοιβή» που έπρεπε να της καταβληθεί για να αφήσει τις ενστάσεις για την εισβολή στο Ιράκ και να κόψει τις σχέσεις της με την Τεχεράνη.³ Η σύγχρονη ιστορία όμως δείχνει ότι Ρωσία και Ιράν είναι παραδοσιακοί εμπορικοί εταίροι, με πολλές διμερείς συμφωνίες για το μοίρασμα της πετρελαϊκής πίτας της Κασπίας, και σίγουρα ενεργειακοί σύμμαχοι, που είναι προς όφελός τους η απομάκρυνση των αμερικανικών συμφερόντων από τις περιοχές τους. Αρωγός στην ενεργειακή αυτή συμμαχία είναι φυσικά και η Ευρωπαϊκή Ένωση, που μετά το χάσιμο μέσα από τα χέρια της των συμβολαίων με το Ιράκ για εξόρυξη πετρελαίου, θα υποφέρει οικονομικά αν και το ιρανικό πετρέλαιο το προμηθεύεται στο μέλλον από τους Αμερικανούς. Γι' αυτό λοιπόν και βλέπουμε τόσες αντικρουόμενες πολιτικές στο Ιράν, που, επιφανειακά τουλάχιστον, ξεκινούν από τον ίδιο λόγο: την ανάσχεση του πυρηνικού εξοπλισμού του, αναφορικά πάντα με την πολεμική του χρήση.

Σίγουρα ακούγεται παράξενο πλέον, αλλά και ο ίδιος ο πρόεδρος Μπους φλέγταρε με το Ιράν για μια στιγμή,

πριν σηκώσει τη σημαία του πολέμου. Απευθυνόμενος στον μεταρρυθμιστή πρόεδρο Χαταμί, διακοίνωνε τότε (2002) ότι θα σταθεί δίπλα στην προσπάθεια του Ιράν να χτίσει ένα ελεύθερο, μοντέρνο ισλαμικό κράτος.⁴ Αυτά εν μέσω διαδηλώσεων του λαού κατά των Ηνωμένων Πολιτειών, του Μεγάλου Σατανά. Προσχηματικό ή όχι, το άνοιγμα έγινε. Από τότε η πολιτική άλλαξε, έστω και αν το Ιράν προσπάθησε δειλά να ανταποδώσει με τη στήριξη ενάντια στην τρομοκρατία.

Τότε φυσικά η στρατηγική ακόμα διαμορφωνόταν. Το Ισραήλ πίεζε για εισβολή στο Ιράν πρώτα, αλλά η ντιζελοκίνητη κυβέρνηση των ΗΠΑ είχε ανοιχτούς λογαριασμούς με τον Σαντάμ και απλά δοκίμαζε το νερό στο Ιράν. Σήμερα ήδη βρίσκεται εκεί· και η εισβολή, όπως είπαμε, αποτελεί άμεση τακτική συνέχεια της προσπάθειας για σταθεροποίηση της αμερικανικής παρουσίας στον Κόλπο. Η σημερινή κατάσταση στην περιοχή αποδεικνύει τις στρατηγικές επιλογές της Ουάσιγκτον. Αποφασίστηκε η είσοδος από το Ιράκ και τώρα βρισκόμαστε στη φάση «εκκαθάριση του Ιράν». Μένει να δούμε ποσό ισχυρός θα αποδειχτεί ο συνασπισμός Ευρώπης-Ρωσίας στην ανάσχεση ενός επερχόμενου πολέμου. Δεν θα αποτελέσει έκπληξη αν σε επίπεδο ΟΗΕ –και όχι μόνο– εμφανιστούν πρώτογυνωρες ενστάσεις από μεριάς Κίνας-Ιαπωνίας προς αποφυγή ενός πολέμου, δεδομένου ότι το Ιράν βρίσκεται στο επίκεντρο του νευρικού συστήματος της Ασίας, που χρειάζεται πετρέλαιο και αέριο από την περιοχή της Κασπίας, άρα και τη βοήθεια των «5 της Κασπίας», ισχυρότεροι εκ των οποίων είναι η Ρωσία και το Ιράν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Για περισσότερες πληροφορίες δείτε και Olle Johansson, 'Conflicts in the Caspian Sea', Stockholm University www.geo.su.se/file.php?id=1046
2. US Dept of Energy, Caspian Sea Region Oil and Natural Gas Reserves, <http://www.eia.doc.gov/emeu/cabs/caspian.html>
3. *Financial Times*, 01/09/02
4. *The New York Times*, 19/07/02

Την ώρα που ο μάγος δριαμβεύει στη σκηνή...

Καλό 2005! Ακόμα να λέμε...

Δέκα χρόνια μετά το 1995 και πόσα άλλαξαν. Στ' απόκρημνα του '93* φυσά και πώς να μείνεις... 2000 μετά, και πάλι πώς να μείνεις, και τι θα γίνει τώρα, πώς γίνεται να γίνεται έτσι, η ζωή είναι αλλού, πρέπει να το δεχτούμε.

Περνάει μια δεκαετία τώρα που, για μας τους μικρούς, είναι ίσως η πρώτη στρογγυλή δεκαετία που έχουμε να θυμόμαστε. Που θ' αρχίσουν να κρίνονται οι επιλογές μας, που, καλή-κακή, τη δεκαετία μας και μεις την κουβαλάμε...

Κάποιοι αγαπιόμαστε ακόμη, κάποιοι από πιο παλιά, κάποιοι τώρα πια αλλάζουν, δύσκολη η κατανόηση, πώς γίνεται να γινόμαστε έτσι. Δε θ' αλλάζαμε ποτέ, τώρα πάλι θαλπωρή, 2005 σε θέλω όπως θέλω.

Τι άλλαξε μια δεκαετία τώρα, μικρές νεράιδες μας ομόρφυναν ή μας διέγραψαν. Επικρατεί μια κάποια συμφιλίωση, μια προδοσία συμβαίνει. Τι στο καλό θα γίνει για να ζήσουμε...

Η κλίμακα της ζωής άλλαξε. Ο Σαββόπουλος βγήκε απ' τα κρυφά, υπερέχει παντού – πάντα έτσι ήταν και γι' αυτό φτιαχτήκαμε, για να προσαρμοστούμε υπερέχοντας σ' έναν κόσμο που μας καταπνίγει. Η ομορφιά βγήκε στους δρόμους και συάντε να την κυνηγήσεις, οι δρόμοι κατακλύστηκαν με υπάρξεις, τα σπίτια μας έχουν πάλι θαλπωρή, τι να κάνεις, το αντέχεις, μα πού πήγε τόση ομορφιά...

Τα παιδιά που χωρίσανε ακόμα αγαπιούνται, τα παιδιά ζητάνε το ένα το άλλο και θα σμιξουνε στο τέλος, σμιξαν κιόλας, τα παιδιά είναι μαζί τώρα. Να ανασάνει κάθε απόκρημνη κορυφή στο κάλλος της, είναι η ομορφιά που μας κυνηγάει κι ως πέρασε το 2000, το 2001 ήσουν εκεί...

Ξέφρενα χρόνια '93 και '95, και μέχρι το μιλένιουμ, ένα ένα να τα θυμάσαι όλα και ξανά μαζί μετά, και ολυμπιακοί και πόλεμοι και εκλογές και ένας ξέφρενος κόσμος, η ζωή με τα διακριτικά της, εκεί σε θέλω, μίλα για θάλασσες, τις ταινίες, τη μουσική, τη θαλπωρή να ανεμίζεται.

Πώς είμαστε λοιπόν στη ζωή τώρα, αυτά που μάθαμε τι είναι, πάλι από την αρχή ο κόσμος, σελφ-σέρβις παιδιά, φεύγουμε

μαζί για τη συναυλία.

Αλλάζω τη μουσική, ακόμα την Εκδίκηση της γυφτιάς ακούω, το πρωί ξυπνάω με Λιλιπούπολη, κι αν κάποια άλλα παιδιά ακούγανε κι αυτά, δεν θυμούνται τώρα σε ποιο πατάρι έχουν φυλάξει το δίσκο, δεν με πειράζει πια, μένουμε στην πολυκατοικία που μου έκοψε τη θέα του βουνού, τους αγαπάω κιόλας, και γω τους πιάνω τον χώρο.

Πέρα από όλες τις ποιητικές αηδίες θα μπορούσαμε να πούμε πολλά. Οι ποιητικές αηδίες όμως, είναι η μόνη αλήθεια. Οι ποιητικές αηδίες όλων των εποχών. Και αν με απασχολεί κάτι, είναι αυτό που μπορεί να κατανοήσει κανείς μέσα από την αξιολόγηση της αντίστασης ή της ήττας του από μια αλλόκοτη κατάσταση που είναι τελείως ξένη προς αυτό που έχουμε μάθει και που τόσο καιρό προσπαθούμε να είναι, δηλαδή όσο γίνεται πιο κοντά στον άνθρωπο, τη φύση και την αλήθεια... Να φερόμαστε σύμφωνα με όλες τις ποιητικές αηδίες που όλοι έχουν χεσμένες.

Τελικά, αυτό που μπορώ να καταλάβω είναι ότι όλη η αριστερή καταγωγή και οι χειμερινοί κολυμβητές στο προσκήνιο των έξι αλλά και των τριανταέξι την ίδια στιγμή, και μιλάω για τους γονείς και τα παιδιά τους που ήταν όλοι μαζεμένοι σ' έναν άλλο κόσμο, είναι η μόνη ασφαλής σπηλιά όπου διατηρήθηκαν και δημιουργήθηκαν αυτά που αξίζουν. Για να αγιάξεις και να καταλάβεις αυτά που δεν μπορείς καθόλου χωρίς αυτά: αλλιώς, βλάκας και ξεγραμμένος θα είσαι, μα να μην το σηκώνει το πετσί σου να ξεμυτίσεις, απροσάρμοστοι όλοι και τρελοί, βαρέστε και φτύστε κι άλλο, δεν έχουμε άλλα να κάνουμε εμείς κι οι άλλοι, δεν υπάρχει μεταξύ μας.

Ναι αυτό καταλαβαίνω. Μεσ στη σπηλιά. Εκεί που υπήρχανε βιβλία και μουσική, τα πρώτα βήματα και η ρητή απόφαση για το δρόμο. Ο δρόμος του καλού. Με τους γονείς αριστερούς, να σπάνε την πιο πολύ πλάκα στις εκλογές, και ατέλειωτες διακοπές, κοντά στη φύση είναι αυτό, η φύση η ίδια... Πολλά.

Οι ίδιοι στα νιάτα τους και διαφορετικοί. Δεν περνούσαν εύκολα, γιατί τότε τον Σαββόπουλο τον ξέραμε μόνο εμείς. Πόσα χρόνια πριν από σήμερα. Και γνώση. Πάντα να έχεις κάτι να μάθεις, και πάντα να είσαι ένας άνθρωπος ισότιμος που τον

μεγαλώνουν άνθρωποι αξιόλογοι. Με τη γνώση, τη γνώση για τη στάση ζωής, τι άλλο...

Που φαγαν φυλακές και φτύσιμο, για να τους χρωστάνε όλοι τώρα. Και αυτά τότε δεν είχαν απολύτως κανένα νόημα γιατί ήταν έτσι. Και σ' όποιον δεν κάνει για διευθυντής τραπέζης ο Σαββόπουλος, να σταματήσει να διαμαρτύρεται, γιατί σ' αυτήν την τράπεζα μαζεύουν τη βροχή από τις συννεφούλες και ο διευθυντής μας γέμισε ήδη δύο ποτηράκια.

Μετά είδαμε τις συνέπειες. Ο δρόμος του καλού είναι στενός και κρύος, και δεν υπάρχουν πολλοί ακόμη για να τους βαδίσουμε. Και αν έχουν τελικά νόημα να ειπωθούν και να αναγνωριστούν κάποιες αλήθειες είναι μόνο η ανάγκη να παραδεχτείτε όλοι εσείς οι γονείς μας την ευγνωμοσύνη που έχουμε για σας που μας πετάξατε στους λίγους δρόμους, και με τα εφόδια που μας δώσατε θα μπορέσουμε να τους κάνουμε πολλούς, να εφαρμόσουμε την καλοσύνη μας και θα πιάσει τόπο.

Είναι η ανάγκη να αναγνωριστεί η συμβολή σας, το απολύτως δικό σας φταίξιμο με τους αγώνες σας για την ελευθερία στην πραγματοποίηση της κοινωνίας όπου, ευτυχώς για όσους σας δείρανε, μπορεί να δρο το κεφάλαιο της κατανάλωσης. Τόσο απλά.

Θα έπρεπε και πολιτικά επιτέλους να αναγνωριστούν κάποια πράγματα: όσο για την παιδεία, αποδεικνύεται πόσο σημαντικό είναι σ' αυτή την ηλικία να είναι η καλύτερη δυνατή. Και θα έπρεπε σχεδόν να επιβληθεί, να ασχολούνται με το θέμα των κατευθύνσεων στην παιδεία μόνο άνθρωποι τέτοιων πεποιθήσεων.

Τόλμησα να χρησιμοποιήσω ως απόδειξη του λόγου μου τη γνώμη μου, αλλά σας πληροφορώ ότι έχω αποδείξεις γι' αυτή τη γνώμη. Εφαρμόζω με τεράστια προσωπική δυσκολία την καλοσύνη μου, με εμπόδια, ή χωρίς, και ναι, υπάρχει αποτέλεσμα. Και αυτό γιατί εσείς είχατε αυξήσει τους δρόμους του καλού εφαρμόζοντας πριν από μας την καλοσύνη σας. Σημειώσατε. Έτος 2005. Χωρίς την καλοσύνη και αυτούς που την υποστηρίζουν δεν υπάρχει ο κόσμος. Είμαι ευτυχισμένη που έχω ζήσει όλα αυτά τα ωραία πράγματα και σας ευχαριστώ. Και πρέπει όλοι να κάνουν το ίδιο.

ΔΑΦΝΗ ΜΙΚΙΠΝΤΙΣΙΑΝ

* Από το Slow Motion (του Χρήστου Βακαλόπουλου), Δημήτρης Κοσμοπούλος, «Λατομείο», εκδ. Κέδρος, 2002. Δημοσιεύτηκε στην Αυγή στις 2.2. 2003.

Μπαμ ηκούσθη στον αέρα!

του Νίκου Πρωινού

Τα πασοκονεοδημοκρατικά λαμόγια στο παρελθόν χλεύαζαν το σύνθημα των εργαζομένων «νόμος είναι το δικίο του εργάτη», όταν εκείνοι βρίσκονταν στο δρόμο διεκδικώντας τα αυτονόητα, όπως απασχόληση - αξιοπρεπείς μισθούς - ανθρώπινες συνθήκες εργασίας - κοινωνική περίθαλψη.

Σήμερα τα ίδια λαμόγια κάνουν τουμπέκι στο σύνθημα, που έγινε και πράξη, «νόμος είναι το δικίο του Σωκράτη».

Τους είδαμε να αλαλάζουν, στην οπερετική σύσκεψη στον Πειραιά, για το κράτος που καταδιώκει (sic) τον Ολυμπιακό (διάβαζε τον Σωκράτη, γιατί αυτόν έγλειφαν) και για την «άδικη» απόφαση εναντίον των «επιστημόνων» του, που συχνά-πυκνά τα κάνουν λαμπόγυαλο χωρίς να δίνουν λογαριασμό σε κανέναν.

Βέβαια στη Νέα Σμύρνη ένας αμφιλεγόμενος, είναι αλήθεια, διαιτητής (ως προς τις ικανότητές του) είχε το θράσος να μην σφυρίξει την έναρξη του αγώνα, επειδή στο γήπεδο είχαν εισβάλει οι κανίβαλοι (ιδιωτικοί στρατοί) και επικρατούσαν συνθήκες ζούγκλας.

Εάν ο αγώνας αυτός δεν αφορούσε το μαγαζί του κυρ-Σωκράτη, δε θα γινόταν απολύτως τίποτα.

Αντιθέτως θα είχε γίνει ήρωας.

Σήμερα οδηγείται στο πυρ το εξώτερο.

Ένας πρωτόγνωρος μηχανισμός κινήθηκε για να κάνει το άσπρο μαύρο.

Έφταιγε ο διαιτητής, η αστυνομία, «άγνωστοι» οπαδοί, ίσως κι άλλων ομάδων, κ.ο.κ.

Η πρωτόδικη απόφαση είναι αλήθεια ότι έδειξε πως κάτι μπορεί να γίνει και να ξεκινήσει μια κάθαρση από τη γηπεδική αλητεία. Με πολλά «αν», φυσικά, και ακόμα πιο πολλές προϋποθέσεις.

Παρασυρθήκαμε κι από τις δηλώσεις του Ορφανού, όπως παλιότερα του «εκσυγχρονιστή» Φλωρίδη, ότι υπάρχει μια καλή ευκαιρία για να εφαρμοστεί επιτέλους η νομοθεσία.

Αμ δε!

Η ανάληψη, «κατ' ανάθεση», της προεδρίας της ΕΠΑΕ από τον πράσινο κ. Λυκουρέζο, όπως φάνηκε δεν ήταν και τόσο «αθώα», όπως και η «απόσυρση» του Θανασάκη του πολιτευτή.

Έτσι στους υπερασπιστές του Σωκράτη, και μάλιστα με το νομικό κύρος του κ. Αλέξανδρου, καταγράφηκε και ο νέος πρόεδρος της ΕΠΑΕ.

Άρα η απόφαση της δευτεροβάθμιας επιτροπής ήταν αναμενόμενη.

Και ο αγώνας με τον Πανιώνιο θα ξαναγίνει και οι τρεις βαθμοί επιστράφηκαν. Για λόγους προσχηματικούς παρέμεινε το χρηματικό πρόστιμο και η τέλεση τεσσάρων αγώνων κεκλεισμένων των θυρών.

Έτσι οι χούλιγκαν μπορούν να συνεχίσουν το έργο τους έχοντας προσθέσει στο νομικό τους οπλοστάσιο και νομικούς με αποδεδειγμένες ικανότητες κι όχι δευτεροκλασάτους κι ανίκανους δικηγόρους από τα αζήτητα.

Οι δέκα που «ταυτοποιήθηκαν» στα επεισόδια, δήλωσαν με περίσσεια θράσους ότι ναι μεν βρέθηκαν στον αγωνιστικό χώρο, αλλά έτρεχαν για να σωθούν από τους «κακούς» ομοτέχνους τους.

Ο Ορφανός για άλλη μια φορά «εξαφανίστηκε» και οι λίγες

κουβέντες που είπε σε ραδιοφωνικό σταθμό της Θεσσαλονίκης ήταν ότι δεν παρεμβαίνει στη δικαστική εξουσία.

Εύγε Γιώργο, αδαμάντινε!

Φυσικά, στα πρώτα επεισόδια που θα ξαναδούμε (αυτό είναι σίγουρο) αναμένουμε σύμπασα τη συνομοταξία των γυμνοσολιάγκων υποστηρικτών του Σωκράτη να (ξανα)μιλούν για την πάταξη της βίας και την τήρηση της νομιμότητας.

Όχι παίζουμε.

Για Αθηνοκεντρικό κράτος μίλησε ο συμπαθής Κ. Ζουράρης.

Αμ δεν είναι έτσι, Κώστα μου, η κατάσταση. Γιατί ως παλιός μαρξιστής γνωρίζεις ότι το κεφάλαιο πατρίδα δεν έχει. Και μάλιστα ιδιαίτερη.

Αν ο Σωκράτης ήταν πρόεδρος του ΠΑΟΚ, τα ίδια θα έκανε.

Μην ξεχνάς ότι ΠΑΟΚ και ΑΡΗΣ θα έπρεπε να βρίσκονται μαζί με την ΑΕΚ, τον Πανιώνιο (και τον Ολυμπιακό παλιότερα) στην τρίτη κατηγορία λόγω χρεών.

Μαζί με τα Γιάννενα, τον Φωστήρα και την Παναχαϊκή, που πλήρωσαν τη νύφη ως οι αδύναμοι κρίκοι.

Αλλά δεν είναι εκεί που πρέπει, λόγω Βενιζέλου βεβαίως-βεβαίως, που ως χουβαρντάς με τις νομικές αλχημείες του τους χάρισε τα χρή.

Οι (Καρτεσιανοί) διαχωρισμοί (δυϊσμοί) βόρειων-νότιων, πράσινων-κόκκινων, Αθήνας-Θεσσαλονίκης, καλών-κακών κ.ο.κ. όχι μόνο δεν ερμηνεύουν τα φαινόμενα, αλλά προξενούν σύγχυση, για να μην πούμε ότι είναι και επικίνδυνoi.

Στρέψε λοιπόν τα βέλη σου και την κριτική σου εκεί που πρέπει.

Τι μπορούμε να αναμένουμε λοιπόν;

Τη συνέχιση της παρωδίας που λέγεται ποδοσφαιρικό πρωτάθλημα με πρωταγωνιστές τους ίδιους θλιβερούς παράγοντες που κάνουν παιχνίδι των επιχειρηματικών συμφερόντων τους.

Τα κοράκια της διαιτησίας να διαμορφώνουν τα αποτελέσματα.

Τους ιδιωτικούς στρατούς να κάνουν κουμάντο στα γήπεδα (κατόπιν εντολών ή όχι, δεν έχει την παραμικρή αξία).

Τους διαπλεκόμενους δημοσιογράφους που βγάζουν το κάτι τους (ή το παντεσπάνι τους) άκοπα, βάζοντας φτιλιές.

Την «τυφλή» δικαιοσύνη να αναιρεί με απίστευτη ταχύτητα αποφάσεις που η ίδια πήρε, όταν θίγονται τα συμφέροντα των ισχυρών.

Και μια παντελώς ανίκανη-απρόθυμη και επικίνδυνη εξουσία να διαχειρίζεται τον αθλητισμό οδηγώντας τον στην πλήρη απαξία.

Ίσως και την παρασημοφόρηση των «παιδιών» που απλά εκτονώνονται στα γήπεδα, σε κάποια εκδήλωση της Ακαδημίας των Αθηνών ή κάποιο Ίδρυμα Τύπου!

Περαστικά μας!

δια λογος αναγνωστών

Για το αρχείο

*Ασχολίαστο το χαρούμενο
γράμμα του Βασίλη
Κρεμμυδά:*

Κύριε Χρήστο Παπουτσάκη,

Πρώτα, σε ευχαριστώ που θυμήθηκες ότι είμαι «παλαιός φίλος»· κατόπι, που ασχολήθηκες αυτοπροσώπως μαζί μου. Όταν σου έγραψα ότι δεν είσαι ενημερωμένος δεν εννοούσα βέβαια αυτό που κάνεις ότι κατάλαβες, δηλαδή τον πλήρη τίτλο της Υπηρεσίας που διευθύνω· εννοούσα ότι όφειλες να είχες ενημερωθεί τι ακριβώς είναι αυτό για το οποίο μιλάς. Δεν το έκανες, ούτε μετά την επιστολή μου και γι' αυτό θα σε ενημερώσω εγώ και γι' αυτό και για τα άλλα που επίσης κάνεις ότι δεν ξέρεις (γιατί, αν πράγματι δεν τα ξέρεις, είναι πολύ χειρότερο). Λοιπόν:

1. Τα «Αρχεία Πρωθυπουργού, Υπουργών, Υφυπουργών και της Γενικής Γραμματείας της κυβέρνησης (πρώην Υπουργικού Συμβουλίου), είναι Αυτοτελής Δημόσια Υπηρεσία, έχει δηλαδή το ίδιο θεσμικό καθεστώς που έχουν τα Γενικά Αρχεία του κράτους και είχε, ως πριν λίγο καιρό, η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος.

2. Αυτοτελής λέγεται η Δημόσια Υπηρεσία που λειτουργεί με ιδιαίτερο, ειδικό Νόμο και με ιδιαίτερο προϋπολογισμό. Ο νόμος της υπηρεσίας που διευθύνω είναι ο 2846/2000 (ΦΕΚ, 2. Α' 229). Με απλά λόγια, πρόκειται για δημόσια υπηρεσία και εγώ και οι υπάλληλοί της είμαστε δημόσιοι υπάλληλοι. Τώρα, αν επιμένεις ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι παραιτού-

νται όταν αλλάζει το κόμμα που κυβερνά, πράγματι πρέπει να αρχίσω να το σκέφτομαι.

3. Η υπηρεσία «Αρχεία πρωθυπουργού...» υπάγεται απευθείας στον πρωθυπουργό. Λες ότι «ο κ. Καραμανλής δε συνεργάζεται με το Β. Κρεμμυδά» και ότι δε με θέλουν. Για να το λες, ασφαλώς το ξέρεις «από μέσα»· εγώ όμως ξέρω ότι με τους αξιωματούχους που εν προκειμένω έχει ορίσει ο πρωθυπουργός συνεργάζομαι πολύ καλά.

4. Στο κτήριο της οδού Ηροδότου 1, όπου στεγάζεται η υπηρεσία μου, στεγάζονταν και στεγάζονται και σύμβουλοι πρωθυπουργών (όχι μόνον «του νυν», όπως λες)· στους ίδιους μάλιστα χώρους, πριν από τα «Αρχεία πρωθυπουργού...», στεγαζόταν η Εθνική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, που ούτε αυτή είναι «σύμβουλος» πρωθυπουργού.

5. Επειδή μιλάς για τη «μετάλλαξη μου από αριστερό σε εκσυγχρονιστή» που, μάλιστα, «μου βγήκε σε καλό», σου λέγω τα εξής:

α. αν θεωρείς ότι κατέκτησα κάποια εξουσία που από καθηγητής Πανεπιστημίου έγινα διευθυντής δημόσιας υπηρεσίας, δεν έχω παρά να σε συγχαρώ· και αν θεωρείς ότι από τη θέση αυτή πλουτίζω, με μισθό 1.354 ευρώ (καθαρά) και με ταυτόχρονη αφαίρεση του 70% από τη σύνταξή μου, πάλι σε συγχαίρω· και

β. αφού αποφάσισες ότι «μεταλλάχθηκα από αριστερό σε εκσυγχρονιστή», έχω να σου απαντήσω ότι δήλωση φρονημάτων έκανα πριν

από πενήντα περίπου χρόνια στις αρμόδιες τότε αρχές και είμαι βέβαιος ότι δε μου ζητάς να κάνω και τώρα.

6. Αν έπρεπε τα Αρχεία Υπουργών, Πρωθυπουργών κ.λπ. να κατατίθενται στα Γενικά Αρχεία του κράτους (συμπάθα με: υπηρεσία με την ονομασία «Διεύθυνση Γενικών Αρχείων του Κράτους», όπως λες, δεν υπάρχει· εκτός και αν υπάρχει δημοσιογραφική αδεία) είναι μια άλλη και μακριά συζήτηση· μιλάει όμως και γι' αυτό ο νόμος και, πάντως, τέτοια υπηρεσία, ιδιαίτερη, υπάρχει και σε μεγάλες χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής.

Αγαπητέ Χρήστο, εγώ αυτή τη «χαρούμενη» αλληλογραφία που άνοιξες, δεν πρόκειται να τη συνεχίσω, γιατί δεν έχω τίποτε άλλο να σου πω. Αν θέλεις, μπορείς να δημοσιεύσεις τη σημερινή επιστολή μου· αν δε θέλεις, δεν πειράζει, ας μείνουν μερικοί από τους αναγνώστες σου με την εντύπωση ότι είμαι «παχύδερμο» και «χυδαίος» που κατέχω πολιτική θέση και δεν παραιτούμαι γιατί αντλώ εξουσία και πλούτο απ' αυτήν.

*Φιλικά
Βασίλης Κρεμμυδάς*

«Εκτός υπηρεσίας»

*Για τα Ε95 και άλλες
συγκοινωνιακές
θλιβερότητες γράφει η
Μαρία Τσάτσου:*

Περί ελληνικής δουλοπρεπέστατης στάσης έναντι των «ξένων», που λειτουργεί εις βάρος των... ιθαγενών της μικράς αυτής χερσονήσου (το είχαμε ξεχάσει αυτό, ότι μας βρέχουν θάλασσες από τα τρία μέρη), έχει γίνει λό-

γος. Όμως ας το ξαναπούμε: δεν είναι ηθικά σωστό, ούτε δείχνει την τέλεια μηχανοργάνωση, να έχεις τον κόσμο να περιμένει ουρά με όλους τους καιρούς, για να στριμωχτεί κατόπιν στα μικρά και στενάχωρα εκείνα λεωφορεία· με τα βελούδινα καθίσματα τα τελείως ακατάλληλα για μεσογειακή χώρα, και την ίδια στιγμή να περνάνε βολίδα τα Ε95 από το Ελ. Βενιζέλος άδεια ή με τρεις-τέσσερις ανθρώπους μέσα, μόνο και μόνο για να καυχάσαι ότι περνάνε ανά τριλεπτο ή δίλεπτο και να βαυκαλιζεσαι με την ιδέα ότι έτσι τουμπάρεις τους ξένους και σε παινεύουνε. Κάτι τέτοιο δεν πρόκειται να συμβεί. Μας περιφρονούνε και θα συνεχίσουνε να μας περιφρονούνε, και μάλιστα ακριβώς γι' αυτό το λόγο. Προσέτι, και για να διαψευστεί γι' άλλη μια φορά το βλακώδες σλόγκαν «αφήστε το ΙΧ σας και πάρτε λεωφορείο», ενώ περιμένουν οι ουραγοί, η πλέμπα, περνάνε και τρεις-τέσσερις νταλίκες με την ένδειξη «Εκτός Υπηρεσίας». Γιατί; Τόσος κόσμος ξεροσταλιάζει στο κρύο. Μιλάμε για τα όσα συμβαίνουν στην Μεσογείων και καθ' οδόν προς Αρτέμιδα, Κορωπί, Παιανία, κ.λπ., αλλά δεν θα είναι μόνον δικό μας προνόμιο.

Παρατηρούμε επίσης ότι οι νταλίκες, που εάν μη τι άλλο ήταν μεγάλες, τείνουν να αντικατασταθούν με μικρά λεωφορεία. Λάθος. Είμαστε πολλοί οικονομικοί μετανάστες εκεί πέρα, και χρειαζόμαστε τα μεγάλα. Επίσης: από τότε οι ελεγκτές, χρησιμοποιούν τη μέθοδο του «αιφνιδιασμού» και μπαί-

νουν μέσα σαν κοινοί επιβάτες, μετά φοράνε την μπλε κάρτα τους, ή δεν την φοράνε καν γιατί προφανώς δεν την έχουνε, και απλώς καρφιστώνουνε μια κιτρινιασμένη κάρτα στο πέτο τους κι αρχίζουνε να παίζουνε με τις ταυτότητες των επιβατών και να κάνουνε μαθήματα στους οικονομικούς μετανάστες, και να τους απειλούνε, μέχρι να τους «τα πάρουνε», αλλιώς φωνάζουνε το 100; Ποιοι ακριβώς είναι αυτοί οι άνθρωποι και τι ρόλο παίζουνε; Και το κυριότερο: Πώς γίνεται η πληρωμή τους; Προφανώς υπάρχουν σοβαρές ανησυχίες για τα πρόσωπα αυτά, αλλιώς δεν εξηγείται η εγκύκλιος Κόκκορη την οποία βέβαια αγνοούνε κάποιοι κανονικότατα (γίνεται λόγος και για ελεγκτές-μαϊμούδες). Μπορούμε να έχουμε κάποιες σαφείς εξηγήσεις; Διότι αυτοί που θα ελέγξουνε αν είμαστε «εν τάξει», πρέπει πρώτα να είναι «εν τάξει» οι ίδιοι. Έτσι δε λέει η λογική; Και τελειώ-

νοντας μία ακόμη ερώτηση: σε περίπτωση που κάποιος δεν πάει να πληρώσει το πρόστιμό του όταν του κόψουνε απόδειξη, τι γίνεται; Αυξάνεται, και πόσο τοις εκατό; Γίνεται κάποια δίκη; Ειδοποιείται σχετικώς ο παραβάτης; Μπορεί να απαντήσει κανείς, ευθέως και ευθαρσώς, από το Υπουργείο Συγκοινωνιών σε όλα αυτά τα κακά ερωτήματα;

Μαρία Τσάτσου

Βομβιστικά

Ο Μανωλάκης παρατείνεται:

8 Φεβρουαρίου

Αγαπητέ μου Χρήστο,

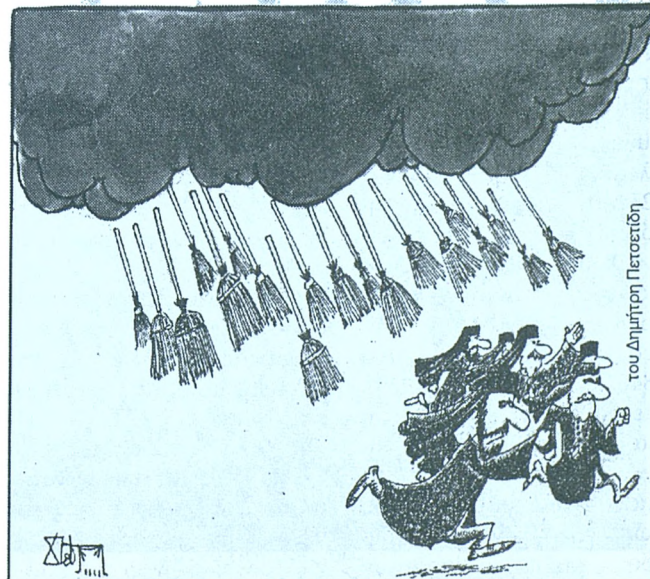
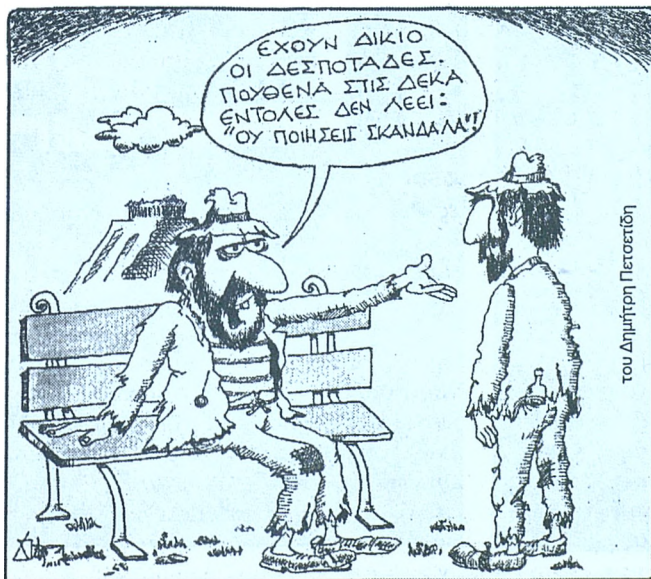
Χρόνια τώρα τα «βομβίδια πολιτιστικής αφασίας» προπαθούνε να φωτίσουν πρόσωπα και γεγονότα που συνήθως μένουν στο απυρόβλητο και να πληροφορήσουν για πράγματα που κατά κανόνα αποσιωπώνται από τον καθημερινό Τύπο. Είναι αλήθεια επίσης ότι μέσα από τα «βομβίδια» αποκαλύψαμε πολλά και σοβαρά για

τους μηχανισμούς πολιτιστικής εξουσίας αλλά και για την κατά περίπτωση ανεπάρκεια συγκεκριμένων προσώπων που κατήχυναν κρίσιμους πολιτιστικούς θεσμούς. Παράλληλα τα «βομβίδια» παρουσιάζουν όλο αυτό το υλικό, ή αν θέλεις προσπαθούσαν να παρουσιάσουν, μ' ένα χιούμορ ενοχλητικό αλλά και απαραίτητο για τον χαρακτήρα της στήλης. Όπως θυμάσαι, δεν ήταν λίγες οι φορές που είχες αντιδράσει και εσύ κι είχα πειστώσει εγώ. Αυτό που θέλω τώρα εν συνόψει να δηλώσω είναι ότι προσπάθησα σταθερά να διασταυρώω τα στοιχεία που δημοσίευα, κι όσο κι αν πίκραινα κάποιους, να μην μπορούσαν αυτοί να προσάψουν και σε μένα και στο περιοδικό λιβελλογραφική πρόθεση. Πάθη ναι, εμπάθεια όχι. Το πέτυχα πάντα; Ίσως κάποιες φορές να υπήρξα περισσότερο του δέοντος σκληρός ή καυστικός. Και όπως γνωρίζεις, για όσους γράφουν δεν υπάρχει

τίποτε χειρότερο απ' την κατάχρηση της εξουσίας του κειμένου. Είναι ό,τι πραγματικά σιχαίνομαι.

Πρόσφατό μου δημοσίευμα πληροφορούμαι ότι προκάλεσε την παραίτηση της Άννυς Κωστοπούλου από το Δ.Σ. του ΕΜΣΤ, όπου είχε πρόσφατα διοριστεί και όπου μπορούσε να προσφέρει πολλά. Επειδή τιμώ απόλυτα την πολιτιστική προσφορά και της ίδιας και του Ιδρύματος Κωστόπουλου και επειδή υπήρξα σχετικά κακώς πληροφορημένος αλλά χωρίς κακή πρόθεση, αισθάνομαι υποχρεωμένος να υποβάλω με τη σειρά μου κι εγώ την παραίτησή μου από τη στήλη, η οποία ούτως ή άλλως έκλεισε έναν κύκλο ζωής και έπαιξε έναν, θετικό ελπίζω, ρόλο στην προσπάθεια για διαφάνεια της πολιτιστικής μας ζωής. Το τελευταίο «βομβίδιο» αποδείχτηκε άσφαιρο. Mea culpa. Πάντα δίπλα σου και στο Αντί.

Μανωλάκης ο βομβιστής

επισημαίνουμε

Παλαιά ιστορία

Ο Βολταίρος καταγράφει ως εξής έναν παλαιό μύθο των Σύρων:

«Σ' ένα μακρινό Γαλαξία ζούσανε κάποτε ευτυχισμένοι οι πρωτόπλαστοι, και καθημερινό τους φαγητό ήταν η αμβροσία που ο οργανισμός απέβαλλε από τους πόρους του δέρματος.

Μια μέρα όμως τους ήρθε ξαφνικά να φάνε παξιμάδι, μα μόλις το 'φαγαν, ένιωσαν την ανάγκη να πάνε σε αποχωρητήριο. Απελπισμένοι ρώτησαν τον πρώτο άγγελο που συναντήσανε κι αυτός τους είπε: Βλέπετε αυτό το μικρό, λαμπερό αστέρι, που είναι εξήντα εκατομμύρια λεύγες μακριά από δω; Αυτό το λένε Γη, εκεί θα πάτε. Ήρθαν κι έμειναν».

Από τότε η Γη έγινε ο απόπατος του Σύμπαντος. Και αν στο μεταξύ οι απόγονοι φόρεσαν τήβεννο ή ράσο, ας μη μας κακοφαίνεται, είναι για να μην παρεκτρέπεται η φραστική μας διατύπωση και να μη φαλτσάρει η βυζαντινή μας αερολογία, επιπροσθέτως δε να συντηρηθεί μαζί με τον απόπατο ένα ηλίθιο χαμόγελο ευτυχίας.

Τζίμης Παπανικολόπουλος

COGITO

Τον μέσο δρόμο ανάμεσα στην εξειδίκευση και την εκλαΐκευση στον τομέα της φιλοσοφίας επιδιώκει το *Cogito*, το νέο τετραμηνιαίο φιλοσοφικό περιοδικό που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις «Νεφέλη» και βρίσκεται ήδη στο δεύτερο τεύχος του. Εκτός από τις συνεργασίες, τα τεύχη περιλαμβάνουν ειδήσεις, αφιερώματα, εικαστικές επισημάνσεις, παρουσιάσεις μορφών της φιλοσοφίας στη φιλοσοφική βιβλιοθήκη, βιβλιοκρισίες, σχόλια, ακόμη και αναφορές στον τομέα της γεύσης. Στο δεύτερο τεύχος του *Cogito*, που συμπύπτει με την κυκλοφορία του παρόντος τεύχους του *Αντί*, την Παρασκευή 11 Φεβρουαρίου η Βάσω Κιντή, υπεύθυνη σύνταξης του περιο-

δικού, γράφει σχόλια με τίτλο «μεταφραστικοί ύφαλοι», ενώ στη φιλοσοφική βιβλιοθήκη ο Ηλίας Μαρκολέφας παρουσιάζει τον Καντ. Από την πληθώρα των πολύ καλών άρθρων, από νέους στοχαστές ως επί το πλείστον, ας αναφέρουμε το «Περί της φιλοσοφικής γενειάδας» του Αντίνοου, το «Παραδοξολογίες και Παιχνίδια» του Άρι Αραγεώργη, άρθρο με τίτλο «Κήποι» από την Φαίη Ζήκα που έχει και την ορεκτική τακτική στήλη *De Coloribus*, το «Λάθε Βρώσας» από τον Επίκουρο, και άλλα. Η καλαισθητή παρουσία είναι ένα επιπλέον προσόν του καθ' όλα αξιόλογου εντύπου για το οποίο ελπίζεται ότι σύντομα θα λέγεται: «*Διαβάζω Cogito, ergo sum*».

Σας παραδίδουμε δύο από τις πολλές φωτογραφίες με τις οποίες μας πλημμύρισε ο μικρός Νίκολας. Δεν πρόκειται για τον πανέξυπνο, πλην όμως ντροπαλό ήρωα του Γκοσινί αλλά για τον γιο ενός φίλου-αναγνώστη από το Παρίσι. Ο μικρός Νίκολας, χαζεύοντας το *Αντί* που διαβάζει ο μπαμπάς, τον παρακάλεσε να

ζητήσει την δημοσίευση φωτογραφιών του από το «περιοδικό του μπαμπά». Εμείς ενδώσαμε γιατί η οπτική ματιά του έχει μια νεανική φρεσκάδα αλλά και επειδή αισθανόμαστε συνένοχοι με τους ευρωπαίους συμ-πατριώτες μας. Το κακό/καλό είναι ότι ο μικρός θα πάρει θάρρος. Επομένως αναμένετε και στο προσεχές.

Όσα θλιβερά συμβαίνουν αυτόν τον καιρό εμπνέουν και θυμηδία. Δυο συνεργάτες μάς έστειλαν τα ποιητικά τους πονήματα. Απολαύστε τα.

Η χρεία μεσαζόντων

Τι με ρωτάς για να σου πω
Ποιος είναι ο Γιοσάκης
Τον ξέρει ο καθένας μας
Και όλος ο κοσμάκης

Αγύρτης είναι της σειράς
Σαν τόσους που 'χουν ράσο
Να κρύβουν στο μανίκι τους
Τον πιο μεγάλο άσσο

Μα ο ίδιος πόσο ευθύνεται
Σαν μόνος σου τα δίνει
Να 'χεις τ' αθάνατο νερό
Κι ευγνώμων να το πίνεις;

Ανάγκη αν έχεις το θεό
Έχεις και το Γιοσάκη
Που ανεβαίνει εκεί ψηλά
Να φέρνει το νεράκι

Δούλος εσύ κι αμαρτωλός
Θεό πώς ν' αντικρίσεις
Μέσο να βάλεις θες πολύ
Για να τον ατενίσεις

Μεγάλη κι η απόσταση
Χωρίς ούτε μια σγάλα
Κι ούτε υπάρχει Πήγασος
Για να σε πάει καβάλα

Και μόνο οι μεσάζοντες
Λύνουν το πρόβλημά σου
Αφού γυρεύεις επαφή
Με τ' άυλο φάντασμά σου

Κι αν όντως το καλοσκεφθείς
Πάλι λίγα σου παίρνουν
Σε ύψη τρισθεόρατα
Ιδρώνουν κι ανεβαίνουν

Μ' αφού τα μάτια έχεις κλειστά
Θεό για ν' αντικρίξεις
Μόλις Γιοσάκης βγει μπροστά
Τι θέλεις και τ' ανοίγεις;

Γι' αυτό που λες το πρόβλημα
Δεν είναι ο Γιοσάκης
Μα εσύ που θες το μύθο του
Για σωτηρία να 'χεις

Αλέκος Τζιόλας

Η Ελλάδα γρατζουνίζεται...

Η Ελλάδα αρκείται να... γρατζουνίζεται
στην πραγματικότητα για τα χάλια της ακιζείται·
βουτηγμένη στο βούρκο σιγοτραγουδάει & χτενίζεται·
παίζει, γελά ανέμελα και χαριεντίζεται!

Η κάθαρση γίνεται... «Αυτοκάθαρση επιβεβλημένη»,
για να κουκουλωθεί κάθε αθλιότητα που επιμένει·
Όλοι εμφανίζονται ενοχλημένοι, μετανιωμένοι
αλλά πού να πάνε να εξομολογηθούν, ποιος τους περιμένει;

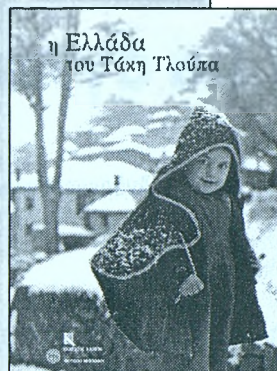
Σε ποιον να πάνε να μιλήσουν;
Πού να μετανοήσουν;
Τίνος το χέρι να φιλήσουν;
Πού τάχατες να ακουμπήσουν.

Μήπως στον «Από μηχανής Θεό»;
Ή σ' εκείνον «της Ελλάδας τον Θεό»;
Κάπως έτσι δεν πορευτήκαμε μέχρις εδώ;
Φοβάμαι πως το ίδιο έργο θα το ξαναδώ!!...

Κώστας Δημ. Χρονόπουλος

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• **«Η Ελλάδα του Τάκη Τλούπα»** είναι ο τίτλος του λευκώματος με φωτογραφίες του μεγάλου Λαρισαίου φωτογράφου Τάκη Τλούπα, που παρουσιάστηκε την περασμένη Τετάρτη 9/2, στο παράρτημα του Μουσείου Μπενάκη στην Πειραιώς, όπου και εγκαινιάστηκε έκθεση με αντιπροσωπευτικά δείγματα του έργου του.

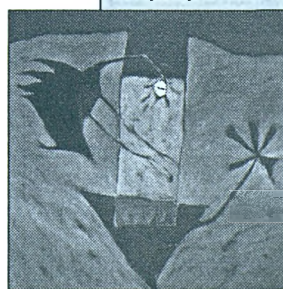

• **Και ενώ η έκθεση «Εντός-Εκτός: Σημειώσεις για τη Δεκαετία του '60»**, που γίνεται στους εκθεσιακούς χώρους της Ελληνοαμερικανικής Ένωσης (Μασσαλίας 22), παρατάθηκε μέχρι και την Τετάρτη 16/2, τη Δευτέρα 21 Φεβρουαρίου θα εγκαινιασθεί εκεί μια νέα έκθεση με τίτλο **«Χαμένοι στη μετάφραση»**: 14 σύγχρονοι ευρωπαίοι καλλιτέχνες διερευνούν, ο καθένας με τον τρόπο του, τα όρια ανάμεσα στο δημόσιο και το ιδιωτικό. Διάρκεια έως 15 Μαρτίου.

• **«Οι σκηνογράφοι της Βακαλό»** τιλοφορείται η έκθεση με έργα σκηνογράφων, καθηγητών και αποφοίτων της Σχολής Βακαλό (Λάμπρου Κατσώνη 26, Λυκαβηττός), που θα εγκαινιασθεί στις 15 Φεβρουαρίου και θα διαρκέσει μέχρι 18 Μαρτίου. Δείτε τη.

• **Σε τριάντα δωμάτια** του ξενοδοχείου Athens Imperial, στην πλατεία Καραϊσκάκη, γίνεται φέτος η μεγάλη έκθεση σύγχρονης τέχνης που διοργανώνει κάθε χρόνο η αίθουσα τέχνης «Καπάτος». Συμμετέχουν σαράντα έλληνες και ξένοι καλλιτέχνες που επέλεξαν τριάντα επιμελητές, ιστορικοί τέχνης και συλλέκτες: με ζωγραφικά έργα, γλυπτική, εγκαταστάσεις, περιβάλλοντα και προβολές. Διαρκεί έως 19 Φλεβάρη.

• **Στις γκαλερί** του κέντρου της Αθήνας: στις «Νέες Μορφές» (Βαλαωρίτου 9α) επισκεφθείτε την έκθεση του **Κυριάκου Μορταράκου**, που εγκαινιάστηκε την

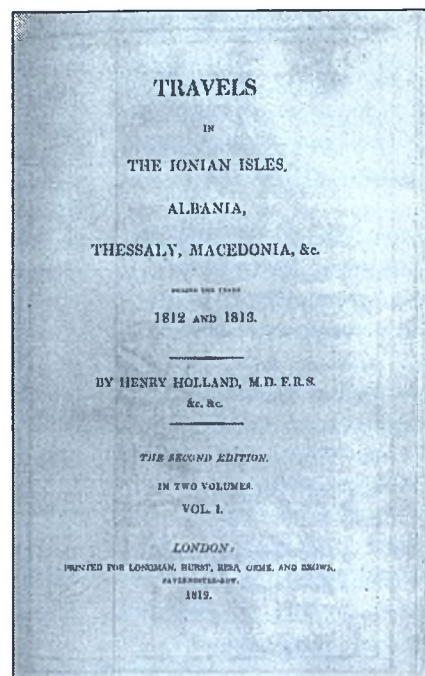

περασμένη Τρίτη και θα διαρκέσει μέχρι 5 Μαρτίου· στον «Ζυγό» (Νίκης 48) δείτε την ωραία δουλειά του Κυπρίου ζωγράφου **Γιώργου Κούμκουρου** – έως το Σάββατο 19 Φλεβάρη· στην **Astra Galerie** (Καρυατίδων 8, Ακρόπολη) εκθέτει από χτες Πέμπτη 10 Φλεβάρη και έως τις 4 Μαρτίου η ζωγράφος **Σάννα Παπαδήμου**.

Μια άγνωστη απεικόνιση του Ιωάννη Βηλαρά*

του Γιώργου Ανδρειωμένου

Ξεφυλλίζοντας τον κατάλογο επικείμενης δημοπρασίας¹, πληροφορήθηκα την ύπαρξη σχεδίου που απεικονίζει τον ποιητή και ιατροφιλόσοφο Ιωάννη Βηλαρά (1771-1823), το οποίο ευρίσκεται μαζί με άλλα αυθεντικά σκίτσα στη δεύτερη έκδοση των περίφημων ταξιδιών του Άγγλου γιατρού και περιηγητή Henry Holland (1788-1873) στα Ιόνια Νησιά, την Αλβανία, τη Θεσσαλία, τη Μακεδονία κ.α., κατά τα έτη 1812-1813². Έχοντας κατά το παρελθόν αυτοψία της πρώτης έκδοσης του συγκεκριμένου έργου³ (καθώς εργαζόμουν για την έκδοση των βηλαρικών ποιημάτων⁴ και την προετοιμασία μιας διάλεξης στην Εταιρεία Κερκυραϊκών Σπουδών⁵), και γνωρίζοντας ότι δεν παραδιδόταν σε αυτήν κάποια προσωπογραφία του Βηλαρά, θέλησα να δω από κοντά το εν λόγω σκίτσο. Την περιέργειά μου αυτή επέτεινε το γεγονός ότι, εξ όσων γνωρίζω, δεν μας είναι γνωστή από άλλη πηγή η μορφή του Ηπειρώτη οπαδού της φυσικής γλώσσας.

Ο Holland γνώρισε από κοντά τον Ιωάννη Βηλαρά και εντυπωσιάστηκε από την προσωπικότητα και τις γνώσεις του, την περίοδο που ο τελευταίος βρισκόταν στη Λάρισα ως γιατρός του Βελή Πασά, υιού του Αλή Πασά των Ιωαννίνων (του οποίου επίσης παραδίδεται στο ίδιο βιβλίο εντυπωσιακό έγχρωμο πορτραίτο). Κατά τις συναντήσεις τους αυτές, ο Άγγλος περιηγητής φιλοτέχνησε σκίτσο όπου απεικονίζεται ο μυστακοφόρος Βηλαράς, καθισμένος και με ανατολίτικη ενδυμασία, να απολαμβάνει το κάπνισμά του. Η απεικόνιση αυτή έχει φιλοτεχνηθεί με μολύβι κάπως πρόχειρα⁶, στην εμπρόσθια όψη χαρτιού διαστάσεων 13x21 εκ., το οποίο σώζεται σε άριστη κατάσταση. Στο άνω μέρος του χαρτιού και προς τα αριστερά υπάρχει η σημείωση με μελάνι: *Joannes Velara - Larissa - Thessaly*, ενώ στο μέσο του κάτω μέρους έχει γραφεί, και πάλι με μελάνι, το όνομα του ποιητή: *Velara*. Το σκίτσο αυτό, λοιπόν, προέρχεται, κατά

τα φαινόμενα⁷, από το χέρι του ίδιου του Holland, όπως άλλωστε συμβαίνει και με τα υπόλοιπα τριάντα ένα σχέδια που σώζονται ανάμεσα στις σελίδες των δύο τόμων της συγκεκριμένης έκδοσης, γεγονός το οποίο καθιστά τα αντίτυπα της μοναδικά. Το πορτραίτο του Βηλαρά βρίσκεται στον πρώτο τόμο, απέναντι από τη σελίδα 396 (ήτοι ανάμεσα στις σσ. 396-397).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

* Ευχαριστώ και από αυτή τη θέση τον φίλο Θεόδωρο Θεοδώρου για τη βοήθειά του στη σύνταξη του παρόντος σημειώματος. Μία πρώτη πρόχειρη δημοσίευση της παρούσας απεικόνισης εντόπισα στην εφημ. *Τα Νέα*, 3 Φεβρουαρίου 2005, σ. 24.

1. Βλ. Πέτρος Βέργος, *Δημοπρασία βιβλίων - εγγράφων - χαρακτηριστικών*. Τετάρτη 16 Φεβρουαρίου 2005, 6.30 μ.μ., Ξενοδοχείο Athens Plaza, [...] [Αθήνα 2005], σσ. 51-52.

2. Βλ. *Travels in the Ionian Isles, Albania,*

Thessaly, Macedonia, &c. during the years 1812 and 1813. By Henry Holland, M.D. F.R.S. &c. &c. The second edition. In two volumes, London: Printed for Longman, Hurst, Rees, Orme, and Brown, Paternoster-Row, 1819.

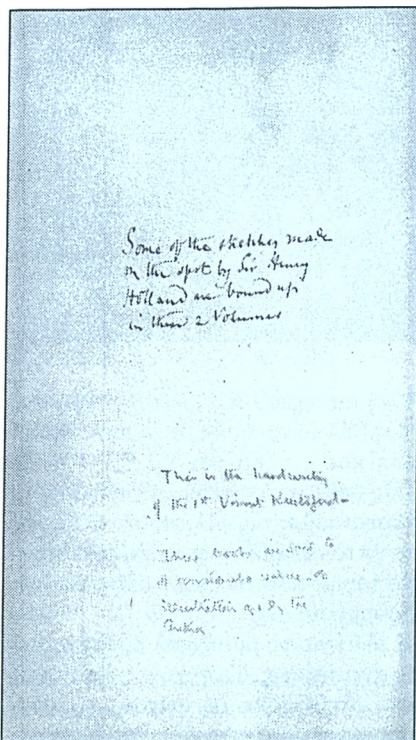
3. Βλ. *Travels in the Ionian Isles, Albania, Thessaly, Macedonia, &c. during the years 1812 and 1813*. By Henry Holland, M.D. F.R.S. &c. &c. London: Printed for Longman, Hurst, Rees, Orme, and Brown, Paternoster-Row 1815 [= *Reisen durch die Ionischen Inseln, Albanien, Thessalien, Macedonien und Griechenland in den Jahren 1812 und 1813*, Jena 1816]. Το έργο εκδόθηκε και στα ελληνικά: Henry Holland, *Ταξίδια στα Ιόνια Νησιά, Ήπειρο, Αλβανία (1812-1813)*. Μετάφραση: Χρήστου Ιωαννίδη, Πρόλογος-Επιμέλεια: Τάσου Βουρνά, Αθήνα: Εκδόσεις Αφών Τολίδη 1989 [Ξένοι περιηγητές στον ελληνικό χώρο, 8] και Henry Holland, *Ταξίδια στη Μακεδονία και Θεσσαλία (1812-1813)*. Μετάφραση: Γιώργος Καραβίτης, Πρό-

Το πορτραίτο του Ιωάννη Βηλαρά που είχε σχεδιάσει ο Άγγλος γιατρός Holland και βρέθηκε δεμένο μαζί με άλλα σκίτσα του στον τόμο της δεύτερης αγγλικής έκδοσης που δημοπρατείται. Κάτω, η σημείωση, στα αγγλικά, ότι «κάποια από τα σκίτσα, φιλοτεχνημένα επί τόπου από τον Sir Henry Holland, έχουν δεθεί στους παρόντες δύο τόμους». Αριστερά, η πρώτη σελίδα των ταξιδιωτικών του Holland.

λογος-Επιμέλεια: Τάσου Βουρνά, Αθήνα: Εκδόσεις Αφών Τολίδη 1989 [Ξένοι περιηγητές στον ελληνικό χώρο, 10].

4. Βλ. πλέον Ιωάννης Βηλαράς, *Ποιήματα*. Φιλολογική επιμέλεια: Γιώργος Ανδρειωμένος, Αθήνα: Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη 1995 [Νεοελληνική Βιβλιοθήκη, αριθ. 26], ιδίως σσ. 48-58, όπου η ενότητα «Η προσωπικότητα του Βηλαρά», στηριγμένη πρωτίστως στις σχετικές μαρτυρίες του Holland.
5. Βλ. τώρα Γιώργος Ανδρειωμένος, *Ο Άγγλος περιηγητής Henry Holland στα Επτάνησα (1812-1913)*, Κέρκυρα 2004 [Δημοσιεύματα της Εταιρείας Κερκυραϊκών Σπουδών]. Στο εν λόγω δημοσίευμα βιογραφείται ο Holland και παρατίθεται ικανή βιβλιογραφία περί αυτού στην ελληνική και την αγγλική γλώσσα.
6. Ο ίδιος ο Henry Holland, άλλωστε, στο έργο του *Recollections of Past Time*, Λονδίνο 1872, σ. 52, σημειώνει: «During my early days of travel, when less restricted as to time, I made numerous sketches, very inartistic in kind, but which served

as material for a few paintings, and for various prints published in my "Travels" and elsewhere» [και σε μετάφραση που τυπώνεται στον προαναφερθέντα κατάλογο της σημ. 1, σ. 51: «Κατά τη διάρκεια των πρώτων ταξιδιών μου, όταν είχα μεγαλύτερη άνεση χρόνου, έκανα πολυάριθμα σκίτσα, πολύ άτεχνα, τα οποία όμως χρησίμευσαν σαν υλικό για κάποιους πίνακες και για διάφορα χαρακτικά που δημοσιεύθηκαν στα "Ταξίδια" μου και αλλού»].

7. Στην αρχή του πρώτου τόμου (από τον οποίο λείπει ο ψευδοτίτλος), και πιο συγκεκριμένα στην οπίσθια όψη του λευκού φύλλου του βιβλιοδέτη και πριν από τον χάρτη με τον οποίο ανοίγει το βιβλίο, υπάρχει η σημείωση με μελάνι: «Some of the sketches made on the spot by Sir Henry Holland are bound up in these 2 volumes» [και σε μετάφραση: «Κάποια από τα σκίτσα, φιλοτεχνημένα επί τόπου από τον Sir Henry Holland, έχουν δεθεί [ενν. με τα τυπωμένα φύλλα] στους παρόντες δύο τόμους»].

Το μιούζικαλ *Cats*, οι *Γάτες*, με τη μουσική του Andrew Lloyd Webber και σε στίχους του βραβευμένου με Νόμπελ ποιητή T.S. Eliot έχει αποκτήσει πλέον μυδικές διαστάσεις, αφού εδώ και 29 χρόνια παίζεται διαρκώς με μεγάλη επιτυχία. Στο Broadway παίχτηκε για 19 χρόνια αδιάκοπα και στο West End 21 χρόνια! Την αυθεντική παράσταση με ένα διάσο 100 περίπου ατόμων, που έχουν παρακολουθήσει παραπάνω από 64 εκατομμύρια θεατές σε 300 πόλεις σε 26 χώρες, θα έχει την ευκαιρία και το ελληνικό κοινό να παρακολουθήσει από τις 21 Μαρτίου και μέχρι τις 23 Απριλίου στο ειδικά διαμορφωμένο σε θέατρο χώρο των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων του badminton στο Γουδί. Ήδη τα εισιτήρια για τις δύο πρώτες εβδομάδες παραστάσεων έχουν εξαντληθεί (η προπώληση φτάνει το εκπληκτικό για τα ελληνικά δεδομένα νούμερο των 20.000 εισιτηρίων).

Μύθοι και γάτες

Ο T.S. Eliot συνέθεσε την ποιητική συλλογή *Old Possum's Book of Practical Cats* το 1939. Ο Andrew Lloyd Webber το 1977 θέλοντας να πειραματιστεί με τη μελοποίηση υπάρχοντος κειμένου επέλεξε τα ποιήματα του Eliot από τη συγκεκριμένη συλλογή γιατί ήταν ένα από τα αγαπημένα βιβλία των παιδικών του χρόνων. Ο ρυθμός του στίχου και η ιδιορρυθμία του μέτρου των ποιημάτων αποτελούσαν επιπρόσθετη πρόκληση. Η παρουσίαση της εργασίας του, αρχικά

σε λιγοστούς φίλους, και αργότερα στο Φεστιβάλ του Sydmon-ton, όπου παρευρέθη και η χήρα του ποιητή Valerie Eliot, υπήρξε ιδιαίτερα επιτυχημένη. Ο ενθουσιασμός της μάλιστα την οδήγησε στο να του δωρίσει μία σειρά από στροφές ποιημάτων του συζύγου της έως τότε αδημοσίευτες.

Η ιδέα για το μιούζικαλ βρήκε αρκετές αντιστάσεις. Το γεγονός ότι το κείμενο στηρίχθηκε σε στίχους γραμμένους για παιδιά γέννησε πολλές αντιρρήσεις και ως την τελευταία στιγμή οι

ιδιοκτήτες του θεάτρου New London Theatre σκέφτονταν να ακυρώσουν τη συμφωνία. Η υπόθεση έχει ως εξής: Οι Jellicle Cats συγκεντρώνονται σε έναν πελώριο σκουπιδότοπο για τον καθιερωμένο ετήσιο χορό τους. Κάθε χρόνο ο αρχηγός τους, ο γερο-Deuteronomy, ανακοινώνει την αυγή το όνομα της γάτας που θα ξαναγεννηθεί και θα ζήσει μια νέα ζωή στο Heavyside Layer. Οι γάτες περιμένουν την ανακοίνωση και εν τω μεταξύ διασκεδάζουν διηγούμενες παλιές ιστορίες για τις πιο διάσημες και δημοφιλείς γάτες της ράτσας τους.

Τη σκηνοθεσία της παράστασης ανέλαβε ο Trevor Nunn που συνεργάστηκε στενά με τον Andrew Lloyd Webber. Ο Webber διηγείται: «Μαζί με τον Trevor Nunn στρωθήκαμε στη δουλειά και ξεπαχνίζοντας τη δουλειά του Eliot ξαναθυμηθήκαμε τις πολλές αναφορές του στις γάτες στο κυρίως σώμα των γραπτών του. Σύντομα, η χήρα του Eliot μας προμήθευσε και με άλλες αδημοσίευτες στροφές, τρεις από τις οποίες ενσωματώσαμε αυτούσιες στο *Cats*. Επίσης μας έδωσε μία περιήληψη ενός εναρκτήριου ποιήματος που φαίνεται ότι προοριζόταν για ένα μεγαλύτερο βιβλίο με θέμα τις γάτες και τους σκύλους. Αυτό βέβαια δεν ήταν κατάλληλο για τη σκηνή, αλλά μας ενέπνευσε να γράψουμε στίχους πάνω στην ίδια λογική, που θα μίλούσαν για την ανωτερότητα των γατών Jellicle. Χρησιμοποιήσαμε κάποιους στίχους από το εισαγωγικό αυτό ποίημα του Eliot στο κομμάτι *The Name of Cats*. Το πιο συναρπαστικό ήταν ότι ανακαλύψαμε μία παραπομπή σε ένα από τα γραμμάτα του Eliot που οδηγούσε σε ένα ανολοκλήρωτο αλλά εύλογο ειρμό. Πρότεινε ότι τελικά οι γάτες κατευθύνονταν ψηλά ψηλά πίσω από το Russel Hotel, ψηλά

ψηλά ψηλά στο Heavyside Layer».

Η χορογράφος Gillian Lynne στηρίχθηκε στη παρατήρηση των γατών για να προχωρήσει σε μία πρωτότυπη χορογραφική σύλληψη. Αποφεύγοντας τα καθιερωμένα στιλ χορογράφησε τους ηθοποιούς βασιζόμενη στη συμπεριφορά και την κίνηση της γάτας. Αντίστοιχα κινήθηκε και ο John Napier για τα σκηνικά και τα κοστούμια. Επικεντρώθηκε στη δημιουργία μιας υποβλητικής ατμόσφαιρας που θα λειτουργούσε καταλυτικά για τον θεατή ήδη πριν την έναρξη της παράστασης και προσπάθησε να πλάσει τον χώρο έτσι όπως τον περιγράφει ο Eliot. Ακολουθώντας το παράδειγμα της χορογραφίας σχεδίασε κοστούμια αναμειγνύοντας στοιχεία από τις γάτες και τους ανθρώπους, κοστούμια που θα επέτρεπαν ελευθερία κινήσεων, και επέμεινε στη μοναδικότητα του make up της κάθε γάτας. Οι δυσκολίες επιτάθηκαν πέντε ημέρες πριν από την πρεμιέρα, καθώς η βρετανίδα ηθοποιός Judi Dench που θα ερμήνευε τον κεντρικό ρόλο της Grizabella τραυματίστηκε και την αντικατέστησε η Elaine Page.

Η πρεμιέρα πραγματοποιήθηκε στις 11 Μαΐου του 1981 και την ίδια χρονιά έλαβε το βραβείο London Evening Standard και το βραβείο Olivier. Παρουσιαζόταν έως τις 11 Μαΐου 2002, συμπληρώνοντας 8.950 παραστάσεις! Στις 7 Οκτωβρίου 1982 η παράσταση έκανε πρεμιέρα στο Winter Garden Theatre του Broadway αποσπώντας επτά βραβεία Tony. Η τελευταία παράσταση του *Cats* στο Winter Garden Theatre δόθηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 2000, μετά από 7.485 παραστάσεις και το ρεκόρ του μακροβιότερου μιούζικαλ του Broadway.

Έχει πραγματοποιήσει τέσσερις περιοδείες στην Αμερική που διήρκησαν συνολικά 16 χρόνια και έχει μεταφραστεί σε 14 γλώσσες, μεταξύ των οποίων στα Γερμανικά (τρεις ξεχωριστές μεταφράσεις για Γερμανία, Αυστρία και Ελβετία), Ουγγρικά, Νορβηγικά, Φινλανδικά, Ολλανδικά, Σουηδικά, Γαλλικά, Ιταλικά, Ιαπωνικά και Ισπανικά (δύο ξεχωριστές μεταφράσεις για το Μεξικό και την Αργεντινή) με περισσότερες από 40 παραγωγές, ανάμεσα στις οποίες η Big Top tour στην Αυσ-

τραλία. Το πιο γνωστό τραγούδι της παράστασης είναι το Memory που έχει ηχογραφηθεί από περισσότερους από 250 καλλιτέχνες, μεταξύ των οποίων η Barbara Streisand, ο Barry Manilow και ο Placido Domingo. Οι πωλήσεις του album και του video της παράστασης έχουν πλέον ξεπεράσει τα 40 εκατομμύρια.

Ο Andrew Lloyd Webber, μετά την τεράστια επιτυχία που γνώρισε, έχει γράψει για το θέατρο επίσης τα: *Joseph and the Amazing Technicolor*

Dreamcoat, *Jesus Christ Superstar*, *Evita*, *Song & Dance*, *Starlight Express*, *The Phantom of the Opera*, *Aspects of Love*, *Sunset Boulevard*, *Whistle Down the Wind*, *The Beautiful Game*, και πιο πρόσφατα το *Bombay Dreams* που έκανε πρεμιέρα στο Λονδίνο τον Ιούνιο του 2002. Το 1992 χρίστηκε ιπότης και το 1997 πήρε τον τίτλο ευγενείας Λόρδος Lloyd Webber του Sydmonton.

EIPHNH M. MOYNTPAKH

ΩΡΕΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΙΜΕΣ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ:

Παρασκευή & Σάββατο στις 21:00, Κυριακή στις 16:00 & 21:00, ΤΙΜΕΣ: 65 ευρώ / 55 ευρώ / 40 ευρώ / 30 ευρώ (Α, Β, Γ, Δ θέσεις).

Δευτέρα, Τετάρτη, Πέμπτη στις 21:00, Σάββατο στις 16:00, ΤΙΜΕΣ: 60 ευρώ / 50 ευρώ / 35 ευρώ / 25 ευρώ (Α, Β, Γ, Δ θέσεις).

ΠΡΟΠΩΛΗΣΗ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ:

Τηλεφωνικά με πληρωμή μέσω πιστωτικής κάρτας:

Ticketnet: 210 8840600

Ticketshop: 210 9854300

Από το Internet με πληρωμή μέσω πιστωτικής κάρτας: www.ticketnet.gr

Με μετρητά:

VIRGIN MEGASTORES

ΑΘΗΝΑ (Κέντρο), Σταδίου 7-9, Σύνταγμα. Τηλ: 210 - 33 14 788

ΜΑΡΟΥΣΙ, Φραγκοκλησιάς & Γρανικού, Μαρούσι - Village Center. Τηλ: 210 - 61 06 041

ΓΛΥΦΑΔΑ, Δούσμανη 26, Γλυφάδα. Τηλ: 210 - 89 44 420

EXAS TRAVEL SERVICE

ΚΟΛΩΝΑΚΙ, Πατριάρχου Ιωακείμ 8, Αθήνα, Τηλ: 210 7290760

Ύστερα από μια μακρά σειρά παραστάσεων έργων του πλέον σύγχρονου προβληματισμού, το θέατρο του Αντώνη Αντύπα επιστρέφει στις ρίζες του μοντερνισμού με τους *Βρικολάκες* του Ίψεν. Πρόκειται για μια επιλογή ρεπερτορίου που επιδέχεται πολλές ερμηνείες και που δείχνει, αν μη τι άλλο, αυτοπεποίθηση.

Ένα απρόσμενα μέτριο αποτέλεσμα

Είναι βέβαια αλήθεια πως η επιλογή του συγκεκριμένου έργου – με τη συγκεκριμένη μάλιστα διανομή του «Απλού Θεάτρου» – δεν είναι ακριβώς αυτό που θα λέγαμε «τολμηρή»: αντίθετα, προδιαγράφει μια καλλιτεχνική επιτυχία και προοιωνίζεται σπουδαίες πιένες για το ίδιο το θέατρο. Μια σειρά εξαιρετικών ηθοποιών συγκεντρώνονται στη στέγη του με αίτημα μια παράσταση του ιψενικού έργου ουσιαστική μαζί και προκλητική. Και το κοινό σπεύδει να ανταποκριθεί στην πρόκληση. Γεμίζει το θέατρο και αποδεικνύει ότι στις μέρες μας επιτυχημένες επιλογές δεν είναι οι ψευδεπίγραφα καινοτόμες, αλλά εκείνες που προσφέρουν και εγγυώνται στο κοινό τους την αισθητική ποιότητα.

Το στοιχείο λοιπόν είναι εκ των προτέρων κερδισμένο. Παραμένει ωστόσο ένα ερώτημα: Μπορεί σήμερα η παράσταση των *Βρικολάκων* να αποτελέσει κάτι περισσότερο από ένα πρόγραμμα ρεπερτορίου; Μπορεί το έργο να αποκτήσει την πρώτη του αιχμηρή πολεμική, να εγείρει συνειδήσεις, να ξεσηκώσει αντιδράσεις;

Αν κρίνουμε από την παράσταση του «Απλού», όχι. Ο Ίψεν, ο οραματιστής συγγραφέας του κοινωνικού ρεαλισμού και του νατουραλισμού, αποδεικνύεται στη σκηνή του «Απλού» άσφαιρος. Το πρόβλημα με την παράσταση είναι ότι αυτή καταναλώνει τόση ενέργεια στην απόδοση των *Βρικολάκων*, ώστε να μην περισσεύει άλλη για την ερμηνεία τους. Τι σημαίνουν άραγε αυτές οι ιψενικές σκοτεινές φιγούρες στην εποχή μας; Με ποια ερείσματα κατανοούμε σήμερα την ουσία του ιψενικού φρενιτισμού;

Μπορεί μήπως το κοινωνικό του περιεχόμενο (αν δεν είχε τόσο παρεξηγηθεί ο χαρακτήρισμός, θα έλεγα η στρατευμένη του θέση) να απαλλαγεί από το μελοδραματικό του φόρτο; Σε καμιά από τις παραπάνω απαντήσεις δε φαίνεται να απαντά ή έστω να την εξετάζει η παράσταση του «Απλού». Τα πράγματα μένουν προσκολλημένα στις ερμηνείες των ηθοποιών. Και επειδή ακριβώς το έργο του Ίψεν είναι κάτι παραπάνω από το άθροισμα των (πράγματι) σπουδαίων ρόλων του, το αποτέλεσμα είναι κατώτερο του αναμενόμενου, ακόμα και σε αυτό το επίπεδο της υποκριτικής ερμηνείας, όπου δόθηκε και το κύριο βάρος των συντελεστών.

Προσπαθώ να εξηγήσω γιατί η παράσταση των *Βρικολάκων* αναφλέγεται κάθε βράδυ μπροστά μας χωρίς να εκρήγνυται. Το πώς είναι δυνατόν ηθοποιοί, που θα έλεγε κανείς ότι η μέχρι τώρα σταδιοδρομία τους τους φέρνει στο κατώφλι αυτών των ρόλων, να παρουσιάζουν τώρα, αν όχι βέβαια μια «αποτυχία», τουλάχιστον ένα τόσο απογοητευτικό μέτριο αποτέλεσμα. Δεν μπορώ να γνωρίζω ποιο μέρος της ευθύνης ανήκει στον σκηνοθέτη Αντώνη Αντύπα. Το κείμενο του Ίψεν πάντως ζητάει εμφανώς άλλους επιτονισμούς και άλλες εντάσεις από όσα είδαμε στη σκηνή. Η κυρία Άλβινγκ της Ράνιας Οικονομίδου, ακόμη και αν πείθει στις δραματικές στιγμές, βρίσκεται πολύ μακριά από το τραγικό προφίλ της γυναίκας που εγκλωβίζεται στο συνεχώς επαναλαμβανόμενο παρελθόν της. Ο Δημήτρης Καταλειφός προσεγγίζει άδοξα και αδιέξοδα τον Πάστορα Μάντερς μέσα από τη μανιέρα του «διαπορώ και

εξίσταμαι» και αδυνατεί να ανοίξει τα φτερά της τέχνης του σε μεγαλύτερα ύψη. Αδύνατον να φανταστεί κανείς ότι ο ιερέας του εκπέμπει μια έντονη προσωπική γοητεία, ακόμη και ερωτική, όπως τον θέλει ο Ίψεν. Ομοίως, ο Γιάννης Καρατζογιάννης, σαν Έγκσραντ, παραμένει αδρανής στο περιθώριο ενός ρόλου που θα πίστευε κανείς ότι βρίσκεται, αντίθετα, στο κέντρο των δυνατοτήτων του. Η Αγγελική Παπαθεμελή, ίσως στον πιο αδύναμο ρόλο της τα τελευταία χρόνια, λησμονεί ότι το πρόσωπο της Ρεγκίνε δεν ζητάει σκέψη αλλά ενέργεια, και ότι θεμελιώνει ερμηνευτικά το σύγχρονο σκηνικό ύφος της λαϊκής τάξης. Η Ρεγκίνε στο «Απλό Θέατρο» είναι αντίθετα ένα μοντρωμένο, θυμωμένο, εξαιρετικά απλοϊκό πλάσμα, μια καθόλου γοητευτική ύπαρξη. Και τι να πει κανείς για το υπερ-ρομαντικό παίξιμο του Οδυσσέα Παπασπηλιόπουλου στο ρόλο του Όσβαλντ, για τα υπερκινητικά συμπτώματα μιας υποκριτικής που περνά την νευρικήτητα για ευαισθησία...

Εκείνο που πράγματι ξεχωρίζει στην παράσταση του «Απλού Θεάτρου» είναι τα σκηνικά-γκραβούρες του Γιώργου Πάτσα και οι σπουδαίες ενδυμασίες του ίδιου. Η εργασία του έδωσε στην παράσταση το χρώμα της ώχρας και στην ατμόσφαιρά της την πνιγνή ανάσα του ιψενικού κόσμου.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Ο Σταύρος Τσακίρης πειραματίστηκε γόνιμα στο θέατρο Χυτήριο με ένα από τα πιο γνωστά και αγαπημένα κείμενα του Φεντερίκο Γκαρσία Λόρκα: τη *Γέρμα*. Την τραγωδία μιας νεαρής γυναίκας που παρά τις απεγνωσμένες της προσπάθειες να αποκτήσει ένα μωρό που θα δώσει νόημα στη ζωή και στο γάμο της καταδικάζεται στην ατεκνία και στη μοναξιά.

Σύγχρονη Γέρμα

Ο σκηνοθέτης μετέφερε στον χρόνο το δράμα της *Γέρμα*, ένα έργο γραμμένο το 1934, επιτυγχάνοντας μία σύγχρονη εκδοχή, διατηρώντας μόνο τους κεντρικούς ρόλους και προσέχοντας ωστόσο να διατηρήσει τον μύθο, όλους τους συνεκτικούς δεσμούς, τις σχέσεις και την ατμόσφαιρα. Το συζυγικό δράμα επιτείνεται με το πέρασμα του χρόνου, θεωρείται, οι απόπειρες του συζύγου να το κρατήσει μέσα στους τοίχους του σπιτιού του αποτυγχάνουν και έρχονται σε αντίθεση με τη διάθεση της Γέρμας να φωνάξει την «αδικία» της ζωής που υφίσταται σε όλον τον κόσμο. Στο φινάλε του έργου το ερώτημα μένει μετέωρο: η Γέρμα που το όνομά της σημαίνει

άγονη και στείρα είναι όντως υπεύθυνη για την ατεκνία τους;

Η Ρουμπίνη Βασιλακοπούλου ερμηνεύει τη Γέρμα προσεγγίζοντάς την ψυχαναλυτικά, σύμφωνα με τη σκηνοθετική διδασκαλία. Σχεδόν ψυχωτική εξ αρχής, επιδεινώνεται κλιμακωτά η κατάστασή της με το πέρασμα του χρόνου. Η πιο χαρούμενη νύφη της χρονιάς μαθαίνεται μέρα με τη μέρα, καθώς ο γάμος της μετατρέπεται σε φυλακή και δεν εκπληρώνεται η επιθυμία της. Η απόκτηση ενός παιδιού, ενός γιου, φαντάζει για κείνη ο μοναδικός της προορισμός. Μόνο το νερό και η τροφή, στοιχεία της ζωής, την ενδιαφέρουν πέρα από αυτό. Η ψύχωσή της, που επιδεινώνεται από τον κοινωνικό ρατσισμό,

την οδηγεί σε ακραίες εκδηλώσεις όπως στον αυτοτραυματισμό και έως ένα βαθμό στον αυτισμό. Ο Μιχάλης Μητρούσης στο ρόλο του Χουάν ζει το προσωπικό του δράμα, απομονωμένος, προσπαθώντας να βρει μία αγκαλιά και κατανόηση στο πρόσωπο της γυναίκας του. Η απομάκρυνση τους τον οδηγεί σε μία μάταιη προσπάθεια πλουτισμού. Η απουσία του παιδιού βαραίνει επάνω τους, τους πιέζει, μέχρι που τους συνθλίβει. Η δολοφονία έχει τον ρόλο λύτρωσης και για τους δύο.

Η Λουκία Πιστιόλα στον ρόλο της αποδιοπομπαίας Ντολόρες προωθεί την εξέλιξη και έχει το ρόλο των γριών γυναικών στο πρωτότυπο έργο του Λόρκα. Η Μαρία που ερμηνεύει η Ζωή Ναλμπάντη βρίσκεται στον αντίποδα της Γέρμα. Λαμβάνει από τη ζωή και από το γάμο της όλα όσα η Γέρμα επιζητά. Όμως τα «δώρα» αυτά της ζωής γι' αυτήν λειτουργούν ως κατάρα, μιας και δεν τα ζήτησε ποτέ. Ο Χρίστος Σολωμός, στο ρόλο του ιδανικού αλλά ανεκπλήρωτου έρωτα, με τη μονοδιάστατη υποκριτική του κατεύθυνση δεν ανταποκρίνεται με επάρκεια.

Ο χώρος δράσης, το σπίτι τους, μοιάζει με υπόγεια φυλακή που δεν τους αφήνει να αναπνεύσουν. Ο Γιώργος Ασημακόπουλος στηρίχθηκε σ' αυτή τη βαριά ατμόσφαιρα που υπαγόρευε η σκηνοθεσία και απλούστευσε τις σκηνογραφικές του επιλογές. Χρησιμοποιώντας σε μία άδεια σκηνή ελάχιστα σκηνικά αντικείμενα, τα άκρως απαραίτητα, τόνισε με την αφαιρετικότητα αυτή το «άδειασμα» της ζωής των ηρώων. Οι ενδυματολογικές του επιλογές χαρακτηρίζονται από μια φτωχή λιτότητα και κάποια ασυνέπεια. Η επιβεβλημένη βαριά ατμόσφαιρα επιτείνεται από τον Κωνσταντίνo Δεληγιάννη και τους φωτισμούς του.

Αξίζει να σημειωθεί πως στον ιδιαίτερα καλαίσθητο και φιλόξενο χώρο του μπαρ οργανώνονται αξιόλογες μουσικές βραδιές, όπως αυτή με το μουσικό σχήμα «Φωτόδεντρο» και τη Ντόρα Αθανασίου, ένα μουσικό ταξίδι στη μουσική του Μάνου Χατζιδάκι.

ΕΙΡΗΝΗ Μ. ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

Ταξίδι στο χρόνο, ταξίδι στην τέχνη: Η Τατιάνα Λύγαρη και Το Τρένο στο Ρουφ

Η μαγεία του ταξιδιού κι η μαγεία του θεάτρου συνδυάζονται γοητευτικά, δυο βήματα απ' το κέντρο της Αθήνας, μέσα σ' ένα παλιό βαγόνι μεταμορφωμένο σε θεατρική σκηνή, όπου ο χρόνος καταργείται και οι θεατές βιώνουν την τέχνη του θεάτρου σε μια άλλη διάσταση. Φέτος, στο Τρένο στο Ρουφ, που διάγει την όγδοη χρονιά της ζωής του, η Τατιάνα Λύγαρη μαζί με

τον Άρτο Απαρτιάν, τον Κώστα Φλοκατούλα, την Θωμαΐδα Ανδρούτσου, τον Σπύρο Περγίου, τον Φοίβο Ριμένα και τον Σταύρο Βλαβιανό παρουσιάζουν το έργο του Στήβεν Πολιάκωφ Σπάσε τη Σιωπή, ένα συναρπαστικό έργο που διαβάζεται και ως δράμα, και ως κωμωδία, και ως σκιαγραφία χαρακτήρων, και ως ύμνος στην ανθρώπινη δημιουργικότητα.

Στο ονειρικό βαγόνι είχαμε ζήσει την ίδια ατμόσφαιρα μαγείας και πριν μερικά χρόνια. Πώς ξεκίνησε λοιπόν μια τόσο πρωτότυπη και γόνιμη ιδέα; «Από τύχη, από σύμπτωση μάλλον», μας λέει η Τατιάνα Λύγαρη. «Όταν έπεσε στα χέρια μου το πολύ καλό έργο της Ανιέζντα Οσιέτσκα *Λαχτάρα για Κεράσια*, του οποίου η υπόθεση εκτυλίσσεται σ' ένα βαγόνι, επειδή το να νοικιαστεί ένας θεατρικός χώρος και να μετατραπεί σε βαγόνι ήτανε λύση πανάκριβη, ούτε δικό μου θέατρο είχα, σκέφθηκα να παρουσιάσω το έργο σε ένα πραγματικό βαγόνι. Αυτή η απόφαση άλλαξε τη ρότα της ζωής μου, έφερε τ' απάνω κάτω και βρέθηκα να έχω ένα θέατρο μέσα σ' ένα βαγόνι, το μοναδικό στην Ελλάδα και σε ολόκληρο τον κόσμο, μια περιπέτεια που συνεχίζεται εδώ κι οχτώ χρόνια». Μέσα στα χρόνια αυτά, εκτός από το *Λαχτάρα για Κεράσια* η Τατιάνα Λύγαρη παρουσίασε σε διασκευή Γουάιτ το έργο του Χίτσκοκ *Η Κυρία εξαφανίζεται*, το οποίο επίσης εκτυλίσσεται σε ένα βαγόνι, την *Ωραία Θυμωμένη* της Λένας Διβάνη, που γράφτηκε ειδικά για το Τρένο στο Ρουφ, και το έργο της φετινής χειμερινής σεζόν. Και τα τέσσερα αυτά θεατρικά έργα παιχτήκανε από δυο και τρία χρόνια το καθένα. Αλλά και στο Μουσικό Βαγόνι Οριάν Εξπρές, ένα αυθεντικό βαγόνι εποχής,

έχουν ανέβει δύο μουσικές θεατρικές παραστάσεις, το *Θέλετε δέντρο' ανθίσετε, θέλετε μαραθείτε...*, μια μουσική παράσταση με μελοποιημένα ποιήματα, και το *Υπ' ατμόν*, όπου παρελαύνουν μερικά από τα πιο δημοφιλή τραγούδια του μεσοπολέμου ακολουθώντας την πορεία του Οριάν Εξπρές στις πρωτεύουσες του κόσμου και παίζεται φέτος για δεύτερη χρονιά.

Είναι ολοφάνερο ότι πολλά πράγματα συμβαίνουν στο Τρένο στο Ρουφ. Σε ποια φάση λοιπόν της καλλιτεχνικής της δημιουργίας βρίσκεται αυτή την εποχή η εμπνεύστριά του, η ηθοποιός Τατιάνα Λύγαρη; «Τα τελευταία χρόνια –μας λέει– έχω απομακρυνθεί λίγο από το ρόλο της ερμηνεύτριας. Έχω επωμισθεί οργανωτικές και διοικητικές ευθύνες, που στην αρχή ήταν ένα ωραίο μάθημα ζωής, αλλά τώρα νομίζω ότι αυτή η φάση έχει τελειώσει, και θέλω πάλι να απογειωθώ, να μου φύγουν τα βαρίδια που αισθάνομαι στα πόδια μου. Έτσι ξαναγυρίζω ως ηθοποιός στο *Σπάσε τη σιωπή* του Στήβεν Πολιάκωφ, το οποίο και σκηνοθετώ, παρ' όλο που δεν πιστεύω ότι το να σκηνοθετείς το έργο στο οποίο παίζεις αποδίδει στο έπακρο. Το έκανα όμως επειδή είναι ένα έργο που αγαπώ ιδιαίτερα και το δούλενα έξι χρόνια μέσα μου. Δεν πρόκειται για πολιτικό έργο· είναι ένα έργο αυτοβιογραφικό, ενός πολυβραβευμένου συγγραφέα, που ο παππούς του

και η γιαγιά του ήτανε Ρώσοι. Είναι η ιστορία του πώς ο παππούς του Στήβεν Πολιάκωφ, εκκεντρικός εφευρέτης, κατόρθωσε να φύγει με την οικογένειά του από τη Ρωσία, μέσα στην λαίλαπα του 1917, ισχυριζόμενος ότι ανακάλυψε τον ομιλούντα κινηματογράφο πέντε χρόνια πριν από την Warner Bros. Ο Πολιάκωφ είναι γύρω στα πενήντα, ζει στο Λονδίνο και δεν είχε παρουσιαστεί μέχρι τώρα στην Ελλάδα. Τώρα στο τέλος Ιανουαρίου θα έρθει στην Αθήνα και θα είναι μεγάλη έκπληξη γι' αυτόν να δει το έργο του να διαδραματίζεται μέσα σ' ένα πραγματικό βαγόνι,

με αυθεντικά αντικείμενα από τη Ρωσία, σε κλίμα απόλυτα ρεαλιστικό».

«Είχα τη διάθεση –προσθέτει η Τατιάνα Λύγαρη– να κάνω τον θεατή ν' αφήσει πίσω του τη μπάρα του Ρουφ και να ταξιδέψει μέσα στο χρόνο. Και νομίζω ότι το κατορθώσαμε χάρη στο ντεκόρ, τα φωτιστικά και τα ηχητικά εφέ που είναι πολύ εντυπωσιακά, και κυρίως ένα πολύ ξεχωριστό εφέ, το ότι το βαγόνι ολόκληρο κινείται, σύμφωνα με την εξέλιξη της πλοκής, δημιουργώντας έτσι την ψευδαίσθηση του ταξιδιού». Όμως παρ' όλη την επιμονή της στη ρεαλιστική απόδοση, η Τατιάνα Λύγαρη δεν πιστεύει ότι ο ρεαλισμός στο θέατρο είναι *sine qua non*. Ακόμη και τους κλασικούς μπορεί να τους δει κανείς με πρωτοποριακό τρόπο, αρκεί να σέβεται το κείμενο. Κι αυτόν τον σεβασμό τον βλέπει κανείς στο *Σπάσε τη Σιωπή*, να διαποτίζει όχι μόνον τον λόγο αλλά και τα αντικείμενα, και τα ρούχα των ηθοποιών. Είναι κάτι πολύ πιο πέρα από οποιαδήποτε θεατρική ευρηματικότητα η ικανότητα αυτή να διαφυλάσσεται το βαθύτερο πνεύμα ενός έργου, χωρίς να υποβαθμίζεται και το στοιχείο της διασκέδασης και της απόλαυσης...

Θεσσαλονικιά, με καταγωγή από τη Μακεδονία και τον Πόντο, η Τατιάνα Λύγαρη έζησε στη μητρική της πόλη ως τα 26 της χρόνια, και εκεί τελείωσε τις νομικές της σπουδές. Η πόλη ξει πάντα μέσα της, όχι μόνο σαν βίωμα που έχει διαμορφώσει τον χαρακτήρα της, αλλά και σαν ολόκληρη η Ανατολή. Η ντομπροσύνη, που τόσο εκτιμάει σαν ανθρώπινο χαρακτηριστικό, κυριαρχεί και στις σχέσεις της, αλλά και στη σκηνή, που όπως πολύ εύστοχα λέει, είναι καθρέφτης της ψυχής του ηθοποιού. Έχει την ευαισθησία που έχουν οι Έλληνες του βορρά για τις χαμένες λέξεις που έχουνε τη ρίζα τους στην Ανατολή, τα παλιά ιδιώματα που τείνουν να ξεχαστούν αλλά που πλουτίζουν τη γλώσσα. Και... δεν φοβάται τις ετυμολογούμενες από την τουρκική λέξεις που έχουν ενσωματωθεί στα ελληνικά. Δεν είναι και λίγο! Αλλά ας πάμε πάλι στο θέατρο.

Ποιους ρόλους θα ήθελε πάρα πολύ να παίζει η Τατιάνα Λύγαρη; «Δεν θα

σας απαντήσω με έναν ρόλο, γιατί ποτέ δεν ονειρεύτηκα ρόλους. Παλιά ήταν σημαντικό να έρθει ένας σκηνοθέτης και να με επιλέξει επειδή ανεκάλυπτε μια πλευρά μου που ακόμη κι εγώ η ίδια αγνοούσα. Τώρα έχω τη δυνατότητα να επιλέξω ρόλους για τον εαυτό μου, αλλά και πάλι αυτό που με ενδιαφέρει περισσότερο είναι η δημιουργική συνεργασία με αξιόλογους σκηνοθέτες από την Ελλάδα ή το εξωτερικό που θα μου προτείνουν ρόλους που εγώ δεν έχω ποτέ μου φανταστεί».

Και πώς είναι άραγε η προσωπική ζωή της Τατιάνας Λύγαρη; Περιγράφει τον εαυτό της ως έναν άνθρωπο ανυπότακτο, που αγαπάει και μπορεί ν' αντέξει τη μοναξιά. Πρόσφατα παντρεύτηκε, ίσως από την ανάγκη να νιώσει την προσωπική της ζωή ασφαλισμένη, μετά από την συνεχή έκθεση του ψυχικού της κόσμου, κάτι που είναι συνυφασμένο με τη ζωή του ηθοποιού. Το θέατρο είναι παντού στη ζωή της, αφήνοντας ελάχιστο χρόνο για την προσωπική της ζωή. Τόσο που νιώθει κανείς την ανάγκη να ρωτήσει: *Και την ώρα που δεν σκέπτεστε το θέατρο ή δεν κάνετε θέατρο, τι κάνετε;* «Θα σας απαντούσα: θέατρο – μας λέει η Τατιάνα Λύγαρη. Πολύ απλά, το Τρένο μου απορρόφησε όλη μου τη ζωή, είναι παμφάγο, κάθε στιγμή ζητάει και κάτι από μένα, με κάνει να βάζω στοιχήματα με τον εαυτό μου, να κάνω αγώνες δρόμου. Τελικά

τρέχει πιο γρήγορα από μένα. Αλλά παρά το ότι δουλεύω πάρα πολλές ώρες δεν είμαι εργασιομανής, ούτε πιστεύω ότι στη ζωή υπάρχει μόνο το θέατρο. Όμως είναι τόσα πολλά αυτά που πρέπει να πούμε και να κάνουμε γύρω από το Τρένο, που μερικές φορές έχω την αίσθηση ότι το Τρένο είναι ο πρωταγωνιστής και στη ζωή μου και στη σκηνή, όχι εγώ».

Θα μείνετε πολύ καιρό ακόμη στο βαγόνι, παρ' όλο που έχετε αυτήν την αδηφάγα σχέση με το Τρένο; – ρωτήσαμε την Τατιάνα Λύγαρη. «Είναι πάρα πολύ σημαντικό –απαντάει– το να πηγαίνει μια παράσταση καλά και να δέχεται ο ηθοποιός την ανταπόκριση των θεατών. Ζω αυτή την εμπειρία μέσα σ' ένα μικρό χώρο και βλέπω πόσο καταλυτική είναι και για τους συναδέλφους μου και για μένα και για τους θεατές. Θα την έλεγα μια μαγευτική εμπειρία. Ερχόμαστε όλοι τόσο κοντά! Και αυτή η θετική ενέργεια που πηγαиноέρχεται μεταξύ μας, που γεμίζει και την ψυχή τη δική μας και την ψυχή των θεατών έχει για μένα μεγάλη σημασία. Όσο λοιπόν αντέχω θα συνεχίζω».

Θεατράνθρωπος «ορκισμένος» η Τατιάνα Λύγαρη, πιστεύει στη βαθύτερη ανάγκη για θέατρο. Ίσως γι' αυτό δεν βλέπει με σκεπτικισμό και την ύπαρξη πολλών θεάτρων. Μέσα από το χωνευτήρι αυτό, όπου όλοι γράφουνε, όλοι σκηνοθετούνε, πιστεύει ότι κάτι γόνιμο

θα προκύψει, δε μπορεί, κάποια ζύμωση θα γίνει. Θεωρεί ότι η έλλειψη δεν είναι τόσο στη δημιουργία, όσο στους θεσμούς και στις υποδομές γύρω από την παιδεία. Για να μπορέσει να λειτουργήσει αμφίδρομα το θέατρο χρειάζεται θεατές που θα ξέρουν τι ζητάνε, θα έχουν δηλαδή θεατρική παιδεία. Επομένως το βάρος πρέπει να πέσει στη διαμόρφωση θεατρικών κριτηρίων και μελλοντικών σωστών θεατών.

Ποιες θεωρεί ότι είναι οι προοπτικές του θεάτρου στην εποχή μας; «Μερικές φορές καταλήγουμε να αναρωτηθούμε αν θα έχει μέλλον στον κόσμο το θέατρο. Τα τεχνολογικά εφόδια που υπάρχουν πια στα σπίτια λειτουργούν εν μέρει αποτρεπτικά, αφού καθέννας μπορεί να φτιάξει τη δική του εικονική πραγματικότητα. Αλλά το ότι κάποιοι άνθρωποι κατορθώνουν να συγκεντρωθούν στον ίδιο τόπο και να συν-λειτουργήσουν με κάποιο σκοπό, αυτό δεν νομίζω ότι εύκολα θα χαθεί. Άλλωστε ο ηθοποιός, ως δημιουργός, έχει σημαντική πολιτιστική αποστολή».

Ποιες αρετές λοιπόν πρέπει νάχει ο καλός θεατρίνος; «Μεγάλη σημασία έχει η ψυχική ισορροπία και η διαύγεια ως προς τα κίνητρα που έχουν οδηγήσει

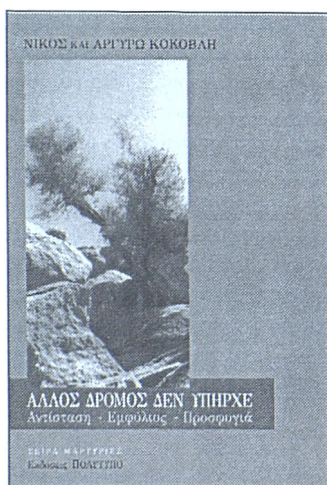
κάποιον στο θέατρο. Κι αυτό γιατί όλα περνάνε στον θεατή. Αν διαθέτει κανείς διαύγεια προθέσεων και γνώση των εκφραστικών του μέσων, και μπορεί μαζί μ' αυτά να συνδυάσει μια υγιή ψυχική κατάσταση που του επιτρέπει να εκφράζεται χωρίς δέος και ανασφάλεια, αυτό το εισπράττει ο θεατής. Μπορεί τότε το σώμα του θεατρίνου, του ηθοποιού, να λειτουργεί κάθε φορά ως το διάμεσο, το καθαρό δοχείο, από όπου θα περάσει το πνεύμα του συγγραφέα. Αυτό θα ήταν το ιδεώδες».

Η Τατιάνα Λύγαρη έχει παίξει *Ιφιγένεια εν Ταύροις* σε περιοδεία στη Ρωσία, μια χώρα της οποίας ο πολιτισμός την εμπνέει ιδιαίτερα, αλλά και σε άλλες χώρες. Η πρώτη παραγωγή της καλλιτεχνικής εταιρείας Αξάνα που έχει δημιουργήσει ήταν μια δίγλωσση παράσταση της *Άννας Καρέννας* με το Ακαδημαϊκό Θέατρο του Τβερ στην ομώνυμη ρωσική πόλη, όπου η Καρένινα-Λύγαρη μιλούσε ελληνικά. Η παράσταση αυτή δόθηκε σε ιστορικές στιγμές, καθώς τότε γινόταν η μεγάλη πολιτειακή αλλαγή στη Ρωσία. Ύστερα η παράσταση μεταφέρθηκε στον Πειραιά και έτσι ξεκίνησε η ζωή της καλλιτεχνικής εταιρείας Αξάνα. Δεν υπάρ-

χει αμφιβολία ότι η Τατιάνα Λύγαρη είναι δοσμένη με πάθος στο θέατρο το οποίο ευτυχώς αντιλαμβάνεται ως συλλογική δράση. Αυτό εξηγεί το πώς κατορθώνει, πολύ νέα ακόμη, να μεταγγίζει τόσα πολλά.

Ευδιάκριτη όμως είναι και μια νότα ευδαιμονισμού στο πρόσωπό της, στον καλαίσθητο, χαμηλών τόνων χώρο της, κι ακόμη στην επιθυμία της να... ικανοποιήσει όλες τις αισθήσεις των θεατών του Τρένου. Λειτουργεί λοιπόν στο Θέατρο στο Ρουφ ένα αληθινό βαγκόν ρεστοράν, τελείως μέσα στο πνεύμα του έργου, όπου οι θεατές μπορούν να δειπνήσουν ή μάλλον να... σουπάρουν μετά το θέαμα μέσα σε μια μοναδική ατμόσφαιρα με εδέσματα πρωτότυπα, ενώ παράλληλα συνεχίζεται η λειτουργία και του βαγκόν-μπαρ στο βαγόνι του Οριάν Εξπρές. Να μην παραλείψουμε να πούμε ότι στο φουαγιέ του θεάτρου ένας συμπαθέστατος μουσικός με ακορντεόν τέρπει με την ωραία φωνή του τους θεατές, με γνωστές ρωσικές μελωδίες πριν ακόμη η παράσταση αρχίσει. Η αξέχαστη ρωσική βραδιά μας αρχίζει ήδη από εκείνη τη στιγμή...

ΜΑΡΙΑ ΤΣΑΤΣΟΥ

Νίκος και Αργυρώ Κοκοβλή:

ΆΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ

Αντίσταση - Εμφύλιος - Προσφυγιά

Η ιστορία του Νίκου και της Αργυρώς Κοκοβλή όπως την ζωντανεύουν οι ίδιοι. Ξεκινά από την προσφυγιά της Μικράς Ασίας και συνεχίζει στα χρόνια της Κατοχής και της Αντίστασης στην Κρήτη. Αρχίζουν οι διώξεις, ο Εμφύλιος, το κυνηγητό των διαλυμένων τμημάτων του Δ.Σ. με τη δεκαεξάχρονη παρανομία σε σπηλιές και κρύπτες στα βουνά των Λευκών Ορέων, η δραματική απόδραση στην Ιταλία. Το περιπετειώδες ταξίδι μέσω Ελβετίας, Αυστρίας και Ουγγαρίας μέχρι την ΕΣΣΔ. Η άφιξη στην Τασκένδη. Η αποκάλυψη της σοβιετικής πραγματικότητας. Οι περιορισμοί. Επιστροφή στην πατρίδα ύστερα από 14 χρόνια. Μια απίστευτη σε δραματικά γεγονότα ανθρώπινη ιστορία που πρέπει να γνωρίζει κάθε πολίτης. Ένα μάθημα εγκάρτερησης και ανθρωπιάς.

**ΠΟΛΥ
ΤΥΠΟ**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21

τηλ: 210-7232819, φαξ: 210-7226107, e-mail: chprou@otenet.gr

Πόσες φορές δεν έχουμε γοητευτεί από ένα όμορφο προοπτικό σχέδιο που γνωρίζουμε πολύ καλά ότι εξωραϊζει την πραγματικότητα, αλλά αυτό δεν μοιάζει να μας απασχολεί ιδιαίτερα; Απ' όσο μπορώ να θυμηθώ, πάντα θαύμαζα τους ειδικούς «προοπτικατζήδες» της εποχής μου, που με τόση ευχέρεια έστηναν εκείνες τις τόσο αιδέριες ακουαρέλες από προτεινόμενα κτήρια, για να «ρίξουν» τον πελάτη. Το σωστό προοπτικό κέρδιζε πάντα τις εντυπώσεις και έπαιζε κρίσιμο ρόλο σε μια μελέτη, ακόμα και αναρτημένο σε μεγέθυνση μπροστά από το γιαπί του κτηρίου.

Εικόνα και πραγματικότητα

Ο καιρός έχει περάσει, χωρίς αναγκαστικά να έχει αλλάξει η κατάσταση. Γιατί τώρα την ίδια ακριβώς δουλειά κάνουν τα «φωτορεαλιστικά» σχέδια που παράγονται με ειδικά προγράμματα από κομπιούτερ. Ούτε αυτά είναι εύκολη δουλειά. Χρειάζεται άρτια εξειδίκευση και αρκετό ταλέντο για να πετύχει κανείς αξιόλογα αποτελέσματα. Όσο για το ρόλο που παίζουν τα νέου τύπου προοπτικά, έχουμε μείνει στα ίδια. Βλέπεις το προοπτικό και το χαίρεσαι, το προϊόν προσφέρεται έτσι με κολακευτικό περιτύλιγμα, κερδίζοντας πάλι τις εντυπώσεις.

Αυτή η τάση «εξαπάτησης» του παρατηρητή, με την προσφορά προσεκτικά επιλεγμένων απόψεων που κρύβουν τα πιθανά ελαττώματα ενός κτηρίου, έχει οδηγήσει τα τελευταία χρόνια στη δριμεία κριτική αυτής της τακτικής, που χαρακτηρίζεται ως σκέτη απάτη. Το κτήριο, μας λένε, δεν πρέπει να κρύβεται πίσω από απατηλές «απόψεις», αλλά να κρίνεται ακριβώς όπως είναι. Άρα έχει προκύψει ένα ζήτημα αληθοφάνειας.

Για να είμαστε δίκαιοι και ακριβέστεροι, δεν θα έπρεπε να βασιστούμε τότε ούτε καν στις προσεκτικά επιλεγμένες φωτογραφίες από ένα καινούργιο κτήριο που θα δημοσιευτούν κάποτε σε βιβλία και περιοδικά. Η φωτογραφία, ξέρουμε πια όλοι μας, λέει ψέματα με τη μεγαλύτερη ευκολία, άρα ούτε εκεί μπορούμε να βασιστούμε.

Άρα το πρόβλημα δεν γεννήθηκε

ξαφνικά χτες το πρωί. Ούτε οφείλεται άμεσα στις εφαρμογές των ηλεκτρονικών υπολογιστών, όπως θέλουν μερικοί να πιστεύουν. Είναι πολύ παλιότερο και ανάγεται στο αιώνιο ζήτημα της παράστασης της αρχιτεκτονικής ή, ακριβέστερα, της ανα-παράστασης της αρχιτεκτονικής.

Από την Αναγέννηση τουλάχιστον και ύστερα ο καθορισμός κανόνων για το πώς κάτι σχεδιάζεται όχι μόνο «εξηγούσε» τις προθέσεις του δημιουργού του έργου, αλλά έκανε και μια εύκαιρη αναγωγή του ώστε να είναι συγκρίσιμο με άλλα αρχιτεκτονήματα. Αν αποφύγουμε να μπούμε στο τεράστιο θέμα της γέννησης της προοπτικής παράστασης, ας μείνουμε σε αυτή την απλή διαπίστωση: αυτό που φαίνεται ποτέ δεν είναι απλό ή επιφανειακό αλλά πίσω του κρύβει σεβαστές θεωρητικές προεκτάσεις.

Το ίδιο ισχύει και σήμερα. Ένα «φωτορεαλιστικό» σχέδιο της Ζάχα Χατνίντ μπορεί κάλλιστα να υποκαθιστά το ίδιο το κτήριο. Ειδικά στην περίπτωση της διάσημης αυτής αρχιτεκτόνισσας, για παράδειγμα, όλοι γνωρίζουμε πως έκανε πολλά χρόνια ώπου να δει το πρώτο της κτήριο να χτίζεται – ως τότε, όλη της η φήμη βασιζόταν στα τόσο προσεγμένα της σχέδια. Η πρόκληση μάλιστα ήταν να συγκριθούν τα τόσο ατμοσφαιρικά της σχέδια με την υλοποιημένη της αρχιτεκτονική. Και έτσι εδραιώθηκε η διεθνής φήμη της.

Και όμως, με όλα αυτά δεν ακυρώνεται βέβαια η αξία της επιτόπου επίσκε-

ψης στο έργο, για να ελεγχθεί η πραγματική του υπόσταση. Γιατί η αρχιτεκτονική, όπως επιμένουν ορισμένοι, δεν κρίνεται στα χαρτιά, όσα και να λέγονται σχετικά, αλλά επιτόπου, όταν την αγγίζεις, την ψάχνεις, ίσως και να την ψαχουλεύεις σχεδόν ερωτικά. Αυτή η βιωματική σχέση με την αρχιτεκτονική έχει και αυτή με τη σειρά της πάρει μυθικές διαστάσεις. Ενέχει την προσωποποίηση της αρχιτεκτονικής ως κάτι ζωντανό, ως έμπυχο δημιούργημα που συντονίζεται και «αναπνέει» μαζί σου.

Το παράδοξο όμως είναι ότι ούτε καν σε αυτή την περίπτωση η αρχιτεκτονική συλλαμβάνεται ως ξεκάθαρη, αμόλυντη «πραγματικότητα», γιατί πολλά στοιχεία της δεν τα πιάνεις με μια επίσκεψη ή περιόδευση. Είναι εκείνα τα «κρυφά» της χαρακτηριστικά, που θα σου αποκαλυφθούν ίσως μόνο αν «διαβάσεις» προσεκτικά τα σχετικά σχέδια. Δηλαδή, μέσα από την αναπαράσταση της αρχιτεκτονικής μπορούμε τελικά να αποκτήσουμε την ακριβέστερη γνώση του αντικειμένου που έχουμε μπροστά μας.

Η γνώση, τελικά, της αρχιτεκτονικής «αλήθειας» μπορεί να είναι μια βασανιστική και έμμεση διαδικασία που κερδίζεται σταδιακά, με συνδυασμό από τρόπους προσέγγισης και όχι υποχρεωτικά μέσα από την κατευθείαν, επιθετική προσέγγιση του έργου. Και εκεί, τα τόσο παρεξηγημένα «προοπτικά» σχέδια μπορεί να παίξουν ουσιαστικό ρόλο...

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Ο αδικημένος και ξεχασμένος καλλιτέχνης, το παραγνωρισμένο ταλέντο που αναγνωρίζεται υποχρεωτικά μετά θάνατον είναι ένας κυρίαρχος μύθος του ώριμου Ρομαντισμού και προσωποποιείται υπέροχα με την σχεδόν αγιογραφική φιγούρα του Βικέντιου που αυτοπυροβολείται στην Αρλ το 1890.

Η μυθολογία του ταλέντου Ή γιατί ο Βαν Γκογκ δεν ήρθε ποτέ εδώ

Άλλο πράγμα η τέχνη κι άλλο η νεύρωση της αστικής τάξης. Άλλο πράγμα η διεθνής σταδιοδρομία κι άλλο πράγμα η ψύχωση μιας αναγνώρισης έγκυρης μόνο έξω από δω!

Το έργο τέχνης είναι η προέλευσή του.
Μ. Χάιντεγγερ

Ατάλαντος. Το μόνο καλό του ποίημα
οι στίχοι που δεν έγραψε.
Ν. Βαγενάς

Υπάκουε τυφλά στην έκσταση των
λέξεων που υπαγόρευε ο πατέρας...
Περιπλανιόταν μ' οδηγό του, βάσανόν
του, μοναξούλα του και σύμμαχο την
απεραντοσύνη.
Ηλίας Λάγιος

ΟΙ «ΚΑΤΑΡΑΜΕΝΟΙ»

Στο πρόσωπο αυτού του ζωγράφου της νεωτερικότητας, που ενόσω ζούσε δεν είχε πουλήσει ούτε έναν πίνακα –όπως η ίδια μυθολογία διατυμπανίζει– και σήμερα σημειώνει απίστευτα χρηματιστηριακά ρεκόρ –ίνα πληρωθεί ετέρα προφητεία λέγουσα πως το μεγάλο έργο τέχνης είναι μόνο αυτό που πουλιέται πανάκριβα–, έχει επενδυθεί παγκοσμίως μια ολόκληρη ιδεολογική στάση από έναν μεγάλο αριθμό καλλιτεχνών οι οποίοι θεωρούν εαυτούς μετεμψυχωσείς του κυνηγημένου Ολλανδού και «θύματα» ανάλογων ορατών ή αόρατων εχθρών του.

Βλέπετε, στην τέχνη συνυπάρχουν αξεδιάλυτα η ιδιοφυία και η νεύρωση, τα ποικίλα απωθημένα και η πνευματική εγρήγορση, το «ταλέντο», δηλαδή το ένστικτο προς δημιουργία και έκφραση, παράλληλα με το δαιμόνιο της αυτοκαταστροφής. Αμφότερα συμβιώνουν

στη συνεύρεση του δημιουργού, ο οποίος εκτός από «καλλιτέχνης» είναι πολίτης, κοινωνικό ον, υποκείμενο της ιστορίας αλλά και άνθρωπος έμπορος των ανθρωπίνων ιδιοτήτων. Βλέπετε, έχουμε κι εμείς τα προβλήματά μας, όπως κι η εξουσία τα δικά της.

Στον τόπο μας ο μύθος του καταραμένου καλλιτέχνη, του *roète maudit*, λειτούργησε με αρκετή καθυστέρηση λόγω των ιδιόμορφων συνθηκών που συγκροτούν την νεοελληνική αφύπνιση γενικότερα. Έτσι, παρά την «δαιμονική» πλευρά ενός Παπαδιαμάντη, Βιζυηνού ή κι ενός Γύζη ή και Χαλεπά ακόμη, μόνο στον Μεσοπόλεμο με τις περιπτώσεις του Καρυωτάκη, του Βιτωρόρη, του Στέρη ή του Βέλμου, ο καλλιτέχνης-πνευματικός αργηγής, όπως ήσαν οι περιπτώσεις του Παλαμά, του Καλομοίρη ή του Παρθένη, ισοφαρίζεται από τον σκοτεινό καλλιτέχνη που παλεύει με την άβυσσο για να δώσει μορφή στους εφιάλτες του και που αποστρέφεται τη γύρω του πραγματικότητα ως *argiori* αντιπνευματική και ανίκανη να τον κατανοήσει. Μισός αιώνας σχεδόν χωρίζει τον αυτόχειρα της Αρλ από τον αναχωρητή της Πρέβεζας μ' ενδιαμέσο σταθμό τον ιδανικό έφιππο του Σκαρμαγκά, τον Αλκιβιάδη Γιαννόπουλο. Έκτοτε εκατοντάδες ονόματα έζησαν στον τόπο μας τη ζωή τους πιστεύοντας ή ελπίζοντας ότι η «αναίσθητη» κοινωνία ή η «κακόβουλη» κριτική τους αδικεί, αλλά τελικά η βάσανος του χρόνου θα τους δικαιώσει εξάπαντος. Πρό-

κειται για μια συλλογιστική και μια προσδοκία η οποία σπάνια επαληθεύεται και εν πάση περιπτώσει δεν είναι αυτή που συγκροτεί την ιστορία όπως την αντιλαμβανόμαστε. Χωρίς πάλι αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν εξαιρέσεις εκκωφαντικές που ανατρέπουν τον όποιον κανόνα.

Τι όμως είναι «ταλέντο» και γιατί το τοποθετώ μέσα σε εισαγωγικά; Νομίζω ότι μπορώ να το αναγνωρίσω ως λαμπερό συνδυασμό προσωπικότητας και έργου, μου είναι όμως σαφώς δύσκολο να το ορίσω χωρίς να περιπέσω σε αοριστολογίες ή βερμπαλισμούς! Θα μπορούσαμε βέβαια ν' αρχίσουμε αρνητικά διαπιστώνοντας τι ΔΕΝ είναι ταλέντο. Και πάλι όμως τ' αδιέξοδα θα μας απέτρεπαν από ένα σαφές συμπέρασμα. *Mutatis mutandis*, το ταλέντο σχετίζεται με την ευαισθησία στην πιο οξεία της εκδοχή, με την εσωτερική καλλιέργεια και με την ανθρωπιστική συνεύρεση προσφοράς. Δεν εξαντλείται απλά στην δεξιότητα ή την ευστροφία, έχει μάλλον βιολογικές παρά μεταφυσικές συνιστώσες, ενώ σημαίνει κυρίως μια στάση ζωής που αναφέρεται στη διαρκή αυτοανάλυση και άσκηση των μέσων, στην ακόρεστη υπαρκτική αγωνία και στην διαρκή επιθυμία της έκφρασης ως προσφοράς! Το ναρκισσιστικό εγώ, όσο κι αν πρωταγωνιστεί, άλλο τόσο κι αναστέλλεται ώστε να καταδειχτεί πάνω απ' όλα η σχέση του υποκειμένου με το σύνολο ευρύτερα, με το είναι και τον χρόνο ευρύτερα.

Στον τόπο μας συχνά οι σχολές Καλών Τεχνών, η μυθοπλαστική αφέλεια των ΜΜΕ ή κάποιες προκαταλήψεις και εμμονές της κοινωνίας γενικότερα καλλιεργούν ως μη έδει την προσδοκία ενός καλλιτέχνη-μεσσία κι ενός Βαν Γκογκ που θα μιλάει ελληνικά και που θα κατακτήσει τον κόσμο (μαθαίνοντας παράλληλα αγγλικά). Έτσι όμως ο καλλιτέχνης και η προσφορά του υποβαθμίζονται σ' ένα παιχνίδι *star system* και σ' ένα status αποκλειστικά χρηματιστηριακό, ενώ η τέχνη η ίδια πραγματοποιείται αφορητά μέσα απ' την πιο αγοραία λογική. Ο Beuys, συνεχίζοντας τον Nietzsche, αναγνωρίζει τον καλλιτέχνη στον καθένα μας υπονοώντας την διαδραστική και σύνολη λειτουργία της καλλιτεχνικής πράξης.

Ο Νικρίτιν πάλι έλεγε ότι η δεξιοτεχνία από μόνη της καταντά αντιδραστική και αντιεπαναστατική, ενώ η καλλιτεχνική παιδεία συνιστά ένα συλλογικό δημοκρατικό αγαθό. Από εκεί και πέρα ο καθένας δικαιούται ν' αφιερωθεί στις εμμονές και στις αγάπες του χωρίς όμως να ταυτίζει καλά και σώνει την δημιουργία με την σταδιοδρομία, και το «ταλέντο» με την αστική προκατάληψη της «διασημότητας».

Σήμερα περιμένω απ' τον νέο δημιουργό παιδεία, ενημέρωση και εμπλοκή στο κοινωνικοπολιτικό γύγνεσθαι, όχι για να εκμεταλλευθεί τις ευκαιρίες της αγοράς αλλά γιατί μπορεί ο κόσμος να γίνει κι αλλιώς!

ΠΟΥ ΑΠΕΥΘΥΝΟΜΑΣΤΕ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ

Γνωρίζω πως δεν ζούμε σε μια κοινωνία αγγέλων και ότι οι διαγκωνισμοί ή οι φιλοδοξίες ήσαν ανέκαθεν στην ημερησία διάταξη των καλλιτεχνικών κοινοτήτων. Αυτό που παρατηρείται στις μέρες μας όμως είναι καινοφανές: απ' τη μια εξέλιπταν οι ομάδες και ένα στοιχειώδες πνεύμα κοινοτισμού, κι απ' την άλλη η παγκοσμιοποιημένη καλλιτεχνική αγορά και η σαφής περιθωριοποίηση όποιων δυνάμεων δεν ανήκουν στα κυρίαρχα καλλιτεχνικά κέντρα δημιουργούν το καινούργιο «πλαίσιο εργασίας». Φοβάμαι πως σήμερα η πλειονότητα των νέων καλλιτεχνών ζει βαυκαλιζόμενη με τον μύθο του υποψήφιου προς αναγνώριση «ταλέντου» και της συνακόλουθης διεθνούς του «καριέρας». Φαντάζομαι πως όλοι αντιλαμβάνεστε ότι δεν έχω τίποτε με τη διεθνή καριέρα· απεναντίας. Είναι όμως τεράστιο λάθος να ξεκινάμε από εκεί υποβαθμίζοντας και ελαχιστοποιώντας όλα τ' άλλα. Δηλαδή την εγκαθίδρυση της σύγχρονης τέχνης στο εσωτερικό και την διάδοσή της σε μια κοινωνία που ουσιαστικά την αγνοεί. Τα εικαστικά γεγονότα, το γνωρίζουμε, αφορούν χιλίους ανθρώπους σε σταθερή βάση και μερικές χιλιάδες περισσότερους σε περιοδική και ανάλογα με την μηνιακή προβολή ή την σκανδαλοθηρική εκμετάλλευση κάποιων γεγονότων (περίπτωση Outlook). Από εκεί και πέρα τα εικαστικά είναι υπόθεση μερικών «αφιερωμένων» ταλμπάν και των φίλων ή συγγενών τους, όπως θα 'λεγε κι ο

Τάκης Ζερδεβάς, Curriculum Vitae, 2005.

Μουτσόπουλος. Να λοιπόν το πρώτο μεγάλο έλλειμμα. Τα υπόλοιπα αφορούν στην έλλειψη πρωτότυπης σκέψης και υγιούς αντιπαράθεσης, καθώς όλα εγκλωβίζονται σε politically correct συμπεριφορές και στην επιθυμία των περισσότερων εμπλεκομένων να μην σπάσουν τα θεσμικά αυγά (περίπτωση Biennale). Έτσι ο μύθος του «μοναχικού», «ιδιοφυούς» καλλιτέχνη καλά κρατεί. Τι κι αν δεν πέρασε ποτέ ο Βαν Γκογκ από εδώ; Το σύστημα τον «εγκατέστησε» ερήμην του. Τι θέλω να πω: το διεθνές σύστημα τέχνης είναι τόσο άταρκες από πλευράς νέων ονομάτων και τόσο αυτορρυθμιζόμενο από τις ίδιες του τις ανάγκες προσφοράς και ζήτησης ώστε να μην νοιάζεται καθόλου για να ψαρέψει άγνωστους Βαν Γκογκ

απ' την περιφέρεια. Αφήστε που Βαν Γκογκ δεν υπάρχουν γιατί το σύστημα, δηλαδή εμείς οι ίδιοι και η κοινωνική μας συμπεριφορά, δεν τους έχει πια ανάγκη. Το αίτημα ενός νέου Ρομαντισμού θα ξεκινήσει από κάτω, δηλαδή από τη βούληση των πολλών ν' αλλάξουν τη ζωή τους κι όχι από τον άνωθεν «χαρισματικό» που θα τους δώσει έτοιμες συνταγές ευτυχίας. Επ' αυτού το βιβλίο του Γιώργου Καραμπελιά *Η θεμελιώδης παρέκκλιση. Ρομαντισμός και Διαφωτισμός στον 21ο αιώνα* (Εναλλακτικές Εκδόσεις 2005) είναι άκρως βοηθητικό, καθώς υποστηρίζει πως η μόνη διέξοδος η οποία μπορεί να διασώσει την απελευθερωτική παράδοση είναι η δημιουργική υπέρβασή της: «Μια υπέρβαση προς την κατεύθυνση ενός προ-

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Θεσμοί, Ιδεολογία
και Πολιτική
στο Μεσοπόλεμο

Κείμενα:
• Η. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ
• Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΔΗΣ
• Τ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
• ΛΥ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
• Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ
• Θ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
• Η. ΗΛΙΟΥ
• Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΑ
• Γ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ
• Γ. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ
• Γ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ
• Δ. ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ
• Ν. ΠΑΝΤΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ
• Χ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ
• Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ
• ΔΔ. ΡΑΪΟΣ
• ΧΡ. ΡΟΖΑΚΗΣ
• Α. ΣΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
• ΑΛ. ΣΒΩΛΟΣ
• ΑΝ. ΤΑΧΟΣ

Ένας συλλογικός τόμος που αναδεικνύει τη μοναδική προσωπικότητα του Αλέξανδρου Παπαναστασίου. Ο πολιτικός που σφράγισε με την προοδευτική παρουσία και δράση του την εποχή της διαμόρφωσης του νέου ελληνικού κράτους.

Γράφουν: Ν. Αλιβιζάτος, Γ. Αναστασιάδης, Τούλα Αποστολοπούλου, Ευ. Βενιζέλος, Θ. Βερέμης, Θ. Διαμαντόπουλος, Η. Ηλιού, Δ. Κοντογιώργα, Γ. Κοντογιώργης, Γ. Κουκιάδης, Γ. Μαυρογορδάτος, Δ. Νικόπουλος, Ν. Παντατζόπουλος, Χ. Παπαστάθης, Π. Πετριδης, Αλ. Ρήγος, Χρ. Ροζάκης, Κ. Σβολόπουλος, Αλ. Σβώλος, Αν. Τάχος.

Μάνου Στεφανίδη: Ο Πολιτισμός στην εποχή της μελαγχολίας

τάγματος ριζικού αλλά μη μεσσιανικού... που θεωρεί σημαντικότερο το ίδιο το ταξίδι παρά το ανύπαρκτο *τέλος-τελείωση*. Τι θέλω να πω μ' όλα αυτά; Ψυχραιμία και ενδοσκόπηση, μήπως και ξεπεραστούν κάποιες ανασταλτικές ιδεοληψίες και καταστούν τα πράγματα λιγότερο κανιβαλικά και περισσότερο δημιουργικά. Κι αν μαίνεται ο «Εμφύλιος» ή ο «Γ' Παγκόσμιος», ας είναι τουλάχιστον για πράγματα ουσιαστικά.

GREENGLISH!

Συμβαίνουν πράγματα στην Ελλάδα. Είδα στο BIOS την «ομάδα του ενός» με τους εξής τρεις καλλιτέχνες: **Βασίλη Καρούκ, Διαμαντή Σωτηρόπουλο και Στέλιο Φαϊτάκη**. Τον τελευταίο τον ήξερα ως καλλιτέχνη του δρόμου και εκείνον που έφτιαξε την μνημειώδη γκραφίτι τοιχογραφία στο εργοστάσιο ΕΛΑΙΣ της Πειραιώς. Δουλειά έξω από τα στεγανά και το star system που, ευτυχώς, ενδιαφέρει ένα ψαγμένο κοινό και τους νεαρούς ομοϊδεάτες της «ομάδας». Στο «Μήλο» είδα τον μαθητή της Ρένας Παπασπύρου **Νίκο Παπαδόπουλο** με το Sweet Home, δηλαδή μια σειρά έργων κατασκευαστικής τελειότητας και συνθετικής επάρκειας στα οποία η εξωτερική «βία» και η εσωτερική, η οικόδοτη «ασφάλεια» κλειδώνονται αδιαφόρετα. Που θα πει ότι η βία είναι μέσα στην κρεβατοκάμαρά μας και η όποια μας ασφάλεια χάνεται ή κερδίζεται στον τόσο εκτεθειμένο δημόσιο χώρο. Ο **Ζερδεβάς** στις «Νέες Μορφές» παρουσίασε το υποδειγματικό video Deep Thinking, του οποίου η ελεγειακή, αλά Bill Viola ατμόσφαιρα υπονομεύεται από το overdesigned της κατασκευής, ενώ ο αυτοσαρκασμός του επιτυγχάνει απόλυτα σ' όλες τις εκδοχές του curriculum vitae του (ιδιαίτερα στα διεθνή βραβεία χορού που έχει αποσπάσει και στο άγαλμα μιας Νίκης με την επιγραφή *AIEN APISTEYEIN* και μια μυγασκοτώστρα). Στο Gazon Rouge είδα τον **Πολύωρο Καρουφίλη** να ελέγχει εντυπωσιακά την διεθνή του πληροφόρηση κινούμενος εντός-εκτός και ισορροπώντας σχεδιαστικά στο καταγγελτικό καρτούν και την κλασικότροπη, στο βάθος, φόρμα. Μετά τον Catelan στο Monument to Now και τον Fabre στο ΑΔ, ο Poka Yio (το ψευδώνυμο του καλλιτέχνη) κρεμάει

στα κάγκελα το δικό του, άψογα κομμένο, κεφάλι προς γνώση και συμμόρφωση. Ο σχετλιαστικός του Farthenon, αναφορά στον σύγχρονο «παρθενώνα» κάποιων στρατιωτικών τουαλετών, ευρηματικός και εικονοπλαστικά και γλωσσολογικά, ενώ το video με τους ρωμαϊκούς θυρεούς που παρελαύνουν χουλιγκανικά παραπέμποντας στον Χίτλερ, έξοχο. Όλα του τα έργα διαβάζονται μέσα από αναφορές που φτάνουν ως τους δημιουργούς του '70 (π.χ. τον de Andrea, τον Baldessari ή τον Burgin) ή τους ΥΒΑ, αλλά συγχρόνως κομίζουν τη δική του, ερευνητικά κατοχυρωμένη ματιά. Μου άρεσε επίσης στον «Γιαγιάννο» η **Αντωνία Παπατζανάκη** με το «Φως στο Τετράγωνο», τις γλυπτικές κατασκευές της δηλαδή, στις οποίες η φωτιστική πηγή συναρθρώνεται μ' ένα λιτό, αρχιτεκτονικό στοιχείο που παραπέμπει στο Bauhaus και τον Moholy Nagy και μετά σε όλα τ' άλλα. Στην Ελλάδα ο Νάκης Τασσιόγλου έχει πειραματισθεί ανάλογα, ενώ ο Δημήτρης Ντοκατζής πρωτοδιατύπωσε αυτή την έννοια του γλυπτού-μεταλλικού αρκοσόλιου. Η γλύπτρια επιτυγχάνει ρυθμικές, σειραϊκές μορφές που εκφράζουν και πνευματικότητα και αίσθηση του μνημειώδους. Εντυπωσιακά αναλυτικό είναι το κείμενο του Κωνσταντίνου Πρώιμου που συνοδεύει την έκθεση και που τόσο βιβλιογραφικά όσο και ερμηνευτικά αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση. Έστω κι αν επιμένει στον μινιμαλισμό της δημιουργού παρότι ο εννοιολογικός χαρακτήρας των έργων, κατά τη γνώμη μου, υπερτερεί.

Τελευταία παρατήρηση: Οι πλείστες όσες εκθέσεις που επισκέπτομαι είναι τιτλοφορημένες αγγλικά ή αγγλικά κείμενα ενσωματώνονται στα έργα. Αυτό δηλώνει πως εκ προοιμίου οι πάντες ενδιαφέρονται για το εντόπιο κοινό και περιμένουν τον ξένο κυνηγό ταλέντων να τους ανοίξει την πόρτα του παράδεισου. Κι αυτός ο *fucking* Dan Cameron δεν λέει να εμφανιστεί! Αντιλαμβάνεστε τώρα το ιδεολογικό σφάλμα όλης αυτής της στρατηγικής και την λάθος στόχευση ενός ολόκληρου δυναμικού; Ο Λάγιος το λέει αλλιώς: *Σ' έχω πληρώσει μ' ουρανό και περισσέψαν τάλαντα.*

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Επειδή δεν συνηθίζεται, αισθάνομαι την ανάγκη να ζητήσω συγγνώμη που θα χρησιμοποιήσω ετούτη τη φορά πρώτο πρόσωπο στη γραφή μου προκειμένου να μιλήσω για την ταινία *Million Dollar Baby*, που σκηνοθετεί, πρωταγωνιστεί και υπογράφει τη μουσική της ο Κλιντ Ήστγουντ. Ναι, ο Κλιντ Ήστγουντ, ο πρωταγωνιστής των γουέστερν-σπαγκέτι του Σέρτζιο Λεόνε αλλά και σκηνοθέτης των αριστουργημάτων *Ασυγχώρητοι* (1992) και *Θολό ποτάμι* (2003).

Σπουδαία στιγμή της Έβδομης Τέχνης

Κλιντ Ήστγουντ, Χίλαρι Σουανκ, Μόργκαν Φρήμαν (και οι τρεις είναι υπέροχοι).

Πάρα πολύ καιρό είχε η συνάντησή μου με ένα έργο τέχνης (όχι μόνο κινηματογραφικό) να με «ταρακουνήσει» τόσο πολύ συγκινησιακά με αφορμή την ανθρώπινη φύση, την ανθρώπινη περιπέτεια στις απλές, καθημερινές εκδοχές της, όσο μου το πρόσφερε ετούτη η ταινία του Ήστγουντ. Και η πλούσια συγκίνηση δεν είχε προέλευση διανοητική πηγή. Ούτε μεταφυσικοί προβληματισμοί, ούτε αφορμή τα δυσεπύλυτα κοινωνικοπολιτικά προβλήματα του καιρού μας. Αλλά ούτε τα ακραία –εντυπωσιακά– επιτεύγματα (συνεργούσης και της ψηφιακής τεχνολογίας) του κινέζικου ή του κορεάτικου κινηματογράφου. Έζησα απλά και άμεσα τη μεγάλη αφηγηματική δύναμη που διαθέτει ο κινηματογράφος όταν γίνεται ανθρωποκεντρικός. Και για μια ακόμα φορά «παράδωθκα» στη μεγάλη αποτελεσματική δύναμη, την αποκλειστική, δικαιολογημένη, δύναμη (στις σπάνιες περιπτώσεις του)

του αμερικάνικου κινηματογράφου. Είναι ασυναγώνιστος στις αφηγηματικές του εκδοχές. Ξεχνάς όλη τη βιομηχανική σαβούρα που παράγει στο όνομα μιας δήθεν ψυχαγωγίας, για χάρη των σπουδαίων «δωρών» που προσφέρει. Όποτε...

Αυτή η μεγάλη πληθυσμιακά, εθνογραφικά, γεωγραφικά και πολιτισμικά, αντιφατική χώρα, είναι αναμενόμενο να μπορεί με μεγάλη δημιουργική «ανάσα», επικής δύναμης, να αποδίδει ιστορίες από την πιο απλή καθημερινότητα μέχρι τα μεγάλα κοινωνικά frescos, με στερεότητα, αμεσότητα και με πιξίδα προς την εντιμότητα και την αίσθηση της καθαρότητας, ιδιότητες που κάνουν την τέχνη δώρο. Στο *Million Dollar Baby* είχα τη βεβαιότητα ότι, βλέποντας, «διάβαζα» ένα μεγάλο μυθιστόρημα της σπουδαίας αμερικανικής παράδοσης στην πεζογραφία. Εικόνα και σπαρταριστοί, καίριοι διάλογοι με καθήλωναν σε κάθε λεπτό της ταινίας. Έτσι αποφασιστικά καλά.

Ο ηλικιωμένος πλέον Φράνκι (Κλιντ Ήστγουντ), παλιός και επιτυχημένος προπονητής και μάντζερ πυγμάχων, διατηρεί στο Λος Άντζελες ένα γυμναστήριο πυγμαχίας. Βοηθός του ο άλλοτε σπουδαίος πυγμάχος Έντι Σκραπ (Μόργκαν Φρήμαν). Παρά την ερμητική του εσωστρέφεια, ο Φράνκι είναι άτομο με πολλές, καλά κρυμμένες ευαισθησίες. Πληγή παραμένει η χαλασμένη σχέση με την μοναχοκόρη του Καίητ. Μαγκκούφ-δες και οι δυο άντρες. Ο Φράνκι επί 23 χρόνια καθημερινά παρών στην εκκλησιαστική λειτουργία και ο Έντι στον ιππόδρομο. Μια καθημερινότητα δίχως παρεκκλίσεις. Μέχρι τη στιγμή που στο γυμναστήριο εμφανίζεται η 30χρονη Μάγκι Φιτζέραλντ (Χίλαρι Σουανκ). Σερβιτόρα σε φαστφουντάδικο, ξεκομμένη από την οικογένειά της, ζητάει αποφασιστικά και επίμονα από τον Φράνκι να αναλάβει την προπόνησή της. Πιστεύει απόλυτα ότι μπορεί να γίνει μεγάλη πυγμάχος. Η άρνηση του Φράνκι να δεχτεί (ότι δεν προπονεί γυναίκες αλλά και ότι είναι μεγάλη σε ηλικία) κάποια στιγμή κάμπτεται. Σε ενάμιση μόλις χρόνο, αντί για τέσσερα που απαιτούνται, δίνει τον πρώτο της νικηφόρο αγώνα και συνεχίζει έτσι αλλεπάλληλες νίκες με νοκ άουτ από τον πρώτο κιόλας γύρο. Σ' αυτό το διάστημα ανάμεσα στον 70χρονο Φράνκι και την Μάγκι αναπτύσσεται μια βαθιά σχέση αγάπης (όχι ερωτικής) και εμπιστοσύνης, υποκατάστατο όλων των αισθημάτων που οι άλλες πληγές τους τα στερήσαν. Μέχρι την άσχημη ώρα...

Η τέλεια σεναριακή ανάπτυξη, οι τέλει αφηγηματικοί ρυθμοί, το τέλει μοντάζ που με ωθούσε με την πάροδο του χρόνου σε ασφυκτική αναμονή, οι τέλει διάλογοι με πυκνές θυμοσοφικές ατάκες, με γλυκόπικρο χιούμορ και τέλος με τους τέλει χαρακτήρες, αυθεντικά δραματικούς στην υποκριτική λιτότητά τους, με βεβαίωσαν ότι γινόμουν μάρτυρας όχι μόνο της καλύτερης φετινής ταινίας αλλά και της καλύτερης (μέχρις ώρας, πού ξέρει κανείς) ταινίας του 75χρονου Ήστγουντ. Είναι σχεδόν απίστευτο, αλλά αυτή η ταινία με τον συχνά σκληρό αυταρχισμό της, με τους looser χαρακτήρες, σ' ένα περιβάλλον περιθωρίου, με στεγνή δραματικότητα, όλα τα πρόσφορα, δηλαδή, στοιχεία κατάθλιψης, τελικά γίνεται μήτρα ανθηφορίας πλούσιων ανθρώπινων αισθημάτων, επίγνωσης και κατανόησης της ανθρωπίνης μοίρας. Οι άνθρωποι μπορούν να είναι υπέροχοι ακόμα και στην ολική τους αποτυχία. Ήστγουντ, Σουανκ, Φρήμαν και οι τρεις δεν πρόκειται εύκολα να ξεχαστούν.

Με τη *Σκόνη που πέφτει*, έβδομη μεγάλου μήκους ταινία μυθοπλασίας, ο Τάσος Ψαρράς πραγματοποιεί μια σημαντική (και σωστή) επιστροφή στους οικείους αφηγηματικούς του χώρους που είναι ο κοινωνικοπολιτικός κινηματογράφος. Και αυτό 20 χρόνια μετά το εμβληματικό *Καραβάν Σαράι* (τελευταία του ταινία μυθοπλασίας ιστορικοπολιτικού περιεχομένου) και 35 χρόνια μετά την πρώτη του μικρού μήκους ταινία *Παρουσία*. Σε εποχές που ο ελληνικός κινηματογράφος χειμάζεται από πλήθος αιτίες με χειρότερη από αυτές την ακηδία κινηματογραφικής πολιτικής, αυτός ο εορτασμός των πλούσιων και δημιουργικών 35 χρόνων, που ταυτόχρονα συνοδεύονται από μια καινούργια ταινία, έχει την ειλικρινή μας εκτίμηση.

Επέτειοι και αναζητήσεις

Ο Σοφοκλής Πέππας (αναζητάει την αληθινή ιστορία) και ο Γιώργος Αρμένης (ο αντάρτης, υλικό της αναζήτησης).

Μόνο θαυμασμό γεννάει ο απολογισμός, ακόμα και ο πιο συνοπτικός, λαμβανομένων υπόψη των πραγματικών συνθηκών μέσα στις οποίες ο Τάσος Ψαρράς έχει δημιουργήσει το μέχρι σήμερα έργο του: 5 μικρού μήκους ταινίες, 7 μεγάλου μήκους, πάνω από 150 45λεπτα δραματοποιημένα επεισόδια τηλεοπτικών σειρών, 6 μεγάλου μήκους κινηματογραφικά ντοκιμαντέρ και περίπου 300 τηλεοπτικά ντοκιμαντέρ πάνω σε κοινωνικά και πολιτιστικά θέματα. «Δεν ξέρω (έχει πει ο ίδιος ο Ψαρράς) αν ο σκηνοθέτης είναι ένας διανοούμενος που εργάζεται ή ένας εργαζόμενος που διανοείται». Αυτό που είναι βέβαιο είναι ότι ο Ψαρράς και εργάζεται και διανοείται. Αποτελεσματικά. Η *σκόνη που πέφτει*, ένα σύγχρονο, ανοιχτό πολιτικό θρίλερ, αναφέρεται στους προσωπικούς και τους κοινωνι-

κούς, αναπόφευκτους τρόπους με τους οποίους η λήθη κατακαθίζει τόσο πάνω στην προσωπική όσο και στη συλλογική ιστορία και τα γεγονότα που την διαστρωματώνουν. Περιγράφει, χάρη στην ευρηματική σεναριακή ιδέα, τις διαλεκτικές εκτροπές και τις αλλοιώσεις που υφίστανται οι ιδέες, οι μαρτυρίες, η προσωπική αξιοπιστία –ηβλημένη ή αθέλητη–, το ιστορικό ήθος. Τελικά, αυτές οι αναπόφευκτες παραμορφώσεις (η σκόνη του χρόνου) γίνονται η αφορμή –ανάμεσα σε αδιέξοδα και φάρσες– ανθρωπίνης συναισθηματικής και ψυχολογικής απογοήτευσης. Και η ίδια η ιστορία, αδύναμη να βρει όλα τα κομμάτια του παζλ.

Επιτυχημένος δημοσιογράφος ο ήδη πενήντάχρονος Χρόνης (Περικλής Πέππας) αιφνιδιάζεται όταν σε τηλεοπτική εκπομπή ιστορικού αρχείου αναγνωρίζει την εικόνα του νεκρού, πριν 60 χρόνια,

πατέρα του, μαχόμενου στις τάξεις του «Δημοκρατικού Στρατού» (ΕΛΑΣ) στη διάρκεια του αδελφοκτόνου Εμφύλιου! Ο αιφνιδιασμός οφείλεται στο ότι ο έφεδρος αξιωματικός πατέρας του επίσημα θεωρείται νεκρός του «Εθνικού Στρατού», γι' αυτό άλλωστε και η χήρα μητέρα του Χρόνη παίρνει τη σχετική σύνταξη. Η απόφασή του να αναζητήσει τον νεκρό ή ζωντανό πατέρα του και την αλήθεια: από ετούτη ή την άλλη πλευρά ήταν ο πατέρας του; Αυτομόλησε στους αντάρτες ο θεωρούμενος εθνικόφρων; Θα συναντήσει την κατηγορηματική άρνηση των δικών του.

Το οδοιπορικό της αναζήτησης, που καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της ταινίας, είναι και αυτό που δίνει το ιδιαίτερο ενδιαφέρον σ' αυτή και δικαιολογεί απόλυτα το λόγο της δημιουργίας της. Έργο πειρασμός για τον (σεναριογράφο και σκηνοθέτη) Τάσο Ψαρρά, αλλά και ευθύνης, αφού ήταν αυτός που θα καθοδηγούσε την αφήγηση με τρόπο αξιόπιστο και κινηματογραφικά επαρκή. Η ιδέα αυτής της αναζήτησης είναι ένας συναρπαστικός «πειρασμός». Είναι η «διαχείριση» και η αφηγηματική της αποτύπωση, με τις ελευθερίες που δίνει η μυθοπλασία, «καυτών» (εδώ η λέξη κυριολεκτείται) ιστορικών γεγονότων της σύγχρονης ιστορίας του τόπου μας, που μάτωσαν και δίχασαν το λαό μας, ενώ, σίγουρα, κατάλοιπα σιγοκαίουν κάτω από τη στάχτη του χρόνου. Το περιέχει, εξάλλου, η ταινία του όπως περιέχει και τις διαψεύσεις ή και τις απωθήσεις από τη σημερινή νέα γενιά. Η ταινία, αναζητώντας ήρωες, γεγονότα και αμφισβησίες, αλωνίζει κυριολεκτικά Ήπειρο και Μακεδονία, για να επεκταθεί στη Βουλγαρία και την Τσεχία. Από τους σημαντικότερους Έλληνες ντοκιμενταρίστες ο Τάσος Ψαρράς, γνώστης των χώρων και της τρέχουσας πραγματικότητας μορφοποίησε το υλικό της ταινίας του περισσότερο με τους τρόπους της τεκμηρίωσης παρά της μυθοποίησης. Γλυκόπικρη η έξοδος αλλά έντιμη.

Σε μια εποχή που το κοινωνικό μας βλέμμα τηλεοπτικοπαθητικοποιείται από τις ριάλιτι εμμονές, το θάρρος, το κουράγιο του Ψαρρά να μας επανασυνδέσει με τον ομφάλιο λώρο του πρόσφατου παρελθόντος μας, τον τιμά και τον ευχαριστούμε γι' αυτό. Άλλωστε η ταινία του είναι καλλιτεχνικά ολόφρεσκη, γρήγορη, με άσπογη καθοδήγηση των ηθοποιών της. Έξοχοι οι Γιώργος Αρμένης και Σοφοκλής Πέππας, στυλοβάτες. Μια γλυκόπικρη ελεγεία για τον χρόνο και τους ονειροβάτες του.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Η πεμπτουσία του νοήματος

Με κάποια απορία διάβασα πρόσφατα σε κυριακάτικη εφημερίδα, την κατακλείδα μιας παρουσίασης της ελληνικής μετάφρασης του έργου: George Steiner, *Μετά τη Βαβέλ*, Μτφ. Γρ. Κονδύλης, Επιμ. Α. Μπερλής, Εκδ. Scripta).

Ας σημειώσω αμέσως πως δεν έχω δει αυτήν την ελληνική μετάφραση και έτσι όσα γράφω σε αυτό εδώ το σημείωμα δεν αναφέρονται σε αυτήν. Αντικείμενο του σημειώματος είναι μόνο αυτή η αντίληψη για την μετάφραση όπως διατυπώνεται σε αυτήν την κατακλείδα:

Οι συντελεστές της ελληνικής έκδοσης δούλεψαν σκληρά, παραδίδοντας στο ελληνικό κοινό μια ερμηνεία και μια αναδιατύπωση του πρωτοτύπου που διατηρεί την «πεμπτουσία του νοήματος». Ως εκ τούτου, και δεδομένης της ατέλειας που χαρακτηρίζει κάθε μετάφραση, τα τυχόν λάθη αποτελούν αντικείμενο μόνο για την ιδιαίτερη εκείνη κριτική της μετάφρασης που αρέσκεται στη λαθοθηρία – και ουδεμία σχέση έχει με την περί μετάφρασης αντίληψη του μεγάλου αυτού κλασικού, που είναι πλέον ο Στάινερ. Ο οποίος, όπως όλοι οι κλασικοί κατά τον Καλβίνο, μας βοηθάει με το έργο του «να καταλάβουμε ποιοι είμαστε και πού έχουμε φτάσει».

Και σκεφτόμουν πως πρέπει να είναι ενδιαφέρουσα αυτή η «περί μετάφρασης αντίληψη» που αφήνει επιτέλους να βράξει στη χολή της την «διαίτητη εκείνη κριτική της μετάφρασης που αρέσκεται στη λαθοθηρία». Πράγματι τι σημασία έχουν τα λάθη μιας μετάφρασης όταν μέσα από «μια ερμηνεία και μια αναδιατύπωση του πρωτοτύπου» διατηρείται η «πεμπτουσία του νοήματος»; Είναι κρίμα που η ίδια αντίληψη δεν μπορεί να ισχύσει και για άλλα σκληρής εργασίας επαγγέλματα, αφού αν ο μανάβης μου δώσει μια σακκούλα πεμπτουσίας μήλων και βρω ένα χαλασμένο, δύσκολα θα με πείσει να ξανα-

μπώ στο μανάβικό του μόνο με το επιχείρημα πως είναι κλασικός μανάβης και με το έργο του μας βοηθάει, τους κοιλοπονούντες πελάτες του, «να καταλάβουμε ποιοι είμαστε και πού έχουμε φτάσει». Φαίνεται όμως πως το επιχείρημα μπορεί να είναι αποτελεσματικό για τους πελάτες των μεταφράσεων – ίσως επειδή το λέει ο Καλβίνο, ίσως επειδή τα σκουληκάκια των μεταφράσεων είναι νοστιμότερα από των μήλων.

Θα σημειώσω μερικά νοστιμότατα σκουληκάκια μιας μετάφρασης (Bernard-Henry Lévy, *Ο αιώνας του Σαρτρ*, Φιλοσοφική έρευνα, Εκδόσεις Scripta, Αθήνα 2004) που έτυχε να δω σχετικά τελευταία και θα προσπαθήσω να εφαρμόσω αυτή την αντίληψη περί μεταφράσεως, πέρα και παρά αυτά τα σκουληκάκια, για να δούμε αν μπορεί πράγματι να διαφυλαχτεί για τον αναγνώστη η «πεμπτουσία του νοήματος».

Όταν γλωσσικά δάνεια αφομοιωμένα και δουλεμένα από αιώνες μεταφέρονται χωρίς όλη αυτή την επεξεργασία στην υποτιθέμενη γλώσσα προέλευσης, έχουμε αποδόσεις όπως «γλαυκές αναλύσεις» (24) για το γαλλικό «*analyses glauques*» (24), το οποίο στη γαλλική σημαίνει «θολές, βρόμιμες, βρομερές, κακόβουλες αναλύσεις»· αλλά το ελληνικό «γλαυκές αναλύσεις», πέρα από την διακήρυξη πως πρόκειται για μια ερμηνεία και μια αναδιατύπωση του πρωτοτύπου που διατηρεί την «πεμπτουσία του νοήματος», δεν βλέπω τι μπορεί να εννοεί.

Η ανατομία του ανθρώπου υπόκειται και αυτή στην ερμηνεία και αναδιατύπωση που διατηρεί την «πεμπτουσία του νοήματος», όταν οι ελληνόφωνοι αντίπαλοι του Σαρτρ δεν διστάζουν να του καταλογίσουν ακόμα και «τους λευκούς και τριχωτούς αστραγάλους» του (45), εκεί που οι γαλλόφωνοι συκοφάντες του περιορίζονται στις γάμπες του, πάντα άσπρες και τριχωτές [*les mollets*

blancs et poilus, (45)].

Η ερμηνεία και αναδιατύπωση του πρωτοτύπου που διατηρεί την «πεμπτουσία του νοήματος», διατηρεί το νόημα τόσο καλά, ώστε πραγματικά βγάζει από τη μύγα ξύγγι. Από τον καιρό που έπιπτε ράβδος έχει μείνει στη γαλλική γλώσσα μια έκφραση που λέει, έστω μεταφορικά πιά, πώς κάποτε αυτός που τις έτρωγε, προσκόμιζε ο ίδιος το ματσούκι, με το οποίο τον ξυλοφορτώνανε. Χωρίς ερμηνεία και αναδιατύπωση η έκφραση μπορεί βέβαια να αποδοθεί ελληνικά «*να τον χτυπήσουμε στα μούτρα με τις ίδιες του τις βέργες*» (46) (ένα λεξικό δίνει μια ερμηνεία που συμπληρώνει το νόημα «*παρέχω όπλα εναντίον εμαυτού*»). Η πεμπτουσία του νοήματος είναι λοιπόν εδώ «*να τον πολεμήσουμε με τα ίδια του τα όπλα*», «*να του σπάσουμε τα μούτρα με τα ίδια του τα όπλα*» (ας συμπληρώσω πως αυτά λέγονται μεταφορικά, έστω και αν η γλώσσα τσακίζει κόκκαλα). Αφού όμως έχουμε την θεωρία πως τα «*τυχόν λάθη αποτελούν αντικείμενο μόνο για την ιδιαίτερη εκείνη κριτική της μετάφρασης που αρέσκεται στη λαθοθηρία – και ουδεμία σχέση έχει με την περί μετάφρασης αντίληψη του μεγάλου αυτού κλασικού, που είναι πλέον ο Στάινερ*» και για να μην τον στενοχωρήσουμε τον μεγάλο κλασικό, ας γίνουμε σταϊνεरिकότεροι του Στάινερ και ας προσθέσουμε ένα λάθος εκεί που δεν υπάρχει. Και κοτσάrouμε μια υποσελίδια σημείωση iii για να διευκρινίσουμε πως στο γαλλικό *le battre au visage de ses propres verges*, το οποίο σωστά αποδώσαμε «*να τον χτυπήσουμε στα μούτρα με τις ίδιες του τις βέργες*», υπάρχει «*Λογοπαίγνιο που δύσκολα μπορεί να αποδοθεί: verge=πέος*». Ο Στάινερ ίσως να χτυπάει το κεφάλι του και με βέργα και στον τοίχο αν ποτέ διαβάσει πού μπορεί να οδηγήσουν αυτά που κάποτε λέγεται πως είναι η αντίληψή του για την μετάφραση.

Όταν συγχέονται τα γαλλικά *indigène*=ντόπια και *indigente*=πενόμενη, πάμφτωχη, στην απόδοση της φράσης *une critique indigente et souvent paresseuse* (69), η οποία γίνεται «της ντόπιας και οκνής κριτικής» (58) αντί του πολύ λογικότερου «της (πνευματικά) πάμφτωχης και (συχνά) οκνής κριτικής», οφείλεται στην ερμηνεία και αναδιατύπωση του πρωτοτύπου για να διατηρηθεί η «πεμπτουσία του νοήματος»; Δεν είναι διαφορετική η σύγχυση που βαφτίζει «παιδί θαύμα» (οπότε το γαλλικό θα έγραφε *enfant prodige*) τον «άσωτο υιό», το «άσωτο τέκνο»: «Και ακόμα και οι αντίπαλοί του (...) χαιρετίζουν την επιστροφή του παιδιού θαύματος» (425) [*Et il n'est pas jusqu'aux adversaires (...) qui ne saluent le retour de l'enfant prodigue*, (589)]. [Στη σελίδα 426 υπάρχει θαρρώ και ένα *bourdon*, που το λένε οι Γάλλοι, δηλαδή λείπει ένα χωρίο (γαλλικού κειμένου) «η κρίσιμη ανακάλυψη της ασχήμιας, *cette {chaux vive où l'enfant merveilleux s'est dissous}* (590) και ακόμα, υπορρήτως, ο πειρασμός της αιμομιξίας».]

Η μεταφραστική άδεια φαίνεται να σημαίνει και την αποδοχή νεόκοπης λογικής, όταν ο Σαρτρ, που φιλοδοξεί να είναι «ένας νέου είδους δημόσιος συγγραφέας, στον οποίο όλοι έχουν πρόσβαση» (76), φαίνεται να ονειρεύεται να βρίσκεται «Οχι υπεράνω αλλά στο ίδιο το επίκεντρο της σύγχυσης του πλήθους». Η «πεμπτουσία του νοήματος» της φιλοσοφίας πρέπει να βρίσκεται στο «ίδιο το επίκεντρο της σύγχυσης του πλήθους». Η διάκριση «σύγχυση του πλήθους» και «δίνη του κόσμου» ή «στρόβιλος της ζωής» [*la mêlée du monde* (95)] πρέπει να προκαλεί φιλοσοφική σύγχυση. Το ίδιο και η (σχεδόν) ταυτολογία «δημόσιος συγγραφέας» (στην ίδια σελίδα), απόδοση του «*écrivain public*». Οι συγγραφείς σπανιότατα δεν είναι δημόσια πρόσωπα, οι γραφείς, με εξαίρεση ακριβώς τους δημόσιους, σπανιότατα είναι. «Ένας νέου είδους δημόσιος γραφέας, στον οποίο όλοι έχουν πρόσβαση. Οχι υπεράνω αλλά στο ίδιο το επίκεντρο του στρόβιλου της ζωής» – το γράφει μάλιστα στην ίδια σελίδα (76): «Έχουμε ένα φιλόσοφο

που στέκει εκτός των τειχών του γυάλινου πύργου της φιλοσοφίας, που γράφει μέσα στα μπιστρό, μες στο δρόμο σχεδόν, που τον συναντά κανείς καθημερινά στη διασταύρωση (...)».

Κάποτε φαίνεται πως όχι μόνο είναι αναγκαία μια ερμηνεία και μια αναδιατύπωση του πρωτοτύπου που διατηρεί την «πεμπτουσία του νοήματος» αλλά απαιτείται ξαναγράψιμο, όπως στο χωρίο «οι διαδρομές αυτές όμως είναι τόσο σκοτεινές, οι ιδεολογίες τόσο συγκεχυμένες» (167), στο οποίο οι ιδεολογίες έχουν αντικαταστήσει τις γενεαλογίες του γαλλικού «*tant ce genre de cheminements sont obscurs, ces généalogies mêlées*» (221). Ίσως μάλιστα αυτές οι ιδεολογίες που αντικαθιστούν τις γενεαλογίες να θέλουν να αποκτήσουν δική τους γενεαλογία αφού αναπαράγονται, κατά κάποιο τρόπο, και μετά από μερικές σελίδες γεννιέται στο ελληνικό κείμενο ένας «πατριωτικός αντικομμουνισμός» (288) στη θέση ενός «πατριωτικού κομμουνισμού» – «*Un communisme patriote*», (392) στο γαλλικό. Η διατήρηση της πεμπτουσίας του νοήματος είναι μια πολύ βολική αντίληψη για να μπορώ να υποστηρίξω αδιάφορα πως το κοντό είναι μακρύ, αλλά και το μακρύ είναι κοντό και τέλος πάντων δημοκρατικό δικαίωμά μου είναι να λέω το κοντό μου και το μακρύ μου.

Η ποδηλατική εξόρμηση της Μποβουάρ και του Σαρτρ σχολιάστηκε – την πεμπτουσία ποιανού νοήματος αναζητούσαν καλοκαίρι του 1941; Γύρευαν σύνδεση με την Αντίσταση; Ή κοίταζαν πώς να καλοπεράσουν; Και κάποιοι άαγγαζαν, λέει, πως τον Σαρτρ «τον απασχολούν τα ευάερα δωμάτια και ο επισιτισμός» (284) – το γαλλικό γράφει «*pris par ses problèmes de chambres à air et de ravitaillement*» (386). Τα ευάερα δωμάτια είναι *σαμπρ-α-ερ, chambres à air*, κατά λέξη θάλαμοι για αέρα, το λεξικό σημειώνει και *σαμπρέλα*. Και μια και ταξίδευαν ποδηλατούντες, δεν είναι παράλογο.

Στη σελίδα 355 γίνεται αναφορά στο έργο το «Ερώτημα του Ανγύ Αλλέγκ».

Αναρωτιέμαι σε ποια επιλογή οδηγεί η θεματική του έργου αυτού (το οποίο

καταγγέλλει τα βασανιστήρια που ασκεί ο γαλλικός στρατός στη διάρκεια του πολέμου της Αλγερίας) για την απόδοση του τίτλου (*La question*, όπως αναφέρεται στη σημείωση) και αν είναι επαρκέστερο το «Ερώτημα» από το «Βάσανος, βασανισμός, στρέβλωσις (υποδίκου ή καταδίκου) προς απόσπασιν ομολογίας» (όπως γράφει το λεξικό).

Ο αναγνώστης αυτής της μετάφρασης αποδεδειγμένα δεν είναι γαλλόφωνος, αφού αυτήν διαβάξει και όχι το γαλλικό πρωτότυπο. Ο ίδιος αναγνώστης αποδεδειγμένα είναι γερμανόφωνος, αφού η μετάφραση θεωρεί περιττό στη σελίδα 268: «και ο Φέλντβελντ (*Feldweld*) να τα θεώρησε “όλα αυτά” (...) “άνευ της παραμικρής σημασίας”», να του πει τι είναι, ποιος είναι αυτός ο Φέλντβελντ.

Στη σελίδα 269: «και ο υπαξιωματικός γράφει, απλώς, δίπλα στο όνομά τους “*entflohen*”», δεν φαίνεται να θεωρεί πως χρειάζεται ελληνική απόδοση αυτό το «*entflohen*» – ποιος ρωμιός μπορεί να αγνοεί τη σημασία του; Και στη σελίδα 270: «στα αρχεία της Προπαγάνδας *Abteilung*», θεωρεί η μετάφραση πως δεν επιτρέπεται να προσβάλει την γερμανομάθεια του ελληνικού αναγνωστικού κοινού εξελληνίζοντας αυτό το γερμανοαραπρεπέστατο *προπαγάνδα Abteilung*.

Στη σελίδα 269, μαθαίνουμε την «πεμπτουσία του νοήματος» ενός γερμανικού στάλαγκ: «οι επιδοτούμενοι από την παράγκα των καλλιτεχνών» [*les pensionnaires de la baraque aux artistes* (366)]. Να λοιπόν γιατί υπήρχαν τα στρατόπεδα αιχμαλώτων πολέμου: για να επιδοτούν τους τρόφιμους σε αυτά καλλιτέχνες.

Άλλωστε γενικώς η παρουσία των γερμανικών στρατευμάτων κατοχής στις διάφορες κατεχόμενες χώρες στη διάρκεια του πολέμου πρέπει να ήταν εποικοδομητική για τα γράμματα: παράδειγμα η Γαλλία, για την οποία στη σελίδα 272 μνημονεύεται το «τεύχος 12 του παράνομου *Les Lettres Françaises*, επίσημου οργάνου της Αντίστασης» [*le numéro 12 des Lettres françaises clandestines, organe officieux de la Résistance* (370)]. Δεν είμαι βέβαιος

πώς μεταφράζεται ελληνικά αυτό το επίθετο *officieux*, αλλά τέλος πάντων δεν άφησαν οι Γερμανοί τους Γάλλους να πάνε πίσω, είχαν και οι κοντόφραγχοι το παράνομο, επίσημο όργανο της Αντίστασής τους. Και είχαν αυτοί (273) και «Συμβούλιο τήρησης της τάξης των δραματουργών» [*Conseil de l'ordre des auteurs dramatiques* (371)]. Αυτό στα δικά μας τα μέρη, δεν θα το σήκωνε ο τράχηλος των δραματουργών μας, οι οποίοι δεν θα ανεχόντουσαν τίποτα άλλο πέρα από έναν επαγγελματικό σύλλογο ή σωματείο (σχήματα, τα οποία λεγονται κάποτε *ordres*) θεατρικών συγγραφέων ή έστω δραματουργών, και το συμβούλιο ή την διοίκησή του.

Αυτή η ελληνική μετάφραση πέρα από την διατήρηση της «πεμπτουσίας του νοήματος», κάνει και κάποιες αναδιατυπώσεις του πρωτοτύπου οι οποίες κάπως απαλύνουν τα βαρβαρικά έθιμα της Δύσης. Έτσι στη σελίδα 332, το γαλλικό «*les "prendre par les couilles" (455)*», έχει μεταφραστεί «*να τους πιάσουμε από τ' αρχ...*» αντί «*να τους κρεμάσουμε από (idem)*». (Αν όμως αυτή η

αλλαγή ρήματος γίνει και στην περίπτωση του πάπα, δεν ξέρω αν διατηρείται ή αν χάνεται η «πεμπτουσία του νοήματος» της σχετικής έκφρασης.)

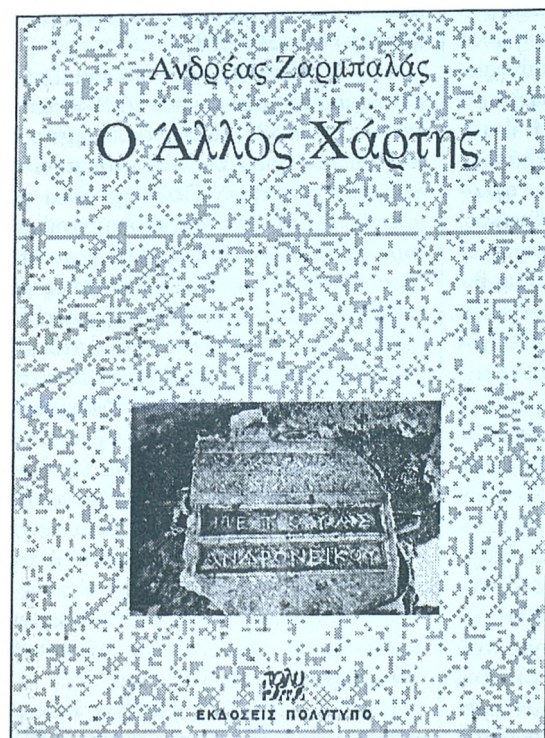
Θα κλείσω αυτή την απαρίθμηση με μία φράση από την τελευταία παράγραφο του βιβλίου: «Διότι το γεγονός αυτό δεν αποδεικνύει το θάνατό του» (476). Θα τολμήσω να καθησυχάσω τον αναγνώστη αυτής της μετάφρασης, που κατά τύχη μπορεί να διαβάσει αυτές εδώ τις γραμμές, πως αν δεν καταλαβαίνει το νόημα της φράσης αυτής μέσα στα συμπραζόμενα της τελευταίας παραγράφου, δεν είναι μόνος του. Είμαστε δύο, αφού ούτε εγώ καταλαβαίνω. Για τον εαυτό μου ξέρω πως δεν καταλαβαίνω, επειδή δεν υπάρχει τίποτα να καταλάβω, αφού η ελληνική απόδοση είναι άλλα των άλλων. Το γαλλικό κείμενο είναι: *Car ça ne prouve rien la mort* (662) – *διότι ο θάνατος δεν αποδείχνει τίποτα*.

Λαθοθηρία, από την μια μεριά, «*μια ερμηνεία και μια αναδιατύπωση του πρωτοτύπου που διατηρεί την "πεμπτουσία του νοήματος"*», από την άλλη; Αν με φιρμάνια όπως αυτό το «Ως

εκ τούτου, και δεδομένης της ατέλειαν που χαρακτηρίζει κάθε μετάφραση, τα τυχόν λάθη αποτελούν αντικείμενο μόνο για την ιδιαίτερη εκείνη κριτική της μετάφρασης που αρέσκεται στη λαθοθηρία» και με το υποτιθέμενο συγχωροχάρτι του κλασικού Στάνινερ ή οποιου άλλου, πρέπει πλέον να θεωρούνται καλοδεχούμενα τα ευάερα δωμάτια για σαμπρέλες και τα φύκια για μεταξωτές κορδέλες; – ε, τότε είμαστε άξιοι της μοίρας μας. Αλλά δεν το νομίζω.

Αντίθετα, νομίζω πως τέτοιοι ισχυρισμοί έχουν στόχο να θολώνουν τα νερά για να βλέπουν οι αναγνώστες ακόμα λιγότερο όσα δεν φτάνουν κάποτε να μεταφράσουν κάποιον μεταφραστή. Και αυτά που δεν φτάνουν να μεταφράσουν τα βαφτίζουν με τον λογιστατισμό που αρμόζει «*πεμπτουσία του νοήματος*». Ας προσέξουμε, διότι με ένα φαλίδιο «πεμπτουσίας του νοήματος» στην τσέπη του, ο καθένας χωρίς καλά καλά να το καταλάβει κινδυνεύει να γίνε

ΝΙΚΟΣ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗΣ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Ανδρέας Ζαρμπαλάς
Ο Άλλος Χάρτης

Πρόλογος: Ν. Φαράκλας

«Ο Άλλος Χάρτης» επιχειρεί να καταγράψει και να «αναστηλώσει» χωριά και πολιτείες στους νομούς Αργυροκάστρου και Αγ. Σαράντα, που με επιμονή πέτρας και μνήμης, αρνούνται να μας αποχωριστούν.

Στην Ήπειρο, το αγαπημένο παιχνίδι των καιρών δεν ήταν άλλο από το να αλλάζουν το χάρτη. Έτσι απλά, σα να παίζανε το κομπολόι, ξεριζωναν χωριά από τον τόπο τους και τα εκτοπίζανε σε άγνωστα μέρη. Κάποια άλλα τα διαλύανε και οι οικογένειες ξαναρίζωναν σε γειτονοχώρια. Πατούσαν ανθισμένες πολιτείες και οι πολιτείες δεν ξαναφύτρωναν πια.

Εκδόσεις Πολύτυπο. Κεντρική διάθεση:
Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα, τηλ.: 210-72.32.819

Σχόλιο (μερικό) στις Βιβλιοκρισίες του Λίνου Πολίτη

Λίνος Πολίτης,
Οί βιβλιοκρισίες, 1926-1973. Θέματα της λογοτεχνίας μας - Έκδοτικά - Σολωμικά - Παλαιογραφικά, Μορφωτικό Ίδρυμα Έθνικης Τραπέζης, Αθήνα 2002, σσ. 490.

Ενα από τα πιό απολαυστικά φιλολογικά αναγνώσματά μου ήταν οί βιβλιοκρισίες του αείμνηστου Λίνου Πολίτη στα Έλληνικά, τό σημαντικότερο ελληνικό φιλολογικό περιοδικό στα χρόνια μας, πού συνδιευθυντής του, μαζί με τόν χαλκέντερο Στίλπωνα Κυριακίδη, υπήρξε για μεγάλο διάστημα ό Πολίτης. Διάβαζα εὐχαρίστως ἀκόμη καί τίς βιβλιοκρισίες για παλαιογραφικές ή κωδικολογικές ἐκδόσεις, για πράγματα δηλαδή πού μοῦ ἦταν κι ἐξακολουθοῦν νά εἶναι ἀγνωστή γῆ.

Υπάρχουν βιβλιοκρισίες του στα Έλληνικά πού ἔχω διαβάσει περισσότερες ἀπό δύο φορές, μέ ωφέλεια πού αὐξάνει ἀπό τήν κάθε νέα ἀνάγνωση. Ἐκεῖνο πού τίς καθιστοῦσε, για μένα τουλάχιστον, ἐλκυστικές, ἦταν, ἐκτός ἀπό τό περιεχόμενό τους, τό ἀπέρριτο ὕφος καί ἡ ἰσορροπη ἐξέταση τοῦ γραμματος καί τοῦ πνεύματος τοῦ βιβλίου πού κρινόταν. Ὁ Λίνος Πολίτης ἦταν αὐστηρός φιλόλογος, ἀλλά δέν καταντοῦσε ἀνιάρᾳ σχολαστικός ὅταν ἐξέταζε τό γράμμα, οὔτε ἐνέδιδε, κρίνοντας τό πνεῦμα, στόν πειρασμό τῆς περίπλοκης καί σχεδόν συνθηματικῆς ἐκφρασης.

Μιά ἀξία τοῦ ὀνόματός της βιβλιοκρισία τῶν *Βιβλιοκρισιῶν* προϋποθέτει ὅτι ὁ συντάκτης της διαθέτει ἐπαρκεῖς γνώσεις μετρικῆς, ἐκδοτικῆς τῶν μεσαιωνικῶν καί νεοελληνικῶν κειμένων, παλαιογραφίας καί, προπάντων, ἀριστη γνώση τοῦ σολωμικοῦ ἔργου καί τῶν προβλημάτων του. Δέν τίς διαθέτω, ἐπομένως δέ μοῦ ἐπιτρεπόταν νά πατήσω τό ἔδαφος τῶν *Βιβλιοκρισιῶν*. Ριψοκινδυνεύω ὅμως, ἀφενός γιατί εὐεργετήθηκα ἀπό τήν ἀνά-

γνωση τους, ἀρα ὀφείλω νά καταβάλω ἕνα μικρό ἀντίτιμο, καί ἀφετέρου για νά γίνει κάπως γνωστότερη ἡ ὑπαρξη τοῦ βιβλίου.

Χρησιμοποίησα λίγο πιό πάνω ἕνα ἐμφαντικό *προπάντων* για νά ὑπογραμμίσω τήν ἰδιαίτερη σημασία τοῦ τμήματος «Σολωμικά» τῶν *Βιβλιοκρισιῶν*. Τό συγκροτοῦν ὁχτώ βιβλιοκρισίες πού ἐκτείνονται σέ 104 σελίδες (301-404). Θά μπορούσαν νά ἀποτελέσουν μόνες τους ἕνα βιβλίο, ἱκανό νά δώσει ἀρκετά καθαρή εἰκόνα τοῦ προσώπου καί τοῦ ἔργου τοῦ Σολωμοῦ ἀκόμη καί σέ ἀναγνώστη ἐντελῶς ἀκατατόπιστο. Ὁ *Σολωμός στα γράμμά του* εἶναι ὁ τίτλος ἑνός μικροῦ καί ἀγαπητικοῦ βιβλίου τοῦ Λίνου Πολίτη καί νομίζω πῶς ὁ ὑποθετικός ἐκδότης ἑνός αὐτοτελοῦς τόμου τῶν «Σολωμικῶν» θά εἶχε τό δικαίωμα νά τιτλοφορήσει τό βιβλίο *Ὁ Σολωμός στις βιβλιοκρισίες τοῦ Λίνου Πολίτη*.

Ἐκεῖνο πού διαπιστώνει ἀμέσως ὁ ἀναγνώστης αὐτοῦ τοῦ τμήματος εἶναι ἡ ἀγάπη καί ὁ θαυμασμός τοῦ συγγραφέα για τόν Σολωμό. Εἶναι ὀλοφάνερο ὅτι ὁ Ποιητής –μέ κεφαλαῖο Π, ὅπως ἀπαιτοῦσε ὁ Ζήσιμος Λορεντζάτος– δέν ἦταν για τόν Πολίτη ὄχημα φιλολογικῆς σταδιοδρομίας ἀλλά ἔρωτας, ἀπό τόν ὁποῖο ἀπέρρευσε ὁ πολύχρονος φιλολογικός μόχθος. Οἱ ὁχτώ βιβλιοκρισίες μαρτυροῦν ὅτι ἡ ἔγνοια τοῦ συντάκτη τους για τόν Ποιητή εἶναι νική. Δίνω ἕνα δείγμα αὐτῆς τῆς νικητικότητας:

«Ἡ μελέτη αὐτή τῶν βιογραφικῶν λεπτομερειῶν καί τό πλησίασμά μας ἔτσι στήν ἰδιωτικὴ ζωὴ τοῦ Σολωμοῦ, ἔφερε σέ πολλούς μιὰ καινούργια προσοπτικὴ στόν τρόπο πού τόν ἀντίκριζαν. Μάλιστα καθὼς ἡ προσπάθεια τῶν πρώτων ἐρμηνευτῶν συγκεντρώθηκε πιό πολύ στήν κατανόηση τοῦ ἔργου τοῦ ποιητῆ, μερικοὶ ἀπό τοὺς νεότερους ἀναδιφητῆς τῶν λεπτομερειῶν τοῦ ἰδιωτικοῦ του βίου ἐνιωθαν,

λές, ἰδιαίτερη εὐχαρίστηση νά τονίζουν τά σημεῖα ἐκεῖνα πού τά ἐβρίσκαν ἀσυμβίβαστα μέ τήν ἰδανικὴ μορφή πού μᾶς εἶχαν πλάσει οἱ μαθητῆς του. Ἡ προσπάθεια αὐτὴ για τὴ “σμίκευση”, ὅπως χαρακτηρίστηκε, ἢ χαρὰ νά κατεβάζεις τά ἰδανικά, εἶναι, φαίνεται, συχνό φαινόμενο σέ μέσους τύπους ἀνθρώπων, ἀποτέλεσμα τῆς ἀχαλίνωτης ἀφομοιωτικῆς ὁρμῆς νά δεῖ κανεὶς τόν γύρω του κόσμο πλασμένον καθ’ ὁμοίωσίν του – μήπως δέν ἀκοῦμε συχνά πῶς κι οἱ ἀρχαῖοι τό ἴδιο ἦταν σάν καί μᾶς, ὅλο διχόνους καί μίση μικροπολιτικά, καί τό ἴδιο κι οἱ Ἀγωνιστῆς τοῦ 21; Στίς διαμαρτυρίες καί στίς ἐπικρίσεις, πού εὐτυχῶς ἀκούστηκαν, οἱ ἡδονιστῆς τῶν μικροτήτων πρόβαλλαν τήν ἠθιστικὴ ἀπάντηση πῶς δέν ἔχουν τήν πρόθεση νά μειώσουν τό ἔργο τοῦ ποιητῆ, γιατί ἄλλο ὁ ἀνθρώπος κι ἄλλο ὁ ποιητῆς καί πῶς δέ γυρεῖ κανεὶς ἀπό τόν ποιητὴ πιστοποιητικά ἠθικῆς.» (σσ. 301-302).

Ἡ πρώτη ἀπό τίς ὁχτώ σολωμικῆς βιβλιοκρισίες δημοσιεύεται τό 1940 καί ἡ τελευταία τό 1971. Τό ἀπόσπασμα πού παρέθεσα προέρχεται ἀπό τήν πρώτη, γραμμένη ὅταν ὁ Πολίτης εἶναι 34 χρονῶ. Αὐτὴ τήν ὀργισμένη πρῶμην διακήρυξη δέν τήν ἀπαρνήθηκε ποτέ. Ἀπὸ αὐτὴν ἐκπορεύεται ὁ ἔπαινος για τοὺς μελετητῆς πού δέν ἐπιχείρησαν νά σμικρύνουν τόν Σολωμό καί ὁ αὐστηρός ψόγος για τοὺς ψέκτες τοῦ Ποιητῆ. Ἡ διακήρυξη σήμερα μοιάζει παλιομοδίτικη, ὅσα ὅμως καί ἂν τῆς ἀντιτάξουμε, ἐκεῖνο τό «ἀποτέλεσμα τῆς ἀχαλίνωτης ἀφομοιωτικῆς ὁρμῆς νά δεῖ κανεὶς τόν γύρω του κόσμο πλασμένον καθ’ ὁμοίωσίν του» διατηρεῖ ὅλη τήν ἀλήθεια καί τήν δξύτητά του. Μήπως ὁ συμπάρεδρος τοῦ Σολωμοῦ δέν κρίνεται καί μικροσκοπεῖται ἐξακολουθητικὰ *sub specie nostri amoralismi*;

Ὅταν, λοιπόν, ὁ Ν. Πολίτης ἔγραφε τήν πρώτη βιβλιοκρισία για τό βιβλίο

Dionysius Solomós του Romily Jenkins (1940), είχε ήδη λάβει μέρος, με τό κείμενο «Γιά τήν έκδοση του Σολωμού» (1938), στη γνωστή συζήτηση γιά τήν έκδοση του Σολωμού πού άνάθεσε ή 'Ακαδημία 'Αθηνών στον Ν.Β. Τωμαδάκη. "Όταν δημοσιεύεται, 31 χρόνια άργότερα, ή τελευταία –γιά τό βιβλίο του Μανόλη Κ. Χατζηγιακουμή *Σύγχρονα σολωμικά προβλήματα (Κριτική συμβολή)* (1969)–, ό Λ. Πολίτης έχει διανύσει τό μέγιστο μέρος του σολωμικού του βίου: έχουν έκδοθει οί δύο τόμοι της χρηστικής έκδοσης των ποιημάτων και πεζών του Σολωμού και ό δίτομος παλαιογραφικός άθλος *Αυτόγραφα έργα*.

Αυτή ή μακρά συμπόρευση μέ τόν Ποιητή –έχω τήν άπόλυτη βεβαιότητα ότι πάρα πολλές νύχτες θά έχασε τόν ύπνο του προσπαθώντας νά λύσει έρμηνευτικούς ή έκδοτικούς ή παλαιογραφικούς κόμπους του Σολωμού– δέν τόν κατάστησε καχύποπτο και έχθρικό άπέναντι στους άλλους σολωμιστές. Είναι χαρακτηριστικό ότι όχι μόνο οί δύο πρώτες του βιβλιοκρισίες –γιά τά βιβλία του Jenkins και του Levesque– είναι έπαινετικές, αλλά και οί δύο τελευταίες –γιά τις έργασίες του Χατζηγιακουμή–, πράγμα μέ ιδιαίτερη σημασία, άφου ό νέος φιλόλογος προτείνει γραφές και έρμηνείες πού διαφέρουν άπό εκείνες του ώριμου και κορυφαίου σολωμιστή. Δέν πρόκειται γιά έπαινο πού άπονέμεται άπό ήγεμονική γενναιοδωρία, άπό τήν επίγνωση της ύπεροχής, αλλά γιά δίκαιη κρίση και άναγνώριση της φιλολογικής δξύνουας του νεώτερου.

Ή ίδια δικαιοσύνη ύποχρεώνει τόν Πολίτη νά μιλήσει μέ μεγάλη άυστηρότητα γιά τά βιβλία *Σολωμού*, *Ιταλικά Ποιήματα* του Κώστα Καιροφύλα, *Σολωμού άνέκδοτα γράμματα στον Ίωάννη Γαλβάνη* του Ντίνου Κονόμου και *Διονύσιος Σολωμός* του Ν.Β. Τωμαδάκη. Θά προσφύγω πάλι σέ παράθεση άποσπάσματος:

«Αυτές οί λίγες παρατηρήσεις άπό τις πάρα πολλές πού θά μπορούσε νά σημειώσει κανείς (άλλά ή βιβλιοκρισία έχει κίολας ύπερβεί τά θεμιτά όρια) άρκουν, νομίζω, γιά νά δειχτεί πώς ή παρουσίαση αυτή του έργου

του Σολωμού άπό τόν κ. Ν. Τωμαδάκη κάθε άλλο είναι παρά ίκανοποιητική. Τό σολωμικό του παρελθόν δέν του άφησε νά δώσει μιά άπλή και χρήσιμη έκδοση, συνοδευμένη άπό μιά κατατοπιστική είσαγωγή, σύμφωνα μέ τις επιδιώξεις της "Βασικής Βιβλιοθήκης". Άλλά και θεωρώντας τό έργο "άλλότριον" προς τά σημερινά του ενδιαφέροντα, δέ θέλησε ό έκδότης ή δέν κατόρθωσε νά δώσει μιά έκδοση φιλολογικότερη, στηριγμένη στη μελέτη των άυτογράφων. "Ό,τι έδωσε δέν είναι ούτε φιλολογική ούτε άπλή έκδοση χρηστική, και –τό σπουδαιότερο και μή έπιτρεπτό– παραδίνει άφρόντιστο και σέ πολλά σημεία άλλοιωμένο τό κείμενο του Σολωμού στον άνειδοποίητο άναγνώστη.» (σ. 380-381).

"Αν λάβει κανείς ύπόψη ότι, εκτός άπό τήν παλιά ύπόθεση του Σολωμού της 'Ακαδημίας, ό Ν.Β. Τωμαδάκης ήταν καθηγητής της Βυζαντινής Φιλολογίας στη Φιλοσοφική 'Αθηνών, θά μπορούσε νά θεωρήσει τήν άπορριπτική κρίση του Λίνου Πολίτη ως προϊόν έπαγγελματικής άντιζηλίας – κεραμεύς κεραμεί κοτέει. "Όστόσο ή παράγραφος πού παρέθεσα, ή κατακλείδα της βιβλιοκρισίας, έχει συνοψίσει ένα πλήθος συγκεκριμένων παρατηρήσεων. Στίς παρατηρήσεις αυτές, πού άφορούν τό σολωμικό κείμενο, τήν έρμηνεία του και τόν όποιο ύπομνηματισμό του, και όχι σέ γενικότητες έδράζεται ή τελική κρίση του Λ. Πολίτη.

Μέ τήν παράθεση παρόμοιων τεκμηρίων στοιχειοθετεί ό Λ. Πολίτης και τήν κρίση του γιά τά βιβλία του Καιροφύλα και του Κονόμου. Άλλά γιά νά μη δώσω τήν έντύπωση πώς άλλο δέν κάνει παρά νά έπικρίνει, κλείνω αυτή τήν περιδιάβαση στά «Σολωμικά» των *Βιβλιοκρισιών* μέ τή σύντομη καταληκτική παράγραφο της κρίσης γιά τό βιβλίο *Νεοελληνικά πηγαί του Σολωμού*:

«"Εναίσιμος" είναι ή έπίσημη όνομασία γιά τή διδακτορική διατριβή. Καί πραγματικά οί άρετές της μελέτης προοιωνίζουν γιά τόν νέο φιλόλογο μιά αίσια σταδιοδρομίας. Του εύχόμαστε νά την πραγματοποιήσει, έτσι όπως μάς τήν ύπόσχεται μέ τήν πρώτη

του αυτή παρουσίαση.» (σ. 398)

"Εχω ξεπεράσει κι εγώ τά θεμιτά όρια μιās βιβλιοκρισίας και δέν μίλησα άκόμη γιά κανένα άπό τά άλλα τρία τμήματά της. Δέ μου πολυέφτει –μάλλον δέ μου πέφτει καθόλου– λόγος. "Ετσι δέ μου άπομένει παρά νά δώσω ένα άρκετά άσυνήθιστο δείγμα της άμεροληψίας του Λίνου Πολίτη. Κρίνοντας τήν 'Ανθολογία του Κωνσταντίνου Α. Τρυπάνη *Medieval and Modern Greek Poetry, an Anthology* (1951) γράφει και τούτα:

«Στή δημοσίευση των δημοτικών τραγουδιών και στην κατάταξή τους ό έκδότης άκολουθεί τις *Έκλογές* του Ν.Γ. Πολίτη. Καί βέβαια οί *Έκλογές*, και σήμερα άκόμη, άποτελούν τήν έγκυρότερη συλλογή δημοτικών τραγουδιών, γιατί δυστυχώς ούτε ή συλλογή του Μελαχρινού ούτε ή νεότερη του "Αγι. Θέρου (πού δέν μπορούσε νά έχει ύπόψη του ό έκδότης) μόρρεσαν νά τήν άντικαταστήσουν. Άλλά, ύστερ' άπό τήν κριτική του 'Αποστολάκη, ό φιλόλογος δέν μπορεί παρά μέ κάποια επιφύλαξη νά πλησιάζει τά κείμενα των *Έκλογών* – παράδειγμα τό τραγούδι του κύρ Βοριά (άρ. 94), γιά τό όποιο ό 'Αποστολάκης έδειξε πόσο έξω άπό τήν αισθητική του δημοτικού τραγουδιού είναι τά συνταριασμένα άπό διάφορες παραλλαγές ισότιμα μοτίβα (κυρίως στους στ. 23-30), πού όμως ό έκδότης [=ό άνθολόγος] τό παίρνει άυτόούσιο άπό τις *Έκλογές*.» (σ. 51-58).

Θέλει κάποια παλληκαριά τό πράγμα – δέ μιλάνε συνήθως μέ τόση παραρησία οί γιοί γιά τά λάθη των διαπρεπών πατεράδων τους.¹

Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

1. Τά τέσσερα παραθέματα –άπό τά όποια τά τρία άρκετά έκτενι– δέν άποβλέπουν στη διόγκωση άυτού του σχολίου ούτε μόνο στην κατάδειξη της εύθυκρισίας του Λίνου Πολίτη. Τά παρέθεσα γιά νά φανεί ότι είναι δυνατό νά γραφτούν σπουδαίες κριτικές μέ λιτά έλληνικά. "Όσο γιά τό «προοιωνίζουν» του τρίτου παραθέματος, έχω τήν έντύπωση πού είναι ήθελμένο – προσπάθεια νά παραμεριστούν κάποια άποθετικά ρήματα.

Ωρα για το ποιητικό αφήγημα της Αθηνάς Παπαδάκη, *Φύλλα τροφής* (εκδ. Καστανιώτη, 2004): «Ανεξάντλητη συλλέκτης με θάρρος, θράσος, υπομονή, λέξεις φτωχές να εκφράσουν τον αϊτό σαν εστιάζει ερίφι και από τα έγκατα του ματιού χτυπά». Μια θαυμάσια καταγραφή, που στο επίκεντρό της βρίσκεται η τροφή, αυτή η βασική ανάγκη, ταυτόσημη με τη ζωή, αλλά και οι διαστροφές της επιθυμίας, όμοια με τις ερωτικές διαστροφές, που κατακλείζουν την καταναλωτική κοινωνία και μετατρέπουν την ανάγκη επιβίωσης σε κατάχρηση και επίδειξη.

Απρίλης 1204: Με αυτό το χρονολογικό ορόσημο ο Θεόφιλος Ελευθεριάδης μας μεταφέρει στην πυρπολημένη από τους Σταυροφόρους Κωνσταντινούπολη. *Το σημάδι* (εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 2004) είναι ένα συναρπαστικό μυθιστόρημα που μας ταξιδεύει σε τόπους και νοοτροπίες του παρελθόντος μυθοποιώντας την ιστορία και την ανθρώπινη περιπέτεια.

Βυθισμένος στη φτώχεια και εγκαταλελειμμένος από τους γονείς του ο **Τζίμυ Σαντιάγο Μπάκα** έζησε από το ορφανοτροφείο στο αναμορφωτήριο και από εκεί στην παρανομία και το έγκλημα. Η φυλακή του έδωσε την ευκαιρία να ξαναδεί τη ζωή του και τη δυνατότητα να διαβάσει και να ανακαλύψει τη γραφή. Η

Β ΚΡΙΤΙΚΗ ιβλίου

«Διαβάζοντας» μουσική

Γιάννης Ευσταθιάδης,
Το βιβλίο με τις αντιστίξεις (Δοκίμια μουσικής ακρόασης)
εκδ. «Λέσχη», Αθήνα 2003, σελ. 212.

Βιολογικής κυρίως αιτίας «οξειδώσεις» του σώματος και του νου, αλλά και ανάγκες καθώς και επιλογές που μας επιβάλλει η καθημερινότητα παραμερίζουν προηγούμενες με την (εις εαυτόν) υπόσχεση του προσωρινού. Και είναι αυτές, καιρό τώρα, που με υποχρέωσαν να αραιώσω τη σχεδόν καθημερινή (και στο μέτρο του δυνατού ενήμερη) συναναστροφή μου με τη μουσική. Ευτύχημα που τα αναγνώσματά μου –αυτά δεν γνώρισαν ακόμα τέτοιου είδους εκπτώσεις– με έφεραν σε συνάντηση με το βιβλίο του Γιάννη Ευσταθιάδη: *Το βιβλίο με τις αντιστίξεις* και τον διευκρινιστικό υπότιτλο: «Δοκίμια μουσικής ακρόασης».

Πρόκειται για μια, σε φροντισμένη έκδοση, εκτεταμένη επιλογή που έκανε ο συγγραφέας 91 μονόστηλων (με τον περιορισμό των 400 περίπου λέξεων το καθένα), τα οποία από τον Μάρτιο του 1999 φιλοξενεί ανελλιπώς η *Καθημερινή* της Κυριακής. Εξ όσων γνωρίζω, ο Γιάννης Ευσταθιάδης δεν είναι μουσικός ούτε μουσικολόγος. Δεν είναι επάγγελμά του η μουσική. Στην προκειμένη περίπτωση, ουδέν κακόν αμιγές καλού. Ο τρόπος με τον οποίο ο Ευσταθιάδης «παράγει» μουσική είναι ο λόγος. Όχι ο λόγος των ποιητικών τρόπων αλλά αυτός που στο επίκεντρό του έχει τη βιωμένη πραγματικότητα της μουσικής, μιας σε απόλυτο βαθμό εξοικειωμένης συναναστροφής. Κάθε θεματικό του κείμενο, με χαρίεσσα ή στοχαστική γραφή μιλάει γι' αυτούς που συνθέτουν μουσική, γι' αυτούς που εκτελούν μουσική, γι' αυτούς που διευθύνουν τα ορχηστρικά σύνολα, για τους σολίστες, γι' αυτούς με τις σπουδαίες φωνές, για τις αίθουσες μουσικών ακροάσεων, για τα λυρικά θέατρα, για τα μουσικά όργανα, από τα πιο προβεβλημένα έως τα λιγότερο

γνωστά, τα επικουρικά, για ιστορικές εκτελέσεις ή άλλες, λησμονημένες, για τις δικαίως ή αδικώς υπερεκτιμημένες ή υποτιμημένες, για (μουσικά πάντοτε) συμβάντα, συσχετισμούς, αναδρομές, ανεκδοτικού χαρακτήρα ανακαλέσματα με την επικούρηση φιλολογικών ή κοινωνικών αφορμών. Η συμβίωση, δηλαδή, της μουσικής με πλήθος κινήσεις της καθημερινότητας που μόλις η γραφή του τις φέρνει στο φως αιφνιδιάζουν τον αναγνώστη, όχι με την εγκυκλοπαιδική σημασία, αλλά με ένα συνειρμικό εμπλουτισμό ανακατατάξεων και επανεκτιμήσεων. Και περισσότερο για τη συμβίωση της μουσικής με άγνωστες αιτίες που ο «ακροατής»-αναγνώστης τις συναισθηματοποιεί, από τον πιο πρόχειρο ρομαντισμό μέχρι τα «ακαθρέφιστα (που) εκεί θωρεί τα η φαντασία» όπως ισχυρίζεται ο Πολυλάς στον «Ερασιτέχνη» του.

Αποθησαυρίσματα πλούσιας γνώσης, μαζί και μνήμης απίστευτης σε έκταση, που του χαρίζουν μαζί και τα δυο μια σχεδόν ταχυδακτυλουργική άνεση γραφής με συνδυασμούς συγγένειας των ήχων και των λέξεων. Διαφορές, καλά κρυμμένες λεπτομέρειες, προκρίματα και τέτοιες αφορμές που συνδέουν την πραγματικότητα μουσική με την πραγματικότητα κοινωνία. Και όλα αυτά χωρίς ίχνος από τον συνήθη, τυποποιημένο, γι' αυτό και αφυδατωμένο –και όχι σπάνια με καμουφλαρισμένη κακία– λόγο του κριτικού της μουσικής. Φυσικά, μαλακό υπογάστριο όχι μόνο της κριτικής μουσικής. Από κείμενο σε κείμενο ο ανυποψίαστος αναγνώστης αιφνιδιάζεται, καθώς συνειδητοποιεί τη μέθεξη χωρίς σ' αυτήν να μετέχει ούτε ένα τόσο δα ηχητικό παράδειγμα. Και όμως, έχει μια βαθύτατη αίσθηση ήχων. Διαβάζει κείμενα «μουσικής» όπου το πεντάγραμμο και οι παρτιτούρες έχουν αντικατασταθεί από λέξεις. Έχω την εντύπωση, αν όχι τη βεβαιότητα, ότι το βιβλίο αυτό αποτελεί μια μοναδικότητα περιοχόμενου, κύρους, γνώσεων, αγάπης τόσο για τους μουσικούς ήχους όσο και για τη μουσικότητα της γραφής.

Δημήτρης Χαρίτος

Ελληνικά Ορόσημα

Ανδρέας Νενεδάκης,
Αλυσσάβη,
εκδ. Κέδρος, Αθήνα 2004, σελ. 186.

Με τα δεκαπέντε αυτά σύντομα διηγήματα ο πολυγραφότατος και παλαιμάχος αγωνιστής και λογοτέχνης Ανδρέας Νενεδάκης (περίπου τριάντα βιβλία έχει στο ενεργητικό του) καταγράφει ρεαλιστικά την ιστορική πραγματικότητα της Ελλάδας από το '20 μέχρι το '68. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι τα διηγήματα αυτά είναι μικρά ντοκιμαντέρ, γρήγορα καθρεφτίσματα καταστάσεων, αλλά το μαστόρικο χέρι του συγγραφέα κάνει το κάθε ένα και μια οξύτατη νυστεριά στα αβυσσολέα βάθη της ανθρώπινης ψυχής, δοσμένη με αμείλικτη ακρίβεια και ανεξάντλητη ανθρωπιά. Μερικά απ' αυτά όπως το πρώτο, «Η Αλυσσάβη», που δίνει και τον τίτλο της στο βιβλίο, έχουνε τόσο δυνατό υλικό στο υπέδαφος τους, που θα μπορούσαν να αναπτυχθούν άνετα σε μυθιστορήματα ή νουβέλες.

Συγκριτικά με προηγούμενα έργα του συγγραφέα που εμφανιστήκανε πριν από τη δικτατορία ή τα χρόνια της μεταπολίτευσης, και θεματολογικά-διαλεκτικά ήταν γέννημα του καιρού τους, αυτά εδώ έχουν τον χαρακτήρα της αναπόλησης. Είναι αισθητή η αποστασιοποίηση από τον χώρο και τον χρόνο που εκτυλίχθηκαν. Η γραφή τους είναι λιτή και μεστή, με λιγότερους ιδιοματισμούς. Το ηθογραφικό στοιχείο, λιγότερο έντονο, δίνει τη θέση του σε ένα αυστηρό, απαιτητικό σμίλημα των χαρακτήρων και μια φιλοσοφική διάθεση, που υπαινίσσεται μεταξὺ άλλων, την παραδοξότητα της ζωής. Πάντα όμως κυριαρχεί μία ηθική τοποθέτηση εκ μέρους του συγγραφέα, μια στάση ζω-

ής. Είναι ίσως αυτό το επιμύθιο μιας ζωής αφιερωμένης στους ταξικούς αγώνες, που βίωσε τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και τον Εμφύλιο ενεργά, εν σώματι, και όπως αποδεικνύεται, και εν πνεύματι.

Είναι σημαντικό που αν και η γενιά στην οποία ανήκει ο Ανδρέας Νενεδάκης, μια γενιά που πρόσφερε πολλά, έχει παρέλθει, η παρουσία του στον χώρο της λογοτεχνίας συνεχίζεται. Χρειαζόμαστε αυτές τις υπομνήσεις στις μέρες μας που ο καταναλωτισμός ισοπεδώνει τα πάντα, η ιστορία γίνεται καταγραφή των χρηματιστηριακών μεταβολών και η γλώσσα υφίσταται πραγματική επιδρομή από τους... καθαρευουσιάνους της δημοτικής. Τα ελληνικά μετά από δίκαια απισχνάνσεως, έχουν απομείνει ένα φθισικό υπόλειμμα και κανένα σωφρωνιστικό μέτρο δεν πρόκειται να επιφέρει καμία μεταβολή στο καινούργιο αυτό καθεστώς. Η φθορά είναι μη ανατάξιμη πλέον και χαλάει ωραία πράγματα που χρόνια ολόκληρα μόχθου και υπομονής τα στήσανε στα πόδια τους. Τι κρίμα!

Στην «Αλυσσάβη», το ωραιότερο ίσως διήγημα του τόμου, η Σκάρα, ένας λεβεντιός που δουλεύει στις αλυκές, ερωτεύεται την Αλυσσάβη, την Ελισάβετ, αλλά ο πατέρας της δεν του τη δίνει. Το τέλος του διηγήματος είναι τραγικό και σοφό, και θυμίζει τα καλύτερα διηγήματα της λογοτεχνίας μας. Και δεν μπορώ να μη θυμηθώ που εικοσιπέντε χρόνια πριν, στην Ψέριμο, το μικρό νησάκι απέναντι στη Σέριφο, τον καλύτερο και πιο γερό ψαρά, έναν θεόρατο λεβέντη, τον λέγανε... η Μανώλα. Αυτές τις σπουδαίες έννοιες, αυτά τα εξάισια ελληνικά, αν μπορούσαμε να διασώσουμε...

Μαρία Τσάτσου

Μια αξιόλογη ποιητική αναζήτηση

Στάθης Χαμπίμπης,
Ο Χορός των πεθαμένων,
εκδ. Προτάσεις, Αθήνα 2004, σελ. 53.

Με μια θυελλώδη, οργιαστική μεταστοιχείωση του κόσμου των αισθητών σ' ένα μυθικό, εμπρηστικό και πυκνοκατοικημένο σύμπαν, εμφανίζεται για πρώτη φορά στην ποιητική σκηνή ο Στάθης Χαμπίμπης. Ο λόγος του, βαρύς, εξπρεσιονιστικός, με άφθονο υλικό από τον βιωματικό κόσμο της ψυχής,

τον κόσμο των παραμυθιών και τον φυσικό κόσμο σε μια εκδοχή που θυμίζει Ιερώνυμο Μπος, αγωνίζεται να αποδώσει με καθαρή οξύτητα την υπαρξιακή αγωνία του ποιητή, την ενάργειά του για τα όσα βλέπει άδοξα να καταποντίζονται στο παρόν, την κραυγή του για το μέλλον που μοιάζει να πεθαίνει χωρίς ηρωισμό.

Κονταροχτυπιούνται στη γιόστρα της αντίτασης ποιήσεις του, ο οργισμένος λυρισμός, το εφηβικό παράπονο, ο φόβος του θανάτου, ο φόβος κι η επιθυμία του έρωτα, μαζί με τις

φωνή του κυκλώνα (μετάφραση: Σπύρος Βρετός, επιμέλεια: Νάσια Ντινοπούλου, εκδ. Αλεξάνδρεια, 2004) είναι η ανασκόπηση αυτής της πολυτάραχης ζωής.

Για το βιβλίο του Γιάννη Ζουγανέλη, *Με δυο απλές γραμμές* (εκδ. Γαβριηλίδης, 2004) τα λόγια, ακόμη και τα καλύτερα, είναι αδύνατον να περιγράψουν την συγκίνηση, την ταραχή και την απλότητα της καταγραφής του. Το αυτοβιογραφικό αφήγημά του μάς μεταφέρει από την προσωπική στη συλλογική εμπειρία με τρόπο αβίαστο και μας δίνει το στίγμα μιας σκληρής ζωής που η αποδοχή της έχει σπάνιο ηθικό βάρος και σοφία. Το βιβλίο αυτό είναι μια αληθινή κατάθεση ζωής και θα άξιζε να διαβαστεί από όλους τους ανθρώπους που αναζητούν άλλα πρότυπα από τα επικαιρικά και άλλες αξίες από τις κυρίαρχες του καιρού μας. Είναι ένα αυθεντικό μάθημα ζωής.

Δημητρώ στέφανος.
Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Δημήτρη Λυπουρλή (επιμέλεια: Α. Βασιλειάδης, Π. Κοτζιά, Αι.Α. Μαυρουδής, Δ.Α. Χρησιτίδης, εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2004): Πρόκειται για έναν αξιανάγνωστο τόμο που απαρτίζεται από μελετήματα καθηγητών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου και κινείται στο πλαίσιο των ενδιαφερόντων τους. Εικοσιπέντε συνάδελφοι και μαθητές του ομότιμου

καθηγητή του τμήματος
φιλολογίας του ΑΠΘ
Δημήτρη Λυπουρλή
δίνουν το παρόν
δημιουργώντας μια
τιμητική συντεχνία που
υποδεικνύει τη σημασία
της προσωπικότητας ενός
σπουδαίου δασκάλου των
κλασικών γραμμάτων. Ο
Δημήτρης Λυπουρλής
εξακολουθεί να εμπνέει
και η απουσία του από το
Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης είναι
έντονα αισθητή.

Ένα βιβλίο από το χέρι
του **Ε.Χ. Γονατά** είναι
ένα αιφνίδιο δώρο:
Λίχτενμπεργκ, Πιπέρι
και σπασμένες γραμμές
(εκδ. στιγμής, 2005). Ο
ποιητής συναντά τον
στοχαστή και διαλέγεται
μαζί του με έναν τρόπο
που δίνει στον
Λίχτενμπεργκ τη
ζωντάνια του σύγχρονου.
Η παρουσίαση, η
μετάφραση και τα σχόλια
συμπληρώνουν, από μια
διαφορετική σκοπιά, το
παλαιότερο ανθολόγιο
και την εισαγωγή που
είχε πραγματοποιήσει ο
Παναγιώτης Κονδύλης,
και ανανεώνεται έτσι το
ενδιαφέρον μας για τον
ιδιότυπο αυτό διανοητή
του 18ου αιώνα: «Όταν
φέρνω στη σκέψη μου
έναν σημαντικό άνθρωπο
που είναι όμως κακός,
συλλογίζομαι πάντα πως
είναι ίσως ο δήμιος της
ψυχής του, και πως της
επιβάλλει μια τιμωρία
που κανένας άλλος δεν
μπορεί, ούτε και πρέπει
να την ορίσει».

Ζηλευτή η έκδοση μιας
συνολικής μελέτης του
έργου του **Νίκου**
Χατζηκυριάκου-Γκίκα
σε ένα δίγλωσσο τόμο
άρτια επιμελημένο: **Jean-**
Pierre de Rycke-Νίκος Π.
Παΐσιος, Ο Γκίκας και η

ελεγειακές αποτυπώσεις μιας περήφανης
μοναξιάς, που γίνονται παλληκαρίσιοι παιά-
νες καθώς η ψυχή αντρείωνεται, θέλει να
βγει απ' το θηκάρι της και ν' αναμετρηθεί με
τα μυθικά όντα που ελλοχεύουν στον έξω
κόσμο. Μέσα από τις έμπορτες πάθος σελί-
δες του *Χορού των πεθαμένων* παρακολου-
θούμε τον αγώνα για ενηλικίωση του ποιητή
και του ανθρώπου.

Η εικονοποιία του Στάθη Χαμπίμπη είναι
ένας σάλος των αισθήσεων, η σκέψη του,
βαρύτιμο μπαρόκ, γεμίζει τα πνευμόνια και
τον νου ασφυκτικά κάποτε, ο διδακτισμός
του έχει φορές-φορές κάτι από την ανυπο-
χώρητη πίστη του σταυροφόρου, η απόγνω-
σή του τόνους εφιαλτικούς, όταν βασανιστι-
κά ανακαλεί ή επικαλείται τον θάνατο, αλλά
τις πύλες φυλάγουν τα γενναία παιδιά με τα
παιχνίδια τους, τα ερωτικά οράματα, λου-
λούδια και κορίτσια εξάρματα της ψυχής, η
μέθη της αρχέγονης μάχης. Έτσι μοιάζει κά-
θε βουτιά στο έρεβος να έχει, όχι εύκολα εν-
νοείται, σκαρώσει τη θαυμαστή σχεδία δια-
φυγής της: «Μια λάμψη σκίζει με τα νύχια
της τον ορίζοντα/ κι εκτινάσσεται η φωτεινή
μορφή του φλεγόμενου κρίνου,/ ενώ παρα-
μορφωμένοι ήχοι συνθέτουν εικόνες γυναι-
κών/ που χορεύουν στο φεγγαρόφωτο,/ ντυ-
μένες με λουλούδια στα μαλλιά». Ή: «αγα-
πούλα μου, ο κόσμος κάποιες φορές μοιάζει
ακατανόητος,/ παράλογα καταδικασμένος
εις θάνατον,/ μα να που κάτω απ' την μελέ-
νια βροχή/ δροσίζονται τα σώματά μας σαν
αρχέγονα σώματα ανθρώπων που δεν μιλή-
σαν με λόγια,/ ενώ τ' αστέρια νοσταλγικά
κοιτάζουν τ' ονειρικό μέλλον/ να πλησιάζει
και να χάνεται,/ να χάνεται και να επιστρέ-
φει,/ να επιστρέφει και να πλησιάζει/ σα μή-
λο δροσερό σε όσα πετρωμένα».

Ότι η ποίηση του Στάθη Χαμπίμπη γίνεται
κάποτε ένα ποιητικής υφής ψυχόδραμα,
όταν καταγράφει την αναμέτρηση των αρχέ-
γονων στοιχείων μέσα στη μήτρα που λέγε-
ται οικογένεια, όπου συντελείται σε μια συ-

γκινητικά ασήμαντη μικροκλίμακα η κοσμο-
γονία του καθενός μας, είναι φανερό. Κα-
θώς εύγλωττη είναι και η εσωστρέφεια (αυ-
τάρεση την ονομάζει ο ίδιος ο ποιητής), του
νέου με το «στίγμα» του Κάιν, όπως το πε-
ριέγραψε στο ποιητικότατο μυθιστόρημά του
Ντέμιαν ο Χέρμαν Χέσσε. Αλλά βέβαια ο
θεμελιακός προβληματισμός του στοχαζόμε-
νου ανθρώπου δεν έχει ηλικία και η ταύτιση
με τον καταπιεζόμενο είναι πολύ πιο πολύ
ζήτημα ηθικής, παρά ψυχανάλυσης.

Λογαριάζοντας την αμφίδρομη οδύνη του
Χαμπίμπη, από τον εσωτερικό του κόσμο
προς τα έξω και αντίστροφα, ο νους μου πά-
ει στα πάντα μελαγχολικά ποιήματα του
Εγγονόπουλου, όπου η αρμονία μορφής και
νοήματος οδηγεί σε ύψη θεϊκά, ευδαιμονικά
κατ' επέκταση, αλλά και σε μια άλλη, τελεί-
ως διαφορετική ποίηση, την ποίηση του Βα-
φόπουλου, που στίβει έναν χείμαρρο από
συναισθήματα, λόγου χάρη για τον θάνατο
του πατέρα του, για να κτίσει κατάξερα ποι-
ήματα απ' όπου όμως ξεπηδούν εκτυφλωτι-
κοί αντικατοπτρισμοί.

Όταν διαβάζουμε στον *Χορό των πεθαμέ-
νων* στίχους όπως: «Οι αισθήσεις/ παιχνίδι
στο εργαστήρι του πνεύματος» μπορούμε
ίσως να περιμένουμε σε μια επόμενη «κίνη-
ση» του Χαμπίμπη στην ποιητική σκακιέρα,
μια πιο φειδωλή και αυστηρή στάση απέναν-
τι στην πρώτη του ύλη, τις λέξεις, ένα «ξά-
κρισμα» που θα βάλει στη θέση του το κάθε
τι, για να ανα-δείξει ακριβώς αυτό, το υπαρ-
ξιακό και ποιητικό του «είναι». Δικαιούμα-
στε να περιμένουμε οικονομία, παιχνίδι,
χιούμορ, που στον *Χορό* λείπει σχεδόν τελεί-
ως, εν ολίγοις έναν ποιητικό βηματισμό
όπου άτι και αναβάτης, αφήνοντας τους νε-
κρούς στην ενδεχομένως προσχηματική ει-
ρήνη του κόσμου τους, και την διαλεκτική
όπου της αρμόζει, θα οδεύουν προς ακόμη
μεγαλύτερο και περισσότερο ποιητικό λήρο.

Μαρία Τσάτσου

Ποιητική γεωγραφία

Γιώργος Πετράκος,
Γεωγραφίες ατελούς σιωπής,
εκδ. Γαβριηλίδης,
Αθήνα 2003.

Στην πρώτη του ποιητική κατάθεση με τί-
λο *Γεωγραφίες ατελούς σιωπής*, ο Γιώργος
Πετράκος απεικονίζει, μέσα από ένα ταξίδι
στον παρελθόντα χρόνο και σε παρελθόντες
τόπους, το χρονικό μιάς νεότητας. Έχοντας
ως πυρήνα προσωπικά βιώματα, παρουσιάζ-

ονται οι κύριες θεματικές της ποίησής του:
αθωότητα, αυθεντικότητα, έρωτας, γενέ-
θλιος τόπος, αλλοτρίωση, απόγνωση, από-
δραση.

Μία εκ των ένδον ανάγνωση αποτυπώνει
την εσωτερική απογραφή του λόγου του ποι-
ητή, την εκφορά του ποιητικού εγώ μέσα
από το στίχο. Ποιήματα οργανωμένα αφηγη-
ματικά, ανισομεγέθη, με λιτούς τίτλους,
απαρτίζουν το ποιητικό σώμα της συλλογής,
η οποία χωρίζεται από τον ίδιο τον ποιητή

σε δύο τμήματα: τα ποιήματα της νεότητας και εκείνα των ώριμων χρόνων.

Η θεματική των ποιητικών συνθέσεων της πρώτης περιόδου (1975-1981) εστιάζεται στη διάψευση των προσδοκιών και στην κατάρρευση της ελπίδας για κοινωνικούς αγώνες που δεν τελεσφόρησαν – «Κάποιοι κοίταξαν μέσ' απ' την σχισμή / των δακτύλων τους / και είπαν πως είδαν παλάτια»–, εστιάζεται ακόμα στην απογοήτευση, στην απόγνωση, στην αλλοτρίωση.

Στα ποιήματα της δεύτερης φάσης, που είναι εμφανώς και η πλέον μεστή, ο Γ. Πετράκος, εναλλάσσοντας την περιγραφικότητα με την υπαινικτικότητα, καταγράφει το χρονικό της εφηβείας μέσα από μια εμβάθυνση στον εσωτερικό του κόσμο και στις αναμνήσεις του. Το ποίημα αναφέρεται εδώ ως βιωματικό προϊόν οδύνης, ως κατάθεση αναμνήσεων αγαπημένων αλλά και τραυματικών, ως κατάδυση «στην ιστορία / των μικρών ανθρώπων στιγμών». Στα ποιήματα «Ατελής σιωπή», «Φανάρια», «Η μικρή μου πόλη», «Μνήμη» ο ποιητής επιστρέφει στο γενέθλιο τόπο. Τότε, καθώς «το τοπίο πλημμύρισε αμφιθεατρικά / με εικόνες του χθές», το ποιητικό εγώ προσπαθεί να ανασυνθέσει τις απύσες μορφές αγαπημένων προσώπων μέσα από το χώρο όπου είχαν ταυτιστεί στη μνήμη. Χώροι άλλοτε γεμάτοι με φωνές και ανάσες, σήμερα νεκρικά σιωπηλοί και ερημωμένοι μέσα «στην γεωγραφία της θλίψης», χώροι των νεανικών χρόνων πάντοτε δομημένοι και εσωτερικοί, χώροι κλειστοί, περίφραχτοι, που φέρνουν κοντά τους αν-

θρώπους και συμβάλλουν στην οικείωση των αισθημάτων.

Σε πολλές από τις ποιητικές κατασκευές της δεύτερης περιόδου, οι θεματικοί άξονες μεταφέρονται από το ατομικό στο συλλογικό, από την έκφραση της ατομικής περιοχής όπως αυτή οριοθετείται από τα βιώματα του ποιητή, στην έκφραση της συλλογικής κατάστασης όπου εντάσσεται και το ποιητικό υποκείμενο. Στις προθέσεις του ποιητή βρίσκεται η καταγραφή της αλλοτρίωσης του σύγχρονου ανθρώπου στην κοινωνία της κατανάλωσης και της αδιαφορίας, η ταυτοτική σύγχυση στην εποχή της παγκοσμιοποίησης και της ομοιογενοποίησης της κουλτούρας. Στις *Γεωγραφίες* όμως, η ποιητική κατασκευή παραμένει πρώτιστα ατομική, καθώς το ενδιαφέρον για τον κοινωνικό χώρο διαθλάται μέσα από την αναζήτηση της εσωτερικής ψυχικής και συναισθηματικής ταυτότητας του ποιητικού εγώ.

Το ενδιαφέρον στην πρώτη αυτή συλλογή του Γ. Πετράκου είναι ο τρόπος εκφοράς των βιωματικών καταστάσεων με άξονες τη στοχαστικότητα και τον κοινωνικό προβληματισμό. Η επιτυχημένη χρήση των συνηχίσεων και της μεταφοράς, η αναφορά σε αρχετυπικές εικόνες και σε πρόσωπα του Μύθου, οι έντονα «χρωματισμένες», σύμφωνα με την έννοια που τους προσδίδει ο Μπασελάρ, λέξεις, αναδεικνύουν έναν πολυπρισματικό ποιητή και ενισχύουν την πρωτοτυπία μιας προσπάθειας που υπόσχεται για το μέλλον.

Κική Λαλαγιάννη

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

➡ Η ελληνική κοινωνία σήμερα χαρακτηρίζεται «πολιτικά απαθής». Ωστόσο παρατηρούμε παράλληλα τη σταδιακή διαμόρφωση συλλογικών δράσεων. Παράδειγμα χαρακτηριστικό είναι η κοινωνική κινητοποίηση για την παροχή βοήθειας στους σεισμοπαθείς της Αθήνας τον Σεπτέμβριο του 1999. Το βιβλίο *Η άγνωστη κοινωνία πολιτών* απαρτίζεται από κείμενα προβληματισμού των **Β. Βουτσάκη, Γ. Κάλλα, Ν. Στυλιανίδη, Δ.Α. Σωτηρόπουλου** –ο τελευταίος είχε και την επιμέλεια της έκδοσης (εκδ. Ποταμός, 2004)– και δημιουργεί τη βασική υποδομή για την περαιτέρω μελέτη του θέματος.

➡ *Ο Τσε μιλάει στους νέους* (επιμέλεια: **Μπάμπης Μισαηλίδης, Νατάσα Τερλεξή**, πρόλογος: **Αρμάντο Χατζ Ντάβαλος**, εισαγωγή: **Μέρι-Άλις Γουόττερς**, εκδ. Διεθνές

Βήμα, 2004): ένα βιβλίο που δεν καταναλώνεται στην «αγιολογία» του Τσε αλλά συμβάλλει αποφασιστικά στη γνώση μας για τις απόψεις του, δημοσιεύοντας ομιλίες του προς τους νέους σε συγκεντρώσεις, σε πανεπιστήμια και σε συνέδρια από το 1959 έως το 1964. Με αμεσότητα και αίσθημα ισοτιμίας προς τους ακροατές του, ξεδιπλώνει τις αντιλήψεις του για το πώς αγρότες και εργαζόμενοι στις πόλεις μπορούν να δημιουργήσουν μια νέα κοινωνία. Μιλά για την ανθρώπινη φύση, την αισθητική, την τεχνολογία και εξετάζει το ρόλο του πανεπιστημίου αλλά και των άλλων επίσημων και των ελεύθερων επαγγελματιών στην οικοδόμηση του σοσιαλισμού. Η έκδοση συμπληρώνεται με την ομιλία του Φιντέλ Κάστρο κατά την επιστροφή της σωρού του Τσε στην Κούβα το 1997.

Ευρωπαϊκή Πρωτοπορία του Μεσοπολέμου - Ghika and Avant-garde in Interwar Europe (εκδ. Έφεσος, 2004). Με πρόλογο της **Ιωάννας Προβίδη**, υπεύθυνης της Πινακοθήκης Γκίκα και εισαγωγή του **Άγγελου Δεληβορριά**, διευθυντή του Μουσείου Μπενάκη, η έκδοση αυτή μελετά τις δύο κρίσιμες περιόδους της διαμόρφωσης του Γκίκα: ο **Jean-Pierre de Ruycke** μελετά τη περίοδο 1921-1934, όταν ο Γκίκας βίωσε την άμεση επαφή του ζωγράφου με τη Σχολή του Παρισιού, ενώ ο **Ν.Π. Παΐσιος** επικεντρώνει τη μελέτη του στην περίοδο 1935-1950, όταν ο Γκίκας, μετά την επιστροφή του στην Ελλάδα, παρακολουθεί με έμμεσο τρόπο την ευρωπαϊκή πρωτοπορία και συνδέεται με το κίνημα της ελληνικότητας.

Η έκδοση ενός ποιήματος του **Ζήσιμου Λορεντζάτου** είναι ένας μεταθανάτιος χαιρετισμός του μεγάλου διανοητή-ποιητή. Τα *Θαλάσσια Ξύλα* είναι ένα ανέκδοτο ποίημά του που παρουσιάζει με εκδοτική λιτότητα ο «Ίκαρος» (2005) και η **Ευφροσύνη Δοξιάδη** σχεδιάζει ένα κοχύλι στο εξώφυλλο: «Ένα λιγνό καβάκι απ' τό παράθυρό σου / Άργα σαλεύει, άργα άνεβαίνει στόν άποβροχάρικο ούρανό / Μακριάθε ή θάλασσα όλοένα έρχεται, όλοένα έρχεται ξυπόλητη / Μέ μύρια βήματα μικρά χωρίς ποτέ νά φτάνει ... // Είναι ήσυχία. Κοιτάξεις το χορταριασμένο κράσπεδο τής γής»...

ο χαρτοκόπτης

Διονύσης Καψάλης

*Ο κόσμος της πάχνης. Σαραντατρία
χαικού του Μάτσου Μπάσο και του
Κομπαγιάσι Ίσσα*

εκδ. Άγρα, 2004

Σε απόδοση του ποιητή Διονύση Καψάλη τα χαικού που παρουσιάζονται σ' αυτή την έκδοση ακολουθούν τις στιχουργικές αλλά και τις αισθητικές επιταγές του είδους: «Άδειο κέλυφος: κι η ψυχή του τζιτζικά / τραγουδισμένη».

Αγγελική Σιδηρά

Κοντσέρτο στη Δρέσδη

εκδ. Νεφέλη, 2004

Η ποιήτρια με την ευθύβολη ποιητική της αντίληψη κατορθώνει να συμπεκνώσει μικρές πραγματικότητες σε λυρικές συνθέσεις:

«Βιαστικά σε βαφτίσανε στον αέρα / βρέφος μόλις σαράντα ημερών / να σε προφτάς' η Θεία Χάρη / και σου χαρίστηκε ολόκληρη ζωή. / Τώρα διάλεξες τα νερά να βαπτιστείς / τον κύκλο για να κλείσεις / γελώντας, τόσο ανέμελος / καθώς αναδύσουνα νεκρός».

Ρένα Κάσδαγλη

Πουλιά

εκδ. Γαβριηλίδης, 2004

Μια γεύση από την ευαίσθητη σχολή ποιητικής σκέψης στην οποία ανήκει η Ρένα Κάσδαγλη συναντάμε στην πρόσφατη ποιητική της συλλογή: «Γυρεύαμε φίλους / γιατί φοβόμασταν τη μοναξιά. / Κουραστήκαμε ψάχνοντας. / Απομείναμε μόνοι / Έτσι ολομόναχοι / τρυπώντας το βράχο / χτυπήσαμε τη φλέβα του νερού. / Βιός ολάκερο / να λουστούν οι άνεμοι / και να ξαποστάσουν. / Γυρεύαμε φίλους ... / Πώς δεν τους είδαμε τόσο καιρό; / Σε μίαν απόσταση χαμόγελου / απλώνοντας το χέρι μας / βρήκαμε το δικό τους».

Ι. Ν. Μαρκόπουλος

Ψυχής κινήσεις σύμμιχτες

εκδ. περιοδικό «Πνευματική Ζωή», 2003

Μέσα από τους απόηχους της παράδοσης και την ατμόσφαιρα που αυτή δημιουργεί ακούγεται η φωνή του ποιητή: «Δε θέλησα να δώσω / λάθος στίγμα / καράβια να σαλπάρουνε / στο μάτι του

κυκλώνα / δίχως τιτίβισμα πουλιού / δίχως του ήλιου αχτίδα».

Γιώργος Μολυβίδης

*Επικήδειος σε ζωντανό από ντροπαλό
βλέμμα παπαρούνας*

εκδ. Νέα Πορεία, 2003

Μιά αντίληψη σύγχρονη και ικανή να μας παρακινήσει το ενδιαφέρον με τις νεότερες επιλογές της περικλείει το εγχείρημα του Γιώργου Μολυβίδη: «Λοιπόν μεγάλε / τι κάνουμε τώρα; / Τώρα που ήγγικεν η ώρα. / Κιθαρίστας ή ντράμερ; / Should I stay or / should I go; / Με το βράχο ή με το κύμα; / Λαθραία ή φανερά; / Με το χέρι στην καρδιά / ή αυτό το χέρι είναι μαχαίρι; / Συνέχεια ή νέα αρχή; / Τώρα που ήγγικεν η ώρα».

Λιούμπομιρ Λέβτσεβ

Στιχογράμματα

μετάφραση & επιλογή: Χρήστος

Χαρτοματισίδης

εκδ. Μανδραγόρας, 2004

Ένας σημαντικός Βούλγαρος ποιητής βρίσκεται στα χέρια ενός καλού μεταφραστή, που επιλέγει και μεταφέρει στη γλώσσα μας την ποιητική σκέψη αλλά και το κλίμα που αποπνέει η ποίησή του:

«Νά 'μαι — ξανά στο μνήμα σου, / Πατέρα. / Η γη γεμάτη αγριόχορτα. / Οι ουρανοί με θύελλες. / Κι εγώ σπαίνω, / σαν νά 'μαι έξω απ' όλα αυτά, / σαν νά 'ναι το δικό μου μνήμα / κι εγώ, το έχω εγκαταλείψει / και βλέπω τον εαυτό μου / από έξω. (...)».

Βερονίκη Δαλακούρα

26 Ποιήματα

εκδ. Άγρα, 2004

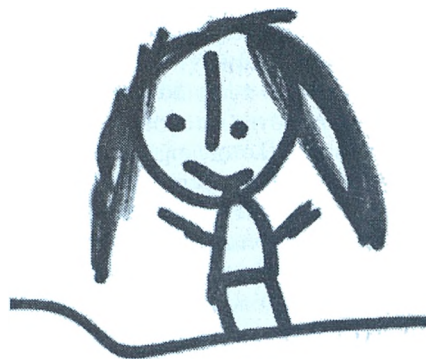
Η Β.Δ. δεν χρειάζεται συστάσεις. Η ποίησή της είναι σταθερά ευδιάκριτη για την ποιότητα αλλά και τον ιδιαίτερο λυρικό της τόνο: «Εδώ κατάκτησε τη βρεφική αύρα / βγαίνοντας από το σοκάκι / στον ανοιχτό χώρο / Ώς τον άδειο τάφο που / Ακτινοβολεί».

Ιωάννης Σεβαστιανός Ρώσσης

Το δέντρο και ο άνεμος

εκδ. Πλανόδιον, 2004

Έμμετρος ποιητικός λόγος και σύγχρονο αίσθημα, μία αξιέπαινη προσπάθεια

από μέρους ενός ποιητή που υπηρετεί την ποίηση με διακριτικότητα και χαμηλούς τόνους: «(Ωστόσο το ίδιο χαζοβότανο θα πιω. / Κι ο πόνος ηλίθια πάλι θα χορέψει. / Το κρύφιο γνώριμο θα ξαναβρώ στοιχειό / σ' ένα γιालό εκεί μονάχος με τη σκέψη. / Το ίδιο σίχαμα —σα νά 'πιανε σκορπιό / μαλάκιο η καρδιά τον έρωτα θα δρέψει. / Ώρες ανόητες, τρελές αρχίζουν πάλι. / Έμβρυο λες παιδί που θέλω ν' αποβάλει)».

Δήμητρα Λέτσα

Διαφυγόντα βλέμματα

εκδ. Κέδρος, 2004

Συνοπτική και διεισδυτική κατάθεση, συχνά επιγραμματική, η ποίηση της Δήμητρας Λέτσα αφήνει με σαφήνεια το χνάρι της: «Τα ποιήματά μου εγώ τα ονειρεύομαι. / Ίσως γι' αυτό στο φως της ημέρας / οι στίχοι μου μοιάζουν με φαντάσματα που θα έπρεπε να έχω ξερκίσει».

Μαρινέλλα Βλαχάκη

Καθ' οδόν

εκδ. Πολύτυπο, 2004

Λιτός και καιρίος ο λόγος της Μαρινέλλας Βλαχάκη κυριαρχείται από τον εσωτερικό οίστρο που βρίσκει δικαίωση στην ακύρωση της μοναξιάς: «Σφυρίζει ο αέρας / απ' τα φευγάτα κεραμίδια / στο σχολείο του χωριού. / Η βροχή ανεμπόδιστη / λιμνάζει στις τάξεις. / Σβηστή κα: σκουριασμένη η ξυλόσομπα / σαν φάντασμα / που βαρέθηκε να κρύβεται τις μέρες. / Κάτι λυμένες πράξεις αριθμητικής / στον πίνακα επαληθευμένες».

8,
χρόνια

8,
χρόνια

8,
α

8,
χρόνια

8,
χρόνια

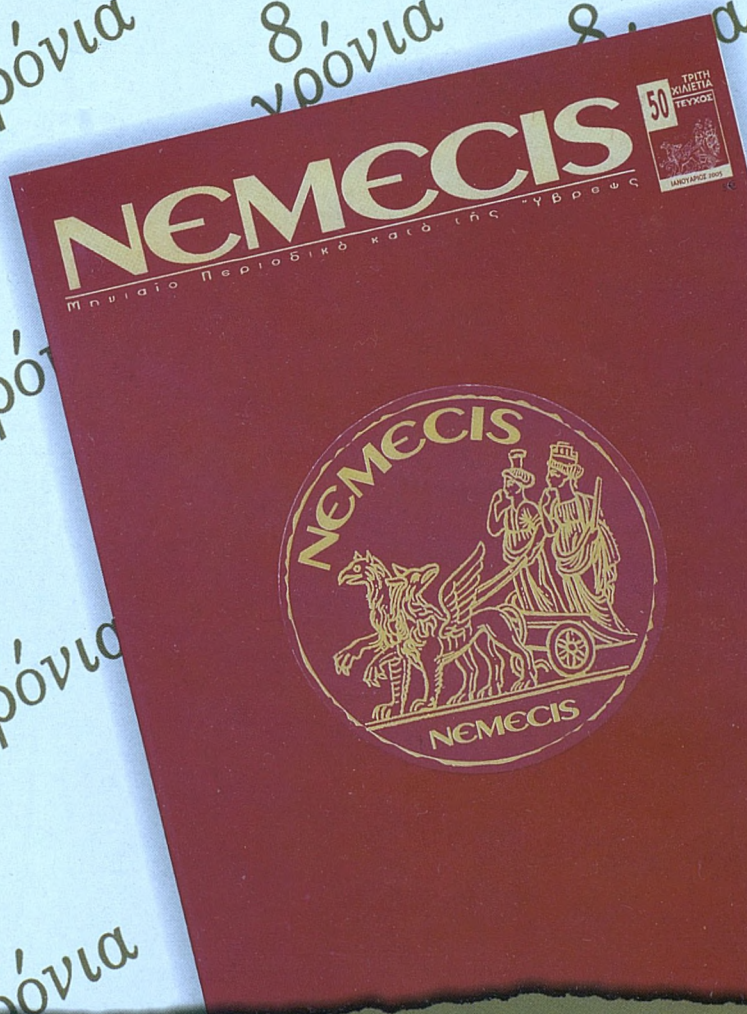
8,
χρόνια

8,
χρόνια

8,
χρόνια

8,
χρόνια

8,
χρόνια

8 χρόνια Νεμεσίτικης ἀντοχῆς. Κι ἀκόμη στέργουμε νὰ τραβᾶμε κουπί.
Νὰ σκάβουμε στέρφα ἢ εὐφορη γῆ. Νὰ ἀπλώνουμε στὸ σχοινὶ τοῦ περιπετᾶ
καθαροπλυμένα στὸ χέρι τὰ κείμενα καὶ τὶς σκέψεις μας. Νὰ ἐξορύσσουμε ψήγματα
ἀληθείας ἀπὸ τὰ ὀρυκτεῖα τοῦ καιροῦ. Μὲ μάτια στὸν ὀρίζοντα.
Κρατῶντας πάντα μέσα στὴν παιδεία τὴν οὐσία της. Τὸ παιχνίδι.

www.nemecismag.gr
kanelli@otenet.gr

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ 2003 - 2004

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥ
ΤΥΠΟ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ, ΔΗΜΟΧΑΡΟΥΣ 60, Τ.Κ. 115 21
ΤΗΛ.: 210.72.32.713, 210.72.32.819, Fax: 210.72.26.107, e-mail: chrapou@otenet.gr